BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

I.L. CARAGIALE

LA HANUL LUI MÂNJOALĂ

MOMENTE

LITERA

biblioteca școlarului

Ion Luca
CARAGIALE

LA HANUL LUI MÂNJOALĂ

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

CUPRINS

CZU 859.0-93
C 23

Textele sunt reproduse dup[:

I. L. Caragiale, *Opere*, vol. I-II. Editura Minerva, Bucure=ti, 1971.

I. L. Caragiale, *Tem[=i varia\iuni*. Momente, schi\e, amintiri. Edi\ie]ngrijit[=i prefa\at[de Ion Vartic. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988.

Textele, cu excep\ii ce \in de specificul de limb[=i stil al autorului, respect[normele ortografice]n vigoare.

Coperta: *Isai C`rmu*

ISBN 9975-904-28-9

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

1852 }n noaptea de 29 spre 30 ianuarie,]n satul Haimanale (ast[zi I. L. Caragiale), se na=te Ion Luca Caragiale, fiul lui Luca +t. Caragiale =i al Ecaterinei (n[scut[Caraboa).

1859-1860 Luca, tat[l viitorului dramaturg =i prozator, exercit[profesiunea de avocat la Ploie=ti, unde s-a stabilit cu]ntreaga familie. Ion]nva\[primele slove cu dasc[lul Haralambie de la biserica Sf. Gheorghe.

1860-1864 }nva\[la +coala Domneasc[din Ploie=ti (clasele II—IV). La limba rom`n[ are ca dasc[l pe Basiliu Dr[go=escu, c[ruia, peste ani, ]i poart[ un deosebit respect. „}n trei ani m-a ]nv[\at, cu litere str[bune, limba rom`neasc[c`t[ o =tiu p`n[ ]n ziua de azi, c[, mai mult, dup[el, nici n-am mai avut unde]nv[\a” *(Peste cincizeci de ani)*.

1864-1867 Absolve=te prima clas[de gimnaziu]n particular =i urm[toarele trei la gimnaziul „Sfin\ii Petru =i Pavel” din Ploie=ti.

1868-1870 Este]nscris la Conservatorul din Bucure=ti, clasa de „declama\ie =i mimic[” a unchiului s[u, Costache Caragiale. }l cunoa=te pe Mihail Eminescu, sufleur]n trupa lui Pascaly.

1870 (de la 20 iunie p`n[la 24 octombrie). Copist la Tribunalul Prahova.

1871-1872 Al doilea sufleur =i copist la Teatrul Na\ional din Bucure=ti.

1873-1875 Primele]ncerc[ri literare publicate]n revista „Ghimpele”, sub pseudonimul Car sau Palicar. Cu numele]ntreg semneaz[, pentru prima oar[,]n „Revista Contemporan[”, poemul *Versuri*.

1876-1877 Corector la ziarul „Unirea democratic[”. Scoate *Claponul* =i,]mpreun[cu Frederic Damé, *Na\iunea rom`n[*.

1877-1878 F[r[semn[tur[, public[ ]n „Rom`nia liber[” seria de foiletoane *Cercetare critic[ asupra Teatrului rom`nesc*. La propunerea lui Eminescu,

]ncepe colaborarea la „Timpul”. Se reprezint[tragedia]n versuri *Roma]nvins[* de D. Parodi, tradus[de I. L. Caragiale.

1879 La 18 ianuarie, la Teatrul Na\ional din Bucure=ti, are loc prima reprezenta\ie a comediei *O noapte furtunoas[*. Piesa este publicat[ ]n „Convorbiri literare”. }n acela=i an,]n cercul literar al „Junimii”, cite=te *Conu Leonida fa\[cu reac\iunea* =i un num[r de *Aforisme*.

1881 P[r[se=te ziarul „Timpul”. Este numit de V. A. Urechia, Ministrul Instruc\iei Publice, revizor =colar]n jude\ele Suceava =i Neam\.

1882 Revizor =colar]n Arge=-V`lcea.

1884 Se joac[ ]n premier[opera-buf[*Hatmanul Baltag*, scris[ ]n colaborare cu Iacob Negruzzi. Func\ionar la Regie, unde o cunoa=te pe Maria Constantinescu. La aniversarea „Junimii” cite=te, pe data de 6 octombrie, *O scrisoare pierdut[*. Prima reprezenta\ie a comediei are loc la 13 noiembrie la Teatrul Na\ional din Bucure=ti.

1885 Na=terea lui Mateiu Caragiale. Premiera comediei *D-ale carnavalului* (un juriu prezidat de V. Alecsandri o distinge cu un premiu). Colaboreaz[cu articole la „Voin\a na\ional[”.

1888 Director al Teatrului Na\ional din Bucure=ti.

1889 Se c[s[tore=te cu Alexandrina Burrelly, fiica arhitectului Gaetano Burrelly. La editura „Socec” apare volumul *Teatru*, prefa\at de Titu Maiorescu. La moartea lui Eminescu, public[ ]n „Constitu\ionalul” necrologul *}n Nirvana*. Face parte din Comitetul de ridicare a unui monument]n memoria marelui poet.

1890 Prima reprezenta\ie a dramei *N[pasta*.

1891 Academia Rom`n[respinge propunerea de acordare a Premiului Heliade R[dulescu volumelor *Teatru* =i *N[pasta*, dup[discursul du=m[nos al lui D. A. Sturdza, care-l acuz[pe Caragiale de imoralitate =i de calomnierea valorilor na\ionale.

1892 Ruperea leg[turilor cu cercul „Junimea”, ruptur[marcat[de conferin\a \inut[de scriitor la Ateneu, *Ga=te =i g`=ti literare*, =i de articolul *Dou[note*,]n care]l acuz[pe Maiorescu de falsificarea textelor eminesciene.

1893 Prima serie a revistei umoristice bis[pt[m`nale „Moftul rom`n”, pe care

o scoate]mpreun[cu Anton Bacalba=a. I. L. Caragiale conferen\iaz[la „Clubul Muncitorilor”. Se na=te fiul s[u, Luca.

1894 Apare revista „Vatra”, condus[de Slavici, Co=buc =i Caragiale. I se na=te o fiic[, Ecaterina.

1895 Conduce pentru c`teva luni restaurantul g[rii Buz[u (anterior deschisese,]n asocia\ie, o ber[rie]n Bucure=ti).

1896 Colaboreaz[la „Ziua” (organ al Partidului radical). Apare volumul *Schi\e u=oare*. Conduce suplimentul literar al ziarului „Epoca”.

1897 }n „Biblioteca pentru to\i” public[*Noti\e =i fragmente literare* (nr. 121—122).

1899 Ocup[postul de registrator-=ef]n Administra\ia Regiei Monopolurilor Statului. }ncepe seria de *Noti\e critice* din „Universul”.

1900 Face parte din Comitetul s[rb[toririi semimileniului lui Gutenberg, cu acest prilej \in`nd un cuv`nt aniversar]n care pune]n lumin[rolul pe care-l au tipografii]n cultur[.

1901 Este s[rb[torit,]ntr-un cerc de prieteni, cu prilejul a 25 de ani de activitate literar[(eveniment marcat printr-un unic =i original num[r de revist[intitulat: „Caragiale”). Apari\ia celei de-a doua serii a *Moftului rom`n,* precum =i a volumului *Momente.*

1902 C`=tig[procesul de calomnie pe care I. L. Caragiale l-a intentat lui C. A. Ionescu-Caion, care-l acuzase c[a plagiat *N[pasta* dup[autorul maghiar Istvan Kemeny, scriitor inexistent. Pentru a doua oar[Academia refuz[s[-l premieze (este prezentat volumul *Momente*).

1904 C[l[tore=te]n Italia =i Fran\a.

1905 Se stabile=te la Berlin. Se]mprietene=te cu Paul Zarifopol, ginerele lui Gherea. Proiectul unei noi piese: *Titirc[, Sotirescu & Co.*

1906 Public[ ]n ziarul antimonarhic „Protestarea”, la 28 iunie, satira]n versuri *Mare actor! Mari gogomani*.

1907 }n ziarul „Die Zeit” din Viena apare prima parte din articolul *1907, din prim[var[p`n[-n toamn[,* publicat integral]n \ar[, sub forma unei bro=uri. Pe aceea=i tem[, fabulele din “Convorbiri”.

1908 La Editura „Minerva” apar cele trei volume de *Opere complete.*

1910 }n Editura „Adev[rul” se tip[re=te ultimul volum al lui I. L. Caragiale: *Schi\e nou[*.

1912 Refuz[s[participe la s[rb[torirea organizat[cu prilejul jubileului de 60 de ani. }n zorii zilei de 9 iunie moare]n urma unui atac de cord (]n locuin\a sa de la Schöneberg-Berlin). Sicriul cu r[m[=i\ele sale p[m`nte=ti sunt aduse]n \ar[la 18 noiembrie =i depuse la biserica Sf. Gheorghe. La 22 noiembrie este re]nhumat]n cimitirul Bellu, al[turi de Eminescu =i Co=buc.

TEM{ +I VARIA|IUNI

CUPRINS

TEMA

Asear[, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o cas[peste drum de cazarma Cuza]n Dealul Spirii. Mul\umit[activit[\ii pompierilor =i solda\ilor, focul, de=i b[tea un v`nt puternic, a fost n[bu=it ]n c`teva minute. Pagubele nu prea sunt]nsemnate.

(Universul)

VARIA|IUNI

I

De patru ani]mplini\i aproape de c`nd reac\iunea \ine ]n gheare Belgia Orientului[1] , care din lips[ de energie ]n evolu\iunea ei c[tre progres, un progres bine definit de aminteri prin spiritul tradi\ional =i istoric, =i ocazionat ]ntruc`tva, de=i jenat oarecum, de evenimentele economice din urm[,]n care duplicitatea reac\iunii a]ntrecut toate marginile =i a atins limita tutulor speran\elor de]ndreptare, speran\e ce nu pot fi]ntemeiate pe c`t[vreme reac\iunea cu oamenii ei fatali, care nu se tem nici de lege, nici de Dumnezeu, nici de judecata, nep[rtinitoare dar aspr[, a Istoriei, au avut cinismul prototipic =i revolt[tor s-o declare, cu cea mai enorm[dezinvoltur[=i exuberan\[,]ntr-o memorabil[=edin\[a Parlamentului, care a avut impruden\a, sau, mai bine zis, impuden\a de a-=i pune botul pe labe =i, strig`nd ca mamelucii *mea culpa*[2] , au trecut la ordinea zilei, ordine de zi pe care Istoria unei \[ri, ce se mai bucur[de cea din urm[doz[de respect de

---

[1] }n presa vremii, supranume pentru Rom`nia.
[2] Latine=te: *vina mea*.

sine, trebuie s-o]nregistreze cu dezgust =i ru=ine, deoarece c`nd *sic volo sic jubeo*[1] domne=te ]ntr-o \ar[ ca maxim[ de ]nalt[ politic[ =i c`nd, ca ra\iune de stat, se constituie bunul plac al unor reac\ionari fiefa\i, nu ne putem a=tepta dec`t la at`tea =i at`tea infamii de tot soiul =i altele ]nc[, dar ]ns[ nu credeam pentru ca s[ ajungem aici, nu credeam, o m[rturisim *coram populo*[2], oric`t am fi crezut de infam[reac\iunea concentrat[=i atotputernic[, s[ajungem =i la incendii ca acela ce s-a petrecut]n Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza, care trebuie s[serve cet[\enilor de]nv[\[tur[=i sa r[m`ie o pat[ ne=tears[ =i indelebil[ asupra acestui negru regim, pretins alb, regim al incendiului, c[ci dac[ pompierii, opera venerabilului =i b[tr`nului general Florescu[3], nu stingeau focul, cine =tie c`t mai ardea!!!

(Un ziar opozant f[r[program[,
nuan\[liberal[-conservatoare)

II

Asear[iust[4] la orele c`nd puneam ziarul edi\ia a cincea supt pres[,]n Dealul Spirii vis-à-vis de casarma Cuza, un incendiu a sbucnit.

Din causa v`ntului violinte[5], care sufla puternic de la occidinte spre oriinte, incendiul a produs o mare panic[printre cet[\iani =i cet[\iane.

Pompiarii =i c`\iva sergin\i =i oficiari — generalele era absinte — au mers la localitate, unde cu greu au sbutit s[n[bu=easc[sinistrul, care ap[ruse deja la steriorele casii atinse.

---

[1] *A=a vreau, a=a poruncesc* (fac): expresia bunului plac.
[2] *}n fa\a poporului,]n auzul tuturor.*
[3] General =i ministru conservator.
[4] Latinism: *exact*.
[5] *Violent*.

Cu aceast[ocasiune vom repe\i dechiara\iunile f[cute]n organul nostru de at`tea ori, privitoare la institu\iunea pompiarilor.

Am zis, zicem =i de datoria noastr[este s[o repe\im mereu protivnicilor no=tri de la guvern:

Speriin\a ne-a probat p`n[la evidin\[c[:

p`n[ c`nd nu vom avea pompiari-cet[\iani,

p`n[ c`nd nu vom avea cet[\iani-pompiari,

nu vom sbuti s[ridic[m aceast[institu\iune la treapta la care ea]n occidinte s-a ridicat.

S[avem patriotismul a l[sa de o parte spiritul de partit[=i s[ne]ntreb[m:

P`n[ c`nd cu spediinte?

Este cineva pompiar? — trebuie sa fie =i cet[\ian;

Este cineva cet[\ian? - trebuie sa fie =i pompiar.

Aceasta este eficace,

este ecitabile,

speditiv,

iust.

Speriin\a din Dealul Spirii p`n[la stremitate ne-a probat c[sperietura cet[\ianilor =i cet[\ianelor nesperiin\i adesea causa l[\irii straordinare a sinistrelor este.

S[c[ut[m deci:

a avea pompiari-cet[\iani,

a avea cet[\iani-pompiari.

Numai cu condi\iune d-a fi =i cet[\ian cineva un bun pompiar este,

=i viceversa.

+i se-n\elege c[aceea ce zicem]n cet[\i despre cet[\iani, vom zice la sate despre s[tiani:

pompiari-s[tiani,

s[tiani-pompiari.

Dar ne vor]ntreba protivnicii no=tri:

Cine va comanda pe pompiarii-cet[\iani? pe pompiarii-s[tiani?

R[spundem:

Ingeniarii,

Ingeniarii competin\i, inteligen\i, prudin\i, indipendin\i, speriin\i.

Numai astfel institu\iunea pompiarilor, puteric[, va da roade scelin\i.

(Un ziar opozant cu c`teva programe, nuan\[trandafirie)

III

Décidément Ma]tre Printemps n'est pas gai cette année-ci: du vent, de la pluie, de la pluie, du vent. Nos mondaines perdent leurs heures à regarder le baromètre, qui, insensible comme cette vieille Mère Nature, baisse, baisse toujours, on dirait les actions du Panama. Le Dieu Plaisir et la Fée Bamboche s'entêtent à tenir fermés leurs temples, en dépit des voeux de leurs fervents fidèles; partant, plus d'encens sur leurs autels jadis si chargés de fleurs. C'est insensé comme on ne s'amuse plus en cette malheureuse fin de siècle, qui n'en finit plus avec ses surprises ravacholiennes.

Hier un grand incendie a eu lieu dans le Dealul Spirii. Faute d'amusement, une émotion vaut toujours mieux que l'ennui. Le coup d'oeil était vraiment assez pittoresque. Beaucoup de monde à l'incendie. Notons en passant M-me Chose, une brune descendue d'un cadre de Murillo, en robe de chambre, superbe dans son négligé transparent; M-me Machin, un Rubens, non moins élégante, toute rouge d'émotion; la toute jeune M-me Bigoudiano, un rêve brillant de Watteau, ravissante avec sa chevelure blonde or qui frise naturellement sans aucun artifice, un bouton de rose sur le point de s'épanouir aux rayons de Phoebus, harmonisant très-heureusement avec le ton rouge`tre des flammes légèrement estompé par le voile de la fumée. J'en passe et des meilleures, dont le nom m'échappe. Puis un essaim de jeunes filles, fra]ches comme des

violettes qu’on vient de cueillir au bord du ruisseau limpide, les unes plus charmantes que les autres, et que l’incendie avec ses flammes, qui rappelaient les contes fantastiques d’Hoffman, et les braves et infatigables pompiers avec leurs manoeuvres paraissaient beaucoup amuser.

Après l’incendie, chambrée des plus selectes chez le rôtisseur du coin.

(Un journal chic)[1]

IV

Mai multe ziare ale opozi\iei vorbesc cu un zgomot asurzitor despre un incendiu ce ar fi avut loc]n Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza. Cu aceast[ocazie]ncalec[iar pe faimosul

---

[1] “Hot[r`t, doamna Prim[var[ nu e vesel[ anul acesta: v`nt, ploaie, ploaie, v`nt. Mondenii no=tri i=i pierd timpul privind barometrul, care, nesim\itor ca =i aceast[ b[tr`n[Natur[, coboar[, coboar[mereu, ca =i ac\iunile Panama. Zei\a Pl[cerea =i z`na Petrecerea se ]nc[p[\`neaz[s[\in[ ]nchise templele lor,]n ciuda dorin\elor pasiona\ilor lor credincio=i; de aceea nu se mai g[se=te t[m`ie pe altarul lor at`t de]nc[rcat cu flori odinioar[. Foarte pu\in se mai poate petrece]n acest nenorocit sf`r=it de secol care nu a terminat surprizele sale de anarhist. Ieri a avut loc un mare incendiu ]n Dealul Spirii. }n lips[ de petreceri, o emo\ie e mai bun[ dec`t plictiseala. Priveli=tea era]ntr-adev[r destul de pitoreasc[. Mult[lume la incendiu. S[not[m]n trecere pe doamna Cutare, brun[cobor`t[ dintr-un tablou de Murillo, ]n capot, superb[ ]n “neglijeul” ei transparent; doamna A., un personaj din Rubens, nu mai pu\in elegant[, ]mbujorat[ de emo\ie; foarte t`n[ra doamn[Bigudiano, un vis str[lucitor de-al lui Watteau, r[pitoare cu p[rul ei blond auriu, cu bucle naturale, f[r[nici un artificiu, un boboc de trandafir pe cale s[se desfac[la razele lui Apollo,]n fericit[armonie cu tonul ro=iatic al fl[c[rilor, u=or acoperite de v[lul de fum. Trec peste multe alte frumuse\i, al c[ror nume nu le =tiu. Apoi un buchet de tinere fete, proaspete ca ni=te violete culese pe malul unui p`r[u limpede, unele mai fermec[toare dec`t altele, =i pe care p[rea c[le amuz[mult incendiul cu fl[c[rile lui ce aminteau de povestirile fantastice ale lui Hoffman, =i bravii =i neobosi\ii pompieri cu manevrele lor.

Dup[incendiu, o select[gustare la bodega din col\”.

(Un ziar distins)

dumnealor Dada[1], arunc`nd ]n spinarea reac\iunii (sic) r[spunderea pentru acest sinistru. }ntruc`t trebuie s[pun[publicul temei pe spusele acestor foi, ce nu mai au c`tu=i de pu\in respect de adev[r, iat[:

Din sorginte oficial[afl[m c[nu a fost nici un incendiu ieri]n Dealul Spirii. Sinistrul cel grozav este o pur[inven\iune ie=it[din fantazia nesecat[=i din bogatul arsenal de calomnii al adversarilor no=tri.

(Un ziar oficios)

1892

LA HANUL LUI M~NJOAL{

CUPRINS

Un sfert de ceas p`n[ la Hanul lui M`njoal[... de-acolea, p`n[-n Pope=tii de Sus o po=tie: ]n buiestru potrivit, un ceas =i jum[tate... Buiestra=u-i bun... dac[-i dau gr[un\e la han =i-l odihnesc trei sferturi de ceas... merge. Care va s[ zic[, un sfert =i cu trei, un ceas, =i p`n[-n Pope=ti unul =i jum[tate, fac dou[=i jum[tate... Acu sunt =apte trecute: [l mai t`rziu p`n[la zece, sunt la pocovnicu Iordache... Am cam]nt`rziat... trebuia s[ plec mai devreme... dar ]n sf`r=it!... de a=teptat m[a=teapt[...

A=a socotind]n g`nd, am =i v[zut de departe, ca la o b[taie bun[ de pu=c[, lumin[ mult[ la hanul lui M`njoal[, adic[a=a-i r[m[sese numele; acuma era hanul M`njoloaii — omul murise de vreo cinci ani... Zdrav[n[ femeie! ce a f[cut, ce a dres, de unde era c`t p-aci s[le v`nz[ hanul c`nd tr[ia b[rbatu-s[u, acuma s-a pl[tit de datorii, a dres acaretul, a mai ridicat un grajd de piatr[, =i]nc[spun to\i c[trebuie s[aib[=i parale bune. Unii o b[nuiesc c[o fi g[sit vreo comoar[... al\ii, c[umbl[cu farmece. Odat[au vrut s-o calce t`lharii... S-au apucat s[-i sparg[ u=a. Unul dintre ei, [l mai voinic, un om c`t un taur, a ridicat toporul =i c`nd a tras

---

[1] *}nc[lec`nd pe Dada*, expresie luat[din limba francez[: *enfourcher son Dada* – a o lua razna.

cu sete, a picat jos. L-au ridicat repede! era mort... Frate-s[u a dat s[vorbeasc[, dar n-a putut — amu\ise. Erau patru in=i. L-au pus pe mort]n spinarea lui frate-s[u, =i ceilal\i doi l-au apucat de picioare, s[-l]ngroape undeva departe. C`nd s[ ias[ din curtea hanului, M`njoloaia]ncepe s[strige pe fereastr[: ho\ii! =i-n fa\[-le, iaca zapciul cu mai mul\i in=i =i cu patru doroban\i c[l[ri. Strig[pomojnicul: „Cine-i?” Ho\ii cei doi, fugi care-ncotro! r[m`ne mutul cu frate-s[u mort ]n c`rc[. Acu, ce te faci la cercetare? Toat[lumea =tia c[mutul vorbe=te; cui putea s[-i treac[prin cap c[mutul nu se preface? L-au b[tut p`n[l-au smintit, ca s[-i vie glasul la loc — degeaba. De atunci li s-a t[iat pofta fl[c[ilor s[mai calce hanul...

P`n[ s[-mi treac[ toate astea prin minte, am sosit. O sum[ de car[ poposesc ]n curtea hanului; unele duc la vale cherestea, altele porumb la deal. E o sear[ aspr[ de toamn[. Chirigii, se-nc[lzesc pe l`ng[focuri... de aceea se vedea at`ta lumin[ de departe. Un argat ]mi ia calul ]n primire s[-i dea gr[un\e la grajd. Intru ]n c`rcium[, unde fac refenea[1] oameni mul\i, pe c`nd doi \igani somnoro=i, unul cu l[uta =i altul cu cobza, \`rl`ie]ntr-un col\ oltene=te. Mi-e foame =i frig — m-a r[zbit umezeala.

— Unde-i cocoana?]ntreb pe b[iatul de la tarab[.

— La cuptor.

— Trebuie s[-i fie mai cald acolo, zic eu =i trec, printr-o s[li\[, din c`rcium[ ]n buc[t[rie...

Foarte curat]n buc[t[rie... =i abur, nu ca]n c`rcium[, de cojoace, de cizme =i de opinci jilave — abur de p`ine cald[. M`njoloaia priveghea cuptorul...

— Bine v-am g[sit, cocoan[Marghioalo.

— Bine-a\i venit, cocoane F[nic[.

— Mai s-o fi g[sind ceva de m`ncare?

— Pentru oameni de omenie ca dumneata, =i la miezul nop\ii.

+i repede coana Marghioala, d[porunc[unei cotoroan\e s[puie pe mas[-n odaie, =i pe urm[s-apropie de cotlon la vatr[, =i zice:

[1] Osp[\, chef, petrecere (turc.).

— Uite, alege-\i.

Cocoana Marghioala era frumoas[, voinic[=i ochioas[, =tiam. Niciodat[ ]ns[de c`nd o cuno=team — =-o cuno=team de mult: trecusem pe la hanul lui M`njoal[de at`tea ori, ]nc[ de copil, pe c`nd tr[ia r[posatul taic[-meu, c[pe acolo n-era drumul la t`rg — niciodat[ nu mi se p[ruse mai pl[cut[... Eram t`n[r, cur[\el =i obraznic, mai mult obraznic dec`t cur[\el. M-am apropiat pe la st`nga ei, cum era aplecat[spre vatr[, =i am apucat-o peste mijloc; ajung`nd cu m`na de bra\ul ei drept, tare ca piatra, m-a-mpins dracul s-o ciupesc.

— N-ai de lucru? zice femeia =i s-a uitat la mine chior`=...

Dar eu, ca s-o dreg, zic:

— Stra=nici ochi ai, coan[Marghioalo!

— Ia nu m[-nc`nta: mai bine spune ce s[-\i dau.

— S[-mi dai... s[-mi dai... D[-mi ce ai dumneata...

— Z[u...

+i eu oft`nd:

— Fie, c[stra=nici ochi ai, coan[Marghioalo!

— Dar dac[te-aude socru-t[u?

— Care socru?... de unde =tii?

— Dumneata g`nde=ti c[, dac[te-ascunzi sub c[ciul[, nu te vede nimini ce faci... Nu te duci la pocovnicu Iordache s[te logode=ti cu fata a mai mare?... Aide, nu te mai uita a=a la mine; treci]n odaie la mas[.

Multe od[i curate =i odihnite am v[zut]n via\a mea, dar ca odaia aceea... Ce pat! Ce perdelu\e! ce pere\i! ce tavan! toate albe ca laptele. +i abajurul =i toate cele lucrate cu igli\a]n fel de fel de fe\e... =i cald ca subt o arip[de clo=c[... =i un miros de mere =i de gutui...

Am vrut s[m-a=ez la mas[=i, dup[obiceiul apucat din copil[rie, m-am]ntors s[v[d]ncotro e r[s[ritul s[m[-nchin. M-am uitat cu b[gare de seam[de jur]mprejur pe to\i pere\ii — nici o icoan[. Zice cocoana Marghioala:

— Ce te ui\i?

Zic:

— Icoanele... unde le \ii?

Zice:

— D[-le focului de icoane! d-abia pr[sesc cari =i p[duchi de lemn...

Femeie curat[!... M-am a=ezat la mas[f[c`ndu-mi cruce dup[ datin[ c`nd, deodat[, un r[cnet: c[lcasem, se vede, cu potcoava cizmii, pe un cotoi b[tr`n, care era sub mas[. Cocoana Marghioala sare repede =i deschide u=a de perete; cotoiul sup[rat d[ n[val[ afar[, pe c`nd aerul rece n[p[de=te-n[untru =i stinge lampa. Caut[chibriturile pe b`jb`ite; caut eu]ncolo, caut[cocoana-ncoace — ne-am]nt`lnit piept ]n piept pe-ntunerec... Eu, obraznic, o iau bine-n bra\e =i-ncep s-o pup... Cocoana mai nu prea vrea, mai se las[; ]i ardeau obrajii, gura-i era rece =i i se zb`rlise pe l`ng[ urechi puful piersicii... }n sf`r=it iac[jup`neasa aduce tava cu dem`ncare =i cu o lum`nare. Pesemne om fi c[utat mult chibriturile, c[\ilindrul l[mpii se r[cise de tot. Am aprins-o iar...

Bun[m`ncare! p`ine cald[, ra\[fript[pe varz[, c`rna\i de purcel pr[ji\i, =i ni=te vin! =i cafea turceasc[! =i r`s =i vorb[... halal s[-i fie cocoanii Marghioalii! Dup[cafea, zice cotoroan\ii:

— Spune s[scoat[o jum[tate de t[m`ioas[...

Grozav[t[m`ioas[!... M[ apucase un fel de amor\eal[ pe la ]ncheieturi; m-am dat a=a-ntr-o parte pe pat, s[ trag o \igar[ cu ale din urm[ pic[turi chihlimbarii din pahar =i m[ uitam p`n fumul tutunului la cocoana Marghioala, care-mi sta pe scaun]n fa\[=i-mi f[cea \ig[ri. Zic:

— Fie, cocoan[Marghioalo, stra=nici ochi ai!... +tii ce?

— Ce?

— Dac[nu te superi, s[-mi mai fac[o cafea; da... nu a=a de dulce...

+i r`zi!... C`nd vine jup`neasa cu cafeaua, zice:

— Cocoan[, dumneavoastr[sta\i de vorb[aici... nu =ti\i ce-i afar[...

— Ce e?

— S-a pornit un v`nt de sus... vine pr[p[d.

Am s[rit drept]n picioare =i m-am uitat la ceas: zece =i aproape trei sferturi. }n loc de o jum[tate de ceas st[tusem la han dou[ceasuri =i jum[tate! Vezi ce e c`nd te-ncurci la vorb[?

— S[-mi scoa\[calul!

— Cine?... Arga\ii s-au culcat.

— M[duc eu la grajd...

— |i-a pus ulcica la pocovnicu! zice cocoana pufnind de r`s =i \in`ndu-mi calea la u=e.

Am dat-o bini=or la o parte =i am ie=it pe prisp[. }n adev[r, era o vreme vajnic[... Focurile chirigiilor se stinseser[; oameni =i vite dormeau pe coceni, v`r`ndu-se cumin\i unii-ntr-al\ii jos la p[m`nt, pe c`nd pe sus prin v[zduh era v`ntul nebun.

— E vifor mare, zise cocoana Marghioala,]nfiorat[=i apuc`ndu-m[ str`ns de m`n[; e=ti prost? s[ pleci pe vremea asta! M`i de noapte aici; pleci m`ine pe lumin[.

— Nu se poate...

Mi-am tras m`na cu putere; am mers la grajd; cu mare greutate am de=teptat un argat =i mi-am g[sit calul; l-am ]nchingat, l-am tras la scar[ =i m-am suit ]n odaie s[-mi iau noapte bun[ de la gazd[. Femeia, dus[ pe g`nduri, =edea pe pat cu c[ciula mea]n m`n[, o tot ]nv`rtea =-o r[sucea.

— C`t am de plat[? am]ntrebat.

— }mi pl[te=ti c`nd treci ]napoi, r[spunse gazda, uit`ndu-se ad`nc]n fundul c[ciulii.

+i pe urm[se ridic[ ]n picioare =i mi-o]ntinse. Mi-am luat c[ciula =-am pus-o-n cap, a=a cam la o parte. Zic, privind pe femeie drept]n lumini, care-i sticleau grozav de ciudat.

— S[rut ochii, cocoan[Marghioalo!

— Umbl[s[n[tos!

M-am urcat pe =ea; jup`neasa b[tr`n[mi-a deschis poarta, =i am ie=it. Rezemat cu palma st`ng[ pe coapsa calului, mi-am ]ntors ]napoi capul: peste z[plazul ]nalt se vedea u=a od[ii deschis[, =i ]n deschiz[tur[, umbra alb[ a femeii adumbrindu-=i cu m`na arcurile spr`ncenelor. Am \inut la pas ]ncetinel, fluier`nd un c`ntec de lume ca pentru mine singur, p`n[c`nd, cotind dup[ z[plaz, s[-mi apuc drumul, mi s-a ascuns vederii. Am zis: hi! la drum! =i mi-am f[cut cruce; atunci am auzit bine u=a bufnind =i un vaiet de cotoi. Gazda mea =tia c[ nu o mai v[z, intrase degrab la c[ldur[ =i apucase pe cotoi cu u=a, desigur. Afurisit cotoi! se tot v`r[p`ntre picioarele oamenilor.

S[fi mers o bucat[bun[de drum. Viforul cre=tea scutur`ndu-m[ de pe =ea. }n ]nalt, nori dup[ nori zburau op[ci\i ca de spaima unei pedepse de mai sus, unii la vale pe dedesubt, al\ii pe deasupra la deal, perdeluind ]n clipe largi, c`nd mai gros, c`nd mai sub\ire, lumina ostenit[ a sfertului din urm[. Frigul ud m[ p[trundea; sim\eam c[-mi ]nghea\[ pulpele =i bra\ele. Merg`nd cu capul plecat ca s[nu m[-nece v`ntul, ]ncepui s[ simt durere la cerbice, la frunte =i la t`mple fierbin\eal[=i bubuituri]n urechi. Am b[ut prea mult! m-am g`ndit eu, d`ndu-mi c[ciula mai pe ceaf[=i ridic`ndu-mi fruntea spre cer. Dar v`rtejul norilor m[ame\ea; m[ardea sub coastele din st`nga. Am sorbit ]n ad`nc v`ntul rece, dar un junghi m-a fulgerat p`n tot co=ul pieptului de colo p`n[ colo. Am aplecat iar b[rbia. C[ciula parc[ m[ str`ngea de cap ca o menghinea; am scos-o =i am pus-o pe obl`nc... Mi-era r[u... N-am f[cut bine s[plec! La pocovnicu Iordache trebuia s[doarm[toat[lumea; m-or fi a=teptat; pe vremea asta or fi crezut oamenii, fire=te, c[n-am fost prost s[plec... Am]ndemnat calul care se-mpleticea de parc[b[use =i el...

Dar v`ntul s-a mai potolit; s-a luminat a ploaie; lumin[ ce\oas[; ]ncepe s[ cearn[ m[runt =i-n\epos... }mi pun iar c[ciula... Deodat[ s`ngele incepe iar s[-mi arz[pere\ii capului. Calul a obosit de tot: g`f`ie de-necul v`ntului. }l str`ng]n c[lc`ie,]i dau o lovitur[de

biciu=c[; dobitocul face c`\iva pa=i pripi\i, pe urm[ sfor[ie =i se opre=te pe loc ca =i cum ar vedea ]n fa\[ o piedic[ nea=teptat[. M[ uit... }n adev[r, la c`\iva pa=i]naintea calului z[resc o mog`ldea\[ mic[ s[rind =i \op[ind... Un dobitoc!... Ce s[ fie?... Fiar[?... E prea mic[... Pun m`na pe revolver; atunci auz tare un glas de c[pri\[... }ndemn calul c`t pot; el se-ntoarce-n loc =i porne=te-napoi... C`\iva pa=i... =i iar st[sfor[ind... Iar c[pri\a... }l opresc,]l]ntorc,]i dau c`teva lovituri, str`ng`ndu-l din z[bal[. Porne=te... C`\iva pa=i... Iar c[pri\a... Norii s-au sub\iat de tot; acuma v[z c`t se poate de bine. E o c[pri\[mic[neagr[; aci merge, aci se-ntoarce; arunc[din copite; pe urm[se ridic[-n dou[picioare, se repede cu b[rbi\a]n piept =i cu fruntea]nainte s[-mpung[, =i face s[rituri de necrezut =i meh[ie =i fel de fel de nebunii. M[dau jos de pe cal, care nu mai vrea s[mearg[ ]n ruptul capului, =i-l apuc scurt de c[p[stru; m[aplec pe vine-n jos: „|a-\a!” =i chem c[pri\a cu m`na parc[ a= vrea s[-i dau t[r`\e. C[pri\a se apropie zburd`nd mereu. Calul sfor[ie nebun, d[ s[ se smuceasc[; m[ pune ]n genunchi, dar ]l \iu bine. C[pri\a s-a apropiat de m`na mea: e un ied negru foarte dr[gu\, care se las[bl`nd s[-l ridic de jos. L-am pus ]n desaga din dreapta peste ni=te haine. }n vremea asta, calul se cutremur[ =i d`rd`ie din toate]ncheieturile ca de frigurile mor\ii.

Am]nc[lecat... calul a pornit n[uc.

De mult acum, mergea ca pra=tia s[rind peste gropi, peste mo=oroaie, peste bu=teni, f[r[s[-l mai pot opri, f[r[s[cunosc locurile =i f[r[s[=tiu unde m[ducea. }n goana asta, c`nd la fiecare clip[ ]mi puteam fr`nge g`tul, cu trupul ]nghe\at =i capul ca-n foc, m[ g`ndeam la culcu=ul bun pe care-l p[r[sisem proste=te... De ce?... Cocoana Marghioala mi-ar fi dat mie odaia ei, aminteri nu m[poftea... Iedul se mi=ca]n desag[s[se a=eze mai bine; mi-am]ntors privirea spre el: cuminte, cu capul de=tept scos afar[din desag[, se uita =i el la mine. Mi-am adus aminte de al\i ochi... Ce prost am fost!... Calul se poticne=te:]l opresc]n sil[; vrea s[porneasc[iar, dar cade zdrobit]n genunchi. Deodat[, printr-o

sp[rtur[de nor se arat[felia din urm[aplecat[pe o r`n[. Ar[tarea ei m-a ame\it ca o lovitur[de m[ciuc[la mir. Mi-era]n fa\[... Atunci sunt dou[luni pe cer! eu merg la deal: luna trebuie s[-mi fie-n spate! +i mi-am]ntors repede capul, s-o v[z pe cea adev[rat[... Am gre=it drumul! merg la vale... Unde sunt? M[uit]nainte: porumbi=te cu cocenii net[ia\i; la spate, c`mp larg. }mi fac cruce, str`ng`nd de necaz calul cu pulpele amor\ite, ca s[ se ridice — atunci, sim\ o zv`cneal[puternic[l`ng[ piciorul drept... Un \ip[t!... Am strivit iedul! Pun m`na iute la desag[: desaga goal[— am pierdut iedul pe drum! Calul se scoal[scutur`ndu-=i capul ca de buim[ceal[; se ridic[ ]n dou[ picioare, se smuce=te-ntr-o parte =i m[ tr`nte=te-n partea ailalt[; pe urm[o ia la goan[pe c`mp ca de streche =i piere-n ]ntunerec. Pe c`nd m[ridic zdruncinat, auz fo=neal[p`ntre coceni =i un glas de om din apropiere, tare:

— Tiu! |a-\a! Ptiu! Ucig[-te toaca, duce-te-ai pe pustii!

— Care-i acolo? strig eu.

— Om bun!

— Care?

— Gheorghe!

— Care Gheorghe!

— N[tru\... Gheorghe N[tru\, care p[ze=te la coceni.

— Da nu vii]ncoace?

— Ba, iaca viu.

+i, dintre coceni, se arat[umbra omului.

— M[rog, frate Gheorghe, unde suntem noi aicea?... am r[t[cit cu viforul [sta drumul.

— Da unde vrei dumneata s[mergi?

— La Pope=tii de Sus.

— Ehei! la pocovnicu Iordache.

— Ei, da.

— Apoi, n-ai r[t[cit drumul... da mai ai de furc[p`n[-n Pope=ti... Aicea e=ti d-abia]n H[cule=ti.

— }n H[cule=ti? am zis cu bucurie. Atunci, sunt aproape de hanul lui M`njoal[...

— Uite-l colea; suntem la spatele grajdului.

— Hai de-mi arat[drumul, s[nu-mi rup g`tul tocma-acuma.

R[t[cisem vreo patru ceasuri...

}n c`\iva pa=i am ajuns la poart[. La odaia cocoanii Marghioala lumin[, =i umbre mi=c[ pe perdea... A avut parte cine =tie ce alt drume\ mai ]n\elept de patul cel curat! Eu oi fi r[mas s[ cap[t vreo lavi\[ l`ng[cuptor. Dar noroc! cum am cioc[nit, m-a =i auzit. Jup`neasa b[tr`n[a alergat s[-mi deschiz[... C`nd s[intru, m[-mpiedic de prag de ceva moale — iedul... tot [la! era iedul gazdii mele! A intrat =i el]n odaie =i a mers s[se culce cuminte sub pat.

Ce s[spui? +tia femeia c[m[-ntorc?... ori se sculase de diminea\[?... Patul era nedesf[cut.

— Cocoan[Marghioalo! at`t am putut s[ zic, =i vr`nd s[mul\umesc lui Dumnezeu c[m-a sc[pat cu via\[, am dat s[ridic dreapta spre frunte.

Cocoana mi-a apucat repede m`na =i, d`ndu-mi-o]n jos, m-a luat cu toat[puterea]n bra\e.

Parc[v[z]nc[odaia ceea...

Ce pat!... ce perdelu\e!... ce pere\i!... ce tavan!... toate albe ca laptele. +i abajurul =i toate cele lucrate cu igli\a]n fel de fel de fe\e... =i cald ca subt o arip[de clo=c[... =i un miros de mere =i de gutui...

A= fi stat mult la hanul M`njoloaii, dac[ nu venea socru-meu, pocovnicu Iordache, Dumnezeu s[-l ierte, s[ m[ scoat[ cu t[r[boi de acolo. De trei ori am fugit de la el ]nainte de logodn[ =i m-am ]ntors la han, p`n[c`nd b[tr`nul, care vrea zor-nevoie s[m[ginereasc[, a pus oameni de m-au prins =i m-au dus legat cobz[la schit]n munte: patruzeci de zile, post, m[t[nii =i molitve. Am ie=it de-acolo poc[it: m-am logodit =i m-am]nsurat.

Tocma-ntr-un t`rziu, ]ntr-o noapte limpede de iarn[, pe c`nd

=edeam cu socru-meu la lafuri, dup[obiceiul de la \ar[, dinaintea unui borcan cu vin, aflar[m de la un ispr[vnicel, care sosea cu cump[r[turi din ora=, c[despre ziu[st[tuse s[fie foc mare la H[cule=ti: arsese p`n[-n p[m`nt hanul lui M`njoal[ ]ngrop`nd pe biata cocoan[Marghioala, acu h`rbuit[, subt un morman uria= de j[ratic.

— A b[gat-o]n sf`r=it la j[ratic pe matracuca! a zis socru-meu r`z`nd.

+i m-a pus s[-i povestesc iar istoria de mai sus pentru a nu =tiu c`ta oar[. Pocovnicul o \inea]ntruna c[ ]n fundul c[ciulii]mi pusese cocoana farmece =i c[iedul =i cotoiul erau totuna...

— Ei a=! am zis eu.

— Era dracul, ascult[-m[pe mine.

— O fi fost, am r[spuns eu, dar dac[e a=a, pocovnice, atunci dracul te duce, se vede, =i la bune...

— }nt`i te d[pe la bune, ca s[te spurce, =i pe urm[=tie el unde te duce...

— Da dumneata de unde =tii?

— Asta nu-i treaba ta, a r[spuns b[tr`nul; asta-i alt[c[ciul[!

1898

CUPRINS

JUSTI|IE

J U D E L E   D E   O C O L : Care va sa zic[, d-ta Leanca v[duva, comersant[de b[uturi spirtoase...

L E A N C A : La Hanu Dracului...

J U D .: +tiu... Las[-m[s[-ntreb.

L E A N C A : Pl[tim licen\a, domn'judec[tor...

P R E V E N I T U L : Oleo!

J U D .: T[cere!

L E A N C A : ...E p[cat pentru mine, domn' judec[tor...

J U D .: Las[-m[sa te-ntreb...

LEANCA: Te las...

JUD.: Care va sa zic[, d-ta Leanca v[duva, comersant[de b[uturi spirtoase, ce reclami de la prevenitul Iancu Zugravu?

LEANCA *(cu emo\iune treptat[)*: Eu, s[tr[i\i, s[ru'm`na, domn' judec[tor, eu sunt o fomeie s`rman[, Dumnezeu m[=tie cum m[chinuiesc pentru o p`ine... De-aia =i pusesem de g`nd de la Sf`ntu Gheorghe s[ las pr[v[lia, care nu mai poate omul de at`tea angarale pentru ca s[mai m[n`nce o buc`\ic[de p`ine, =i nu ne mai d[ m`na s[pl[tim licen\a.

PREVENITUL: Licen\a o pl[te=te domn' Mitic[.

LEANCA: Domn'Mitic[?... s[fie al dracului care minte?

JUD.: T[cere! Nimini n-are voie s[vorbeasc[p`n[nu-l]ntreb eu.

LEANCA: Dac[zice dumnealui c[domn' Mitic[!... Eu, domn' judec[tor, s[ru'm`na, poci s[jur c[sunt curat[la sufletul meu!

JUD.: Nu e vorba de asta!... Spune cum s-au petrecut lucrurile =i ce reclami de la prevenit?

LEANCA: Eu, domn' judec[tor, reclam, pardon, onoarea mea, care m-a-njurat, =i clondirul cu trei chile mastic[prima, care venisem tomn-atunci cu birja de la domn' Marinescu Bragadiru din Pia\[,]nc[chiar domn' Tomi\a zicea s[-l iau]n birje...

JUD.: Pe cine s[iei]n birje?

LEANCA: Clondirul... c[zicea...

JUD.: Cine zicea?

LEANCA: Domn' Toma... se sparge...

JUD.: Cine se sparge?

LEANCA: Clondirul, domn' judec[tor!

JUD. *(impacientat)*: Femeie, ce tot b`r`i?... R[spunde odat[l[murit la ce te-ntreb eu! Ce pretinzi d-ta acum de la prevenit?

LEANCA *(cu volubilitate)*: Onoarea mea, domn' judec[tor, care m-a-njurat dumnealui, pardon facu-\i =i dregu-\i, =i mi-a spart clondirul, c[nu vrea s[-mi pl[teasc[... *(Cu obid[:)* C[eu sunt o fomeie s`rman[, =i e p[cat! Vine dumnealui gol pu=c[ =i bea p`n[

se face tun, =i pe urm[, dac[am vrut sa chem vardistul, dumnealui zice c[m[sulemene=te cu chinoroz =i vrea s-o tuleasc[, =-a c[zut peste tarab[=i s-a f[cut praf.

JUD.: Ce s-a f[cut praf?

LEANCA: Clondirul cu mastic[; =i pe urm[vrea s[fug[.

JUD.: Cine?

LEANCA: Dumnealui.

JUD.: Ei, ce pretinzi?

LEANCA: Onoarea mea =i trei chile de mastic[prima...

JUD.: Bine; =ezi =i taci.

LEANCA: Care vine dumnealui...

JUD.: Taci!

LEANCA: Tac, da'...

JUD.: T[ci odat[!

LEANCA: Am t[cut.

JUD.: Iancu Zugravu! Ce ai d-ta s[r[spunzi la preten\iile reclamantei?

PREVENITUL *(e afumat =i pronun\[foarte]ng[lat*[1] *)*: Eu, domnule judec[tor, dumneaei zice, pardon, iar ai venit, m[porcule? c[dumneaei n-are niciodat[o politic[vizavi de mu=terii. Eu zic... dac[domn' Mitic[...

JUD.: Cine-i domn' Mitic[?

LEANCA: Domn' judec[tor! uite, s[ru'm`na, =-acuma e beat...

JUD.: Taci! nu te-ntreb pe d-ta. *(C[tre prevenit:)* Cine-i domn' Mitic[?

LEANCA: Domn' Mitic[?... nu-l cuno=ti pe domn' Mitic[? *(R`z`nd ironic.)* Al dracului domn' Mitic[!

JUD.: Vorbe=te serios! Cine-i domn' Mitic[?

PREV.: Care va sa zic[, domn' Mitic[de la pricep\ie. *(Cu un z`mbet de fin[inten\ie.)* Pricepi dumneatale acu=ica cum vine vorba noastr[. *(Face cu ochiul.)*

---

[1] Aici:]nc`lcit, nesigur.

JUD.: Ce are a face domn’ Mitic[?

PREV.: Dac[i-a pl[tit licen\a...

LEANCA: S[fie-al drac...

JUD.: T[ci! *(Prevenitului:)* Nu e vorba de licen\[, e vorba de clondirul cu mastic[.

PREV.: A c[zut de pe tejghea, domn’ judec[tor; era pe margine.

JUD.: Cine l-a]mpins?

PREV.: Piaza rea, finc[zicea c[cheam[vardistul... Eu nu vream, c[sunt comersant...

LEANCA *(d`ndu-i cu tifla)*: Comersant de piei de clo=c[.

JUD.: Te invit sa fii cuviincioas[aici! aici nu-i permis sa dai cu tifla!

PREV. *(vesel)*: Bravos, domn’ judec[tor! Ai v[zut =i dumneatale acu=ica ce pramatie e dumneaei?

JUD.: Nu-\i permit s[fii necuviincios aici!... *(aspru)* m-ai]nteles?

LEANCA *(vesel[)*: Hahahà! bravos, domn’ judec[tor!... s[spuie ce comer\ ]nv`rte=te...

JUD. *(mai aspru)*: Taci, c[te dau afar[!

PREV.: Hahahahà! Brav...

JUD. *(foarte aspru)*: R[spunde! Ce comer\ faci d-ta?

PREV.: Am fost zugrav de case rom`n, domn’ judec[tor... Dac-am v[zut c[m[omoar[concuren\a str[inilor, am deschis o tombol[cu obiecte la Mo=i.

JUD.: Da’ de chinoroz cum a venit vorba?

PREV.: Am vrut numai s-o speriu c-o stric *(face cu ochiul)*, pardon, la ficsonomia obrazului...

LEANCA: S[m[sperii? N-ai venit odat[cu c[ciula umplut[cu chinoroz?...

PREV.: Las-o p-aia! Aia-i alt[c[ciul[! *(Judelui:)* Aia a fost la politic[..., nu]n\elege dumneaei... fomeie...

JUD.: Bine, toate bune, dar de ce vii beat la judec[torie?

PREV. *(obidit)*: Dac[n-am aminteri coraj, domn’ judec[tor!...

J U D . : Destul!

(Condamn[pe prevenitul Iancu Zugravu la =apte lei desp[gubire civil[=i doi lei cheltuieli de judecat[.)

L E A N C A : Da’, domn’ judec[tor, onoarea mea, s[ru’m`na, nerepetat[, cum r[m`ne?

P R E V. *(mali\ios)*: Las’c[\i-o repereaz[domn’ Mitic[!

1893

CUPRINS

EMULA|IUNE

Dou[zile]ntregi, 10 =i 11 mai, vechea noastr[cuno=tin\[, dl Marius Chico= Rostogan, pedagogul absolut, a urm[rit cu cel mai viu interes, pas cu pas, pe elevii liceului „Traian” de la Severin, care au fost aceea ce se nume=te *le clou* (cuiul) cu ocazia festivit[\ilor na\ionale]n anul acesta.

Prin multe emo\iuni a trecut ziua eminentul pedagog, =i ceea ce vedea ziua nu-l l[sa s[doarm[noaptea. Acel cui al s[rb[torilor regale i-a r[mas la inim[.

Dup[dou[zile de emo\iuni ad`nci =i de g`nduri]nalte, dup[dou[nop\i de insomnie, dl M. Ch. Rostogan intr[vineri, 12 mai, diminea\a,]n clas[foarte posomor`t.

Se vede bine, dup[fizionomia =i dup[mi=c[rile eminentului profesor, c[sufletul i-e]nc[rcat.

De ce oare?

Vom vedea]ndat[ce-l vom asculta.

Cititorul =tie, f[r[s[mai alter[m modul normal de a scrie rom`neasca, micile particularit[\i de pronun\are ale eroului nostru na\ional-cultural.

Profesorul intr[, cum am zis, posomor`t, se uit[ lung la =colari, clatin[ din cap consider`ndu-i, apoi]ncepe solemn.

S[-l ascult[m cu aten\ia cuvenit[.

P R O F E S O R U L : No!... care dintr[voi a fost ieri =i alant[ieri la paradie?

+ C O L A R U L I O N E S C U : Am fost to\i, domnule...

P R O F E S O R U L : To\i?... bine! V[z’ t-a\i numa la paradie pe colejii vo=ti din ghimnazium „Traian” de la Turnul Zeverin, cari au vin’t...

+C O L A R U L G E O R G E S C U : Numa’ dup[ei ne-am \inut toat[ziua, domnule! d-aia n-am venit ieri la =coal[.

P R O F E S O R U L : N-a\i vin’t ieri la =coal[, ha?...

+c o l a r u l O T O P E A N U : Nu, domnule, c[te-am v[zut =i pe dumneata c[umblai dup[ei, =i...

P R O F E S O R U L : No!... v[z’t-a\i numa?...

+C O L A R U L I O N E S C U : Dumitale \i-era cald, domnule...

P R O F E S O R U L : Ha!

+C O L A R U L O T O P E A N U : Te =tergeai mereu cu basmaua...

P R O F E S O R U L *(impacientat)*: Tu]nchide-\i r`tul!... No!... v[z’t-a\i numa ieri =-alant[ieri la paradie cum au fost cununate cu lauri =i]nalt[aprob[\iune dis\iplina aceea =i aplic[\iunea aceea, m’rog, pe carea au ar[tat-o =colerii aceia?

O T O P E A N U : P[i?

P R O F E S O R U L : No!... v[z’t-a\i numa ce ia=te lucrul acela, m’ rog, carele se cheam[re=pectul d[torin\ii *(cu eleva\iune)* carele este fund[m`ntul acelui lucru, m’ rog, carele se cheam[ adev[ratul rom[gnism?... C[-z eu ce v[ spun ]n toate zilele, m[garilor! =i v[ mu=truluiesc *(foarte sentimental)* cu aceea dragoste, cu acel devot[m`nt ca un adev[rat p[rinte p`ntru copiii lui, m’ rog! ca s[ scot =i din voi, oameni... =i voi *(foarte m`hnit)* n-asculta\i!

+C O L A R U L O T O P E A N U *(afectat de m`hnirea profesorului)*: Ba, ascult[m, domnule!

P R O F E S O R U L *(schimb`nd tonul, foarte aspru)*: Ba n-asculta\i, r`tanilor! c[dac[a\i fi ascultat,]n at`ta vreme de patru ani, de c`nd fac cu voi rot[\iune, mi-ar fi suc\es =i mie s[v[scot o dat[la un defilir]n paradie; s[cap[t =i eu aceea]nalt[aprob[\iune, carea este ca o recompenz[, m’ rog.

+C O L A R U L A N I B A L I O N E S C U *(f[c`nd zgomot ]n banc[, cu tonul ]nfundat c[tre camaradul s[u Otopeanu)*: Ast`mp[r’ te, dom’ le!

P R O F E S O R U L *(tun[tor)*: Ce-i acolo, animale? *(ia rigla de la tabl[=i o joac[ ]n aer.)*

I O N E S C U : Domnule! Otopeanu nu m[las[-n pace.

P R O F E S O R U L : Otopene! socote=ti c[nu \i-s urechile destul de lunji?

O T O P E A N U : Nu... domnule! nu i-am f[cut nimica... el nu m[las[pe mine.

I O N E S C U : Nu, domnule!

P R O F E S O R U L *(cu toat[asprimea)*: Silen\ium!... No!... uita\i-v[numa vitele, cum nu =tie asculta cu aten\iune c`nd le vorbesc de un a=a lucru, m' rog, care ar trebui s[ provoace o emul[\iune... P`ntru aceea, toate ostenelile mele cu cele mai din urm[metoade, nu mi-au suc\es! *(Se emo\ioneaz[treptat.)* P`ntru aceea doar[ ieri =-alant[ieri am sim\it acel sim\im`nt carele se nume=te, m' rog, penetr[\iune, c`nd am v[zut aceea m`ndre\[de =coleri ca o lejiune din acelea care au vin't cu divul Traian =i au trecut]nt[iu pe la Viminacium — Ionescule! — =i a doile pe la Egreta-Drubetis — Ghiorghiescule! — pe podul lui Apolodor — Otopene!!! — ... aceea m`ndre\e de =coleri, cu pieptu-nainte, cu capu-nd[r[pt, cu pas am[surat pe muzic[! *(Ridic[linia ca o sabie, scoate pieptul,]nal\[fruntea.)* A=a =coleri s[fi avut ca s[fac cu ei, m' rog, un defilir! *(Porne=te.)* Links! rechts! links! rechts! links! rechts![1] *(Defileaz[pe dinaintea b[ncilor cu mult soldatesc.)*

+colarii aplaud[foarte veseli.

P R O F E S O R U L (oprindu-se ostenit): A=a =coleri romani]mi trebuia mie! da nu ni=te loaze levantine ca voi, care nu =ti\i dec`t numa doar[ s[ v[ r`nji\i =i nu ave\i re=pect pentru d[torin\[!

+ C O L A R U L I O N E S C U : Domnule, tata spunea asear[c-a citit la gazet[, c[zice c[e acolo la Severin un profesor mare, l-a decorat Regele, c[zice c[el...

[1] St`ng! drept... etc.

PROFESORUL *(cu humor)*: Ce e tat[-t[u?

IONESCU: E de aici, domnule!

PROFESORUL: Nu te-ntreb de unde-i, prostule! te-ntreb, ce-i.

IONESCU: Ce s[fie, domnule?

PROFESORUL: Ce me=te=ug are, boule? Ce-i? pop[? negustor? hengher?

IONESCU: Nu, domnule... pantofar... zice c[-l cheam[d. Costescu.

PROFESORUL: Pe cine-l cheam[d. Costescu? pe tat[-t[u?

IONESCU: Nu, domnule; pe profesorul de la Severin; zicea tata: a=a profesor, halal s[-i fie!

PROFESORUL: Spune-i tat[-t[u, =u=terului[1], a=a de la mine: ne, sutor, ultra crepidam[2], c[-z doar nu to\i =u=terii or s[aib[compeken\a s[se pronun\e obiectiv asupra metoaghelor de pedagojie care ia=te cea mai]nalt[=tiin\[. }n\elesu-m-ai?

IONESCU: Nu, domnule!

PROFESORUL: Vina tat[-t[u =i mumii-ti, c[te-or f[cut prostovan!

+COLARUL GEORGESCU: Domnule, pe mine a zis tata c[m[trimite la Severin]n gimnaziu... la d. Costescu.

PROFESORUL: D[' tat[-t[u ce-i?

GEORGESCU: Avocat =i deputat...

PROFESORUL: Te poate trimite =i la Kecikemet! tot dejaba! dac[n-ai aplic[\iune, n-are ce-\i face, s[fie nu d. Costescu, s[fie, m' rog, =i cel mai emininke pedagog, m' rog, s[fie m[car =i Pe=talo\iu! c[-z doar[te-am proboluit de at`ta vreme, de patru ani, de c`nd fac cu tine rot[\iune.

---

[1] Cizmarului.

[2] Fraz[din opera scriitorului roman Pliniu; are]n\elesul: “s[nu se amestece nimeni unde nu se pricepe”.

OTOPEANU: +i eu o s[rog pe taica s[m[trimeat[tot la d. Costescu...

PROFESORUL: Da trimeat[-te =i la furci![1] ... *(Schimb`nd tonul:)* No! basta cu colocvia! Nu vreau s[ v[ las s[ mere\i mai departe ]n ghimnazium f[r[ s[ ave\i =i voi o dis\iplin[. Cur`nd acuma va veni finele anului, c`nd vom ar[ta, m'rog, cu to\ii onoratului ministeriu cum am =tiut s[ne]mplinim d[torin\a, ca s[c[p[t[m =i noi o]nalt[aprob[\iune.

Pentru aceea dar, m-am hot[r`t ca de ast[zi o oar[ pe zi s[ aib[ o destin[\iune hot[r`t[p`ntru mu=truluial[, ca s[ proboluim, m' rog, spiritul nostru de emul[\iune. De ast[zi, vom ]ncepe s[ facem p`n[la]mp[r\irea premiilor ecser\ir. Aceia dintr[voi cari vor avea mai mult[aplic[\iune, vor fi am[surat, corporali =i undrofi\iri, iar acele loaze, cari vor fi pro=ti, vor r[m`ne c[tane proaste. Trebuie ca s[ar[t[m =i noi, m' rog, onoratei azisten\e, care va fi de fa\[ca s[ne onorez[la un defilir, c[ne-am dat osteneala, a=a c[to\i musai s[strije cu patriotism *virtus romana rediviva!*[2]

No!... acum s[v[v[z! to\i dup[mine la ecser\ir, ca o lejiune traian[!

(Merge la u=[, o deschide de perete; apoi se-ntoarce, ia rigla ca o sabie, a=az[pe copii]n linie de companie, =i porne=te urmat de micii legionari, comand`nd.)

Peptu-naintre! capu-nd[r[pt! forver\[3]! mar=! Links! rechts! links! rechts!

(Iese pe u=[. Copiii urmeaz[foarte m`ndri pe comandantul lor. Ajung]n curte.)

PROFESORUL *(se opre=te =i comand[)*: Halt![4]

(+colarii se opresc]n repaus pe loc.)

---

[1] Sp`nzur[toare.

[2] A re]nviat vechea virtute roman[.

[3] }n german[:]nainte.

[4] Stai.

P R O F E S O R U L *(asudat, se sterge cu basmaua)*: No!... v[z' t-a\i c[nu e vun lucru mare, dac[ave\i o \`r' de aten\iune =i de aplic[\iune... G`ndi\i-v[numa la reu=ita aceea m[rea\[— c`nd onoratele matroane romane ale so\iet[\ii *(cu m`ndrie prospectiv[cresc`nd[)* vor arunca cununi de flori asupra voastr[ =i fel-mare=alii =i gheneralii =i onoratul ministeriu, =i to\i =pecta\ii in=pectori =i Rejele =i Rejina, =i cronprin\ii, care sunt, m' rog, mai mari ca un er\her\og, v[ vor da ]nalta aprob[\iune, =i mie, profesorului vost', p`ntru]mplinirea d[torin\ii dup[metoada mea, o distin\iune, m' rog, o decor[\iune p`n[ s[ m[ pun[ ]n penziune, cum i-or dat =i Costescului, m' rog! g`ndi\i-v[numa la r[u=ita aceea m[rea\[, care, neam de neamul vost', ni=te r`tani! nu s-au]nvrednicit, m[rog!

I O N E S C U : Da!... da noi n-avem ca b[ie\ii lu' d. Costescu, muzic[.

P R O F E S O R U L : Muzica nu-i de lips[!... Destulu-\i-i un trombeta= =i un doba= la o mic[lejiune roman[!

O T O P E A N U : Eu bat toba, domnule!

P R O F E S O R U L *(obosit)*: S-o ba\i pe pielea tat[-t[u, m[gariule! No!... destulu-i, pentru ast[zi. Mere\i acas' cu m`ndrie la mumele voastre =i m`ne cu to\ii iar la ecser\ir!

Copiii vor s[ias[ ]n neregul[. Profesorul zbiar[: halt! Ei se pun]n r`nd =i ies pe poarta =coalei, milit[re=te, pe c`nd profesorul le comand[caden\a pasului: links! rechts!

1900

CUPRINS

POLITIC{ +I DELICATE|E

Istoria e adev[rat[=i merit[povestit[.

}ntr-un ora= mare de provincie, sau mai bine]ntr-o capital[mic[, numele nu import[, este un negustor b[can foarte de=tept,

partizan hot[r`t =i neascuns al conservatorilor. Colectivi=tii[1] nu-l puteau suferi personal, ]ns[ n-aveau ce-i face, de vreme ce b[c[nia lui este ]n localitate singura pr[v[lie de clasa ]nt`ia]n aceast[ramur[, fiind asortat[totdeauna foarte bogat dup[modelul b[c[niilor de lux din ora=ele mari. Ce se]nt`mpl[ ]ns[? Acum c`tva timp, un fost ministru conservator merge s[se a=eze pe toat[perioada electoral[ ]n acel ora=, fiind hot[r`t s[ candideze acolo ]n opozi\ie contra guvernului colectivist. Pentru aceasta ia cu chirie r`ndul]nt`i al caselor negustorului conservator, pe strada principal[, deasupra b[c[niei. Asta a]nfuriat la culme pe liberali. O deputa\iune a lor se duce la b[canul nostru =i-l interpeleaz[foarte grav:

— Ai dat casa cu chirie ciocoiului?

— Da.

— D[-i arvuna]napoi!

— De ce?

— Fiindc[nu face tocmai d-un negustor, de unul d-ai no=tri, s[-\i dai casa la ciocoi.

— Da’ nu sunt d-ai dv. deloc; m[ierta\i, eu sunt conservator.

— O s[te c[ie=ti!

}n adev[r, numaidec`t ]ncep =icanele — la vam[, la accize, la drumul-de-fier etc... =i nu numai at`t: colectivi=tii]ncep sa fac[propagand[ ]ntre ai lor, =i]n dou[-trei s[pt[m`ni, c`te unu-unu, nici unul nu mai calc[ ]n b[c[nia conservatorului. Negustorul, de=i se =tie boicotat, bag[de seam[c[v`nzarea ]n toate privin\ele r[m`ne aceea=i ca totdeauna, afar[, se-ntelege, de \uic[=i pelin, unde constat[o sc[dere de consum sim\itoare. Dar]n sf`r=it, colectivi=tii nu consum[ numai \uic[ =i amar, mai ales c`nd nu sunt]n opozi\ie. Atunci negustorul inteligent pricepe cum merge treaba: liberalii, pentru a nu-=i c[lca jur[m`ntul =i totdeodat[a nu se lipsi de trufandalele =i delicate\ele conservatorului, nu-i mai

[1] Porecl[dat[liberalilor.

c[lcau]n pr[v[lie, dar trimeteau om s[le t`rguiasc[f[r[a spune pentru cine.

}ntr-o zi, din conversa\ia mai multor mu=terii la \uic[, afl[c[seara e mas[mare la cuconul Iancu X... un chiabur foarte col\at, ini\iatorul boicotului. Cuconul Iancu cinstea cu un mare *diner de gal[* pe un ministru =i vreo doi-trei oratori din Bucure=ti, care veniser[cu ocazia alegerilor s[\ie o]ntrunire public[. Cocoana lui cuconul Iancu e tot at`t de celebr[pentru mesele-i de gal[ca =i pentru elegan\a ei. Negustorul nostru tocmai]n ziua aceea primise un mare taxid[1] de prosp[tur[=i lipise pe geamurile mari ale pr[v[liei: ICRI MOIU PRIMA — STRIDII PROSPE|I — SOMONU DU RIHN ETC.

Era duminic[, pe la unsprezece diminea\a: pr[v[lia gemea de mu=terii, care]=i luau aperitivul =i mezelicuri pentru dejun. Un ungurean intr[cu zgomot:

— C`te parale icrele moi?

Dar negustorul, str`ng`ndu-=i spr`ncenele, ca =i cum ar fi voit s[fac[o asocia\ie for\at[de idei dep[rtate, r[spunde prin o alt[ ]ntrebare:

— C`te-\i trebuie, dr[gu\[?

— ...Vreo dou[-trei chile.

— A=a... Da de unde e=ti d-ta?

— De unde sunt, de unde nu sunt, c`te parale?

— Dac[nu spui de unde e=ti, nu-\i dau: icrele sunt arvonite de boieri.

Ungureanul st[un moment la g`nduri =i pleac[.

Peste vreun sfert de ceas,]n timp ce icrele se vindeau pe capete, intr[o jup`neas[, o b[bu\[ b[tr`n[, care, uit`ndu-se]n toate par\ile, zice:

— S[rut m`na, m[iculi\[; aici e b[c[nia a mare?

— Ia vezi, ce pofte=te dumneaei, strig[negustorul la un b[iat.

[1] Transport de marf[din str[in[tate.

— Icre moi ave\i?

— Este.

— Cum da\i ocaua?

— Ocaua?... C`te pofte=ti s[iei?

— Vreo dou[-trei oca.

— Da’ pentru d-ta?

— A=! unde m[n`nc eu d-alea! S[m[fereasc[Dumnezeu! eu postesc... Pentru boieri.

— Care boieri?

— Nu spui.

— Dac[nu spui, n-am icre.

Dar baba, mai de=teapt[dec`t ungureanul, face un semn discret, trage la o parte pe negustor =i-i =opte=te]ncet:

— M[iculi\[, sunt de la conu Iancu; da’ s[nu care cumva s[-i spui c[\i-am spus, c[mi-a spus s[nu care cumva s[-\i spui.

— A=a?... De la conu Iancu?... Atunci spune-i lui conu Iancu c[pentru dumnealui le dau cu 100 de lei kilo.

— Vai de mine! unde s-a mai pomenit? Mi-a spus s[dau, dac-o fi la o adic[, p`n’ la 28 lei.

— Dac[-\i place; dac[nu, voia la dv., marfa la mine; dac[vrea s[cumpere, s[pofteasc[conu Iancu aici, c[ne]nvoim noi.

A plecat b[bu\a foarte m`hnit[de insuccesul misiunii sale diplomatice.

}nainte de amiazi, intr[ ]n b[c[nie un func\ion[ra= foarte pirpiriu, de=i afar[era destul de ger; zice:

— B[iete, o drojdie.

Dup[ce bea drojdia =i-=i sufl[ ]n degetele degerate, func\ion[ra=ul]=i face loc cu pardon prin]nghesuiala pr[v[liei =i ajunge p`n[ la taraba de marmur[. Aci se opre=te s[ dea un t`rcol cu ochii la marf[. }n momentul acesta, negustorul scoate capacul de la putinica a doua de icre.

— Ei, bravo! zice t`n[rul; \i-a venit icre proaspete?... Cum dai kilo?

— Da' de ce]ntrebi?

— Vreau s[cump[r.

Atunci b[canul, gust`nd cu v`rful cu\itului o prob[din putinic[=i m[sur`nd cu ochii de sus p`n[jos pe mu=teriu:

— Nu face pentru d-ta, zice... astea nu sunt de cosac[1] .

— Da' ce-\i pas[d-tale, dac[vreau eu s[cump[r?... C`te parale?

— Vezi c[marf[de-asta nu pot da cu paral`cul... Vrei s[iei mai mult?

T`n[rul, f[r[ s[ =ov[iasc[, r[spunde hot[r`t:

— Trei chile.

— C`t?... strig[ b[canul, pufnind de r`s. Ei, vezi, aici mi-ai pl[cut: auzi fason de trei chile de icre moi!...

Apoi]ntorc`ndu-se c[tre unul din b[ie\i:

— B[iete!]nc[o drojdie la domnul, c[-i e frig.

Dar func\ionarul sup[rat:

— Mersi, domnule, nu-mi trebuie: dar s[=tii c[nu-\i mai calc]n pr[v[lie.

— P[cum e=ti d-ta liberal, r[spunse b[canul r`z`nd =i mai tare, m[mir c[ai b[ut aici =i drojdia]nt`ia.

T`n[rul a ie=it tr`ntind u=a.

E aproape de amiazi, c`nd o calea=c[ m`ndr[se opre=te]n fa\a pr[v[liei. Feciorul sare repede de pe capr[=i strig[ ]n u=[:

— S[vie un b[iat afar[!

B[iatul iese repede =i se]ntoarce:

— }ntreab[cocoana de icre moi.

— Cocoana lui conu Iancu?.. Spune-i c[nu prea sunt proaspete... nu face pentru dumnealor... Dar, dac[pofte=te, d[-i s[guste.

+i-i trimite cocoanei din putinica nou[o linguri\[plin[pe o frunz[curat[de vi\[. B[iatul se]ntoarce:

— Zice c[sunt bune.

— Ma mir. Tocmai la mine s[fie icre bune.

---

[1] Pe=te argintiu cu solzi mici.

Zic`nd acestea, b[canul iese degrab[afar[la caret[=i, dup[multe reveren\e, se adreseaz[foarte miorl[it cocoanei:

— S[rut m`na, madam X... s[rut m`na... De ce nu pofti\i jos? Nu-i nimeni]n pr[v[lie; numai c`\iva mitocani... nu v[ cunoa=te. Pofti\i s[ vede\i =i alte mezeluri... avem stridii, br`nzeturi proaspete, ne-a venit o langust[[1] vie...

...=i-i]n=ir[, foarte volubil, toat[lista prosp[turilor sosite de diminea\[.

Cocoana st[un minut la g`nduri, dar nu poate rezista mult; coboar[ din caret[ =i intr[ foarte ]n\epat[ ]n pr[v[lie... Dup[ o scurt[ inspec\ie =i o lung[ tocmeal[, ]n timp ce aspir[ cu nesa\iu caracteristica atmosfer[ ]mbibat[ de at`tea parfumuri grase =i pofticioase, o atmosfer[de care-i era dor de mult[vreme, cocoana,]mb[tat[de at`tea bune emana\iuni, se porne=te pe t`rguial[, =i negustorul scrie: dou[chile de icre moi, trei buc[\i camembert[2], un kilo somon, una langust[vie, opt duzini stridii, un ananas, un flacon curaçao triplesec[3].

De mult nu mai intrase]n b[c[nie cocoana! Acum]=i scotea din capete, pe c`nd mu=teriii ceilal\i,]ntre care mai mul\i tineri ofi\eri,]n curent cu afacerea boicotului, privind-o cu admira\ie,]=i d[deau coate.

Cocoana, foarte satisf[cut[, vrea s[plece:

— Apropo, coconi\[, s[rut m`na: =ampanie? Am ceva bun de tot; un *Pommery extra*, garantat.

— Cum]l dai?]ntreab[cocoana, arunc`nd pe sub genele-i mai pudruite dec`t aripile unui flutura= de noapte o privire gale=[c[tre tinerii ofi\eri.

— Mai ieftin dec`t oriunde, coconi\[. Dac[dv. g[si\i cu pre\ ca la mine undeva, primesc s[nu-mi da\i nici o para.

---

[1] Specie de rac de mare.

[2] Br`nz[preparat[ ]n localitatea cu acela=i nume din Fran\a.

[3] Lichior.

— Atunci, s[-mi trime\i =i =ase sticle de =ampanie... Bonjour!

+i cocoana, salutat[p`n[ la p[m`nt de to\i tinerii, este condus[p`n[la caret[de b[can, care-i zice:

— S[rut m`na, madam X... s[rut m`na: nu ne uita\i... avem totdeauna lucru proasp[t; imposibil s[g[si\i]n alt[parte.

Careta a plecat. B[canul, frec`ndu-=i m`inile, se]ntoarce]n[untru =i, pe c`nd b[ie\ii ]ncarc[ ]n co=uri marfa comandat[ — un condei de peste trei sute de lei, — zice, f[c`nd cu ochiul c[tre tinerii mu=terii:

— Uite, d-aia]mi plac mie liberalii... oameni cilibii[1]! c`nd e vorba de delicate\e, nu se mai ]ncape politic[. B[iete! un r`nd de \uici la domnii!... fac eu cinste!

1897

GROAZNICA SINUCIDERE DIN STRADA FIDELIT{|II

CUPRINS

Subt acest titlu, citim]n „Aurora”, edi\ia de diminea\[:

Azi diminea\[,]ntreag[strada Fidelit[\ii a fost viu emo\ionat[de o senza\ional[dram[pasional[. Pe la orele =apte a. m. vecinii fur[alarma\i de ni=te \ipete sf`=ietoare, care porneau de la casa cu nr. 13. }n aceast[cas[locuiesc de mult[vreme doamna Zamfira Popescu, v[duva r[posatului veteran al corpului didactic Nerone Popescu, fost profesor de limba latin[,]mpreun[cu cei doi copii ai s[i, Cicerone Popescu, elev de administra\ie, =i domni=oara Por\ia Popescu. La \ipetele]ngrozitoare, to\i mahalagiii se adunar[ ]n grab[=i]ndat[aflar[ce era: o sinucidere!

Domni=oara Popescu de mai multe s[pt[m`ni c[zuse ]ntr-o stare de melancolie =i de abatere sufleteasc[, ]nc`t nu mai m`nca, nu mai bea, nu mai dormea deloc. Cu o zi]nainte de a lua fatala

[1] Distins, nobil.

hot[r`re,ar[tase semne de mare nelini=te; a cerut s[ m[n`nce =i s[bea. Dup[ce a dejunat cu mare poft[=i s-a saturat, a-nceput deodat[s[pl`ng[, zic`nd c`tre doamna Zamfira Popescu:

— Mami\o, eu nu mai pot s[tr[iesc! eu vreau s[mor!

La aceste cuvinte, mama i-a r[spuns:

— Mofturi! ia fii bun[=i te-ast`mp[r[... Las' c[o s[-\i treac[!

Por\ia]ns[a ad[ugat:

— Ai s[vezi!... Dar dac[mor, jur[-mi, mami\ico, jur[-mi c[o s[-mi pui pe morm`nt boboci de trandafir!

Bobocii erau florile ei favorite.

Doamna Zamfira Popescu schimb[vorba, f[r[s[se team[de vreun sf`r=it fatal, deoarece Por\ia, care era sim\itoare, de multe ori, ]n momente de sup[rare, amenin\a c[ se va sinucide. Din nenorocire, de ast[ dat[ amenin\area fusese mai mult dec`t serioas[.

Ce se-nt`mplase?

Azi-noapte, pe c`nd fratele s[u lipsea dup[ obicei =i mami\ica dormea, Por\ia scoase g[m[liile la o duzin[ de cutii mari cu chibrituri =i le arunc[ ]ntr-o cinzeac[ de rachiu de drojdii. A=tept`nd s[se dizolve fosforul, s[rmana fat[se a=ez[la mas[=i scrise cu toat[limpezimea de minte o scrisoare c[tre mami\a =i c[tre fr[\iorul ei, prin care le cere pardon de durerea ce le-o causeaz[=i le declar[c[moare deoarece este p[r[sit[de t`n[rul Mi=u Z..., p`n[zilele trecute student]n medicin[=i ast[zi doctor de plas[. }ntr-un post-scriptum apoi, conjur[ ]nc[o dat[pe dezolata mam[s[nu uite de boboci.

C`nd a terminat scrisoarea, g[m[liile de chibrituri erau dizolvate. Por\ia ]nghi\i p[h[ru\ul, d`ndu-l cu voluptate peste cap, =i merse s[se culce]n patul ei, a=tept`nd cu resemnare moartea. Aceasta nu ]nt`rzie s[se anun\e prin ni=te oribile crampe de intestine. Nenorocita, cov`r=it[ de dureri, s[ri ]n sus =i-ncepu s[ \ipe spun`nd tot:

— Mor! mor!... ah! Mi=ule, fii fericit!... Sc[pa\i-m[, sc[pa\i-m[!... sunt]nc[t`n[r[! Nu! nu! nu vreau s[mor!

At`t putu s[zic[=i c[zu]n convulsiuni. }ntr-o stare desperat[a fost transportat[iute la spitalul cel mai apropiat.

C`t despre d. Mi=u Z., cauza acestei nenorociri, iat[ce am putut afla]n prip[...

Acum vreo patru-cinci ani, un t`n[r student s[rac, de vreo 21 de ani, prietenul lui Cicerone Popescu,]ndat[ce dete bacalaureatul =i se]nrol[ca voluntar, se a=ez[ ]n pensiune,]ntr-o odaie mobilat[, la doamna Zamfira Popescu, cu cas[, mas[,]ngrijire,]n fine de toate. T[n[rul Mi=u Z... foarte vioi =i dr[cos, limbut =i caraghios, nu]nt`rzi[ s[ inspire Por\iei una din acele pasiuni care decid de via\a unei femei. }n cur`nd o rela\iune amoroas[nebun[se contract[ ]ntre ei. Aceast[rela\iune a durat p`n[ mai acum vreo dou[ luni, c`nd t`n[rul, care studia medicina, =i pe care to\i ]l numeau pentru aceasta „doftora=ul”, ]=i lu[ diploma =i imediat, av`nd oarecare protec\ii — mama lui este jup`neas[-n cas[ la mo=ia unui ]nalt personaj — c[p[t[ un post de medic de plas[. }=i poate oricine ]nchipui lovitura ce „doftora=ul” i-o dete Por\iei, c`nd]i spuse c[el are s-o p[r[seasc[=i s[mearg[la post. Fata]ncepu s[-i fac[ni=te scene, aci duioase, aci fieroase, a=a]nc`t el ]n\elese c[ pasiunea ei contrariat[ brusc ar fi primejdioas[, =i astfel se hot[r] sa joace comedia. Pentru a adormi temerile victimei sale =i a o asigura c[ =i-a schimbat cu des[v`r=ire hot[r`rea de a o p[r[si, el alerg[ la ajutorul unui prietin redactor, f[c`ndu-l s[-i publice prin ziarul „*Lumina*” urm[toarea noti\[:

„Afl[m c[t`n[rul doctor Mi=u Z... care =i-a sus\inut cu un succes str[lucit teza sa despre *Simptomele la diverse intoxic[ri violente* =i care a fost numit doctor de plas[, refuz[categoric a primi acest post. Era]n adev[r absurd ca un a=a distins elev al facult[\ii noastre de medicin[s[se]nfunde]ntr-o provincie. T[n[rul doctor e hot[r`t a r[m`nea]n Bucure=ti, unde va practica arta sa, a=tept`nd s[se presente la primul concurs pentru ob\inerea unui post la vreunul din spitalele Eforiei. Nu ne]ndoim de succesul simpaticului nostru amic”.

Ultima umbr[de b[nuial[=i de temere a drei Popescu fu risipit[prin citirea acestor r`nduri. Ba ceva mai mult, t`n[ra sentimental[,

v[z`nd re]ntoarcerea iubitului ei, deveni =i mai pasionat[. Ea nu =tia c[ totul este o fars[. Nu-=i putea ]nchipui, ]n naiva ei sinceritate, ce surpriz[ ]i preg[tea acela pe care-l adora. „Doftora=ul” nostru, ca s[ poat[ pleca f[r[ vorb[ =i s[-=i ia bagajul, care consista ]ntr-un geamantan =i c`teva c[r\i, f[cu un plan infernal. Ob\in`nd un bilet de loj[ la Dacia — probabil un bilet de favoare, c[ci se va vedea c[ individul nu era dec`t un chilipirgiu — merse cu damele, mama =i fata, la teatru. Peste c`teva minute dup[ ridicarea cortinei, pe c`nd damele urm[reau cu cel mai viu interes desf[=urarea comediei, el se scul[=i, pretext`nd c[ merge la bufet s[ le aduc[ pr[jituri =i ap[ rece, plec[ frumu=el din loj[. Cobor], ie=i din teatru, se arunc[ ]ntr-o birje, merse acas[, ]=i lu[ bagajul, se duse la gar[ =i se sui ]n tren. Un moment femeile crezur[ c[ doftora=ul s-a ]ncurcat la bere ]n bufet, dup[ obicei. Dar, trec`nd =i actul al doilea, o idee trecu ca un fulger prin mintea tinerei abandonate. Repede alergar[acas[. Intrar[ ]n odaia lui: bagajul =i c[r\ile nu mai erau acolo. Dra Popescu a avut o criz[nervoas[ ]ngrozitoare, din care nu =i-a revenit dec`t tocmai a doua zi. De atunci, disperarea ei a mers tot cresc`nd p`n[ ieri, c`nd durerea moral[devenindu-i insuportabil[, s-a hot[r`t a pune cap[t nenorocirii sale prin moarte.

C`nd oare se va face un exemplu cu ace=ti domni=ori, care se introduc ]n familii oneste, sub pretext de priete=ug, spre a corupe copilele =i a le arunca ]n ghearele desfr`ului sau]n ghearele mor\ii, ca]n cazul de fa\[? M[rturisim c[nu-n\elegem deloc nep[sarea parchetului, care nu intervine, de=i i s-a adus la cuno=tin\[cazul, pun`ndu-i-se]n vedere =i documentul trist r[mas de la nenorocita victim[.

La edi\ia de sear[alte am[nunte.

*

Apoi]n edi\ia de sear[:

Am alergat la spitalul unde fusese transportat[dra P. Popescu, =i am cerut s[v[z pe internul de serviciu. Am avut deocamdat[noroc: eu cerusem unul =i m-au]nt`mpinat doi — doi tineri destul

de politico=i =i foarte, prea veseli, pentru atmosfera trist[ ]n care tr[iesc. }n adev[r, trebuie s[aib[cineva o inim[de bronz sau de piatr[ca s[mai fie vesel]n mijlocul at`tor suferin\e =i mizerii omene=ti. Am rugat pe domnii interni s[-mi permit[ a vedea pe dra P. Popescu, de soarta c[reia se intereseaz[ cititorii no=tri. Au ]nceput am`ndoi s[r`z[.

— T`n[ra?... cu chibriturile? m-a ]ntrebat unul, ap[s`nd ironic pe fiecare vorb[... Ehei! dumneata s[fii s[n[tos!

— A murit! am strigat eu.

— Ei, a=!

— Atunci?

— Nu mai este aici! i-a trecut, =i i-am dat drumul. Adineaori a plecat mititica cu mami\ica!

+i-ncepur[iar s[r`d[ am`ndoi.

— Dac[n-a luat chibrituri destule! cine stric[?

— Dar mi se pare, zisei eu, c[o duzin[de cutii mari...

— Ei, a=!... nici o duzin[de g[m[lii... Pentru dra Por\ia a fost por\ia prea mic[; cum e dumneaei solid[,]i trebuie o por\ie mult mai zdrav[n[!

De=i am fost revoltat de modul cum cei doi tineri]=i r`deau de nenorocirea bietei creaturi, f[c`nd jocuri de cuvinte triviale =i neroade asupra numelui ei clasic, am voit s[profit de ocazie =i s[mai culeg c`teva informa\iuni asupra „doftora=ului”. }n adev[r, ]l cuno=teau. La prima mea ]ntrebare despre d`nsul, au]nceput iar r`sul lor, care m[enerva:

— Se s[turase bietul „doftora=ul”... }n sf`r=it a sc[pat! zise unul.

— Mare r[bdare a avut!]nchipuie-\i, at`\ia ani de-a r`ndul, tot o por\ie, =i ce por\ie!

— Iar? am strigat eu indignat, =i f[r[s[-i mai salut, am plecat.

Tot drumul p`n[ la redac\ie m-am g`ndit c`t[ pr[pastie este ]ntre educa\iunea spiritului =i educa\iunea inimii, =i cum neglij`nd pe aceasta din urm[nu po\i, cu toat[ ]nv[\[tura, produce dec`t mon=tri sociali. Iat[ cazul celor doi tineri, cari m`ine, poim`ine,

vor fi chema\i]n societate s[exercite cea mai nobil[=i cea mai umanitar[profesiune. La ce alt[profesiune se cere mai mult[dragoste =i mil[de aproapele s[u, mai mult[delicate\e de sentimente, mai fin[pricepere a cutelor sufletului omenesc? Medicul!... Dar medicul este un duhovnic m`ng[ietor; el trebuie s[ se apropie de nenorocitul suferind cu bl`nde\ea cu care M`ntuitorul s-a apropiat de Laz[r: numai astfel =tiin\a, ajutat[ de ]n[l\area sufletului, poate face miracolul!... M`ine, ace=ti doi tineri vor fi medici =i ast[zi r`d =i-=i bat joc, ]ntr-un mod at`t de vulgar, de suferin\a extrem[care a determinat pe nefericita t`n[r[s[prefere luminii vie\ii bezna nimicului! Iat[roadele]naltei noastre culturi universitare! Foarte mul\umim de a=a cultur[!

Dar,]n fine, bine c[a sc[pat biata fat[!... Asta desigur o s-o fac[mai cuminte... Mai la urm[, cine =tie ce noroc poate avea!

*

}n aceeasi sear[, citim]n „Lumina”:

Un confrate a publicat azi-diminea\[o =tire de senza\ie despre sinuciderea unei copile disperate din cauz[c[ar fi fost tr[dat[de amantul ei, un doctor proasp[t — un]ntreg roman pasional à la Ponson de Terrail sau Jules Mary, o]ntreag[melodram[à la d’Ennery[1] .

Am fost =i noi curio=i s[vedem ce este adev[rat din toat[comedia aceea =i am mers dup[informa\iuni.

Un am[nunt caracteristic trebuie s[-l d[m cititorilor dintru]nceput: c`nd noi ne-am transportat]n localitate, sinucisa din strada Fidelit[\ii, dra Por\ia Popescu, se-ntorsese de la spital, unde, de aminteri, putem afirma cu siguran\[, nici n-avusese nevoie s[mearg[. }n adev[r, doza de chibrituri pe care o luase fusese cu totul ne]nsemnat[. Din aceasta =i din cele ce vor urm[se va convinge oricine c[n-a fost deloc vreo hot[r`re serioas[de

[1] Romancieri francezi, — autori de romane senza\ionale sau de dulcege povestiri sentimentale.

sinucidere, ci numai o demonstra\ie, cu scop de a interesa pe infidelul „doftora=”.

Trebuie mai]nt`i s[ spunem c[ t`n[ra am[git[, del[sat[, abandonat[, nenorocit[, num[r[peste de dou[ori mai multe roze dec`t ]i trebuiesc cuiva pentru a-=i putea administra liber averea =i r[spunderea personal[ — adic[ o v`rst[cam de 44 - 45 de ani. Sunt vecine]n mahala care o estimeaz[chiar la mai mult. Astfel, dna X... moa=[, una dintre primele eleve ale r[posatului doctor Cap=a, proprietar[al[turi cu dra]n chestiune, ne-a afirmat c[-=i aduce aminte exact de timpul c`nd ]=i cl[dea casele r[posatul Nerone Popescu, pe care parc[-l vede ]nc[ ]n c[ma=e de noapte =i-n papuci, conduc`nd lucr[rile zid[riei]n persoan[=i]njur`nd ungure=te pe salahori (era]n vacan\a mare),deoarece,]n acela=i an ,d-sa, dna X... moa=a, s-a nascut. Ei bine, pe atunci |ica, adic[Por\ia, era feti\[m[ricic[; se juca cu p[pu=ile.

T`n[ra del[sat[ st[ =i ]n avere tot a=a de bini=or ca =i-n v`rst[. Are]mpreun[cu mama sa, dup[legea veche, pensia veteranului profesor Nerone Popescu, de la care a mo=tenit casele din strada Fidelit[\ii, dou[pr[v[lii de c`rcium[, cu pivni\[, gr[din[ =i vie ]n strada Vii=oara, produc`nd net 1200 lei anual; apoi se zice c[avea =i vreo 12 mii de lei]n bonuri la casa de depuneri; dintre ace=tia]ns[se presupune c[ar fi atins ceva pentru cheltuielile de studii ale „doftora=ului”.

Foarte roman\ioas[, ea \inea mult la societatea tinerilor studen\i, sl[biciune contractat[de demult, de vreo dou[zeci =i cinci de ani, de pe c`nd tat[l s[u Nerone \inea ]n mahala o mic[ fabric[ de bacalaureat. De aminteri to\i mahalagiii zic: unde sare capra, sare =i iada; se pare c[ =i mami\a a avut odinioar[ mult[ sl[biciune de „boboci”. De vreo trei-patru ani acuma, Por\ia primise ]n pensiune pe t`n[rul Mi=u Z..., student]n medicin[, =i imediat contractase pentru el o pasiune nebun[.

Medicinistul, b[iat s[r[cu\, g[sind a=a de c[lduros ad[post =i culcu=, nu c[utase deloc a contraria pasiunea gazdei sale, care era

o binefacere cereasc[pentru el; din contr[, o alimentase cu mult[metod[. Aceast[rela\iune destul de nepotrivit[dur[p`n[ ce, dup[ c`\iva ani de studii, t`n[rul ]=i sus\inu teza. De mult ]i erau peste cap favorile drei |ica; se hot[r] s[ scuture jugul c`nd nu mai avea nevoie s[-l poarte.St[rui =i, prin protec\iuni, c[p[t[un post de medic de plas[. C`nd voi s[ plece, pasionata Por\ia ]i puse piciorul ]n prag: scene sf`=ietoare, rug[ciuni fierbin\i, amenin\[ri teribile de sinucidere =i chiar de asasinat. „Doftora=ul” plictisit, neput`nd pleca f[r[bagaj =i voind s[evite scandalul]n mahala, se hot[r] s[recurg[la un subterfugiu, la aceea ce — ierte-ni-se expresia tipic[=i consacrat[—]n argoul[1] studen\esc se nume=te un *chiul*.

C`teva zile se pref[cu apucat de o re]ntoarcere de pasiune turbat[, apoi, c`nd adormi bine orice prepus, conduse pe cele dou[dame la teatru; le l[s[ ]n loje, =i el cu bagajul se sui]n tren pentru a se prezenta la post.

Urmarea acestui roman tragicomic]l =tie publicul din darea de seam[liric[=i senza\ional[a confra\ilor no=tri de la „Aurora”. +i… iat[cum se scrie istoria!

}n momentul c`nd a=ternem aceste r`nduri, dra Por\ia Popescu este]n afar[de orice pericol, precum era de aminteri =i]n momentele crampelor, prea pu\in serioase ca s[poat[compromite o s[n[tate a=a de robust[.

Un am[nunt curios iar[=i este faptul c[dra, cu o zi]nainte de demonstra\iunea ei romantic[, suferea grozav de m[sele. Dra are din\ii foarte strica\i =i sufere mult de asta c`nd r[ce=te; e probabil c[aceast[infirmitate, ca =i cearc[nele vinete de pe obraz, se datore=te abuzului nem[surat al gogo=ilor de ristic. Din cauza durerilor prea frecvente de m[sele, a =i contractat de mult obiceiul fumatului. Ei bine, dup[crampele ce le-a suferit din pricina chibriturilor, i-a trecut cu des[v`r=ire durerea de m[sele. Poate c[fosforul!

---

[1] Limbaj ce folose=te un vocabular particular, propriu unei anumite categorii sau unui anumit mediu social, unei anumite profesiuni.

*

A treia zi „Lumina”, edi\ia]nt`ia, scrie:

Asear[,]n fa\a otelului Continental s-a petrecut un scandal nemaipomenit.

Primul nostru redactor, d. Mihail Constantinescu, se plimba pe dinaintea otelului, convorbind despre chestiuni politice cu d. deputat N...

Pe c`nd nici nu g`ndea, doi indivizi, un ofi\er de intenden\[=i un elev de administra\ie, i se pun]n fa\[.

Cel din urm[, cu un ton provocator,]l]ntreab[:

— M[rog, d-ta e=ti d. Mihail Constantinescu, directorul pamfletului care se intituleaz[„Lumina”?

— Eu! r[spunde amicul nostru.

— E=ti un mi=el! strig[individul cu un ton =i mai provocator.

— +i cine e=ti d-ta, m[rog, care]mi spui aceasta?]ntreab[calm amicul nostru, retr[g`ndu-se trei pa=i.

— Sunt Cicerone Popescu!... ai atacat familia mea! \i-ai permis s[ataci familia Popescu!

+i f[r[a mai da timp amicului nostru s[fac[ ]nc[un pas]napoi, se repezi =i-l lovi]n obraz cu pumnul, umpl`ndu-l de s`nge.

}ntr-o clip[lumea se str`nse. Mai mul\i in=i s[rir[ ]n ajutorul primului nostru redactor, care se arunc[, dup[ ]nt`iul moment de surpriz[,]nh[\[de piept pe agresor =i, dup[ce-i dete o corec\iune meritat[,]l duse urmat de at`\ia martori la sec\ia apropiat[, unde se]nchei[cuvenitul proces-verbal.

Agresorul descreierat este fratele persoanei ridicule, pasionat[de ”boboci”, despre care am vorbit]n num[rul nostru de alalt[ieri — domni=oara tineric[de 45 de ani trecu\i, Por\ia, |ica Popescu, din care confra\ii de la „Aurora” au vrut s[fac[cu orice pre\ o eteric[[1] eroin[de roman sentimental.

---

[1] Imaterial[.

S-a *sezisat* parchetul =i s-a reclamat ministerului de r[zboi.

Sper[m c[at`t justi\ia, c`t =i suprema autoritate militar[ ]=i vor face datoria fa\[cu acest tip =i infam =i ridicul de b[t[u=.

Vom reveni.

*

Apoi]n „Aurora” de diminea\[:

Ieri seara un atac infam a fost]ndreptat]n contra directorului nostru d. Constantin Mih[ilescu,]n Pia\a Teatrului.

Pe c`nd d-sa voia s[ treac[ drumul c[tre fotografia Mandy, trei in=i care aveau aerul a fi ]ntr-o stare de ebrietate patent[, ridic`ndu-se de pe scaune de dinaintea ber[riei Gambrinus, i-au t[iat drumul. Unul dintre ei]l interpeleaz[cu cuvintele:

— D-ta e=ti d. Constantin Mih[ilescu, directorul „Aurorei”?

— Eu! =i ce pofti\i? cum v[numi\i? cu cine avem onoarea?]ntreb[r`z`nd amicul nostru =i retr[g`ndu-se c`\iva pa=i.

— Sunt doctorul Mi=u Zaharescu! Cum \i-ai permis s[te atingi de numele de Zaharescu?!

Zic`nd acestea, be\ivul aplic[ o lovitur[ puternic[ cu bastonul peste capul directorului nostru; din norocire ]ns[, bastonul fu ]mpiedicat de p[l[rie =i nu atinse dec`t u=or sf`rcul urechii amicului nostru. Mai multe persoane s[rind, mizerabilii agresori, cari erau numitul erou =i ridicul =i infam al dramei din strada Fidelit[\ii =i doi interni doctoranzi, s-au suit degrab[ ]ntr-o birje =i au fugit de furia mul\imii indignate.

Parchetul a fost *sezisat*.

Denun\[m onor. Consiliu sanitar faptul mi=elesc al celor trei felceri, adoratorii lui Gambrinus, =i cerem o pilduire sever[.

}n\elegem ca un doctor s[-=i ucid[f[r[r[spundere bolnavii cu clistirul =i cu scalpelul; dar trei doctori s[fac[un consult pentru a ucide cu parul pe strad[oamenii s[n[to=i, asta e prea mult!

Dac[d. director general al serviciului sanitar nu-=i va spune cuv`ntul, vom reveni.

*

Peste c`teva zile, citim]n „Universul”:

Doctorul Mi=u Zaharescu a fost suspendat de c[tre consiliul sanitar din postul de medic de plas[pentru neglijen\[ ]n serviciu.

*

}n fine, „Aurora” reproduce dup[„Lumina”:

Afl[m cu deosebit[pl[cere logodna gentilei domni=oare Por\ia Popescu, fiica doamnei Zamfira Popescu =i a repausatului profesore, veteran al corpului didactic, Nerone Popescu, cu simpaticul dr.]n medicin[d. Mi=u Zaharescu. }ndat[dup[cununie, t`n[ra pereche va pleca la Montpellier, unde eminentul elev al facult[\ii noastre merge a-=i complecta cercet[rile =tiin\ifice.

Felicit[rile noastre c[lduroase tinerei =i simpaticei perechi.

1897

CUPRINS

TELEGRAME

Onor. Prim-Ministru

Bucure=ti.

Directoru prefecturi locale Raul Grigora=cu insultat grav dumnezeu mami =i palme cafinè[1] central. Amenin\at moarte. Via\a onorul nesigure. Rug[m ancheta\i urgent faptul.

Cost[chel Gudur[u,
avocat, aleg. coleg. I, fost deputat.

[1] Lucrul se petrece, dup[toate probabilit[\ile,]ntr-un ora= moldovenesc; citi\i prin urmare moldovene=te: *cafinè*. (n.a.)

*

Onor. Prim-Ministru

Bucure=ti.

Repet reclama telegrama No... Peti\ionat parchetului. Procoror lipse=te ora= m[n[stire maici chef. Substitut refudat p[r[vini procoror. Tremur via\a me, nu mai putem merge cafinè. Facem responsabil guvern.

Cost[chel Gudur[u,
avocat, aleg. coleg. I, fost deputat.

*

Procuror Tribunal X...

Ancheta\i urgent scandalul Cost[chel Gudur[u cu directorul prefecturii =i raporta\i imediat.

Ministrul Justi\iei.

*

Ziarului „Aurora Rom`n[”

Bucure=ti.

Az pitrecut scen[nostim[pia\a noastr[. Madam Atenaisa P. al c[rui nume trecem sub t[cere, care p[r[sit so\ul cet[\ean onorabil, pentru romanse cu individ infam localitate,]nt`lnind nefericitul so\, capatat bun[lec\ie moralitate]n public, care aprobat. Aceast[fimee f[r[inim[nero=ind amenin\at cu sbiri puteri, deoarece complicele directoru prefecturi.

Corespondent.

*

Onor. Prim-Ministru

Bucure=ti.

A doua oar[atacat palme picioare pia\a endepeden\i acela= bandit director scandalos]nso\it sbiri. Situa\ia devenit insuportabil[. Ora= stare asediu. Panica domne=te cet[\eni.

Cost[chel Gudur[u,
avocat, ec\etera.

*

Procuror Tribunal X...

Repet ordinul telegrafic. Cerceta\i imediat incidentul directorului prefecturii cu Cost[chel Gudur[u la cafeneaua central[=i]n Pia\a Independen\ei =i raporta\i urgent.

Ministrul Justi\iei.

*

Onor. Prim-Ministru

Bucure=ti.

Face\ ]nceta atacuri contra fratemeu Cost[chel band[infam[talari ziua meaza mare sub conducerea personal[directorului Raul Grigora=cu. Reclamat tronului.

Iord[chel Gudur[u,
mari propietar, aleg. col. I, fost senator.

*

M. Sale Regelui

Sinaia.

Bandi\i regimului acest secol lumin[bagiucurind constitu\ia ce a\i giurat voit ucidi di dou[ori cafine central =i pia\a endepeden\i fratemeu fost reprezentant na\iuni. Victima fric[merge telegraf sigur al treilea atentat bandi\i. Implor[m garan\ia vie\i onorului contrar sili\i face justi\ie singuri. Tr[iasc[Dinastia.

Iord[chel Gudur[u,
mari propietar, aleg. col. I, fost senator.

*

Procuror Tribunal X...

Pentru ultima oar[repet[m ordinul privitor scandalul Cost[chel Gudur[u. Dac[p`n[ m`ine diminea\[n-avem raportul dv., ve\i fi considerat ca demisionat.

Ministrul Justi\iei.

*

Ecs. Sale Ministru Justi\iei

Bucure=ti.

Raport.

Cercetat imediat cazul =i cu respect raportez urgent.

Acu cinci zile duminec[, fiind absent anchet[jude\, orele 2 p. m. directorul prefecturi Raul Grigora=cu afla cafine central juc`nd table cu c[pitan Pavlache inteden\[. Mare deven[ foarte iritat pronun\at Dumnezeu mami, nu personal cineva, ci ghinion. Atunci Cost[chel Gudur[u care sta alt[ mas[ critic`nd guvernul gura mare, sculat =i apostrof`nd directoru strigat *ba pe al m[ti* =i ridicat bastonu. Directoru par`nd r[pide lovitura aplicat agresorului palme =i promi\`nd cavalire=te duel. Agrisorul plecat ]njur`nd amenin\`nd guvern de bandi\i, propriile cuvinte.

Cu respect adaog spre cuno=tin\a dv.]ntre ambi suscita\i ur[veche cauz[politica =i familie. Femeia nepotului lui Cost[chel Gudur[u, anume Albert Gudur[u, unul din capii]nver=una\i opozi\ie local[, divorsat[, iar ei banuesc Raul directoru cauza divorsului, acuz`nd tr[e=te cu mencionatu concubinagiu, dar vr`nd s-o iee socie legitim[, care reclamat restitu\iunea dotei =i parafernei[1] di 2 mii lei ob\in`nd titlu executoriu, iar opozi\ia promis r[sbunare pretinz`nd paraferna cheltuit[cu luxul di notoritate public[.

}n consecin\[alaltaeri nepotul lor]nso\it de mo=ii lui p`ndind pia\[ fosta socie insultato public foarte grav. Dama chemat sergent strad[ care nefiind nici unul urcat birje un cal plec`nd degrab huiduit[di to\i trii =i cu vorbe triviale incapabile a vi le reproduce. Sosit imediat directoru prefecturi ofensat poli\ai ipista\i cerut cont. Dar agrisori fugind, directoru prins Cost[chel =i]ntrebat *pentru ce*

[1] }n vechiul drept partea din averea so\iei,]n afar[de zestre, a c[rei administra\ie =i folosin\[=i-o rezerva.

insul\i dame mi=[lule =i apucat de pept, dar el r[spuns *s[nu mai dai mizerabile canalie*,]nc`t directoru ap[r`ndu-se tras dou[palme, atunci agrisorul smucind voit fugi =i directoru prima furie lovindul piciorul spate gios.

Cred nu trebuie d[m alt[urmare p[r[parchetul nu sezisat]n regul[.

Binevoi\i, dle ministru, etc.

Procuror Trib. X...

*

Directorul Prefecturii X...

V[invit c[uta\i aplanarea diferendului cu familia Gudur[ilor. Contrariu, pune\i guvernul]n situa\iune prea delicat[. Nu convine acum,]n a=teptarea campaniei electorale, ca agen\i superiori ai autorit[\ii s[dea loc la scandaluri, din toate punctele de vedere regretabile.

Ministrul de Interne.

*

D-lui Ministru de Interne

Bucure=ti.

Interese familie oblig[p[r[si func\iune. Rog dar respectuos primi demisia me postul director prefecturii pe ziua di poim`ne c`nd prefect]ntoarce congediu.

Raoul Grégoraschco.

*

Onor. Prim-Ministru

Bucure=ti.

Fratemeu Cost[chel Gudur[u avocat, aleg[tor col. I, fost reprezentant na\iuni legitim[ap[rare contra treilea atac mi=elesc bandi\i amenin\`nd via\a, fost az arestat procoror. Victima arest torturat[ca inchizi\[. Cu\itul os.

Iord[chel Gudur[u,
mari propietar, aleg. col. I, fost senator.

*

Ministre Intérieur

Bucarest.

N-acceptez point démission cousin Raoul. Pauvre jeune homme, embêté par cochons opposition, veut faire coup de tête. Ne point se fier aux criailleries de ces canailles. Si Raoul se retire, ce crétin de préfet capable de tout compromettre. Pourrais plus garantir situation locale. Se duce dracului giude\ul[1] .

Ami
Général Grégoraschco

*

Procuror Trib. X...

Raporta\i imediat cauza arest[rii lui Cost[chel Gudur[u. Ar fi bine s[ ]nceteze odat[scandalurile de acolo. Purtarea parchetului dv. las[de dorit. Cerceta\i dac[arestatul suferit maltrat[ri arest. Avem denun\uri c[ar fi fost torturat poli\ie. R[spunde\i telegrafic.

Ministrul Justi\iei.

*

Directorul Prefecturii Jud. X...

}n interesul serviciului, demisia respins[. Ram`ne\i la post.

p. *Ministrul de Interne*
Secretar general Z...

*

Ecs. Sale Ministrul Justi\iei

Bucure=ti.

Band[desperat[opozan\i]nd`rji\i sub conducerea Cost[chel Gudur[u, Iord[chel Gudur[u =i nepot Gudur[u, Albert divorsat

[1] Nu primi\i cumva demisia v[rului Raul. Bietul b[iat, plictisit de porcii opozi\iei, vrea s[-=i fac[de cap. Nu trebuie dat crez[m`nt chel[l[iturilor acestor canalii. Dac[ Raul se retrage, t`mpitul de prefect capabil s[compromit[tot. N-a= mai putea garanta situa\ia local[. Se duce, etc. (n.a.).

Atenaisa Perjoiu, atacat directoru prefecturi fa\[gr[dina prim[rii. Acesta aparat bastonu, lovit cap Iord[chel, Cost[chel tras revolver spart glob lampa centrul gr[dini electric[. Panic[, asasin arestat. Lu[m prim interogatoriu. Garant[m inven\iuni fictive torturile.

Procuror Trib. X...

*

M. Sale Regelui

Sinaia.

Fratemeu Cost[chel omor`t torturi secret beciurile poli\iei locale. Familia orfan[ cerem liberarea cadavrului reclam`nd satisfac\ie la picioarele tronului. Tr[iasc[Dinastia.

Iord[chel Gudur[u,
mari ec\etera, ec\.

*

Procuror Trib. X...

Aci denun\are Cost[chel Gudur[u mort arest]n urma torturilor. V[facem r[spunz[tor. R[spunde\i la moment, dac[nu vre\i s[fi\i telegrafic destituit.

Ministrul Justi\iei.

*

Ecs. Sale Ministru Justi\iei

Bucure=ti.

Cost[chel Gudur[u liberat az diminea\[lips[probe inten\ie asasinat. }mpacat cu directoru. Pupat to\i pia\a endepeden\i. M`ne sear[ logodna Raul madam Atenaisa Perjoiu. D`nsa renun\at orce preten\ie revandicare parafern[de la Albert Gudur[u, d`nd]nscris primit toat[suma.

Adineaori ora dou[post meridiane avocatul statului Pamfil mort subit cafine central. Medic primar constatat caz apoclepsie celebral[.

}n considera\ia vechimii mele di magistrat procuror de aproape

dou[zeci =i trii di ani, fiind]naintat]n vr`st[=i o familie numeroas[devenind misiunea de minister public pre gre pentru mini, v[rog respectos a mi se acorda mie postul de avocatu statului, pe care o voi]ndeplini cu zel =i activitate.

Binevoi\i, etc.

Vechiu procuror Trib. X...

*

D. Pre=edinte al Consiliului

Bucure=ti.

Avocatul public Pamfil mort subit. Raport`ndu-m[la depe=a confiden\ial[de azi noapte, cu respect st[ruesc a se numi]n postul r[mas vacant persoana =tiut[, de care acuma garantez.

p. Prefectul de X...,
Directorul Raoul Grégoraschco.

*

Dlui Cost[chel Gudur[u,
avocat, fost deputat, etc.

Bucure=ti.

}n urma bunelor recomanda\ii din localitate =i]n considera\ia titlurilor dv., d. ministru al domenelor v-a numit avocat al statului]n locul decedatului Antonache Pamfil. Cu po=ta de m`ne primi\i decretul oficial.

+eful de cabinet
al Ministerului Domenelor.

1899

PROCES-VERBAL

CUPRINS

Ast[di miercuri 27 oct. anul una mie nou[sute orele 1 p. m.

Noi comisarul sec\iei 55 dup[reclama\ia p[r\ilor =i anume domni=oara Matilda Popescu de profesiune particular[menajer[

]mpreun[cu mama sa dna Ghioala Popescu idem, domni=oara Lucre\ia Ionescu de profesiune rentier[ ]mpreun[cu m[tu=a sa dna Anica Ionescu de profesiune v[duv[pensionar[viager[=i d. Stavrache Stavrescu de profesiune propietar, dup[ce l-am eliberat adi diminea\[de la sec\ie, deoarece la prima cercetare ce am f[cut-o asear[la fa\a locului pentru scandalul provenit, s-a pronun\at cu vocifer[ri la adresa guvernului, care este un obicei al s[u cunoscut de to\i concet[\enii din aceast[suburbie =i]n contra noastr[chiar]n eserciciul fonc\iunii, transport`ndu-ne ]n strada Gra\iilor No. 13 bis unde se afl[ imobilul ]n cestiune al sus-mencionatului propietar Stavrache Stavrescu, ]nchiriat domni=oarii Matilda Popescu cu mama sa pe =ase luni, de la Sf. Dumitru corent p`n[la Sf. Gheorghe urm[tor =i pe care nu-i permite a intra]n posesiune numai cu arvuna f[r[a complecta chiria, iar domni=oara Lucre\ia Ionescu cu m[tu=a sa trebuie s[se mute =i pretinde c[nu vrea, de=i propietarul sus\ine c[i-a r[mas pe trecut datoare 22 lei, l[s`nd =i soba stricat[, care d-sa contestead[ =i nu las[ nici o mobil[ amanet,constat`nd urm[toarele:

Av`nd ]n vedere c[ d. Stavrache Stavrescu, propietarul imobilului din strada Gra\iilor No. 13 bis, lipit ]n dreapta cu imobilul aceluia=i propietar cu No. 13 simplu, iar ]n st`nga un loc viran tot al aceluia=i propietar nengr[dit depun`ndu-se fel de fel de murdal`curi de c[tre vecini cum =i de trec[tori, pentru care i s-a f[cut]n mai multe r`nduri proces de contraven\iune asupra salubrit[\ii publice, iar imobilul respectiv cu No. 13 bis fiind compus dintr-o camer[, o s[li\[ =i o buc[t[rie, toate de c[r[mid[ =i o magadie de sc`nduri de lemne de foc, pe care l-a]nchiriat cu contract]n regul[ ]nc[de la Sf. Gheorghe trecut domni=oarii Lucre\ia Ionescu pe un an, iar acum sub felurite pretexte refud[, nevoind s[considere absolut nimic.

Consider`nd c[ domni=oara Lucre\ia Ionescu pretinde c[ este ]n dreptul s[u deoarece ]n virtutea contractului cu timbru ]n regul[, c`nd se =tia c[are domiciliu, nea=tept`ndu-se nicidecum, c[ci nu

a avut m[car cea mai mic[soma\iune iar biletul de]nchiriat a fost pus ilegal =i de aceea nu i-a dat nici o importan\[, cred`nd c[ este numai o glum[ fiindc[ datoria de 22 de franci nu intr[ ]n socoteala chiriei pentru c[ este bani ]mprumuta\i din m`n[, fiind prin urmare alt[chestiune, =i soba nu se putea strica, fiindc[a fost var[, =i astfel nu voie=te a evacua, de=i sus-disul propietar i-a dat mobilele afar[oprindu-i amanet un =ifonel cu oglind[=lifuit[ ]n valoare de una sut[dou[zeci de lei =i o lamp[sistem cu dou[fitiluri de por\olan cu abajur pentru suma de 18 lei, contest`nd patru care pretinde propietarul iar d`nsul sus\ine.

Av`nd ]n vedere c[ dra Matilda Popescu reclam[ s[ intre imediat ]n cas[ neput`nd sta cu mobila d-sale expus[la intemperii, deoarece vremea amenin\[a se strica =i]ncep`nd s[ pice poate s[ i-o ude, =i se p[tead[ fiind plu= de coloare delicat[, =i deoarece a p[r[sit orice alt domiciliu =tiind c[ a dat arvun[ de cincideci de lei =i c[ poate conta cu siguran\[ iar propietarul a ]ncuiat imobilul =i a luat cheia, prin urmare nu cedead[ s[ lase a intra m[car un lucru c`t de mic p`n[ce nu i se achit[tot restul chiriei]n valoare de al\i 50 de lei]n plus peste arvun[, ca s[nu mai pa\[=i cu domni=oara Matilda Popescu, c[ci s-a saturat, iar aceasta promite pe onoare cel mult peste cinci dile, adic[la 1 noiembrie.

Consider`nd c[ din cercetarea ce am f[cut-o asear[, c`nd am fi putut pentru ca s[facem proces-verbal de ultragiu adus guvernului =i nou[ca agen\i ai for\ei publice de c[tre sus-numitul propietar, dar am credut de cuviin\[a nu mai continua nici un scandal, deoarece ne-am m[rginit a duce la sec\ie pe provocator p`n[ i va trece momentele de prim[ furie fiindc[ pretindea c[ p`n[la sosirea noastr[ambele chiria=e]mpreun[cu mama =i m[tu=a lor l-ar fi insultat =i chiar l-ar fi lovit,]nc`t de-abia a sc[pat spre a veni s[reclame, care noi n-am constatat fiind dus la o alt[chestiune de aceea=i natur[ ]n strada Pacien\ii.

Av`nd]n vedere c[dup[cum redult[din declara\iile p[r\ilor, asear[ar fi venit domni=oara Matilda Popescu]n birj[singur[

f[r[mobil[numai cu mama s[dna Ghioala Popescu ca s[vad[c`nd ]ncepe s[ se mute domni=oara Lucre\ia Ionescu =i cu m[tu=a sa dna Anica Ionescu, iar acestea au ]nceput s[ r`d[spun`nd c[ parol, dumneavoastr[ a\i luat casa! iar la ]ntrebarea domni=oarii Matildii Popescu c[ de ce r`de, vechile chiria=e au r[spuns c[d`nsele o au casa p`n[la Sf. Gheorghe, atunci au]nceput nouele chiria=e s[r`d[, iar la ]ntrebarea drei Lucre\ii Ionescu c[ de ce r`de nouile chiria=e au r[spuns c[d`nsele au dat arvun[ ]n regul[, =i atunci au]nceput s[caute pe propietar, c[ci era ascuns]n casa sa de al[turi.

Consider`nd c[ la preten\iunile chiria=elor sus-numitul propietar a amenin\at cu dare afar[ din cas[ pe dra Lucre\ia Ionescu =i pe m[tu=a sa dna Anica Ionescu, c[ci nu le mai d[ casa, nepl[tind regulat chiria =i av`nd chiar pe trecut o datorie de 22 de lei =i soba stricat[, dna Anica Ionescu exesperat[a strigat s[-i crape ochii cui minte, dac[datoria e de la chirie =i soba nu era a=a, pe c`t[ vreme dra Matilda Popescu a dis c[ dac[ se =tie cu casa ]ncurcat[ pentru ce face escrocherie =i o mai d[ =i la al\ii! iar propietarul i-a r[spuns c[ cu dumneata nici nu vorbesc p`n[nu v[z toat[chiria c[n-am poft[=i de alt bucluc, =i atunci pretinde d`nsul c[ toate chiria=ele au s[rit asupr[-i caud`ndu-i lediuni.

Av`nd ]n vedere c[ dup[ interven\ia noastr[ pentru a ]mp[ca pe p[r\i am luat ]n cercetare =i actele constat`nd c[ ]n chitan\a dat[de sus-numitul propietar c[a primit arvuna de 50 de lei pentru imobilul pe care l-a]nchiriat domni=oarii Matilda Popescu nu se specific[num[rul 13 bis ci dice numai 13 simplu iar am`ndou[ imobilele sunt la fel identice cu deosebire c[ am`ndou[au fa\a pus[altfel c[tr[r[s[rit =i c[tr[apus lipite spate-n spate, pentru ocadie ca s[poat[sparge didul de la mijloc =i s[fac[un singur corp dac[s-ar ivi un amator cu famelie pentru o]nc[pere mai mare.

Consider`nd c[toate chiria=ele promit ca]n cel mai scurt termen s[achite resturile de datorii, iar chiria=ele vechi s[pl[teasc[=i

chiria pe semestrul urm[tor, care propietarul se-nvoie=te, iar dra Matilda dice c[sametegal[1] ori la No. 13 bis, ori la 13 simplu, c[ci a luat cas[providoriu p`n[ la Sf. Gheorghe, iar propietarul care e becher poate s[ se mute ]n alt imobil mai mic pe care-l are ]n aceea=i strad[ la No. 12 vidavi, unde a ramas ne]nchiriat pretind`nd amatorii c[strada de cur`nd construit[nu are canal =i tramvaiu.

Av`nd ]n vedere c[ ]n fine s-a convins propietarul c[ e mai bine cu o bun[ maner[ pentru ca s[ r[m`ie prin urmare domni=oara Lucre\ia Ionescu cu m[tu=a sa dna Aneta Ionescu la No. 13 bis, iar dra Matilda Popescu cu mama sa dna Ghioala Popescu s[se stabilede la No. 13 simplu, =i nu r[m`ne nici cu imobilul de la No. 12 nenchiriat nemaiav`nd speran\[dup[Sf. Dumitru, deoarece fiind pe sedon de iarn[lumea s-a gr[bit =i a r[mas foarte multe imobile goale, care se vede]n fiecare strad[chiar mai la centru peste tot de]nchiriat.

Drept aceea am]ncheiat predentul proces-verbal spre a servi la trebuin\[p[r\ilor.

Comisar Sec\iei 55,
Mitic[Pi=culescu.

1899

CUPRINS

URGENT...

+coala de fete No. 1 din Urbea Z... No. 654 – 15 noiembrie.

D-sale Dlui Primar al Urbei Z...

urgent[.

Domnule Primar,

Referindu-ne la adresa noastr[din luna trecut[octombre cu No. 597 asupra necesit[\ii de lemne pe care o simte =coala, v[rug[m ca de urgen\[s[binevoi\i a ne trimite cantitatea prev[zut[,

[1] „Ça m-est égal”*(fr.)* — mi-e egal, mi-e totuna.

c[ci vremea se stric[=i amenin\[s[nu mai putem urma cursurile f[r[combustibil.

Primi\i, v[rog, Domnule Primar, etc.

Directoare,
Aglae Poppesco.

*

+coala de fete No. 1 din Urbea Z... No. 683 – 1 decembre.

D-sale Dlui Primar al Urbei Z...

urgent[.

Domnule Primar,

Referindu-ne la adresa noastr[din luna trecut[noiembre 15 cu No. 654, avem onoare a v[repeta cu insisten\[rug[ciunea ce v-am f[cut]n privin\a lemnelor de]nc[lzit necesare =coalei de fete No. 1 din aceast[urbe, care se afl[ ]n lips[de c[ldur[suficient[pentru studii pe timpul de iarn[, mai ales a=a de aspr[cum este cea actual[,]nc`t elevele sunt incapabile a mai scrie cu m`inile]nghe\ate, =i chiar profesoarele suf[r neput`ndu-se dezbr[ca ]n clas[, fiindu-le temperatura a=a de exagerat[, ]nc`t, cum se poate u=or constata, este de nesuferit, amenin\`nd cu maladii at`t pe profesoare c`t =i pe eleve.

V[rug[m dar s[lua\i m[suri urgente pentru]nt`mpinarea acestei situa\iuni anormale, contrariu va trebui s[ reclam[m Onor. Minister nemaiput`nd lua nici o r[spundere.

Primi\i, v[rog, Domnule Primar, etc.

Directoare,
Aglae Poppesco.

*

Revizorul =colar al distr. X... No. 4599 – 15 decembre.

D-sale Dlui Primar al Urbei Z...

urgent[.

Domnule Primar,

Ast[zi 15 decembre f[c`nd inspec\iunea reglementar[la =coala

de fete No. 1 din Urbea Z... am fost]nt`mpinat de doamna directoare Aglae Poppesco ]mpreun[ cu doamnele profesoare Areti Ionesco, Sevasti Ionesco =i Aristi Poppesco, care toate s-au pl`ns de starea de mizerie]n care a ajuns =coala din causa lipsei de combustibil, pe care]l refuz[Onor. Prim[rie local[, pe care]n nenum[rate r`nduri au rugat-o prin adrese oficiale, care se v[d la dosar, dar care n-au avut p`n[ ]n present nici un rezultat.

}n adev[r, vizit`nd apoi clasele am g[sit o temperatur[ incapabil[ de a putea fi suferit[ mai ales de copii, din care cauz[ se pot chiar ]mboln[vi de vreo boal[ infec\ioas[, ceea ce ar ]mpiedica urmarea regulat[ a cursurilor reglementare, fiind silite a se ]ntrerupe p`n[la stingerea contagiunii epidemiei, precum s-a mai]nt`mplat pe c[ldurile cele mai mari, dar atunci nu din cauza focului, ci a apei, chiar cu c`teva zile]nainte de examenele anuale, ceea ce produce o enorm[confuziune pedagogic[.

Av`nd dar acestea ]n vedere, v[ rog, Domnule Primar, s[ binevoi\i a dispoza ca s[ se satisfac[ c`t mai urgent nevoile =coalei.

Primi\i, v[rog, Domnule Primar, etc.

Revizor =colar,
Laz[r Ionescu-Lion.

*

+coala de fete No. 1 din Urbea Z... No. 13 – 8 ianuarie.

D-sale Dlui ministru al Instr. Publice, etc.

urgent[.

Domnule Ministru,

}n repe\ite r`nduri am cerut la Onor. Prim[rie local[ s[ ne libereze combustibilul de care are =coala noastr[ necesitate din cauza gerului aspru prin care trecem ]n acest anotimp f[r[ nici un rezultat, a=a ]nc`t tremur[m de via\a noastr[=i a elevelor, care nici nu mai vin la =coal[ ]nc[dinaintea vacan\elor, fiindc[p[rin\ii au aflat =i tem`ndu-se nu le mai permit p`n[ce nu vom putea da foc.

}nsu=i d. revizor =colar Laz[r Ionescu-Lion a vizitat =coala, constat`nd lipsa noastr[ de c[ldur[, =i a ]naintat o adres[ ]nc[ din anul trecut 15 decembre cu No. 4599, c[tre d. Primar local, dar =i aceasta a r[mas tot liter[ moart[, c[ci =coala se afl[ ]n aceea=i mizerie, ]nc`t nu se mai poate zice c[aceasta este o umanitate, l[s`nd astfel s[sufere elevele.

A=adar ne adres[m cu cel mai profund respect d-voastre spre a lua urgent orice m[suri ve\i crede de cuviin\[pentru a face s[ ]nceteze barbaria prezent[.

Binevoi\i, Dle Ministru, etc.

Directoare,
Aglae Poppesco.

*

Ministerul Instr. Publice =i Cultelor, 10001 – 15 ianuarie.

D-sale Dlui Revizor +colar al distr. X...

urgent[.

Domnule Revizor,

Doamna Aglae Poppesco, Directoarea =coalei de fete No. 1 din Urbea Z..., ni se pl`nge c[Prim[ria local[nu d[=coalei lemnele necesare pentru]nc[lzitul claselor.

Anex`ndu-v[raportul doamnei Directoare, v[invit[m a face imediat o anchet[la =coal[=i a ne raporta de urgen\[.

Primi\i, etc.

p. Ministru,
indescifrabil.

p. Director,
asemenea.

*

Revizorul =colar al distr. X... No. 103 – februarie.

D-sale Dlui Ministru al Instr. Publice =i Cultelor

urgent[.

Domnule Ministru,

Imediat ce am primit ordinul dv. cu No. 10001 din 15 ianuarie,

m-am transportat la =coala de fete No. 1 din Urbea Z... =i am constatat c[raportul doamnei directoare respective este]n totul adev[rat.

}n adev[r, am g[sit din cauza frigului pe jum[tate =coala despopulat[complet, iar restul tu=ind toate =i dureri cu umfl[tur[ ]n g`t, pentru care chem`nd pe d. medic al Urbei, a constatat mai multe cazuri de amigdalint[, adic[g`lci, care poate degenera mai cu seam[la copiii anemici =i limfatici, prin diferite complica\iuni foarte adesea contagioase.

De aceea, d. medic a opinat c[ar fi mai bine dac[s-ar]nchide =coala, spre a nu lua propor\iuni mai mari.

Cu cel mai profund respect viu dar a v[ruga,]n interesul salubrit[\ii, s[-mi da\i de urgen\[un ordin]n consecin\[, sau s[interveni\i pe l`ng[Onor. Prim[ria local[s[libereze combustibilul de care simte nevoie cursurile.

Binevoi\i, Dle Ministru, etc.

Revizor =colar,
Laz[r Ionescu-Lion.

*

Ministerul Instr. Publice =i Cultelor. No. 20002 – 15 februarie.

D-sale Dlui Primar al Urbei Z...

urgent[.

Doamna Aglae Poppesco, directoarea =coalei No. 1 de fete din acea urbe, se pl`nge c[Onor. Prim[rie, dup[repe\ite cereri, nu-i libereaz[lemnele necesare pentru]nc[lzit, din care cauz[suf[r cursurile.

V[invit dar, Domnule Primar, ca de urgen\[, s[satisface\i, conform legii, justele reclama\iuni ale doamnei Directoare.

Primi\i, Dle Primar, etc.

p. Ministru,
nedescifrabil.

p. Director,
asemenea.

*

Camera Deputa\ilor. Sesiunea prelungit[. +edin\a de la 1 martie.

D. Al. Lingopolu: Am cerut cuv`ntul ca s[ fac o ]ntrebare dlui Ministru al Cultelor =i Instruc\iunii Publice: =tie oare d-sa ]n ce stare de mizerie s-a aflat iarna aceasta =coala de fete No. 1 din Urbea Z... lipsit[ de combustibilul necesar deoarece nu i l-a liberat Prim[ria local[, b`ntuit[de boale din aceast[cauz[=i conform avizului medicului local chiar suprimarea cursurilor?

D. ministru al Cultelor: R[spunz onor. deputat c[,]n urma raportului revizorului =colar local, ministerul a luat m[suri urgente ca Prim[ria s[libereze conform legii combustibilul necesar acelei =coale.

*

Prim[ria Urbei Z... No. 3712 – 15 martie.

D-sale Doamnei Directoare a +coalei de Fete No. 1 din Urbea Z...

urgent[.

Doamn[!

M`ne ve\i primi la =coala ce cu onoare o dirija\i 5 (cinci) care de lemne cer curat, prima calitate, =i v[rug[m s[binevoi\i a ne r[spunde urgent de primirea combustibilului.

Primi\i, Dn[Directoare, etc.

CUPRINS

p. Primar,
Ni\[Nec=ulescu,
ajutor

Secretar,
Athanasie Eleutherescu.

1899

HIGH-LIFE

T`n[rul Edgar Bostandaki este suplinitor la catedrele de music[, desen, gimnastic[, scrim[ =i religie de la gimnaziul clasic ]nfiin\at de cur`nd]n urbea sa natal[. Gimnaziul are p`n[acuma numai

clasa]nt`ia =i e ]ntre\inut de comun[; se sper[ c[ la anul viitor se vor completa patru clase, trec`nd totul pe seama statului. De=i]nc[rcat cu predarea a cinci cursuri importante de gradul secundar, t`n[rul suplinitor g[se=te destul[ vreme s[ frecventeze societatea ]nalt[ din localitate, unde trece drept un perfect gentilom. }n adev[r, Edgar este un t`n[r care are multe succese]n saloanele din T`rgul Mare. Vorbe=te fran\uze=te de c`nd era mic =i se pricepe foarte bine la mode =i confec\iuni, a=a c[nu o dat[este consultat asupra acestui capitol. Profesia de cronicar *high-life* nu este u=oar[, fiindc[trebuie s[scrii despre dame, =i damele sunt dificile, preten\ioase, capri\ioase. Spui de una o vorb[bun[, superi pe alta; spui r[u de alta, atunci nu mai po\i pretinde c[e=ti un om galant; insi=ti cu deosebire asupra uneia, dai loc la b[nuieli; neglijezi pe vreuna,]i inspiri o ur[primejdioas[. Mai ales]ntr-o societate foarte restr`ns[ =i foarte aleas[ ca societatea din T`rgul Mare, un cronicar de salon trebuie s[-=i dr[muiasc[aten\ia cu cea mai mare stricte\[. Grea profesie, ce-i drept;]ns[t`n[rul Bostandaki, om de spirit =i cu educa\iune distins[, a fost parc[n[scut a fi cronicar *high-life*. Cronicele lui,]n form[de coresponden\[, le public[ ]ntr-un ziar cotidian din cel mai apropiat ora= mare de provincie.

Dar, va zice cineva:

— Bine!]ns[cronicarul este =i el om, mai ales dac[e t`n[r; trebuie s[ aib[ =i el simpatiile =i preferin\ele, antipatiile =i aversiunile sale. El st[ ]ntr-un col\ al salonului cu carnetul s[u ]n m`n[=i prive=te la v`rtejul valsului; ]n acest v`rtej, ochii lui trebuiesc s[deosibeasc[ ]ntre toate pe c`teva, mai gra\ioase, =i, ]ntre aceste c`teva mai gra\ioase, pe una, ne-ntrecut[, adorabil[.

— Ei, da, r[spunz eu,]n\eleg ce spune\i. }ns[cronicarul de salon trebuie s[-=i calce pe inim[, s[fie discret =i impar\ial. +i asta n-o poate oricine, cum o poate Turturel.

— Care Turturel?

— Edgar Bostandaki... Turturel este numele pe care i l-au dat]n copil[rie, alint`ndu-l, papaia, mamaia =i duduile, surorile mai

mari...Turturel — a=a-i c[sun[bine? — este pseudonimul destul de transparent cu care Edgar]=i semneaz[cronicele.

Ei! =i totu=i, c`t de corect =i de discret, c`t de galant =i de impar\ial,]nsu=i Turturel a gre=it odat[un *carnet mondain*[1].

Din ini\iativa unui comitet compus de damele din]nalta societate a T`rgului Mare, re=edin\a subprefecturii Pl[=ii de Mijloc, s-a dat ]n saloanele Otelului Regal de acolo „Un mare bal filantropic, al carui venit se va imp[r\i giumatate ]n folosul umanit[\ii suferinde =i giumatate pentru sporirea fondului de ]ntre\inere a gimnaziului clasic local, p`n[la trecerea lui]n bugetul statului”. Maiorul a oferit muzica militar[, pe care a adus-o cu trenul de la re=edin\a prefecturii.

A fost un bal cum nici]ntr-o capital[de jude\ nu se poate mai splendid. Damele, pline de devotament pentru nobilul scop al petrecerii, s-au]ntrecut]n toalete. Uniforma =i fracul au fost minunat reprezentate, de=i frac nu purtau dec`t subprefectul, primarul =i Turturel; restul sexului ur`t, purtau unii redingot[, al\ii jachetu\[scurt[. Onorurile balului le-a f[cut comitetul damelor, sub pre=edin\ia tinerei doamne Athenaïs Grégoraschko, so\ia subprefectului. S-a petrecut p`na la =apte diminea\a, c`nd aurora cu degetele ei de roz[a venit s[bat[la u=a orizontului =i s[sting[cu privirile ei lumina petroleului, amintind infatigabililor[2] d[n\uitori c[trebuie, cu regret, s[se despart[.

A doua zi, d. Turturel punea la po=t[pentru gazet[un *carnet mondain*, cu noti\a: „Rog a se trimite, dup[obicei, 50 de exemplare pi adresa mè”. Seara, cronicarul citea]n fa\a comitetului damelor, al c[rui secretar era, darea de seam[asupra rezultatului operei de binefacere. De prisos s[reproducem textul]ntreg al acestei lucr[ri de caracter oficial. Ne m[rginim a-i da concluziunile: „Venit brut, 575 lei; cheltuieli, 368 lei; beneficiu net, 207 lei; 103 l. 50 bani

[1] Cronica monden[.

[2] Neobosi\ilor.

pentru sporirea fondului de]ntre\inere a gimnaziului; 103 l. 50 b. pentru umanitatea suferind[”.

Dup[ce au mul\umit comitetului de dame, d. Edgar Bostandaki]n numele gimnaziului, iar d. primar]n numele umanit[\ii suferinde, =edin\a oficial[s-a ridicat. Apoi s-a-nv`rtit un maus[1]. Peste dou[ zile, iat[ c[ mult a=teptatele exemplare din „Vocea Zimbrului” sosesc. Ele con\in cronica at`t de dorit[: „Cum se pitrece la noi”...

Extragem la]nt`mplare c`teva r`nduri:

...S[mb[t[seara s-a \inut]n fine la noi str[lucitul bal filantropic sub preziden\ia gra\ioasei doamne Athenaïs Grégoraschko, nascut[Perjoiu...

...O enorm[afluen\[de tot ce T`rgul Mare are mai distins, fiecare \in`nd s[mul\umeasc[ ]nc`nt[toarei prezidente ini\iatoare, prea amabila doamn[Athenaïs Grégoraschko...

... }n acordurile muzicii militare, care]ntoneaz[cu destul brio un vals vaporos, perechi pornesc ca duse pe ni=te valuri,]n care se pierde con=tiin\a, iar timpul pare c[s-a oprit pe loc ca s[admire cum trec]n v`rtej fierbinte, uimitor, nebunesc, at`tea =-at`tea flori, parc[ smulse de v`ntul aprig al pasiunii... Doamna Athenaïs Grégoraschko, regina adorabil[a valsului adorat...

... Dar, la un semnal, u=ile din fund se deschid... Supeul! Un moment de odihn[pentru aceast[zv[p[iat[tinere\e, un moment de odihn[=i de reconfortare!... Doamna Athenaïs Grégoraschko face onorurile, lu`nd loc]n capul mesei, cu gra\ia nespus[care o caracterizeaz[...

... Dopurile pocnesc, pare c-am fi la un atac de tiraliori, care nu sparie deloc pe bravii convivi... +ampania curge-n valuri. Doamna Athenaïs Grégoraschko d[semnalul =i aci; ridic`nd]n sus cupa plin[de delicii ca divina Hebe[2]*, atinge de buzele r[ci buzele sale*

[1] Joc de c[r\i.

[2] }n mitologia greac[, Hebe era paharnica zeilor.

calde, cu acea delicate\[poetic[cu care fluturelul atinge caliciul unei miozotis...

...Dar muzica ne cheam[. Tr[iasc[valsul! Doamna Athenaïs Grégoraschko, infatigabil[silfid[...”[1]

Aci o]ngrozitoare gre=al[de tipar... A doua zi, duminic[diminea\a, la cafeneaua din centru, spiritualul cronicar high-life citea mai multor tineri din localitate *carnetul* lui: *Cum se pitrece la noi*. Tinerii]l ascultau cu mult[admira\ie =i poate cu mai mult[invidie: e desigur fericit un t`n[r care dispune, pe l`ng[talentul stilului, de o coloan[de publicitate, ca s[se fac[, fire=te, at`t de pl[cut damelor! Pe c`nd se comenta articolul =i autorul c[uta s[explice amicilor s[i ce]nseamn[„divina Hebe” =i „calici”, iat[c[deodat[intr[d. subprefect Raoul Grégoraschko, so\ul „infatigabilei silfide”. Domnul subprefect salut[ ]n dreapta =i]n st`nga cu gravitate, apoi, drept]n fa\a lui Edgar Bostandaki =i cu un ton neobi=nuit de aspru :

— Domnule Turturel! uite-te la mine... Te opresc, magariule, s[faci de *mauvaises plaisanteries*[2] pi conta doamnei Grégoraschko, so\ia mè!

Apoi face un ocol prin cafenea bufnind:

— *A-t-on jamais vu pareille insolence!*[3]

Edgar nu pricepe deloc... }ns[Raoul se]ntoarce iar =i, gesticul`nd cu crava=a, de care nu se desparte niciodat[:

— Alt[dat[, dac[-\i mai permi\i di aieste,]\i rup urechile.

— Dar...

— Urechile! m-ai]n\eles? espèce d’imbécile![4]

+i iese turbat, f[c`nd s[ =uiere aerul sub jocul crava=ei. Toat[ lumea r[m`ne uimit[. Din ce pricin[?... Hebe?... Calici?...

---

[1] Zeitate aerian[.

[2] Glume proaste.

[3] S-a mai v[zut a=a obr[znicie!

[4] Imbecilule.

— Nu]n\eleg deloc, zice Turturel, d`nd din umeri cu totul nedomirit.

Pe c`nd fiecare caut[cu de-am[nuntul s[g[seasc[ ]n cronic[motivul penibilei scene, iat[c[intr[ ]n cafenea d. maior Edmond Buzdrogovici, gra\ie amabilit[\ii c[ruia opera filantropic[avusese concursul gra\ios al muzicei militare. F[r[s[salute =i v[dit foarte sup[rat, Edmond se apropie de Edgar, cu a=a pas =i aer stra=nic,]nc`t Edgar se ridic[drept]n picioare]n fa\a lui Edmond.

— Domnule! zice Edmond, fierb`nd ca un samovar; dumneata e=ti acela care scrii porc[riile aieste?... R[spunde!

+i-i v`r[ lui Edgar gazeta sub nas. Edgar, ferindu-se, r[spunde hot[r`t:

— Da!

— N-o fost =i madam Buzdrogovici, so\ia mè, la bal?

— Ba da!

— Atunce, di madam Buzdrogovici, so\ia mè, pentru ci n-ai pominit nimic[?... nici chiar numele!... S[fi fost f[r[compliment — nu pretinde!... dar nici macar numele!?

— Domnule maior...

— Mi=[lule! strig[Edmond.

+i, scurt mi=carea! p`n[s[-i zic[unul dintre amici: „{ra! da'st[i, bri omule!”]i trage dou[palme vajnice =i iese.

— Nu mai]n\[leg nimic[, pi onoarea mè! zice Edgar =i iese =i el.

1899

CUPRINS

AMICI

Domnul Mache =ade la o mas[ ]n ber[rie =i a=teapt[s[pice vreun amic; e vesel =i are poft[de conversa\ie. N-a=teapt[mult. Peste c`teva momente, iat[c[-i sose=te unul dintre cei mai buni amici, d. Lache. D. Lache e f[r[chef. S-apropie =i =ade =i el la mas[. Cititorul m[va ierta c[nu dau nici o indica\ie de ton, de

ac\iune =i de gam[temperamental[ ]n tot decursul dialogului, — indica\ie at`t de necesar[pentru citire cald[, — =i va suplini]nsu=i cu imagina\ia aceast[lips[.

LACHE: Bonsoar, Mache.

MACHE: Bonsoar, Lache.

L.: Ai venit de mult?

M.: Nu... De vreo zece minute... Iei o bere?

L.: Iau.

M.: B[iete! dou[mari... *(c[tre Lache:)* Da'... ce ai? te v[z cam...

L.: Nu prea am chef... Sunt obosit... Am stat azi-noapte t`rziu la Cosman, p`n[la ziu[.

M.: Cu cine?

L.: Cu ni=te amici... Am vorbit foarte mult de tine.

M.: Da?... Ce?

L.: E!... mai nimic... fleacuri! Nu =tii cum sunt oamenii no=tri?

M.: Adic[... cum? m[vorbea de r[u... m[-njura...

L.: Uite, vezi! [sta e cusurul t[u — exagerezi.

M.: N-ai spus tu?

L.: Ce-am spus eu? nu \i-am spus nimica... |i-am spus c[a=a sunt oamenii... Tu vrei numaidec`t s[ te laude toat[ lumea, =i s[ nu-ndr[zneasc[ nimeni s[-\i fac[ o critic[, fie c`t de mic[. Vezi, [sta e cusurul t[u — prea te crezi.

M.: Ba nu m[crez deloc, s[m[ier\i; da' m[mir c[nu g[si\i alt subiect de conversa\ie dec`t pe mine...

L.: Dac[a venit vorba... Mai la urm[, nu te-a vorbit nimeni de r[u pe fa\[... fire=te c[n-ar fi]ndr[znit: =tie ce buni amici suntem...Da' =tii, a=a, ciupeli.

M.: Cam ce?

L.: Sec[turi... Mai ales unul dintre ei nu te poate suferi, =i \i-e amic.

M.: Cine-i ala?

L.: Ei! asta e!... Ce-\i pas[?

M.: A= vrea s[-l =tiu.

L . : Nu se poate.

M . : Parol[de onoare c[nu-i cer nici o socoteal[; n-am s[-l fac niciodat[s[-n\eleag[c[am aflat ce-a spus...

L . : Mai]nt`i, nici nu =tii ce-a spus...

M . : Ce-a spus?...

L . : Uite, [sta e cusurul t[u — e=ti curios.

M . : Bine, frate, fire=te c[sunt curios s[aflu ce se spune pe socoteala mea, mai ales de amici, ca s[=tiu cui s[m[ ]ncrez, cum s[m[ap[r.

L . : Mai lu[m c`te una mic[?

M . : Da.

L . : B[iete, dou[mici...

(Pauz[. Chelnerul aduce paharele cu bere.)

M . : Ei?

L . : Ei!...

M . : Ei! ce spunea amicul?

L . : Nu te poate suferi... Nu =tiu cum venise vorba de oameni de=tep\i, =i zic eu: „Uite, Mache e b[iat de=tept”... c[tu =tii c[eu te-am considerat totdeauna ca foarte de=tept, nu c[mi-e=ti amic, fiindc[mai la urm[, s[-mi dai voie s[-\i spun, n-am nici un interes s[-\i fac curte...Acu, ce s[mai vorbim?... te cunosc =i m[cuno=ti, slav[Domnului! toate defectele le pot avea; dar trebuie s[m[rturisi\i to\i c[am =i eu o calitate — sinceritatea; =i-\i spun sincer c[mi-ar p[rea foarte r[u s[vie tocmai amici =i s[zic[, m[-n\elegi...

M . : Bine, mon=er, cine zice?

L . : Tu.

M . : Eu?

L . : V[z c[te ui\i la mine a=a, cu un aer care de! parc[vrei s[-mi zici c[nu crezi.

M . : Da’ mai]nt`i ce s[crez? c[nu mi-ai spus nimic. Mi-ai spus c[unul dintre amicii cu care erai asear[nu m[poate suferi, =i c[tu ai sus\inut c[eu sunt de=tept.

L . : Am sus\inut, fire=te.

M . : Dar amicul meu, care nu m[poate suferi?

L . : Apoi tocmai la asta vream s-ajung; dar dac[m[ ]ntrerupi mereu! Uite, vezi! [sta e cusurul t[u —]ntrerupi!

M . : Ei! iaca nu mai]ntrerup; spune, ascult.

L . : C`nd am zis eu c[ e=ti de=tept, ]nt`i a z`mbit a=a, adic[: „Prost e=ti!” mie, =i pe urm[zice: „O fi de=tept, nu zic; dar e cam... zevzec”.

M . : Zevzec!

L . : Zevzec.

M . : Ei! dup[ce m[judec[dumnealui pe mine c[sunt zevzec?

L . : Dup[multe, care le spunea el...

M . : Cam ce?

L . : C[\i-ai neglijat totdeauna slujba...

M . : Nu-i adev[rat!

L . : C[era s[te dea afar[p`n[acum de vreo trei ori...

M . : Minte!

L . : C[joci c[r\i, =i r`d to\i de tine ca de o mazet[[1] .

M . : Eu, mazet[!

L . : C[bei...

M . : Ce beau?... dou[-trei pahare de bere pe zi.

L . : C[te-ai]nsurat f[r[zestre.

M . : Treaba mea!... Ce m[gar!... Ma rog \ie, cine e m[garul [sta, a= vrea s[-l =tiu...

L . : |i-am zis de la]nceput c[nu \i-l spui.

M . : De ce s[nu mi-l spui, dac[zici c[mi-e=ti amic sincer.

L . : Ca s[m[pui de fa\[?... N-am poft[.

M . : Pe onoarea mea c[nu... }\i jur pe ce am mai scump c[nici n-am s[-i pomenesc vreodat[. Vreau s[-l =tiu numai, ca s[m[feresc de el, =i s[-l despre\uiesc.

L . : Nu se poate, Mache.

---

[1] Ageamiu.

M.: Pe onoarea mea! Ma rog \ie, spune-mi-l.

L.: Uite, vezi, [sta e cusurul t[u — e=ti indiscret. }n\elege rom`ne=te c[ nu \i-l spui. Eu am toate defectele, c`te pofte=ti; dar trebuie s[m[rturisi\i to\i c[am =i eu o calitate — eu sunt discret... nu-mi place s[umblu cu plosca.

M.: Atunci, d[-mi voie s[-\i spun c[nu-mi e=ti amic, cum te credeam...

L.: Eu! nu-\i sunt amic \ie? eu? Bravo! Mersi ...

M.: }n sf`r=it, un amic...

L.: Dac[sunt eu prost... =i-\i spun... Da' iac[tac... =i aldat[s[-mi dai cu tifla dac[\i-oi mai spune ceva... (*C[tre chelner:*) B[iete,]nc[dou[mici...

M.: +i... numai at`t a zis amicul de mine?

L.: A zis mai multe... Da-n sf`r=it, ce-\i pas[?

M.: Nu-mi pas[nimic... dar sunt curios s[v[z p`n[unde merge mi=elia omului... Zici c[mi-e amic.

L.: Bun.

M.: Amic de-aproape?

L.: Da.

M.: +i ce mai zicea?

L.: Nu-\i mai spui, c[te superi... C[[sta trebuie s[m[rturise=ti =i tu c[e cusurul t[u — te superi.

M.: Pe onoarea mea, nu m[sup[r...

L.: Zicea de nevast[-ta... c[...

M.: C[ce?

L.: C[... }n fine, prostii! ce s[-\i mai spui?... Da! dar i-am t[iat nasul. Nu-\i permit, zic, s[te atingi, m[-n\elegi, de onoarea femeii amicului meu!

M.: Cum! de onoarea nevestii mele?

L.: C[e prea frumu=ic[=i prea t`n[r[ pe l`ng[tine, c[te-a luat fiindc[era s[rac[, dar...

M.: Dar ce?

L.: C[la teatru mereu... Zic: „Are loj[gratis!” „Da', zice el, la

=osea cu bicicleta de dou[ori pe zi, diminea\a =i seara?” „Tot gratis!” zic eu. „Da’ vara la Sinaia, tot gratis? zice el; de unde at`ta lux?”

M . : Mare canalie!

L . : +i pe urm[a f[cut aluzie aproape pe fa\[la un alt amic...

M . : La cine?

L . : Nu-\i spun...

M . : Ascult[-m[, Lache! s[stii c[m[sup[r serios!... Trebuie numaidec`t s[-mi spui...

L . : Dac[nu vreau.

M . : Trebuie s[vrei! auzi! fiindc[-\i trag palme, m[-n\elegi!

L . : Ei, uite, vezi? [sta e cusurul t[u — e=ti violent.

M . : Cusur, necusur, numaidec`t s[-mi spui la cine a f[cut infamul aluzie?

L . : Vrei numaidec`t s[stii?

M . : Da!

L . : La F[nic[.

M . : La b[rbatul sorii nevesti-mi! la cumnatu-meu?

L . : La F[nic[, la cumnatu-t[u.

M . : Mizerabilul! canalia! Cine e? trebuie s[-mi spui numele lui!

L . : Uite, vezi? [sta e...

M . : Nu vreau s[=tiu nimic!... Trebuie s[mi-l spui!...

L . : Nu-\i spun!...

M . : }\i trag palme, m[-n\elegi!

L . : Ia poftim!... Ei! apoi nu m[lua a=a repede... c[... Auzi dumneata! Dar nu strici tu; eu stric... Viu =i-\i dau de =tire s[te p[ze=ti de amici, s[nu te-ncrezi]n oricine ca un zevzec, =i-\i atrag aten\ia asupra ce spune lumea despre onoarea ta =i a nevestii, =i tu,]n loc s[-mi mul\ume=ti, te r[\oie=ti la mine... O s[m[faci s[te evit alt[dat[...

M . : Care va s[zic[, nu vrei s[-mi spui?

L . : Nu.

M . : Mersi.

(Cheam[pe chelner =i pl[teste. Pauz[lung[,]n timp ce Mache bate

toba cu degetele pe mas[, av`nd aerul c[ pl[nuie=te ceva ad`nc. Un mu=teriu nou-venit, anume Tache, se apropie de masa celor doi amici.)

TACHE: Bun[seara.

LACHE +I MACHE: Bun[seara.

TACHE: Mare sec[tur[e=ti, amice Lache... M[faci s[-mi pierz noaptea p`n[despre ziu[, s[te a=tept ca un caraghios la Cosman.

LACHE: M[rog \ie, scuz[-m[... Eram zdrobit de oboseal[; nu mai puteam; am stat s[m[odihnesc =i eu o noapte ca oamenii; m-am culcat de la opt asear[.

MACHE *(drept]n picioare, izbucnind furtunos)*: A! care va s[zic[te-ai culcat devreme! n-ai fost az'noapte la Cosman?... Acu =tiu cine e amicul!... Poftim! *(Dou[palme stra=nice =i pleac[.)*

LACHE: Uite, vezi! [sta e cusurul lui — e m[gar!... =i violent!... =i n-are manier[!

1900

CUPRINS

FIVE O'CLOCK

Five o'clock pe engleze=te]nsemneaz[*cinci ceasuri*. }n lumea mare, fiecare dam[-=i hot[r[=te o zi pe s[pt[m`n[ *(jour fixe)*, c`nd prime=te, la ceasurile cinci dup[-amiazi, vizite =i face mosafirilor trata\ie cu ceai; de aceea se mai zice =i *five o'clock tea*, adic[pe rom`ne=te *ceaiul de la cinci ceasuri*. }n genere, damele din lumea mare public[ ]n carnetul lui Claymoor, spre =tiin\a numeroaselor lor cuno=tin\e, ziua lor de primire. De exemplu, citim]n „l'Indépendance Roumaine”:

„Madame Esméralde Piscopesco, five o'clock tea tous les jeudis”[1]

---

[1] Doamna Esmeralde Piscopesco prime=te la ceai la ora cinci]n fiecare joi.

— Azi e joi. Haide, zic eu, la madame Piscopesco.

Feciorul]n frac =i cu m[nu=i albe m[introduce]n salonul splendid ai somptuosului *hôtel Piscopesco*. Dar nu v[z pe nimeni... A!]n fund! auz,]n salona=ul intim de cel mai pur stil Louis XV, ciripind pe-ntrecute, ca doi scatii, dou[glasuri de coconi\e. Merg acolo. Madam M[ndica Piscopesco cu surioara sa, Madam Tincu\a Popesco. Cocoana M[ndica m[-nt`mpin[ cu gra\ia-i obi=nuit[. M[rturisesc drept... Am mare sl[biciune de ceea ce francezul nume=te la *causerie*[1] =i de aceea frecuentez bucuros cercurile *mondains*. }mi place adic[, pe rom`ne=te, s[stau de vorb[cu damele din lumea mare. G[sesc]n conversa\ia lor mult mai mult[gra\ie dec`t ]n conversa\ia b[rba\ilor. Femeile =tiu s[ spun[ o mie =i o sut[ de nimicuri ]ntr-un mod mult mai interesant dec`t spun b[rba\ii lucrurile cele mai serioase... O floare, o panglicu\[, o deosebire d-abia sim\it[ ]ntre dou[nuan\e, un nimic, distilate prin mintea subtil[a unei femei =i exprimate prin acele dulci modula\iuni de voce =i prin jocul acela]nc`nt[tor al luminilor ochilor, cap[t[, pentru mine cel pu\in, un farmec indicibil[2]. Iat[-m[ dar ]n elementul meu... Aci, desigur, am s[ petrec c`teva momente delicioase.

E U : Madam Piscopesco, da\i-mi voie...

M { N D I C A : Vii tocma la pont...

T I N C U | A : Ai fost...?

M { N D I C A : Taci tu!... Las' s[-l]ntreb eu... Ai fost asear[la circ?

E U : Am fost.

T I N C U | A : Cine mai...

M { N D I C A : Taci, soro! n-auzi? *(C[tre mine:)* Ai v[zut pe Mi\a?

E U : Pe sora matale?

M { N D I C A : Nu... Pe Mi\a, pe Potropopeasca a t`n[r[?

---

[1] Conversa\ie.

[2] De nespus, care nu poate fi exprimat]n cuvinte.

EU: Da; era]ntr-o loj[ ]n fa\a mea...

M{NDICA *(Tincu\ii)*: Ai v[zut?

TINCU|A *(mie)*: Cu cin...

M{NDICA: Taci!... *(Mie:)* Cu ce p[l[rie era?

EU *(]ncurcat)*: Cu...

(Tincu\a vrea s[m[-ntrerup[.)

M{NDICA *(astup`ndu-i gura cu m`na)*: Cu o p[l[rie mare...

EU *(r[sufl`nd)*: Da...

M{NDICA *(Tincu\ii)*: Ai v[zut? *(Mie:) Bleu gendarme*[1]

EU: Da...

M{NDICA *(mie)*: Cu pamblici *vieux-rose...*[2]

(Eu dau din cap afirmativ.)

M{NDICA *(Tincu\ii)*: Te mai prinzi aldat[?

TINCU|A: St[i, sa vedem... *(Mie:)* Era cu b[rbatu-s[u?

M{NDICA *(Tincu\ii)*: Taci tu!

TINCU|A: Ap[i, las[-m[=i pe mine, soro! Tot tu?

M{NDICA *(mie)*: Era cu Potropopescu?

EU *(]ncurcat)*: Mi se pare c[...

M{NDICA: Nu era cu Haralàmbina?

EU *(=i mai]ncurcat)*: Cu care Haralàmbina...?

TINCU|A: Cu m[-sa.

EU: ...

M{NDICA: ...O b[tr`n[ mic[, ur`t[, parc[-i o smochin[uscat[, =i g[tit[-g[tit[...

EU *(r[sufl`nd)*: Da.

TINCU|A: Cu p[rul ro=u v[psit...

EU: Da, da.

TINCU|A *(M[ndichii)*: Ai v[zut?

M{NDICA: Ce s[v[z?... parc[m[-sa nu =tie! *(Mie:)* A venit cineva]n loj[la ele?

---

[1] Albastru puternic.

[2] Trandafiriu]nchis.

EU: ...

TINCU|A: Mitic[...

EU: Care Mitic[?

M{NDICA: Ei! care Mitic[...

TINCU|A: Lefterescu, locotenentul...

EU: S[m[crede\i, cuconi\elor, pe onoarea mea v[spun, c[nu pot s[zic, pentru c[eu...

M{NDICA: Pentru c[dumneata e=ti cavaler =i nu vrei s[spui.

TINCU|A: Da' pe Lefterescu l-ai v[zut]n circ?

EU: Mi se pare c[era]ntr-un stal, drept]n fa\a mea.

M{NDICA: L`ng[loja ei!... *(Tincu\ii:)* Ai v[zut? Ai]n\eles acum pontul?... Vezi, dac[e=ti proast[?

TINCU|A: Peste poate!

EU *(arunc`nd o privire pe fereastr[ =i v[z`nd o tr[sur[ ]nchis[, care a tras la scar[)*: Vorbe=ti de lup =i madam Potropopesco la u=[.

TINCU|A: Ea!

M{NDICA: Vezi ce obraznic[e!...

EU *(av`nd un presentiment =i lu`ndu-mi p[l[ria)*: Doamnelor, da\i-mi voie s[v[salut... }mi pare bine c[v[g[sesc totdeauna vesele =i gra\ioase... Eu trebue s[m[retrag.

TINCU|A *(t[indu-mi calea)*: A=a degrab'?

EU: V[asigur c[... o afacere... urgent[...

M{NDICA *(acoperindu-mi u=a)*: F[r[s[iei m[car un ceai?

EU *(ap[sat din ce]n ce mai mult de negrul meu presentiment)*: Parol...

M{NDICA: Tocma acu?

TINCU|A *(smulg`ndu-mi p[l[ria)*: Peste poate!

(Eu, trebuind s[cedez, cad zdrobit pe un puf.)

FECIORUL: Madam Potropopesco.

(M[ndica se face ro=ie, Tincu\a v`n[t[, eu galben. Madam Mi\a Potropopesco apare, uimitoare de frumuse\e =i de toalet[ca totdeauna,

purt`nd p[l[ria bleu gendarme. Cele trei dame se s[rut[foarte afectuos.)

MI|A: E un ger afar[, ma=er, c[nu-\i po\i face o idee... Dac[o \inea a=a toat[noaptea, se duce dracului rapi\a!

EU: Nu crez... Am vorbit cu arenda=i...

MI|A: A=! nu mi-a scris azi Potropopesco al meu!

M{NDICA *(Mi\ii)*: Ai fost asear[...

TINCU|A *(M[ndichii)*: Taci tu! Las' s[-ntreb eu. *(Mi\ii:)* Ai fost asear[la circ, madam Potropopesco?

MI|A: Da.

M{NDICA: Sin...

TINCU|A: Taci!... *(Mi\ii:)* Singur[?

MI|A: Nu; cu maman.

TINCU|A: Cu maman?... Bravo!

EU *(scul`ndu-m[)*: Doamnelor, eu...

M{NDICA *(]mpiedic`ndu-m[s[-mi iau p[l[ria =i]ncet)*: Tocma la pont? *(Merge s[apese nasturele soneriei.)*

TINCU|A: +i... era mult[lume la circ?

MI|A: Foarte mult[.

M{NDICA *(sun`nd prelungit)*: Ce slugi dobitoace!

(Feciorul vine.)

M{NDICA: Nu te-am chemat pe dumneata; treaba dumitale e s[stai la u=e; unde e dobitoaca de Roza? Ce face cu ceaiul?

(Feciorul iese.)

TINCU|A *(Mi\ii)*: Era cineva dintre cunoscu\i?

MI|A: Mai nimeni... Era Constandineasca, Dumitreasca, Vasileasca, Georgeasca, Ogretinencile...

(Roza, subreta, apare.)

M{NDICA: Ce faci cu ceaiul [la?

ROZA: E gata, coni\[.

M{NDICA: Ap[i, de ce dracu nu-l aduci odat[?

ROZA: E gata,]n salon.

M{NDICA: Atunci, de ce nu spui, proasto!

(Roza pleac[bomb[nind.)

M{NDICA: S[nu bomb[ne=ti, obraznico!

(Toat[vremea asta, madam Tincu\a Popesco tace, b[t`ndu-se pe palma st`ng[cu un cu\it de sidef pentru t[iat corresponden\a; pe c`nd madam Potropopesco se consider[ ]n oglind[, dr[cuindu-=i un c`rlion\ rebel din frunte care nu vrea s[stea cum trebuie. Madam Piscopesco cu un gest degajat ne pofteste]n salonul cel mare, la ceai. Un samovar =i un serviciu de argint cu coroan[de conte dasupra monogramei E. P. (Esméralde Piscopesco) de toat[frumuse\ea.)

TINCU|A *(Mi\ii)*: Apropo, nu mi-ai spus cine mai era la circ.

MI|A: Ba, \i-am spus...Ogretinencile...

TINCU|A: Nu... Dintre b[rba\i...

MI|A: Dintre b[rba\i?

(Eu trec repede din salona= =i-mi iau p[l[ria.)

M{NDICA: Nu iei ceaiul?

EU *(\in`ndu-mi]n sus =i bine p[l[ria)*: Ba da.

TINCU|A: Mitic[... nu era?

MI|A: Mitic[?... nu =tiu care Mitic[...

TINCU|A: Lefterescu!... locotenentul!

EU *(frig`ndu-m[cu ceaiul, c[tre M[ndica)*: Pardon, eu trebuie s[...

MI|A *(r`z`nd foarte vesel[, c[tre Tincu\a)*: A! Lefterescu! Mitic[al dumitale...

TINCU|A: Ba al dumitale, obraznico!

MI|A: Ba al t[u, mojico!

(Eu, sc[p`nd din m`n[paharul cu ceai,]mping pe madam Piscopesco c`t colo, dau ]n l[turi pe fecior =i ]ntr-o clip[ sunt ]n curte. }n poart[ ]nt`lnesc pe bravul Lefterescu.)

EU: Un'te duci?

MITIC{: *La five o'clock*, la madam Piscopesco.

EU: Fugi, nenorocitule!

1900

ATMOSFER{ }NC{RCAT{

CUPRINS

E o zi posomor`t[ de prim[v[r[; dar e zi de sarbatoare, mare repaus dominical... Ai observat =i dumneata, cititorule, c`te progrese a f[cut opinia noastr[publica de c`nd avem legea repausului dominical?... E zi de s[rbatoare. Pe stradele principale este o mi=care febril[ neobicinuit[. Mul\imea circul[ cu mare greutate; grupuri se aglomereaz[ la r[sp`ntii, unde discut[fierbinte; toat[lumea e cuprins[de nervozitate... Miroase]n aer, nu, dup[expresia clasic[, a iarb[de pu=c[, — din norocire, moravurile poporului nostru sunt mai bl`nde dec`t ale altor popoare, mai civilizate chiar — miroase a... ghiontuial[. Dar ce e? De ce fierbe lumea? Se face o manifesta\ie popular[monstr[ ]n contra guvernului, care vrea sa treac[prin camere *à la vapeur*[1] legea pentru]nfiin\area *Monopolului b[uturilor spirtoase!* De c`nd ne bucur[m de binefacerile regimului parlamentar, n-a trecut aceast[\ar[printr-o agita\ie mai grozav[.

Drept s[spun: s[merg la manifesta\ie, n-am curaj, fiindc[am aflat c[guvernul este hot[r`t s[reprime cu toat[energia mi=carea popular[, =i n-am poft[s[-mi stric vreun os pentru o simpl[curiositate de gur[-casc[. Pe strad[s[m[plimb, e foarte frig; =i afar[de asta, te pomene=ti c[m[ ]ncurc]n vreo discu\ie =i-mi cap[t beleaua... Cine =tie dac[nemeresc s[m[adresez]n mul\ime cuiva de aceea=i parere cu mine; =i-n astfel de]mprejur[ri, un om ca mine, care nu]n\elege m`ndria eroismului civic, trebuie ori s[ discute cu oameni de aceea=i p[rere, ori =i mai bine, s[ n-aib[ nici o p[rere. Dar dac[ n-ai nici o parere, ]n astfel de ]mprejur[ri, c`nd mai toat[lumea are o p[rere, e=ti]n primejdie s[superi pe oricine are una. E mai bine a=adar s[m[retrag discret]ntr-un col\ =i s[tac. Intru]ntr-o ber[rie =i a=tept s[pice din moment]n moment

[1] Sub presiune,]n grab[.

edi\ia de sear[a ziarelor politice... Sunt tare ner[bd[tor s[aflu ce a fost la manifesta\ie.

E lume destul[=i-n ber[rie. Un cunoscut mi se a=az[al[turi.

— Ei! ce zici?

— Ce s[zic? r[spund eu... Bine!

— Cum bine? Asta e bine?

— De! zic; =tiu \i eu?

— Cum, =tiu =i eu? Dac[dumneata, cet[\ean care te pretinzi...

— Ba, zic, m[iart[, nu m[pretinz deloc.

— Nu e vorba c[te pretinzi, dar e=ti; e=ti un om, care va s[zic[, mai instruit, =i ai datoria, m[-n\elegi; fiindc[, dac[unul ca dumneata st[indiferent =i nu se intereseaz[, atunci s[-mi dai voie s[-\i spui...

— Nene, zic eu...

— Ce, nene?... Aoleu! vai de biat[\ara asta! O s[ajung[r[u, domnule! o s[ajung[r[u!! fiindc[nu mai este patriotism =i totul se vinde, =i sunt oameni, m[-n\elegi, care ar merita...

+i omul meu ridic[tonul a=a de tare,]nc`t toat[lumea dimprejur]=i]ntoarce privirile c[tre masa noastr[... Eu aplec ochii =i cu tonul foarte blajin:

— S[m[crezi c[=i pe mine...

El, ridic`nd tonul =i mai sus:

— Ce, =i pe dumneata?... C`nd vine, m[-n\elegi, un guvern ca bandi\ii, fiindc[n-are cine s[-l opreasc[de a lovi]n tot ce e mai scump, pentru care nu mai exist[nici o ap[rare, fiindc[t[cem to\i, =i eu =i dumneata =i dumnealor (arat[pe cei de la mesele apropiate) ca ni=te la=i, f[r[nimica sacru, m[-n\elegi! fire=te c[are s[-=i bat[joc de poporul]ntreg... A! dar nu mai merge! Po\i dumneatale, m[-n\elegi, s[z`mbe=ti =i s[ridici din umeri, parc[-ai fi str[in, nu...

— Da' nu ridic din umeri, domnule! nu z`mbesc, domnule! m[iart[!

— |al! strig[omul foarte sup[rat...

Chelnerul n-aude.

— |al!!

— Las[, zic, pl[tesc eu...

— Mersi! Las'c[avem =i noi cu ce pl[ti at`ta lucru!... Nu ne-a jupuit p`n[acum de tot guvernul bandi\ilor dv.!

— Al meu? guvernul meu?...

— Las'c[=tim noi... |al! surdule!

Pl[te=te =i pleac[foarte nec[jit.

Nu mai vin gazetele... N-apuc s[-mi aduc aminte de gazete, =i iat[o alt[cuno=tin\[se apropie =i-mi cere s[-i permit a sta l`ng[mine.

— Ei?

— Ei? repet eu.

— }\i place ce fac mizerabilii?

— Cari mizerabili?

— Ei, cari mizerabili! derbedeii! bandi\ii, care socotesc c[, dac[se str`ng dou[-trei sute, be\i, gata pe scandal... Oameni despera\i, domnule, care pentru un pisoi omoar[pe tat-s[u... Dar ast[dat[li s-a-nfundat... Auzi dumneata!... }n carne vie are s[trag[,]n carne vie!

— De, nene! zic eu...

— Dar adic[tele, ce pofti\i dv.? adic[tele, cum o ie=i o ceat[de dalcauci[1] , de haimanale de-ale dv.]n uli\[cu reteveiul, guvernul...

— Iart[-m[, zic;]n\eleg s[comba\i pe haimanale, dar s[sus\ii c[sunt ale mele...

— Ce s[te iert!... Dv., oameni inteligen\i, sunte\i de vin[, fiindc[sta\i indiferen\i. Ia s[fi mers dumneata cu mine =i cu dumnealor to\i (arat[pe cei de la celelalte mese dimprejur), s[fi mers, ca ni=te cet[\eni convin=i, s[facem =i noi o manifesta\ie... Dar nu! Noi st[m ca blegii]n cafenele, =i-n ber[rii, =i-n cluburi, =i l[s[m pe to\i apelpisi\ii cari ard s[puie iar m`na pe slujbu=oare, ca s[-=i fac[de cap =i s[r[stoarne sub felurite pretexte...

— Nene, zic, te-i sup[ra, nu te-i sup[ra, eu]n politic[, nu m-amestec, pentru c[...

[1] Ling[i, haimanale.

— Pentru c[?

— Pentru c[... mi-e fric[...

— Fric[?... bravo!

+i omul meu]ncepe s[r`z[:

— Atunci, d[-mi voie s[-\i spun, adic[tele, c[e=ti o mangafa...

— Sunt func\ionar, domnule...

— Tocmai de-aia, trebuie s[aperi guvernul...

— Da’ ce? zic eu, cam plictisit... guvernul n-are alt[ap[rare dec`t pe un con\opist ca mine?...

Omul meu]mi d[cu tifla, se scoal[=i pleac[gr[bit, f[r[s[-=i pl[teasc[halbele, pe care le-a b[ut una dup[alta... Las’c[i le pl[tesc eu! =i nu-mi pare r[u; mai pu\in cost[dou[halbe dec`t crudele-i lec\iuni de civism...

Dar iat[sose=te un b[iat cu gazetele. Lumea i le smulge. Iau =i eu dou[: una guvernamental[=i una opozant[. Sunt om care iubesc adev[rul =i fiindc[-l iubesc, =tiu s[-l caut. De mult mi-am f[cut re\eta cu care,]n materie politic[,]l po\i ob\ine aproape exact. De exemplu, gazeta opozi\iei zice: *„...la aceast[ ]ntrunire a noastr[alergaser[peste 6000 de cet[\eni, tot ce are Capitala mai distins ca profesiuni libere, comercian\i, proprietari, =.c.l...” Gazeta guvernului zice: „...la aceast[ ]ntrunire a lor, d-abia se putuser[aduna]n sil[vro 300 de destr[b[la\i, derbedei, haimanale...”* Atunci, zic eu, au fost la acea]ntrunire 3000 =i ceva de oameni, fel de fel, =i mai a=a =i mai a=a.

Pe c`nd deschid gazeta guvernamental[, s[ m[ uit la ultimele informa\iuni asupra scandalului, iat[ c[, intr`nd pe u=a din dos, vine la masa mea un domn ca de vreo treizeci =i cinci de ani =i mai bine, cu o barb[neagr[foarte bogat[,]nso\it de un tinerel ca de vreo paisprezece ani — probabil fiu-s[u. Am`ndoi, tat[l =i fiul, se asaz[*sans façon*[1] la masa mea, =i tat[l, foarte r[gu=it,]mi zice cu ton de aspr[imputare:

— Ce cite=ti porc[ria aia, domnule?

[1] Aici: nepofti\i, f[r[s[cear[voie.

— Pardon, zic eu...

Dar p`n[ s[-i mai zic ceva tat[lui, fiul ]mi smulge gazeta, o rupe =i o azv`rle sub picioare...

— Domnilor! vreau s[zic eu...

— Ce, domnilor? \ip[b[iatul... Crede\i c[n-ave\i s[pl[ti\i infamia?...

— Ce infamie, domnule?

— O s[v[ar[t[m noi dv. tutulor, care v[solidariza\i cu regimul banditesc...

— Cu regimul monopolurilor! adaog[tat[l.

}n\eleg`nd c[un tat[a=a de r[gu=it n-ar putea fi niciodat[pentru monopolul b[uturilor spirtoase, zic:

— Ma ierta\i, domniior, dar... cu cine am, m[rog, onoarea?

— Cu studen\i! strig[b[iatul.

— Bine, dumneata se vede... dar tata dumitale...

— Care tat[?

— Dumnealui!

+i ar[t pe omul cu barb[.

— Nu-i sunt tat[, domnule, strig[omul r[gu=it...

— !?...

— ...Suntem camarazi...

— Camarazi!! strig eu. Camarazi? =i]ncep s[r`d...

— Domnule! strig[b[rbosul, nu-\i permit s[insul\i tinerimea universitar[!

Eu chem degrab[chelnerul, pl[tesc iute =i plec, dup[ce salut frumos pe cei doi tineri camarazi.

1900

CUPRINS

TEMPORA...

Acum c`\iva ani, unul dintre cei mai de seam[ studen\i ai Universit[\ii noastre era =i t`n[rul Coriolan Dr[g[nescu. Avea inteligen\[vie, caracter de bronz, temperament de erou; pe l`ng[

acestea, natura-l]nzestrase cu un talent de orator de o putere irezistibil[. Se-n\elege c[posed`nd astfel de calit[\i, Coriolan trebuia s[ ajung[ ]n fruntea camarazilor lui. El conducea toate mi=c[rile studen\imii. De c`te ori generoasa tinerime universitar[, nemaiput`nd sta indiferent[ fa\[ cu ]mprejur[rile politice, se hot[ra s[-=i spun[ =i ea cuv`ntul ei, Coriolan]i str`ngea r`ndurile, o organiza, o]mb[rb[ta, o]nfl[c[ra =i o ducea – la statua lui Mihai Viteazul. P`n[ aci, Coriolan era mare, era incomparabil; dar aci, la statua eroului de la C[lug[reni, era prodigios. Cuv`ntarea lui era a=a de zguduitoare,]nc`t auzindu-l, te mirai de nep[sarea eroului de bronz: cum oare nu descalec[, precum odinioar[comandorul lui Don Juan[1], spre a face =i el o demonstra\ie?

De c`te ori auzeam pe Coriolan ]nfl[c[r`nd tinerimea generoas[, — =i l-am auzit de multe ori, — m[g`ndeam c[ t`n[rul acesta =i-a]nt`rziat intrarea ]n lumea terestr[ cel pu\in cu dou[-trei sute de ani. A! el trebuia s[ se nasc[ pe vremea c`nd tirania sugruma popoarele[2], c`nd nu erau ]nc[ proclamate drepturile omului, c`nd lumea gemea cu grumajii strivi\i sub c[lc`iul despotismului. A= fi vrut s[ v[z pe tirani fa\[-n fa\[ cu Coriolan Dr[g[nescu! Desigur, proclamarea drepturilor omului n-ar fi ]nt`rziat at`ta. Dar ast[zi? ast[zi c`nd ne bucur[m de at`tea libert[\i, c`nd nu se mai pomene=te m[car de tiranie, c`nd opera progresului nu mai are nici o piedic[... +i cu toate astea, chiar ast[zi, sunt a=a de dese]mprejur[rile]n care ordinea public[ar fi turburat[f[r[amestecul tinerimii generoase.

Spre a da o idee despre Coriolan Dr[g[nescu =i despre activitatea lui de tribun al tinerimii, nu voi face fraze pompoase; m[voi m[rgini a reproduce c`teva pasaje din „Amicul Poporului”, de pe vremea c`nd acest t`n[r mergea foarte des la statua lui Mihai... S[vedem.

---

[1] Aluzie la legenda dup[care statuia comandorului ucis de Don Juan ar fi c[p[tat via\[.

[2] Imita\ie ironic[a vorb[riei demagogice =i f[\arnice a liberalilor.

„Tinerimea universitar[, av`nd ca totdeauna ]n fruntea ei pe distinsul student ]n drept, eminentul t`n[r Coriolan Dr[g[nescu, a pornit din Ci=megiu]n corp compact, voind s[mearg[la statua lui Mihai Bravul, unde dorea s[aduc[,]n aceste momente de doliu pentru \ar[, pentru popor, pentru na\iune, prinosul ei marelui erou al na\ionalit[\ii noastre.

De=i studen\ii]naintau]n cea mai perfect[ordine, la col\ul bulevardului au fost opri\i de un cordon de sergen\i, de agen\i secre\i =i b[t[u=i.

}n zadar t`n[rul Coriolan Dr[g[nescu,]mpreun[cu toat[tinerimea, a protestat]n numele drepturilor]nscrise]n constitu\ie. Mizerabilii poli\i=ti nu i-au l[sat s[treac[.

Atunci bravul t`n[r Coriolan Dr[g[nescu a strigat: „Fra\ilor! la Mihai Bravul! dup[mine, la Mihai Bravul!” =i a voit s[ ]nainteze.

Tinerimea entuziast[a voit s[urmeze pe bravul ei tribun. Atunci sbirii au]nceput s[loveasc[ ]n dreapta =i-n st`nga cu ciomegele =i cu tesacele...”

Apoi:

„T`n[rul Coriolan Dr[g[nescu, bravul student, care se afla]n fruntea tinerimii universitare asear[pe bulevard, a fost arestat de c[tre bandi\ii poli\iei. El se afl[\inut la secret, f[r[s[poat[comunica nici cu p[rin\ii. Se crede c[a fost lovit grav =i torturat]n arest; pentru aceea, mizerabilul jude, ru=inea magistraturii, al c[rui nume ne facem o datorie de pudoare a nu-l mai pomeni]n coloanele noastre, nu permite nim[nui a da ochi cu t`n[ra victim[a acestui regim de teroare!”

+i alta:

„Guvernul a-nnebunit! Mizerabilii]=i fac de cap!

Asear[, pe c`nd studen\imea, adunat[ la statua lui Mihai Bravul, asculta cu inima ]ncordat[, cu sufletul transportat, patrioticul =i magistralul discurs al t`n[rului =i eminentului student Coriolan Dr[g[nescu, asupra dreptului ce-l are poporul de a protesta contra guvernului banditesc, poli\ia a dat n[val[asupra acelora care vor fi

m`ine fala \[rii, =i, lovind, zdrobind, zdrelind orbe=te, =i-a f[cut loc p`n[la statua eroului de pe treapta c[reia vorbea oratorul.

A fost o scen[de teroare de nedescris.

La vederea agen\ilor avina\i, care voiau s[pun[m`na pe el, t`n[rul Coriolan s-a suit repede pe statu[, =i-ntr-o clip[a fost]n picioare pe coapsa calului, de unde a strigat: „Fie toat[lumea martor[la aceast[nou[infamie a celui mai infam dintre regimuri!”

Dar bandi\ii l-au apucat de picioare. Atunci bravul t`n[r a luat pe la spate ]n bra\e trupul lui Mihai Bravul =i s-a ]ncle=tat de el cu putere. Bandi\ii ]l tr[geau de picioare a=a de tare, ]nc`t, dac[t`n[rul nu ceda =i nu l[sa pe Mihai Bravul din bra\e, atunci ori ar fi fr`nt trupul de bronz al eroului, ori acele fiare s[lbatice i-ar fi smuls picioarele din]ncheieturi.

Nu! nu! acest guvern a-nnebunit!...”

Acesta era Coriolan Dr[g[nescu... +i cu toat[prodigioasa lui activitate de tribun politic, el nu =i-a neglijat studiile dec`t foarte pu\in. A frecventat regulat cursurile la Universitate =apte-opt ani, =i nu cu pu\in[bucurie p[rin\ii, rudele =i numero=ii s[i amici au citit]ntr-o zi]n „Amicul Poporului” urm[toarea noti\[la ultimele informa\iuni:

„Afl[m cu deosebit[pl[cere c[t`n[rul Coriolan Dr[g[nescu, eminentul student al Universit[\ii noastre, =i-a sus\inut cu succes teza de licen\[ ]n drept, trat`nd cu talent despre „Ordinea public[ ]n Statul modern”. Eminentul t`n[r a fost viu felicitat de membrii comisiei. Din parte-ne, ne facem o datorie a-l felicita asemenea, dorindu-i str[lucita carier[pe care desigur cu talentele sale o merit[”.

Licen\iat]n drept! t`n[r eminent! irezistibil orator! caracter mare! idei generoase!... Desigur, mi-am zis eu, iat[ un cet[\ean de mare viitor. Frumoas[ carier[!... }l avusesem totdeauna ]n vedere pe eminentul t`n[r. Ispr[vile lui ca student erau a=a de zgomotoase,]nc`t mai]n fiecare zi trebuia s[auz, s[citesc sau s[pomenesc de acest frumos nume, Coriolan Dr[g[nescu! Parc[a fost]ns[un f[cut... Dup[ce am citit noti\a despre ob\inerea licen\ei lui]n

drept,]ncet-]ncet am]nceput s[uit de numele alt[dat[at`t de celebru, =i era firesc lucru:]l uitam fiindc[nu mai m[-mpiedecam de el la tot pasul. De mult acum]l uitasem de tot. Era vreme turbure. Chestiuni politice acute; criz[economic[, agricol[, finan\iar[; c[lc[ri mai mult sau mai pu\in grave ale pactului fundamental — toate acestea iritaser[mult opinia public[. Studen\imea era]n fierbere =i pusese de g`nd s[manifesteze. Ce s-o fi f[cut ast[zi la statua lui Mihai Viteazul? Ia s[vedem. Am luat „Amicul Poporului” =i am citit:

„Au trecut de culmea infamiei! S[ri\i, cet[\eni! Regimul a turbat! Fapta de azi a acestor t`lhari a]ntrecut tot ce se putea]nchipui din partea unor a=a l[p[da\i de lege =i de Dumnezeu!

Studen\ii au fost schingiui\i, zdrobi\i, m[cel[ri\i!

Bandi\ii regimului au avut ordin s[trag[-n carne vie =i au tras! A fost ceva =i oribil =i murdar!

S`ngele generoasei tinerimi rom`ne a ro=it marmora alb[pe care se ridic[statua celui mai mare erou rom`n!

S[nu creaz[ ]ns[bandi\ii c[nu va veni ceasul pedepsei! Uciga=ii tinerimii sunt nota\i =i nu vor sc[pa de r[spundere m[car de s-ar ascunde]n gaur[de =arpe...

}ndeosebi, promitem neru=inatului inspector poli\ist, canaliei ordinare, mi=elului f[r[ru=ine, s[lbaticului zbir =i c[l[u antropofag, care r[spunde la dezgust[torul nume de Coriolan Dr[g...”

1900

CUPRINS

1 APRILIE

Desigur, av`nd cineva inspira\ie, poate min\i =i mistifica pe altul ori ]n ce zi peste an; dar la zi-nt`i de aprilie este un fel de datorie, pentru cine \ine la tradi\iuni, s[mint[=i s[mistifice, inspirat ori nu. Oric`t s-ar p[rea de comun[arta min\itului, art[pe care o

profeseaz[omenirea]ntreag[cu at`ta pasiune — prima art[frumoas[pe care a profesat-o spe\a noastr[— tot, ca orice art[, unii o fac cu mai pu\in, al\ii cu mai mult talent, cu mai mult sau mai pu\in succes. Izvorul ei st[ ]n acea putere nep[truns[a spiritului, pe care o numim imagina\iune, =i fire=te c[oamenii nu sunt deopotriv[ ]nzestra\i cu acea putere. Apoi, imagina\iunea este =i ea condi\ionat[la fiecare individ de temperamentul =i caracterul lui. Astfel, sunt minciuni =i mistific[ri vesele, inteligente, delicate; altele stupide, grosolane, lugubre chiar. De exemplu, t`n[rul Costic[ Petr[chescu, controlor al unei mari administra\iuni publice, este vestit printre camarazii lui, at`t cei din serviciul central c`t =i cei din serviciul exterior, pentru talentul cu care =tie s[ mistifice la 1 aprilie. Nu se poate o imagina\ie mai bogat[. Nota caracteristic[ a inven\iunilor t`n[rului controlor este nota lugubr[. C`teva specimene din celebrele-i mistific[ri vor da o idee exact[cetitorului despre talentul lui d. Petr[chescu. Sunt din anul trecut, 1 aprilie 1900:

Domnului Teodor Ionescu, impiegat clasa III
Direc\ia general[X... Bucure=ti

Drag[Tudorache,

Imediat ce vei primi scrisoarea mea, suie-te]n tren =i vino aci. Este neap[rat nevoie de prezen\a ta. Unchiu-t[u Panait este foarte greu bolnav; l-a lovit iar apoplexia =i doctorii nu mai dau nici o speran\[de sc[pare, cel mult p[n[m`ine sear[ poate s-o mai duc[. Am vorbit cu madam Ionescu, mama ta, =i mi-a spus s[-\i scriu, fiindc[ singur[ nu =tie ce m[suri s[ ia ]n caz de nenorocire. Pr[valia lui unchiu-t[u Panait a r[mas pe m`na b[ie\ilor =i a lui Iordache, tejghetarul, a=a c[dac[n-ai fi tu aici la cazul fatal, cine =tie cu ce v[alege\i la mo=tenire!

F[-\i curaj! to\i o s[trecem prin asta! a=a e via\a noastr[! to\i suntem muritori!

Te a=tept la sosirea trenului]n gar[.

Al t[u fidel amic,
C. Petr[chescu

Domnului Panait Mistopolu, comersant, T`rgul Y...

Prea stimate neic[Panait,

Nepotului dumitale Tudorache Ionescu, impiegat clasa III la direc\ia noastr[general[, i s-a]nt`mplat o mare nenorocire. Dintr-o desperare de amor, pe care-l trata cu o fat[ de la ma=inile de scris ale serviciului central, a nebunit =i a vrut asear[ s[-=i spintece p`ntecele]n can\ilerie, cu ni=te foarfeci mari de la registratur[. Au s[rit mai mul\i camarazi =i, cu mare lupt[, i le-au putut smulge din m`na. Atunci, bietul Tudorache a-nceput s[ c`nte =i s[joace, =i pe urm[s-a repezit s[str`ng[ de g`t pe unul dintre camarazi, crez`ndu-l c[este amanta lui care-l tr[deaz[.

Te rog, nu spune lui madam Ionescu, mama nenorocitului, =i asteapt[-ne m`ine diminea\[ ]n gar[, la sosirea trenului. Doctorii au spus c[ alt[ sc[pare nu e dec`t lini=tea]n s`nul familiei. M`ine-l aducem pe bietul Tudorache.

F[-\i curaj, neic[Panait; a=a e via\a omului, n-ai ce-i face! dar p[cat de el, c[era t`n[r!

}nc[o dat[, nu cumva s[lipse=ti din gar[ca s[-l iei]n primire pe bolnav.

Al d-tale, cu tot respectul,
C. Petr[chescu

De prisos s[mai spunem ce =i-au spus a doua zi, 1 aprilie, dis-de-diminea\[, d. Teodor Ionescu, impiegat clasa III din Direc\ia General[X... =i respectabilul s[u unchi Panait, c`nd s-au ]nt`lnit, la sosirea trenului, pe peronul g[rii din T`rgul Y...

Dar alta:

TELEGRAM{

Mandache Sm[r[ndescu, impiegat Direc\ia General[X...
Bucure=ti

Casele voastre =i pr[v[liile aici pia\a mare]n fl[c[ri. R[spuns pl[tit 10 cuvinte.

Petr[chescu

D. Costic[Petr[chescu, controlorul, are str`nse leg[turi de prietenie cu reportera=ul unei mari gazete bucure=tene. }i d[, foarte emo\ionat, urm[toarea informa\ie pentru edi\ia de diminea\[:

„Asear[s-a]nt`mplat]n gara N... un teribil accident.

Trenul de persoane sosind pe linia a doua, publicul a dat n[val[c[tre peron, trebuind s[traverseze =inele liniei]nt`ia.

O dam[ ]n v`rst[, voind =i ea s[ treac[ mai la urm[, s-a-mpiedicat ]n rochie =i a c[zut pe =ine. A voit s[ se scoale, c`nd iat[trenul accelerat, care intra]n gar[cu o vites[ne-nchipuit[.

Nenorocita femeie se ridicase =i ie=ise de pe =ine; dar fiindc[b[tea un v`nt puternic =i, poate, din pricina curentului provocat de iu\eala locomotivei, pulpana rotondei umflat[ a fost apucat[ de botul ma=inei. }ntr-o clip[ femeea a fost smuls[, ]nv`rtit[ ]n loc =i apucat[sub ro\i.

Toat[lumea \ipa. }n zadar! mecanicul n-a putut opri dec`t prea t`rziu, c`nd nenorocita era cu des[v`r=ire zdrobit[— o mas[de carne inform[.

Victima acestui teribil accident e doamna Tincu\a Constandineasca, soacra dlui Iancu Dimitrescu, impiegat clasa I]n Direc\ia General[X...

Nenorocita las[o frumoas[avere fiicei sale, dnei Dimitrescu.

Condolean\ele noastre neconsolatului ginere”.

Iar[=i de prisos a spune c[ ]n aceea=i zi chiar, la edi\ia de sear[de 1 aprilie, ziarul felicit`nd pe ginere, a anun\at cu bucurie c[a fost indus]n eroare de un mi=el, c[dna Constandinescu nici nu se afla]n ziua de 31 martie]n tren.

A! Dar nu numai d. Costic[Petr[chescu, controlorul, are imagina\ie! =i, afar[de asta,]n fiecare an e c`te un 1 aprilie!

Domnului Costic[Petr[chescu, controlor
al Direc\iunii Generale X... T`rgul N...

Drag[Costic[,

Am s[-\i dau o veste foarte bun[. Asear[ ]n sf`rsit, am putut s[ punem m`na pe noul buget, pe care direc\ia l-a \inut foarte secret p`n[acuma.

Ai avut mare noroc. Din posturile de controlori s-au suprimat dou[, =i s-a]nfiin\at]nc[un subinspector pe l`ng[ceilal\i =apte, cari trebuie s[controleze pe cei cinci controlori.

E=ti]naintat]n noul post.

Leafa noului subinspector este de 350 de lei pe lun[, afar[de diurn[; adic[, vei c[p[ta]nc[50 lei diurn[, peste ce aveai]n calitate de controlor, =i noi tot cu ce avem r[m`nem.

Halal s[-\i fie! Se vede c[ai bun[protec\ie!

Dar,]n orice caz, nu crede c[suntem invidio=i: suntem buni camarazi =i te felicit[m. Asear[am b[ut c`te un pahar]n s[n[tatea ta. La revedere! Amicii t[i sinceri,

Teodor Ionescu, Iancu Dimitrescu,
Mandache Sm[r[ndescu.

Alta:

Dlui Costic[Petr[chescu, subinspector etc., etc.

Drag[Costic[,

Am aflat de la nepotul meu Tudorache c[te-a]naintat[r[. Foarte bine a f[cut[r[. Amploiat ca dumneata de=tept =i de treab[n-a mai avut[r[ei. S[-\i spui drept c[ne-am bucurat[r[=i eu =i sor[-mea, mama lui Tudorache, ca de copilul nostru. S[tr[ie=ti =i la mai mare!

Al d-tale ca un p[rinte,
Panait Mistopolu

Telegram[

Subinspector Costic[Petr[chescu etc., etc.

Ginerele spus]naintare. Felicit[rile noastre sincere.

Tincu\a Constandineasca.

Direc\ia General[X... Serviciul Administrativ
No. 15.245. 31 martie 1901

Domnului Costic[Petr[chescu, controlor etc., etc.

Domnule,

Prin noul buget 1900-1901, suprim`ndu-se, pe motive de economie, postul de controlor ]n care func\iona\i, vi se aduce la cuno=tin\[ c[ r[m`ne\i]n disponibilitate p`n[la alte dispozi\iuni.

Primi\i, etc.

Director general, N. N...

1900

LA PA+TI

CUPRINS

10 ceasuri =i jum[tate seara,]n S`mb[ta Pa=telui...

„Marele Magazin de Coloniale, Delicatese, Comestibile et Colori =i mare Depou de Vinuri et B[uturi Indigene et Streine”, cu firma „La trei struguri tricolori”, =i-a l[sat obloanele =i]nchis gazometrul.

T`n[rul Lache, func\ionar comercial la acest mare magazin,]=i pune costumul cel nou =i cravata cea nou[,]=i]ncal\[ghetele cele noi cu bize\uri,]=i ia p[l[ria cea nou[=i porne=te.

Dou[zeci =i patru de ore de absolut[libertate...

S[-l urm[rim ceas cu ceas =i pas cu pas.

11 =i jum[tate s`mb[t[noaptea.

Clopotul de la Mitropolie...

Un tun...

Lache trece podul de la Palatul Justi\iei]n direc\ia Sud.

Al doilea tun...

Lache a intrat]n curte la Doamna B[la=a.

}n biseric[nu mai e loc.

Lache st[afar[... Se]nchin[... Cuprins de o ad`nc[evlavie,]=i aduce aminte cu dor de p[rin\ii de la Otopeni.

}ncet-]ncet, tot v`r`ndu-se, reu=e=te s[suie treptele de la intrarea templului.

Aude corul... dar nu poate vedea dec`t marele policandru,]nv[luit]ntr-o cea\[groas[.

Se ridic[ ]n v`rful picioarelor, rezem`ndu-se cu m`inile ]nt`i pe umerii unei cocoane, care-l face obraznic =i m[gar, pe urm[pe una dintre coloanele de marmur[imita\ie.

St[c`teva minute cu capul ]ntins =i ]n v`rful picioarelor. Parc[ar vedea mai bine a=a,]ns[o gheat[, a din dreapta,]l sup[r[c`nd st[ ]n v[rful picioarelor.

Lache rabd[c`t rabd[, apoi se hot[r[=te s[ se mai lase =i pe c[lc`ie.

Lum`n[rile se aprind.

Lache scoate din buzunar o portocal[[1],]i trage coada afar[=i ia, de la cocoana care l-a f[cut m[gar =i obraznic, lumin[.

12 =i un sfert.

Lache suie la Mitropolie cu portocala aprins[.

Suind, g`nde=te... La ce? La un lucru foarte ciudat: de ce totdeauna gheata din dreapta sup[r[ mai tare dec`t cea din st`nga? +i apoi: de ce la sui= sup[r[ gheata din dreapta mai tare dec`t pe drum drept?

1 =i trei sferturi...

Lache coboar[dealul Mitropoliei, \in`nd str`ns portocala aprins[...

Ciudat lucru! la cobor`=, gheata din dreapta parc[sup[r[=i mai mult ca la sui=...

Cu c`t ]l str`nge gheata, cu at`t Lache str`nge portocala... O str`nge p`n[o sparge.

Sufl[, o stinge =i o pune]n buzunar.

5 =i jum[tate diminea\a...

Lache umbl[pe strad[f[r[s[=tie exact unde vrea s[mearg[, f[r[s[fi hot[r`t cum s[ ]nceap[petrecerea de Pa=ti.

Ciudat lucru]ns[!

+i pe loc drept, gheata din dreapta sup[r[tot a=a de tare ca =i la sui= ori cobor`=.

7 ceasuri diminea\a...

Lache se]nt`lne=te cu un amic, alt func\ionar comercial, tot comestibile et colori.

— Christos a-nviat!

— Adev[rat a-nviat!

Oric`t s[zici, teribil[potriveal[! Ghete la fel!

---

[1] Lum`nare r[sucit[ ca un ghem, pentru a putea fi \inut[ mai u=or ]n m`n[.

Da, dar pe amicul nu-l sup[r[gheata a din dreapta —]l sup[r[a din st`nga.

A! care va s[zic[, atunci — ce e de f[cut?

E lucru simplu. Lache ia la bra\ ]n st`nga pe amicul s[u, care prime=te bucuros, =i a=a pornesc ]nainte, rezem`ndu-se unul de altul]n partea piciorului la care nu-i sup[r[gheata.

8 ceasuri diminea\a.

Sunt pe bulevard...

Lache are o idee: s[=az[pe o banc[.

Amicul aprob[ideea lui Lache...

+ed, =i unul]ntinde piciorul din dreapta, adic[Lache, iar cel[lalt]ntinde piciorul din st`nga, amicul, care va s[zic[...

+i =ed a=a foarte melancolici, privind cum trec fel de fel de trec[tori =i de trec[toare, unii mai]ncet, al\ii mai iute, ba unii chiar alearg[, parc[ar fi cu picioarele goale.

9 ceasuri.

Lache zice:

— Ai s[mai umbl[m... mai r[u e c`nd =ezi!

+i amicul zice:

— +i mie mi se pare...

Se ridic[=i, mu=c`ndu-=i fiecare buza de jos, iar se iau la bra\.

Spre Ci=migiu...

Cobor`nd, v[d cadre at`rnate pe grilajul gr[dinii...

Am`ndoi, amatori de bele-arte, au deodat[ acela=i g`nd: s[stea pu\in s[se uite la cadre. Se opresc, rezem`ndu-se bine unul de altul =i ridic`nd picioarele de afar[: Lache pe cel din dreapta, cum \ine pe amic de bra\ ]n st`nga; iar amicul, pe cel[lalt.

Dar o galerie de pictur[este cea mai obositoare distrac\ie intelectual[.

Dup[c`teva momente de admira\iune, Lache zice:

— Ai s[umbl[m... e r[u c`nd stai!

+i amicul zice:

— +i mie mi se pare.

Atunci pornesc ca doi fra\i din Siam =i]ncet-]ncet trec la maidanul Duca.

10 ceasuri.

Lache =i amicul se dau]n leag[n, fiecare]ntinz`nd piciorul din partea unde s-au \inut la bra\...

Parca v`ntul face bine, la]nceput...

Dar peste c`teva momente, cei doi amici se satur[de leag[n =i pornesc dup[metoda lor.

1 =i jum[tate dup[-amiazi.

Lache s-a desf[cut pentru un moment de bra\ul amicului, care st[rezemat de un perete al vestibulului Teatrului Na\ional.

Lache cump[r[de la cas[dou[staluri III la „S`nzeana =i Pepelea”.

E]mbulzeal[la cas[.

Un glas sf`=ietor:

— Nu m[mai c[lca =i d-ta, domnule!

4 =i jum[tate dup[-amiazi.

S-a ispr[vit spectacolul...

Lache coboar[, cu amicul s[u la bra\, cele trei trepte ale vestibulului.

Se opresc]n fa\a b[ncii, pe trotuar.

O inspira\ie trece prin mintea lui Lache:

— Hai s[=edem!

+ed, =i Lache zice:

— Eu o scot.

— +i eu o scot, zice amicul.

Atunci fiecare]=i scoate gheata de la piciorul din partea unde se \inuser[de bra\, adic[Lache pe a din dreapta, =i amicul pe a din st`nga.

O, sf`nt[libertate!

Am putea pentru ca s[zicem c[nu e ceva mai sf`nt pe lume! =i putem pentru ca s[ afirm[m c[ n-au fost vreodat[ dou[ picioare mai fericite dec`t acum piciorul drept al lui Lache =i piciorul st`ng al amicului s[u.

De fericire, ele nu mai =tiu ce s[fac[cu degetele lor, — parc[ar c`nta la clavir.

+i teribil[potriveal[, domnule! am`ndoi poart[ ciorapi crem =i cam largi, care vin de fac cute =i, fire=te c[, dac[ face cute ciorapul, e mai r[u c`nd e gheata str`mt[.

Foarte frumos pe pia\a Teatrului! stai, m[-n\elegi, la umbr[=i te ui\i... =i vorbe=ti =i r`zi, =i se mai zbicesc =i ghetele de lacrimile picioarelor...

5 ceasuri dup[-amiazi.

Lache zice:

— Hai s[mergem!

Amicul zice:

— Hai!

+i am`ndoi ]=i potrivesc ciorapul crem, tr[g`ndu-l bine =i f[c`nd o cut[ sistematic[ sub c[lc`i... Apoi, fiecare]=i ia gheata =i v`r[piciorul]n ea...

V`rful merge... c[lc`iul nu vrea, sc`r\`ie, =i picioarele, care au gustat odat[libertatea =i lumina,]ncep s[palpite =i s[zv`cneasc[ nebune=te la ideea c[ o nou[ er[ de sclavie =i de-ntuneric trebuie s[ ]nceap[: o adev[rat[ revolt[, care n-ar putea fi n[bu=it[ dec`t cu praf de federvais[1]; dar praful lipse=te, =i revolta triumf[.

Lache zice:

— Nu merge!

— Nu merge! zice =i amicul.

+i am`ndoi las[ ghetele jos, fiecare ]n partea lui, =i am`ndou[picioarele]ncep iar s[joace din degete ca ni=te m`ini de harfonist[.

---

[1] Pulbere (de steatit[) ce se punea]n ghete =i m[nu=i ca s[poat[fi trase mai u=or pe picior sau pe m`n[.

8 ceasuri dup[-amiazi.

Lache =i amicul beau bere la Gambrinus, unde e lume destul[. Am`ndoi sunt cu piciorul respectiv liber =i cu c`te o gheat[al[turi.

Pl[tesc =i vor s[plece.

Se apleac[s[-=i ia fiecare gheata.

Caut[ ]n zadar: ghetele lipsesc am`ndou[.

Un mare hohot de r`s porne=te dintr-un col\ al ber[riei.

Toat[lumea se uit[ ]ntr-acolo.

Ce e?... Un c`ine englezesc al unui ofi\er, c`ine dresat la circ s[serveasc[pe st[p`n ca fecior ]n cas[, face sluj \in`nd dou[ghete-n gur[.

9 ore seara.

Lache =i amicul stau]n tr[sur[picior peste picior, cel de deasupra numai]n ciorap crem.

Lache zice:

— Hai s[le schimb[m! s[vedem.

— Haide... Opre=te, birjar.

Genial[inspira\ie a avut Lache!

Ghetele schimbate merg minunat. Dau drumul birjarului =i se]ntorc]n t`rg cu tramvaiul, la Mitic[Georgescu.

Dar, vai! fatalitate, ca s[zicem a=a!

La Mitic[, am`ndoi sunt for\a\i s[ scoat[ iar c`te una,]ns[acuma viceversa: Lache p-a din st`nga =i amicul p-a din dreapta... =i cu mai mult[ precau\iune dec`t la Gambrinus — fiecare =i-o \ine dinainte pe mas[...

1900

CUPRINS

DE }NCHIRIAT...

O vorb[veche fran\uzeasc[zice c[mai-binele e adesea vr[jma=ul binelui. Este foarte adev[rat;]ns[omului nu-i trebuie=te binele,]i trebuie=te mai-binele; aceasta e ra\iunea]ntregului

progres al omenirii. Privi\i, la fiecare Sf. Gheorghe =i Sf. Dumitru ce goan[dup[mai-bine! G`ndesc c[ nic[ieri nu se mut[ mai mult =i mai des lumea ca la Bucure=ti; e natural — capitala trebuie s[ dea tonul progresului. Cu trei luni ]nainte de termenul mut[rii, mai ]n fiecare familie ]ncepe regulat o interesant[ dezbatere, av`nd un v[dit caracter de urgen\[:

— Nu-mi mai d[m`na, cocoan[! leafa sc[zut[; criz[; nu mai pot! trebuie s[c[ut[m una mai ieftin[...

— Iar s[ne mut[m?

— Dac[trebuie...

— Uf! c`nd m[ g`ndesc, s[plec iar cu troacele, s[le mai hodorogesc iar! s[mai pa\ iar ca-n r`ndul trecut, c`nd s-a r[sturnat c[ru\a cu mobila =i era s[m[calce tramvaiul! c[m[mir =-acum cum am sc[pat! uf! parc[mai bine s[mor!

— N-am ce-\i face! De ce nu \i-a dat p[rin\ii o pereche de case de zestre? =i mie mi-ar fi pl[cut s[nu mai umblu la fiecare =ase luni din mahala]n mahala... Dar de! asta e soarta noastr[, a chiria=ilor!...

A treia zi de Sf. Gheorghe.

— Umbrela mea! =o=on-galo=ii mei! mi i-a\i pierdut pe drum!...

+i \ine-te pe urm[,]njur[turi...

Sau:

— Ei! noi... ce facem?

— Cum, ce facem?

— Da, ce facem? r[m`nem tot aici, ori ne mut[m?

— Dè! zice b[rbatul, =tiu =i eu ce s[facem? eu zic s[r[m`nem... Iar s[ne mut[m?

— Dar dac[g[se=ti una mai ieftin[=i mai bun[? N-ai zis tot tu c[aci \i-e departe de can\ilerie?

— Da, dec`t... ce zor e s[ ne g`ndim de-acum? Mai avem]nc[trei luni]n cap... Mai e vreme... Nici nu s-au pus biletele.

— Da! s[facem ca]n r`ndul trecut... s[alerg[m ca nebunii, cu dou[zile]nainte de Sf. Dumitru, p]n zloat[=i s[lu[m ce ne

iese-nainte =i s[d[m c`t ne cere... Nu-i mai bine s[ c[ut`m din vreme?

— Bine, s[c[ut[m mai din vreme, zice omul cu glasul pe jum[tate...

— Eu, s[=tii c[de m`ine pun samsar... Aicea n-o s[ne fie de tr[it la var[... o s[ne coacem de soare.

— Bine, pune samsar... treaba dumitale! eu nu m-amestec...

— Fire=te! d-ta nu te amesteci... etc.

+i se ispr[ve=te masa cu ceart[=i cu lacrimi...

— Fir-ar a dracului =-afurisit[de via\[! etc...

Aceea=i dam[, a treia zi de Sf. Gheorghe, c[tre Bori=, servitoarea.

— Oglinda din salon! ce-ai f[cut? tr[sni-te-ar Dumnezeu s[te tr[sneasc[! lua-te-ar hengherul, =oangheri\a dracului! etc...

— Uf! mie-mi spui? a=a e cu mutatul, soro! mie, \iganul, globul [l de cle=tar de la lamp[!... Asta e soarta noastr[, a chiria=ilor!

„Soarta numai a chiria=ilor? zic eu]n g`ndul meu. A=!...“

}n toate p[r\ile lumii se mut[numai chiria=ii; la Bucure=ti se mut[=i proprietarii. Dac[unui proprietar care are dou[perechi de case]i r[m`ne o pereche ne]nchiriate, desigur se mut[din casa]n care a =ezut]n casa goal[...

— Probabil pentru ca s[sparg[ursuzl`cul, zici dumneata.

— Nu! r[spund eu; pentru c[omului]i trebuie=te mai-binele. Era bine]n casa unde sta p`n[acuma; dar...]n casa-n care se mut[, o s[fie mai bine.

Ba, ceva mai mult... Cunosc proprietari care au o singur[pereche de case tocmai potrivite pe mijloacele =i nevoile lor: le d[cu chirie, =i ei se mut[cu chirie]n alte case. De la casele proprii ia chirie, s[zicem, o mie de lei pe an; la casele]n care se mut[pl[te=te o mie f[r[ceva, ori o mie =i ceva.

Dar iat[un caz =i mai interesant.

Doi amici ai mei, dd. George Marinescu =i Marin Georgescu,

sunt proprietari fiecare a c`te o pereche de case ]n aceea=i strad[. Am`ndou[casele sunt absolut identice: acela=i plan, acelea=i]nc[peri zugr[vite la fel;]n sf`r=it dou[ case gemene, peste putin\[ de deosebit dac[ una n-ar purta num[rul 7 simplu =i cealalt[ 7-bis. Au fost ]ncepute =i ispr[vite de cl[dit tot odat[. Dup[ ce le-au adus ]n stare de locuit, am`ndoi proprietarii s-au mutat fiecare]n proprietatea respectiv[, =i au stat, ca buni vecini, fiecare la sine =ase luni, de la Sf. Dumitru p`n[ la Sf. Gheorghe. De la Sf. Gheorghe, fiecare s-a hot[r`t s[se mute =i s[-=i dea casa cu chirie. De ce? De ce, de ne-ce, nu =tiu; dar =tiu c[au pus fiecare bilet de]nchiriat. Ca buni vecini =i vechi prieteni, au f[cut]ns[ ]nvoial[, c[n-au s[scaz[din pre\ul hot[r`t pentru chirie — una mie dou[ sute de lei anual. Astfel, orice concuren\[ neleal[ era ]nl[turat[ =i r[m`nea s[joace rol numai norocul, dup[gustul mu=teriilor. Mult[lume a venit r`nd pe r`nd s[vaz[casele am`ndou[, =i fire=te c[, dac[ chiar se ]nvoiau din pre\, fiec[rui mu=teriu i-ar fi venit foarte greu pe care din dou[ s[ o prefere, pe 7, ori pe 7-bis, deoarece nu era alt[ deosebire ]ntre cele dou[ acareturi dec`t c[, dac[veneai dintr-o parte a stradei, 7 venea mai aproape, dar dac[veneai din partea cealalt[, atunci venea mai aproape 7-bis. }n sf`r=it, ce s[mai lungim vorba degeaba! casele pl[ceau la toat[lumea, dar pre\ul nu convenea.

— Mai jos nu putem! zicea d. Georgescu; mai bine r[m`nem noi]n ele. D-voastr[pofti\i =i la vecin, al[turi, la d. Marinescu, s[vede\i...

— Am fost =i la vecin...

— +i c`t v-a cerut?

— Tot c`t ceri =i d-ta.

— Apoi, vede\i...

Tot a=a =i iar a=a, au r[mas =i casele lui d. Georgescu =i ale lui d. Marinescu ne]nchiriate p`n[alalt[ieri, dup[Sf. Gheorghe. +i madam Marinescu, =i madam Georgescu steteau la fereastr[, ori

]n gr[dini\[, =i se uitau cum trec pe dinaintea caselor dumnealor calabal`curi peste calabal`curi, =i auzeau cum dr[cuiesc cocoanele merg`nd, care cu o lamp[, care cu o colivie, care cu un c[\elu= ]n bra\e, pe urma calabal`cului ei fiecare, =i atunci un fel de m`hnire le cuprindea pe am`ndou[:

— To\i! to\i se mut[!

Iar seara, c`nd veneau acas[ d. Georgescu =i d. Marinescu, g[sea fiecare pe consoarta sa a=a sup[rat[, a=a, cum s[ zic, f[r[ chef, c[ nici buc`\ic[nu punea femeia]n gur[. Am`ndoi b[rba\ii au p[truns]n taina sufletului consoartelor... Ce-i de f[cut?... Nimic mai lesne! S-au]nvoit s[se mute d. Georgescu de la 7 la 7-bis,]n casele lui d. Marinescu, iar d. Marinescu de la 7-bis]n casele lui d. Georgescu, la 7 simplu.

+i bucuria cocoanelor! +i ridic[, =i asud[, =i sparge, =i oc[r[=te, =i dr[cuie=te, =i blestem[-\i via\a! Dar,]n sf`r=it, s-au mutat =i dumnealor!

N-apuc s[sf`r=esc, =i iac[-t[ hamalii... Au sosit pentru mutat; adic[, pentru mutat, vorba vine; c[ci, de data asta, nu =tiu cum f[cur[m, n-am avut noroc s[ ne mut[m... Dar, ]n sf`r=it, tot putem zice c[e ca o jum[tate de mutat, =i poate chiar mai mult dec`t jum[tate; fiindc[, dup[ multe chibzuin\e ]n familie, am v[zut c[ nu eram destul de bine a=eza\i =i ne-am hot[r`t s[ne a=ez[m mai bine; anume:]n salon, odaie de dormit;]n odaia de dormit sofragerie;]n birou, salonul;]n sofragerie, odaia servitorilor;]n odaia servitorilor, buc[t[rie, =i-n buc[t[rie, biroul... Ei! Cum putem face aceast[opera\ie f[r[ ]ncurc[tur[?.. Foarte u=or... Le scoatem toate din cas[ ]n curte =i pe urm[le b[g[m din curte]n cas[, dup[planul cel nou... S[-ncepem dar...

— Numai de-ar da Dumnezeu s[nu ne-apuce vreo ploaie!...

— }ncet! }ncet! c[sparge\i!...

1900

DL GOE...

CUPRINS

Ca s[nu mai r[m`ie repetent =i anul acesta, mam'mare, mami\ica =i tanti Mi\a au promis t`n[rului Goe s[-l duc[ ]n Bucure=ti de 10 mai.

Pu\in ne import[dac[aceste trei dame se hot[r[sc a p[r[si locul lor spre a veni]n capital[numai de hat`rul fiului =i nepo\elului lor. Destul c[ foarte de diminea\[, dumnealor, frumos g[tite, ]mpreun[ cu t`n[rul Goe, a=teapt[cu mult[ner[bdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie s[le duc[la Bucure=ti. Adev[rul e c[, dac[se hot[r[=te cineva s[asiste la o s[rb[toare na\ional[a=a de important[, trebuie s-o ia de diminea\[. Trenul]n care se vor sui ajunge]n Gara de Nord la opt f[r[zece a. m. Dl Goe este foarte impacient =i, cu un ton de comand[, zice]ncruntat:

— Mam'mare, de ce nu mai vine?... Eu vreau s[vie!

— Vine, vine acuma, pui=orul mamii! r[spunde cocoana. +i s[rut[pe nepo\el; apoi]i potrive=te p[l[ria.

T`n[rul Goe poart[un frumos costum de marinar, p[l[rie de paie, cu inscrip\ia pe pamblic[: *le Formidable*, =i sub pamblic[biletul de c[l[torie]nfipt de tanti Mi\a, c[„a=a \in b[rba\ii biletul”.

— Vezi ce bine-i =ade lui, zice mam'mare, cu costumul de marinel?

— Mami\o, nu \i-am spus c[nu se zice marinel?

— Da' cum?

— Marinal...

— Ei! zice\i voi cum =ti\i; eu zic cum am apucat. A=a se zicea pe vremea mea, c`nd a ie=it ]nt`i moda asta la copii — marinel.

— Vezi c[sunte\i proaste am`ndou[? ]ntrerupe t`n[rul Goe. Nu se zice marinal, nici marinel.

— Da cum, procopsitule?]ntreab[tanti Mi\a cu un z`mbet simpatic.

— Mariner...

— Apoi de! n-a]nv[\at toat[lumea carte ca d-ta! zice mam’ mare, =i iar s[rut[pe nepo\el =i iar]i potrive=te p[l[ria de mariner.

Dar nu e vreme de discu\ii filologice: sose=te trenul – =i nu st[mult.

Trenul este plin... Dar cu mult[bun[voin\[din partea unor tineri politico=i, care merg p`n[la o sta\ie apropiat[, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam’mare]=i face cruce, apoi aprinde o \igar[... Goe nu vrea s[intre]n cupeu[1]; vrea s[=ad[ ]n coridorul vagonului cu b[rba\ii.

— Nu!... nu e voie s[sco\i capul pe fereastr[, mititelule! zice unul dintre tineri lui dl Goe, =i-l trage pu\in]napoi.

— Ce treab[ai tu, ur`tule? zice mititelul smucindu-se. +i dup[ ce se str`mb[la ur`tul, se sp`nzur[iar cu am`ndou[ m`inile de vergeaua de alam[=i scoate iar capul. Dar n-apuc[s[r[spunz[ceva ur`tul, =i mititelul]=i retrage]ngrozit capul gol]n[untru =i-ncepe s[zbiere:

— Mami\oo! mam’maree! tantii!

— Ce e? ce e? sar cocoanele.

— S[opreasc[! zbiar[=i mai tare Goe, b[t`nd din picioare. Mi-a zburat p[l[ria! s[opreasc[[[!!!

Tot]ntr-un timp, iac[t[conductorul intr[s[vaz[cine s-a suit de la sta\ia din urm[.

— Biletele, domnilor!

Cocoanele arat[biletele dumnealor, explic`nd dlui conductor de ce nu poate =i Goe s[fac[acela=i lucru: fiindc[biletul era]n pamblica p[l[riei, =i, dac[a zburat p[l[ria, fire=te c-a zburat cu pamblic[=i cu bilet cu tot. Dar avea bilet...

— Parol! chiar eu l-am cump[rat! zice tanti Mi\a.

Conductorul]ns[nu]n\elege, pretinde bilet; dac[nu, la sta\ia apropiat[, trebuie s[-l dea jos pe dl Goe. A=a scrie regulamentul:

---

[1] Compartiment.

dac[un pasager n-are bilet =i nu declar[c[n-are bilet, i se ia o amend[de 7 lei =i 50 de bani, =i-l d[jos din tren la orice sta\ie.

— Dar noi n-am declarat[r[? strig[mami\a.

— Ce e vinovat b[iatul, dac[i-a zburat p[l[ria? zice mam' mare.

— De ce-a scos capul pe fereastr[? eu i-am spus s[nu scoat[capul pe fereastr[! zice cu pic[ur`tul.

— Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Mi\a ur`tului...

— Uite ce e, cocoan[, zice conductorul, trebuie s[pl[ti\i un bilet...

— S[mai pl[tim? n-am pl[tit[r[o dat[?

— +i pe d-asupra un leu =i 25 bani.

— +i pe d-asupra?...

— Vezi, dac[nu te-ast`mperi? zice mami\a, =i-l zguduie pe Goe de m`n[.

— Ce faci, soro? e=ti nebun[? nu =tii ce sim\itor e? zice mam'mare.

+i, apuc`ndu-l de m`na cealalt[,]l smuse=te de la mami\a lui, tocmai c`nd trenul, cl[n\[nind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lui mam'mare ]ntr-un sens, combinat[ cu cl[tin[tura vagonului ]n alt sens, rezult[ c[ Goe ]=i pierde un moment centrul de gravitate =i se reazim[ ]n nas de clan\a u=ii de la cupeu. Goe ]ncepe s[ urle... }n sf`r=it, n-au ce s[fac[. Trebuie s[se hot[rasc[a pl[ti biletul, pe care are s[-l taie conductorul din carnetul lui. P[cat]ns[de p[l[rie!... Ce-o s[fac[dl Goe la Bucure=ti, cu capul gol? =i toate pr[v[liile]nchise!... s-ar]ntreba oricine, care nu =tie c`t[ grij[ are mam'mare =i c`t[prevedere. Cum era s[plece b[iatul numai cu p[l[ria de paie? Dac[se]nt`mpl[s[plou[, ori r[coare? +i mam'mare scoate din s[cule\ul ei un beret tot din uniforma canonierii *le Formidable*.

— Te mai doare nasul, pui=orule?]ntreab[mam'mare.

— Nu... r[spunde Goe.

— S[moar[mam'mare?

— S[moar[!

— Ad' s[-l pupe mam'mare, c[trece!

+i-l pup[ ]n v`rful nasului; apoi, a=ez`ndu-i frumos beretul:

— Parc[-i =ade mai bine cu beretul!... zice mam' mare scuip`ndu-l s[nu-l deoache, apoi]l s[rut[dulce.

— Cu ce nu-i =ade lui bine? adaog[tanti Mi\a, =i-l scuip[=i dumneaei =i-l s[rut[.

— Las[-l]ncolo! c[prea e nu =tiu cum!... Auzi d-ta! p[l[rie nou[=i biletul! zice mami\a, pref[c`ndu-se foarte sup[rat[.

— S[fie el s[n[tos, s[poarte mai bun[! zice mam' mare.

Dar mami\a adaog[:

— Da' pe mami\ica n-o pupi?

— Pe tine nu vreau! zice Goe cu humor.

— A=a? zice mami\a. Las[!... =i-=i acopere ochii cu m`inile =i se face c[ pl`nge.

— Las'c[=tiu eu c[te prefaci! zice Goe.

— |i-ai g[sit pe cine s[-n=eli! zice mam'mare.

Mami\a]ncepe s[r`z[; scoate din s[cule\ ceva =i zice:

— Cine m[pup[... uite!... ciucalat[!

Mami\a pup[pe Goe, Goe pe mami\a lui =i, lu`nd bucata de ciucalat[, iese iar]n coridor.

— Pui=orule, nu mai scoate capul pe fereastr[!... E lucru mare, c`t e de destept! zice mam'mare.

— E ceva de speriat, parol! adaog[tanti Mi\a.

Pe c`nd Goe i=i m`n`nc[afar[ciucalata, cocoanele se dau]n vorb[de una, de alta... Trenul alearg[acuma despre Crivina spre Peri=.

— Ia mai vezi ce face b[iatul afar[, mami\o! zice mami\a c[tre mam' mare.

Mam' mare se ridic[b[tr`ne=te =i se duce]n coridor:

— Goe! pui=orule! Goe! Goe!

Goe nic[ieri.

— Vai de mine! \ip[cocoana! nu-i b[iatul! Unde e b[iatul!... s-a pr[p[dit b[iatul!

+i toate cocoanele sar...

— A c[zut din tren b[iatul! |a\o, mor!

Dar deodat[, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri]n u=a compartimentului unde nu intr[dec`t o persoan[.

— Goe! maic[! acolo e=ti?

— Da!

— Aide! zice mam'mare! ie=i odat[! ne-ai speriat!

— Nu pot! zbiar[Goe din[untru.

— De ce?... te doare la inim[?

— Nu! nu pot...

— E]ncuiat! zice mam'mare, vr`nd s[deschid[pe dinafar[.

— Nu pot deschide! zbiar[Goe desperat.

— Vai de mine!]i vine r[u b[iatului]n[untru!

}n sf[r=it, iac[t[conductorul cu biletul: prime=te paralele =i libereaz[pe captiv, pe care toate trei cocoanele]l s[rut[dulce, ca =i cum l-ar revedea dup[o]ndelungat[absen\[. +i mam'mare se hot[r[=te s[stea]n coridor, pe un geamantan str[in, s[p[zeasc[pe Goe, s[nu se mai]nt`mple ceva pui=orului. Pui=orul vede o linie de metal ]n col\ul coridorului, care are la cap[tul de sus o ma=in[ cu m`ner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune m`na pe m`nerul ma=inii =i]ncepe s[trag[.

— Sezi bini=or, pui=orule! s[nu strici ceva! zice mam'mare.

Trenul]=i urmeaz[drumul de la Peri= c[tre Buftea cu mare vitez[. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodat[s-aude un =uier, apoi semnalul de alarm[, trei fluiere scurte, =i trenul se opre=te pe loc, produc`nd o zguduitur[puternic[.

— Ce e? ce e?... To\i pasagerii sar insp[im`nta\i la ferestre, la u=i, pe sc[ri...

— Goe! pui=orule! Goe! strig[tanti Mi\a =i se repede afar[din compartiment.

Goe este]n coridor... De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se =tie din ce vagon, a tras semnalul de alarm[. Din ce vagon?... Asta e usor de constatat; manivela semnalului nu se poate trage dec`t rup`ndu-se a\a]nnodat[=i cu nodul plumbuit. Personalul trenului umbl[forfota, examin`nd roatele tamponate cu toat[presiunea, a=a de tamponate c[-i trebuie vreo zece minute mecanicului s[-=i]ncarce iar pompa de aer comprimat =i s[poat[urni trenul din loc. }n toat[vremea asta, conductorii =i =eful trenului alearg[din vagon]n vagon =i cerceteaz[aparatele semnalelor de alarm[.

Cine poate ghici]n ce vagon era rupt[a\a plumbuit[=i r[sturnat[manivela? Ciudat! tocmai]n vagonul de unde zburase mai adineaori p[l[ria marinerului! Cine? cine a tras manivela? Mam'mare doarme]n fundul cupeului cu pui=orul]n bra\e. Nu se poate =ti cine a tras manivela.

Trenul se porne=te]n sf`r=it, =i ajunge ]n Bucure=ti cu o ]nt`rziere de c`teva minute. Toat[lumea coboar[. Mam'mare a=az[frumu=el beretul lui Goe,]l scuip[pe pui=or s[nu-l deoache,]l]ntreab[dac[-l mai doare nasul =i-l s[rut[dulce.

Apoi cocoanele se suie cu pui=orul]n tr[sur[=i pornesc]n ora=:

— La bulivar, birjar! la bulivar!...

1900

CUPRINS

LA MO+I...

Vagoane de tramvai galbene =i albastre, tramcare, tr[suri boiere=ti, c[ru\e mitoc[ne=ti =i biciclete =i lume mult[pe jos... De pe at`tea strade =i c[i, ca de pe at`tea bra\e ale unui fluviu uria=, se vars[, ca-ntr-o mare zgomotoas[, pe bariera de la capul podului T`rgului de Afar[, valuri peste valuri de omenire. Precum este greu s[ se mai ]nt`lneasc[dou[pic[turi de ap[o dat[ce au apucat s[intre fiecare dup[soarta ei]n largul m[rii, a=a ar fi =i pentru dou[persoane s[se mai g[seasc[, r[t[cite odat[prin]nv[lm[=eala

Mo=ilor, dac[n-ar fi cumin\i s[-=i hot[rasc[mai dinainte locul =i momentul de]nt[lnire. De aceea, foarte cuminte au f[cut madam Georgescu a lui d. Mitic[ceaprazarul =i madam Petrescu a lui d. Gu\[de la minister =i cu tanti Lucsi\a, moa=[diplomat[, de =i-au dat *rendez-vous*: la trei ceasuri fix]n pavilionul central la ber[rie — cine vine]nt`i a=teapt[pe ceilai\i.

}n interiorul unui vagon]nchis al tramvaiului vechi, stau]nghesuite, pe banchete =i-n picioare, treizeci =i patru de persoane suferind foarte tare. }ntre toate acestea, una sufere mai grozav — e cocoana Lucsi\a; fiindc[toate celelalte suf[r numai de c[ldur[=i de sete, pe c`t[ vreme dumneaei sufere pe l`ng[astea =i de foame. C`nd se opre=te vagonul la Sf. Gheorghe, se face ro=ie, apoi galben[ =i pe urm[ simte o sudoare rece, =i iar fierbin\eal[ =i iar r[ce=te, =i r[sufl[ greu, =terg`ndu-se pe sub b[rbia gras[, =i zice:

— Uff! dac[stiam, mai bine luam birze! (C[vorbe=te cam peltic.) Teribel[c[ldur[! mor!

Vagonul porne=te de la Sf. Gheorghe =i intr[ ]n Calea Mo=ilor... Parc[umbl`nd, tot e mai bine, tot se mai face ni\el curent. Curentul ast`mp[r[pu\in c[ldura; dar foamea nu se poate ast`mp[ra cu o slab[ suflare de v`nt. A fost desigur o mare impruden\[din partea acestei dame s[plece de-acas[a=a, trei ceasuri dup[dejun, f[r[s[guste ceva, mai cu seam[c[, din cauz[c[se gr[bea s[nu scape ora de *rendez-vous* la pavilionul central, a dejunat a=a de u=or: trei ou[r[scoapte, o c[p[\`n[de miel cu bor=, ni=te stufat, prune cu carne, friptur[la tav[=i salat[de castrave\i, trei cinzecuri cu sifon =i o cafelu\[.

La Zece Mese, vagonul se opre=te iar. Cocoana Lucsi\a se simte foarte r[u. Pe trotoar, l`ng[ ferestrele vagonului, se aude, acoperind tot zgomotul stradei, glasul unui bragagiu. Moa=a se scoal[ cu o hot[r`re suprem[=i, pardon]n dreapta, pardon]n st`nga, ]=i face loc p`n[la u=e;]mpinge cu puterea desper[rii pe to\i de pe platform[=i d[s[sar[; vagonul se pune]n mi=care; moa=a se

arunc[jos f[c`nd un pas fals. Bragagiu, de dou[ ori salvator! Dac[ nu-l apuca ]n bra\e, cine =tie ce se-nt`mpla cu cocoana Lucsi\a, cum e corpolent[=i robust[!

}ntr-un col\ e pu\intic[umbr[. Acolo]l atrage ea pe salvatorul ei =i bea una dup[alta dou[litre de brag[. Braga este, ca b[utur[, foarte r[coritoare =i igienic[; iar ca m`ncare, cea mai u=oar[ =i totdeodat[ cea mai reconfortant[. }n c`teva clipe, moa=a Lucsi\a s-a sim\it rentremat[: sf`r=eala =i acel sentiment de pierzare, care-i vine omului c`nd simte un gol de chaos la lingurea, au disp[rut cu des[v`r=ire. Dar este t`rziu: dou[ceasuri =i trei sferturi... Vagoane dup[vagoane trec toate pline cu v`rf: un loc=or nu se mai g[se=te. La fiecare vagon, cocoana moa=a face semne cu umbrelu\a, cu batista, strig[: opre=te!

— Nu mai e loc!

+i vagoanele]=i urmeaz[drumul cu indiferen\[. Dar iat[c[se aude prin toat[uruiala un sunet de timbru: un vagon se opre=te. Doi tineri elegan\i de pe treapta platformei de dinainte se dau jos scutur`ndu-=i pantalonii =i pulpanele redingotelor de contactul cu mitocanii. Locuri goale! Cocoana moa=a se arunc[ cu toat[ bravura, apuc[ bara de fier, suie treapta, ]mpinge, se v`r[=i ajunge pe platform[. Un t`n[r, strivit sub presiunea cocoanei, zice:

— Pardon, doamn[! Nu vede\i c[nu mai avem loc?

— Eu v[z c[este! r[spunde cocoana Lucsi\a.

— Da; da' dumneavoastr[sunte\i corpolent[!

— Bine c[e=ti dumneata sub\irel!... Pe mine a=a m-a f[cut Dumnezeu, voluptoas[!... Cui-i pla\e!... cui nu...

— Taxa, m[rog! strig[conductorul.

Coana Lucsi\a scoate din portofel biletul pe care-l avea din Pia\a Teatrului. Conductorul observ[biletul.

— {sta nu-i de la mine.

— Da de la \ine?]ntreab[cocoana.

— De la alt vagon.

— Da’ \e? nu e tot vagonul vostru? Am pl[tit p`n[la barer[... m-am dat zos...

— Dac[v-a\i dat o dat[jos,]ntrerupe conductorul, trebuie s[pl[ti\i a doua oar[.

— A doua oar[? Bravos! frumoas[sarlatanie!

Dar]n sf`r=it pl[te=te =i ia biletul nou. Vagonul sose=te la barier[. Cocoana Lucsi\a coboar[. Din am`ndou[col\urile vine profumul de mititei: e o senza\ie nepl[cut[pentru cine e s[tul; dar cui i-e foame, profumul acesta-i pare mai bun dec`t odagaciul[1] . Cocoana Lucsi\a se porne=te cu n[rile umflate spre unul dintre col\uri, ca o panter[atras[de mirosul \apului s[lbatic.

— B[iete! doi mititei!

Reconfortat[, o ia pe jos =i intr[ ]n pavilionul central, unde o a=teapt[cu ner[bdare compania.

— Mitic[! zice cocoana moa=a, dup[ce rupe o bucat[de turt[dulce de la madam Georgescu; fa\i \inste?... M[! b[iete, o halb[!... da’ s[nu-mi pui guler de gheneral!

T`rgul e]n toiul lui... Lume, lume, e ceva de speriat, pe onoarea mea!

Dup[ce pl[te=te d. Mitic[, zice madam Petrescu:

— Haide\i]nt`i pe la oale, c[ am promis s[ cump[r un fluiera= pentru b[ie\elul lu’ madam Ionescu, st[p`na casei.

— Haide!

+i au plecat spre oale.

C`nd s[treac[drumul, coana moa=a zice:

— Sta\i!

Gogo=i pr[jite]n ulei! Sahanul[2] clocote=te... Una... dou[... trei...

— Aide, \a\o! las[-le focului de gogo=i! nu sim\i c[miroase a r`nced? Iar o s[-\i strici stomacul.

— Ba, s[m[ier\i! nu miroase deloc a r`n\ed.

---

[1] Plant[aromat[al c[rei lemn, ars, d[un miros pl[cut.

[2] Cazanul.

La oale... A cump[rat madam Petrescu fluiera=ul =i au pornit to\i la gr[din[la Iliad. C`nd s[intre strig[cocoana moa=[la unul cu fes:

— M[! dzeanabet[1], [la cu sampanica! ad-o limonad[!...

+i dup[ce bea:

— E re\e, bravos! mai ado una.

Pe urm[trag to\i planeta de la o italianc[cu papagalul. D. Mitic[a citit planeta cocoanii Lucsi\ii:

„Ai s[pa\i multe dup[inima ta cea larg[; dar s[ai coraj, c[ci vei tr[i p`n[ la ad`nci b[tr`ne\e]n mare fericire”.

— Ei, ass! \e s[mai pa\; dac[n-am p[\it eu c`t am fost zun[! acuma, haber n-am!

Pe urm[d. Mitic[a tratat-o pe tanti cu dou[b[rdace de floricele calde...

L[utari cu \ambalul, =i fla=nete, =i claranete cu toba mare, =i tr`mbicioare, =i fluiera=e, =i h`r`itori, =i cle=te cl[n\[nind pe gr[tare, =i strig[te, =i zbierete, =i chiote! — e o pl[cere!... =i un miros de gr[tar ]ncins! — e o bun[tate!... S-a a=ezat prin urmare compania noastr[ la o mas[, =i a comandat c`rna\i =i fleici =i dou[baterii cu sifon mare.

— M[b[iete! a strigat coana moa=[... la flei\i s[le pui \imbru, m-ai]n\eles? =i s[le fre\e bine cu ceap[, m-ai pri\eput?

+i trage-i pe urm[la f[lci!

— Ce cioar’le, \a\o! zice madam Georgescu, iar m[n`nci?

— |e m[n`nc? \e-am mai m`ncat?

+i s-a f[cut ro=ie ca sfecla =i a b[ut un macmahon[2] pe ner[suflate. Dar deodat[, ca printr-un farmec, se opresc]ntr-o clip[=i l[utarii =i cimpoierii =i claranetele =i toate glasurile, =i]n acea clip[se aude banca pe care st[coana Lucsi\a f[c`nd ca o caden\[

[1] Afurisitule.

[2] B[utur[r[coritoare.

de fagot; apoi, iar porne=te cu mult brio grandioasa simfonie: muzici, juc[rii, cle=te, glasuri...

— |e? \e r`de\i? zice coana moa=a ro=ie ca focul.

— Nu-i nimica! strig[d. Mitic[. Sifonul meu a f[cut a=a.

— Ce sifon? zice madam Petrescu. Nici n-ai pus m`na pe el!

— Parc[dumneata n-ai v[zut sifoane s[sc`r\`ie f[r[s[le atingi! dac[r[sufl[la ma=in[...

Dar p`n[s[explice d. Mitic[, moa=a s-a sculat repede =i s-a pierdut]n]nv[lm[=eal[.

— Unde-i \a\a? unde-i coana moa=a?

— S-a dus]n gr[din[, zice d. Mitic[, s[mai trag[o planet[!...

Al dracului d. Mitic[!

1900

CUPRINS

DASC{L PROST

Foarte de diminea\[,]ntr-o mahala dep[rtat[, bat la u=a amicului meu Pricupescu, profesor de cursul secundar — pred[istoria]n clasele inferioare la un liceu. De=i foarte buni prieteni, n-am fost niciodat[la el acas[; a=a, nu m[mir c[i se pare ciudat a m[vedea la d`nsul.

— Ei! ce cau\i tu prin mahalaua noastr[a=a de diminea\[?

— Am trecut pe aici, zic eu, =i am intrat s[-\i dau bun[ziua ... +tiu c[pe la ceasul [sta pleci de-acas[... =i... zic: haide s[v[z... o fi plecat Pricupescu? dac[o fi plecat, bine; dac[nu, merg cu el p`n[-n t`rg... Azi o s[fie o c[ldur[... Mai teribil[ca ieri... S-a pus pe c[lduri... O s[ne topim]n vara asta...

Pricupescu este un om b[nuitor; zice:

— Fac prinsoare pe ce vrei, c[=i tu ai venit s[m[rogi pentru vreun m[gar, pentru vreun lene=, pentru vreun tic[los...

— A! zic eu...

— M[i! adaug[el... mai am doi ani p`n[s[ies la pensie...

dou[zeci o s[mi se par[!... Uf! s[m[v[z odat[sc[pat de canonul [sta, care a ajuns de la o vreme nesuferit... Uite! p`n[viu eu, cite=te!

+i zic`nd acestea, scoate din buzunar un vraf de scrisori, mi le tr`nte=te dinainte pe mas[=i iese. Pricupescu este indiscret. De vreme ce mi-a dat voie, m-apuc s[-i citesc scrisorile.

Iubite Domnule Pricupescu,

+ti\i c[de c`nd am fericirea a v[ cunoaste, =i e cam mult de atunci, nu v-am sup[rat cu vreo rug[ciune de favoare, fiindc[ nu-mi place s[ importunez pe cineva ]n ]ndeplinirea datoriilor sale, mai ales c`nd]l =tiu de o corectitudine exemplar[ca Dv. Crez c[a venit momentul ca, mai ales]n =coal[, de la care depinde viitorul na\iunii noastre, noi rom`nii s[ incet[m odat[ cu nenorocita sistem[ a favoritismului, a ]ng[duielii, a hat`rului. C`nd mai cu seam[ne afl[m]n fa\a unui b[rbat devotat datoriei, cum sunte\i Dv., =i con=tiin\ios, f[r[nici o urm[de b[nuial[, trebuie s[-l l[s[m a-=i]ndeplini misiunea a=a cum crede el,]n matura lui judecat[nep[rtinitoare. Profesori ca Dv. fac onoare unei =coli, ei sunt o garan\ie c[tinerele genera\iuni care le trec prin m`n[, c`nd vor deveni cet[\eni, vor fi perfect educate =i solid instruite =i vor face fala na\iunii. Pentru aceea, c`nd frate-meu Ghi\[ Postolache, deputatul, m-a consultat ]n ce liceu s[-=i dea copilul la Bucure=ti, i-am spus numaidec`t:

— Dac[vrei s[ ]nve\e o bun[cre=tere =i carte ca lumea, d[-l la liceul unde este profesor amicul meu Dl Pricupescu... Acolo po\i fi sigur =i-n privin\a educa\iunii, =i-n privin\a instruc\iunii!

B[iatul, Costic[Postolache, dup[cum sti\i, st[la mine, eu]i \iu loc de tat[; prin urmare, in\elege\i de ce m[interesez, =i de ce-mi permit,]n puterea prieteniei ce mi-a\i acordat-o totdeauna, a v[importuna cu o mic[rug[minte. Nepotul meu, precum ve\i fi observat cu perspicacitatea ce v[caracterizeaz[, este foarte timid; pe l`ng[aceasta, a fost =i cam bolnav]n anul acesta, a trebuit s[-i scoatem o m[sea, a=a c[are o mare fric[de examen. Ne-a\i]ndatora foarte mult =i pe frate-meu =i pe noi mai ales, pe mine =i pe so\ia mea, c[ci]n grija noastr[am avut pe copil, dac[a\i fi, nu indulgent, aceasta nu v-o putem cere, dar nici prea sever cu el, care nu =ti\i c`t[ iubire v[ poart[ =i cu c`t respect pomene=te totdeauna de Dv.

De aceea, fiindc[vedem c`t \ine Costic[ la Dv., ne-am hot[r`t s[v[lu[m pe Dv. ca meditator,]ncep`nd chiar din vacan\[. +ti\i c[mergem la \ar[, la munte. Am fi ferici\i dac[a\i primi, cum n-ave\i]ndatoriri de familie, s[veni\i

cu noi, neav`nd altceva mai bun de f[cut, bine]n\eles. Am dori ca =i-n vacan\[s[se mai ocupe cu cartea.

N-ar fi r[u, prin urmare, s[ne vedem c`t mai cur[nd, ca s[ aranj[m aceast[ afacere. P`n[atunci, primi\i, stimate domnule Pricupescu, cele mai afectuoase salut[ri din partea so\iei mele =i din partea

devotatului D-voastr[
Nicu Postolache,
senator”

— Halal de Pricupescu! zic]n g`ndul meu eu, care cunosc bine =i pe nenea Nicu Postolache =i mo=ia lui =i gospod[ria lui, =i mai ales pe madam Postolache... }n paradis ]l invit[ nenea Nicu =i consoarta! m`ncare, b[utur[, aer, c[l[rit... plus dou[sute de lei pe lun[cel pu\in... Oameni cu dare de m`n[!

Dar nu mai vine Pricupescu!... S[citim mai departe:

Amice Pricupescule,

M`ine ]ncep la voi examenele. }n interesul t[u i\i atrag aten\ia ]nc[ o dat[, nu fi sever cu b[iatul persoanei cunoscute. Ar fi o prostie din partea ta s[ faci exces de zel, c`nd =tii bine c[, =i f[r[s[vrei tu, b[iatul tot va trece. Pentru ce tu, un d[sc[la=, numai ca s[te faci grozav, s[indispui pe ni=te oameni cu at`ta influen\[? Nu e mai bine s[\i-i faci binevoitori?

Asear[am pr`nzit acolo. Era o sum[de oameni mari. Toat[vremea la mas[s-a vorbit r[u de profesori, care, dup[ce c[nu sunt buni de nimic, apoi sunt =i brutali =i mojici, mai ales cu copiii de familii bune.

La plecare, cucoana a spus c[dac[cumva persecu\i pe mititelul, n-are s[-\i mearg[comod.

Eu am garantat pentru tine. Ia seama,]n interesul t[u.

Amic
N. N.

Alta:

Drag[Bic[, coco=elule mo\at,

Dac[ai \inut tu vreodat[la mine m[car a suta parte din c`t mi-ai spus, sper c[ n-ai s[ m[ refuzi. A venit Mi\a Popescu la mine cu lacrimi ]n ochi, =i m-a conjurat pe tot ce am mai sacru, s[-\i vorbesc ]n privin\a b[iatului ei, Octavian Popescu, care zice c[ tremur[ to\i b[ie\ii de frica ta, c[ e=ti prea sever, =i c[ el are groaz[ c`nd se g`nde=te la ziua de m`ine.

Biata Mi\[este desperat[, fiindc[Octavian i-a spus curat c[, dac[r[m`ne repetent, se]mpu=c[. Pune-te tu]n locul ei, ca mam[.

Ast[sear[, nu se poate... Dar m`ine sear[ la ceasul =tiut, negresit, coco=elule mo\at. C`nd [i veni la puiculi\a ta, s[-i spui c[l-ai trecut pe Octavian.

Puiculi\a.

— Bravo, domnule Pricupescu! g`ndesc eu... Cine s[ fie puiculi\a? A! un plic *rose-p`le* cu un blazon aurit]ntr-un col\... S[vedem.

— Sunt gata; aide, c[e cam t`rziu; am treab[la =coal[.

— Uite, frate Pricupescule, de ce venisem eu la tine, zic eu =i]nghit]n sec... apoi,]mi iau inima-n din\i.

— De ce?

— Venisem s[te rog s[-mi faci un mare hat`r.

— Am]n\eles... Nu \i-am spus eu?... ghicisem...

— Ei! nu fi =i tu a=a de... cum s[zic... de sever... +tii c[de c`nd te cunosc... =i de! slav[ Domnului! ne cunoa=tem din copil[rie... nu te-am sup[rat cu vreo rug[minte, fiindc[ nu-mi place s[ importunez pe cineva, c`t de prieten s[-mi fie,]n]ndeplinirea datoriilor sale, mai ales c`nd]l =tiu de o corectitudine exemplar[, cum e=ti tu...

— Apoi, atunci...

— Fire=te, nu zic; trebuie s[ne hot[r`m odat[, mai ales c`nd e vorba de =coal[, de la care depinde viitorul na\iunii noastre, noi rom`nii, s[ ]ncet[m, m[-n\elegi...

— Astea le-ai citit undeva.

— Pe onoarea mea, nu. Ei bine, tu... e=ti un b[rbat devotat =i con=tiin\ios, f[r[nici o umbr[de b[nuial[, care trebuie]n misiunea lui s[fie, m[-n\elegi...

— }\i spun eu c[le-ai citit undeva...

— Z[u, nu... Uite ce e: un b[iat... timid... =i a fost cam boln[vior iarna asta... a trebuit s[-i scoa\[o m[sea...

— C`nd]\i spun eu...

— Pe ochii mei!... =i]n sf`r=it, ce mai una-alta?... ce s[ mai umblu cu mofturi?... De colea ar fi pentru tine, un d[sc[la= p`rlit, pe timp de var[cinci sute de lei?...

Am aruncat vorba cea mare... Pricupescu e nebun!... a]nceput s[zbiere la mine... s[-mi spuie c[nu mi-e ru=ine! prieten vechi! dar eu, cuminte, zic:

— Nu-\i cuno=ti interesul! De ce s[te pui cu ni=te oameni mari, care au at`ta influen\[?... De-aia v-a ie=it vorba la to\i dasc[lii c[sunte\i mojici =i brutali, mai ales cu copiii de familie bun[!

— A! strig[Pricupescu... Iar?

— Secule! am strigat eu... Dac[e vorba de zbierete, apoi zbier =i eu... Un b[iat cu at`tea rude, care \i-ar fi de mare sprijin...

— E=ti un prost! strig[Pricupescu.

— Ba tu e=ti prost!... M[-sa e v[duv[, bogat[, frumoas[=i de familie mare... }n loc s[te iei cu binele, s[te ia meditator!...

Am strigat degeaba; a fost peste putin\[s[-l scot pe pedant din ale lui. Mare dobitoc dl Pricupescu!

1900

SITUA | IUNEA

CUPRINS

A fost o zi]ngrozitor de fierbinte. Tocmai pe la unu dup[miezul nop\ii, parc[s-a mai potolit pu\in cuptorul, parc[ ]ncepe s[mai poat[respira omul... S[respir[m. Stau]n fa\a unui local de noapte, o mic[ber[rie, =i fiindc[am poft[de vorb[, a=tept, nu cumva o pica vreun alt bucure=tean iubitor ca mine de aer curat, s[respir[m]mpreun[: dac[o durere]mp[rt[=it[e pe jum[tate u=urat[, desigur o bucurie]n doi e]ndoit[. A=tept`nd, miros cum din apropiere adie dulce un zefir, pe c`nd un municipal]=i face cu m[turoiul lui enorm datoria, stric`nd odihna prafului =i f[c`nd s[se-mbrobodeasc[ ]n cea\[din ce]n ce mai deas[luminile felinarelor. Prin cea\a aceea, mi se arat[leg[n`ndu-se o umbr[... se apropie... S[

fie un amic?... Da, e un amic; n-am a=teptat degeaba — e amicul meu Nae; =i lui]i pare bine c[m-a-nt`lnit.

— Teribil[c[ldur[a fost astazi! zice Nae, =terg`ndu-se de sudoare.

— Teribil[! r[spunz eu.

— Dar acuma tot po\i pentru ca s[zici c[respiri.

— Se-n\elege... De unde vii?

— Am fost pe la ber[rii cu ni=te prieteni.

— Ce mai nou?

— Prost, mon=er... Este o criz[, m[-n\elegi, care po\i pentru ca s[zici c[nu se poate mai oribil[... S-a ispr[vit... E ceva care po\i pentru ca...

— Las[, Nae, c[se mai =i exagereaz[...

— Ce se exagereaz[, nene? Este o criz[, care ascult[-m[pe mine, c[dv. nu =ti\i, care, m[-n\elegi, statul cum a devenit acuma, eu dup[cum v[z ce se petrece, c[nu sunt prost,]n\eleg =i eu at`ta lucru, fiindc[ nu mai merge cu sistema asta, care c`nd te g`nde=ti, te-apuc[groaza, mon=er, groaza!...

Nae, foarte afectat, bea paharul lui de bere p`n[-n fund, apoi dup[ ce ofteaz[ ad`nc:

— Eu pot pentru ca s[-\i spui pe parola mea de onoare c[-mi pare foarte r[u! dar =tii?... foarte r[u!! foarte r[u!!! pentru ca s[ajungem s[vedem \ara mea, care era peste putin\[ca s[prevaz[cineva o situa\iune foarte trist[, fiindc[le-am spus =i dumnealor...

— Cari dumnealor...

— Dumnealor cu cari am fost; zic: pot pentru ca s[spui c[nu se poate ceva mai trist, ca s[vie un moment ori=ic`t ai zice, c`nd vezi c[bate falimentul la u=[=i nu mai e nici un patriotism...

Nae face o figur[foarte m`hnit[; e a=a de obidit, ]nc`t ai crede c[vrea s[pl`ng[.

— Bine, Nae, zic eu, nu trebuie s[fie omul a=a de pesimist. Lucrurile or s[se-ndrepte... este o recolt[admirabil[.

Nae, schimb`nd figura =i z`mbind cu comp[timire de ignoran\a mea:

— Ce recolt[, nene, ce recolt[? D-ta n-ai v[zut rapi\a?

— N-am v[zut-o, c[n-am fost pe-afar[.

— Apoi vezi!... Rapi\a, moft!

— Ei, moft.

— Fire=te c[moft, c[nu poate pentru ca s[dea nici patruzeci de milioane, =i dumnealor, m[-n\elegi, lucru mare! parc-a apucat pe Dumnezeu de-un picior cu rapi\a, care o s[poat[dumnealor pentru ca s[ia dou[chile la pogon... Ai v[zut acuma? unde sunt o sut[cinzeci de milioane, care se l[uda?

— Bine, da' numai rapi\a e?... da' gr`ul?... da' porumbul? da' alelalte?

Nae iritat, maimu\indu-mi tonul:

— Da' cuponul de iulie? Da' cuponul de septembrie? da' cuponul de noiembrie? da' alelalte?

— O s[le pl[tim.

Nae,]nc[rc`nd tonul:

— O s[le pl[ti\i! Cu ce o s[le pl[ti\i? Nu te mai lipse=ti de *Disconto*...

— Ce-i aia?

— Aia-i aia, care =tii dumneata de c`te ori am spus eu, c[ o s[ se-nfunde odat[ cu cheltuelile nebune=ti, care pot pentru ca s[ zic c[ nici o \ar[ nu s-a mai ]nt`mplat, pentru ca s[vie =i s[zic[la un moment: nu mai am drept ca s[m[ ]mprumut f[r[voia dumitale! care atunci]nsemneaz[c[nu mai e=ti independent[nici la tine acas[, dup[ce \i-ai v[rsat s`ngele ca s[ ajungem pentru ca s[ aib[ fortifica\ii =i s[ po\i zice la un moment dat: p`n[aci! nu permit!

— }n sf`r=it, guvernul o s[...

Nae m[-ntrerupe:

— Las' c[=i guvernul... Dumnezeu]l =tie =i pe el, care toate gazetele url[ ]n fiecare zi despre criz[ministerial[, pentru c[nu se-mpac[, =i numa intrigi =i la conservatori =i la liberali,]n loc s[

fac[un guvern de coali\ie, cu to\i b[rba\ii de stat; care s[le zic[Regele, m[-n\elegi, serios: v[ordon pentru ca s[limpezi\i situa\iunea, finc[a=a nu poate pentru ca s[mearg[, ca dumneata s[tragi]ncolo, =i dumnealui]ncoace, finc[niciodat[nu s-a-nt`mplat]n alte \[ri, nici pe vremea fanario\ilor, putem pentru ca s[zicem, nici]nainte de independen\[,]n detrimentul prestigiului, care trebuie to\i s[lupte, dac[e vorba s[aib[preten\ii de oameni politici... Dumneata nu vezi, cu chestia economiilor...

— Ba v[z!

— Apoi, dac[vezi, ce mai umbli cu mofturi?

— Ba nu umblu deloc cu mofturi; e o chestie destul de grea.

— Economii? Hm! Zice c[face economii... mofturi! =i cu bugetul]nc[rcat cu treizeci =i =ase de milioane, care m[prinz cu dumneata pe ce pofte=ti c[nu poate pentru ca s[fie o realitate...

— Dac[e vorba de economii, zic eu, pentru ce nu desfiin\[m armata, care...?

— Ce vorbe=ti, domnule? se poate s[spui astfel de absurdit[\i?... Tocmai acuma s[desfiin\[m armata?

—De ce nu?

— Dumneata nu vezi cum se]ncurc[lucrurile]n politic[, care nu po\i pentru ca s[=tii de azi pe m`ine cum poate pentru ca s[devie o complica\iune... Dumneata nu vezi ce se petrece]n China cu boxerii, =i toat[Europa nu poate pentru ca s[se-n\eleag[; asta e o chestie mare, nu vorbi a=a,]mi pare r[u!

S-a r[corit bini=or... Cea\a s-a l[sat]ncet-]ncet peste capetele noastre, a=ez`ndu-se iar la p[m`nt. E t`rziu... Fanaragiul companiei de gaz a]nceput s[ ]nchid[becurile. Se face ziu[. Pl[tim =i ne scul[m.

— Unde mergem?]ntreab[Nae.

— Eu, zic, m[duc spre cas[.

— Ai la o simigerie, trebuie s[scoa\[covrigi calzi.

— E t`rziu, Nae...

— Eu nu m[duc d-acu acas[, zice Nae. Mai umblu prin ora=… p`n-o face.

— Cine s[fac[?

— Nevast[-mea.

— Ce?

— O apucase asear[durerile.

— !...

— Nu pot, mon=er, pentru ca s[stau c`nd face... M[ plimb a=a de colo p`n[colo; mai beau o bere, un macmahon, un =var\, mai vorbesc cu un prieten, trece vremea; =i c`nd m[ ]ntorc... gata.

— Face greu?

— +tii, nici prea-prea, nici foarte-foarte. {l din urm[, Costic[, a fost mai greu: i l-a scos cu fiarele...

— !...

— Acu a venit doctorul, da' a zis c[poate pentru ca s[n-aib[trebuin\[de cle=te...

— !...

}n momentul c`nd deschiz ochii c`t pot mai mari, trece o birj[cu o dam[. La lumina zorilor, Nae recunoa=te desigur pe acea dam[, pentru c[ ]ncepe s[strige, lu`ndu-se dup[tr[sur[:

— Madam Ionescu!... Coan[moa=[! Madam Ionescu!

Dama]ntoarce capul, recunoa=te =i ea pe Nae =i opre=te tr[sura.

— A f[cut?]ntreab[Nae.

— Da, r[spunde moa=a.

— U=or?]ntreb eu.

— Foarte u=or.

— Uf! adaog. Ce?

— B[iat.

+i tr[sura moa=ei porne=te.

— Bravo, Nae! s[-\i tr[iasc[!

— Mersi, asemenea... Ei, acu nu mai am grij[... Ai la simigerie...

+i m[ia la bra\.

— +tii ce-ar trebui la noi? zice Nae

— Ce?

— O tiranie ca]n Rusia... Nu mai merge, m[-n\elegi. Constitu\ia, care aceea ce vezi c[se petrece, nu po\i pentru ca...

Zic:

— Nae! scuz[-m[; e a=a de t`rziu, care nu pot pentru ca s[mai merg...

— }mi pare r[u...

— Mi-e a=a de somn, care trebuie negre=it pentru ca s[m[culc. La revedere.

M-am suit]ntr-o birj[=i l-am l[sat pe fericitul tat[pentru ca s[mearg[singur la simigerie.

1900

O ZI SOLEMN{

CUPRINS

Zi-nt`i de mai stil nou 1900, zi de rede=teptare, ziua florilor, ziua triumfului prim[verii, a fost ziua =i a unui alt mare triumf – triumful unei idei mari! ziua-n care s-a realizat]n fine un ideal de mult[vreme hr[nit cu pasiune]n sufletul celui mai neobosit dintre primarii urbani ai regatului,]n sufletul bravului meu amic Leonida Condeescu, primar al urbei Mizil. Numai acela care a luptat]n via\a lui pentru o idee mare, numai acela care =i-a jertfit lini=tea, odihna, totul, pentru o cauz[public[, numai acela poate]n\elege importan\a zilei de 1 mai 1900.

Mizilul!... A=ezat la poalele Tohanilor, celebre podgorii, aceast[urbe - o gr[din[- se r[sfa\[cu mult[cochet[rie pe o paji=te plan[, asupra c[reia b[te soarele]n plin de cum r[sare =i p`n[ apune, iarna =i vara. Rar se g[se=te o panoram[ a=a de pl[cut[ =i at`t de luminat[: la miaz[noapte, tr`mba podgoriilor aci aproape, =i mai sus, ]n dep[rtare, treptele din ce ]n ce mai azurii ale Carpa\ilor; la miaz[zi, c`mpia vast[, care se-ntinde, u=or pov`rnit[, p`n[departe-n Dun[re. La spate cea din urm[treapt[a mun\ilor;]n

fa\[ne\[rmurita zare a c`mpiei. Se poate zice c[ Mizilul este poarta B[r[ganului. Al[turi se afl[ Fefeleiul, ilustru pentru vechimea lui istoric[, leag[nul aristocra\iei de pe albia Buz[ului; se mai afl[ apoi aci aproape Inote=tii =i mai ]ncolo Lipia, am`ndou[vestite pentru cultura pasionat[a rasei cavaline =i pentru cursele de cai pe de=elate =i pe distan\e de sute de kilometri...

Se]ntinde o c`mpie
Pe sub poale de Carpa\i
C`mp deschis de... c[l[rie,
etc.

Mizilul str[luce=te]n mijlocul tutulor, p`n[acum ca re=edin\[de suprefectur[=i ca una din cele mai importante centre politice ale \[rii. El datore=te]ns[ ]n mare parte importan\a sa activit[\ii, energiei =i devotamentului lui Leonida Condeescu. Se poate oare zice Termopile f[r[a zice Leonida? Nu, desigur. Ei! tot astfel, cine zice Leonida zice Mizil. Mizilul nu se poate concepe altfel; dar nici Leonida.

Ce a f[cut Leonida Condeescu pentru urbea lui este imposibil de descris pe larg]ntr-un cadru a=a de str`mt. M[voi m[rgini prin urmare a consemna,]n liniamenlele lor generale, unele din faptele sale cele mai importante ale c[ror mobil a fost totdeauna dorin\a fierbinte de a afirma importan\a Mizilului, de a gr[bi ridicarea Mizilului, de a realiza]nflorirea Mizilului. Este Leonida un ambi\ios? Da, f[r[ ]ndoial[! zic eu; dar c`nd ambi\iunea nu este egoist[, ci altruist[; c`nd ea s-aprinde pentru binele public, este nobil[=i mai presus de orice laud[. Din frageda lui tinere\e, Leonida a visat un Mizil mare, un Mizil cel pu\in capital[de district deocamdat[... Astfel, odat[l-a]ntrebat profesorul la lec\ia de geografie:

— Leonido, care e capitala jude\ului Buz[u?

— Mizilul, domnule! a r[spuns cu m`ndrie t`n[rul Leonida, viitor primar al urbei sale natale.

— Nu e adev[rat, Leonido, a zis profesorul: e Buz[ul... Dar capitala jude\ului Prahova?

— Mizilul, domnule! a r[spuns hot[r`t junele.

— Nu e adev[rat, Leonido: este Ploie=tii.

— Dar a judetului Ialomi\a?

— Mizilul, domnule! a r[spuns desperat b[iatul.

— Nu-i Mizilul; e C[l[ra=ii... Treci la loc!

Leonida a t[cut,]ncrunt`ndu-=i spr`ncenele — e foarte spr`ncenat — =i a trecut la loc. Dar dac[ a t[cut, asta nu ]nseamn[ c[ n-a g`ndit...

— A! =i-a zis el]n g`ndul lui. A! care va sa zic[Mizilul nu e capital[de jude\!

De atunci t`n[rul nu a mai avut ast`mp[r =i,]nainte chiar de v`rsta legiuit[, s-a aruncat cu pasiune ]n luptele politice, =i — orice glum[ de o parte — trebuie s[ m[rturiseasc[ fiecine c[ pu\ini dintre b[rba\ii no=tri politici mari =i mici au fost a=a de consecven\i ca Leonida: soldat credincios al partidului conservator, ]nc[ de pe vremea c`nd nu se-ndura s[creaz[c[Mizilul ar putea fi ceva mai pu\in dec`t capitala Ialomi\ei, dac[ nu a Buz[ului, sau a Prahovei, a ramas p`n[ast[zi acela=i — partidul s[u n-are un membru mai nestr[mutat =i mai devotat.

Toate st[ruin\ele lui Leonida pentru a face din Mizil capitala unuia dintre cele trei jude\e limitrofe au ramas infructuoase: era peste putin\[a se degrada, f[r[nici un motiv plauzibil, Ploie=tii, Buz[ul, ori C[l[ra=ii. }n privin\a Ploie=tilor, Leonida g[sise motivul, un motiv destul de puternic: Ploie=tii se f[cuser[vinova\i de o crim[contra unit[\ii statului; acest ora= se proclamase odat[republic[independent[; statul avea tot dreptul s[pedepseasc[Ploie=tii =i s[declare Mizilul capital[a Prahovei. La aceast[argumentare zdrobitoare a lui Leonida, i s-a r[spuns c[un caz identic se petrecuse cu sora noastr[de gint[latin[, Fran\a: Parisul se declarase =i el comun[independent[; cu toate astea, nimeni nu

s-a g`ndit s[-l pedepseasc[ prin degradare, mut`nd capitala districtului]n alt[parte, la Versailles, de exemplu.

Atunci, Leonida a propus guvernului o alt[solu\iune: s[se ia c`te o bucat[din cele trei jude\e limitrofe, s[se fac[un trup, care s[se declare jude\ de sine st[t[tor cu capitala Mizil. Solu\iunea era neadmisibil[din cauza crizei de care suferea tezaurul public.

F[r[s[renun\e a g`ndi la realizarea visului sau]ntr-un timp mai oportun, Leonida a]nceput s[st[ruie ca barem s[se str[mute la Mizil Episcopia de Buz[u. Fatalitate,]ns[! s-a opus Sinodul.

— Atunci, dac[nu se poate Episcopia, str[muta\i la Mizil m[car regimentul 32.

La aceasta s-a opus comenduirea corpului respectiv de armat[.

— Atunci, dac[nu se poate regimentul 32,]nfiin\a\i-ne un liceu clasic =i muta\i la Mizil facultatea de medicin[din Ia=i!

La aceasta s-a opus Ministerul Cultelor.

— Sau cl[di\i-ne un teatru na\ional cu o subven\ie din partea statului.

La aceasta s-a opus Direc\ia general[a teatrelor.

„Mul\i vr[jma=i are Mizilul!” a g`ndit cu am[r[ciune Leonida, =i la acest g`nd =i-a]ndoit energia. A cerut o audien\[la Rege. La aceast[audien\[, Leonida =i-a a=ternut tot programul s[u de dezvoltare a Mizilului, ar[t`nd]n culori vii Suveranului perspectiva unui m[re\ ora=, care s[fie cu vremea fala regatului.

— Sire, tot s-a f[cut pentru alte ora=e; pentru Mizil, nimic! Noi n-avem re=edin\[de jude\, n-avem tribunal, n-avem episcopie, n-avem regimentul 32, n-avem liceu, n-avem facultate de medicin[, n-avem teatru na\ional, n-avem pod peste Dun[re, — n-avem nimic, nimic, Sire!... Rug[m pe Maiestatea Voastr[s[ni se dea =i nou[ceva din toate astea. S[nu se uite c[Mizilul este un ora=, care a luat totdeauna parte cu entuziasm la cele mai mari acte ale istoriei na\ionale; este p[cat, Sire, ca Mizilul s[fie astfel persecutat; c[nu putem pentru ca s[zicem alt dec`t c[e o persecu\iune!

Suveranul a promis c[va recomanda aten\iunii guvernului st[ruin\ele energicului primar, =i-n adev[r, cum a v[zut pe

pre=edintele consiliului, i-a vorbit despre Mizil, =i despre Leonida. Pre=edintele consiliului a sur`s cu bun[tate =i a spus Regelui:

— Sire, primarul Mizilului este un t[n[r foarte meritos;]ns[are... are... nu un cusur, ci un exces de calitate: \ine s[fac[cu orice pre\ =i c`t se poate mai iute din urbea sa m[car un port de mare...

Pe c`nd Leonida medita asupra chestiunii arz[toare: „ce s-ar putea cere guvernului]n favoarea dezvolt[rii Mizilului?” iat[c[Direc\ia General[C.F.R.]nfiin\eaz[expresul Bucure=ti-Berlin via Breslau. Leonida ia itinerariul oficial =i vede... o sc[pare din vedere, probabil! o gre=eal[de tipar, desigur!! }n dreptul Mizilului nu se indic[ora — o linie dreapt[, ca la Inote=ti =i la Vintileanca! Alearg[la gar[... Cerceteaz[... Nenorocire! Nu e sc[pare din vedere, nu e gre=eal[de tipar! Este exact: expresul trece pe la Mizil f[r[s[se opreasc[, nici la dus, nici la]ntors!

A! asta e prea mult!

Un an! un an]ntreg de alerg[turi, de st[ruin\e, de protest[ri, de amenin\[ri! un an de nelini=te, de neodihn[, de lupt[eroic[! At`ta lupt[ trebuia sa fie-n sf`r=it]ncoronat[de succes. }n sf`r=it, de la 1 mai stil nou, trenul num[rui 5 Bucarest-Berlin =i trenul num[rui 6 Berlin-Bucarest se opresc ]n gara Mizil. Cel dint`i sose=te]n gar[la 10 =i 12 minute =i pleac[la 10 =i 13 minute antemeridiane; cel de al doilea sose=te la 6 =i 37 =i pleac[la 6 =i 38 minute postmeridiane. La trecerea primului tren, simpaticul primar al Mizilului,]n culmea emo\iunii, emo\iune legitim[a unui triumf at`t de greu repurtat, a expediat colegului s[u, primarului de la Breslau, urm[toarea telegram[:

Maire Bürgermeister,

Breslau

Aujourd’hui jour solennel matin précises 10 h. 12 min. express Bucarest-Berlin arêté gare notre Midil pavoisée foule énorme presque dix mille personnes applaudissements frénétiques enthousiasme comble commission trois citoyens

notables montés aller Buzeo banquet rentrer soir précises 6 h. 37 min. Midil express Berlin-Bucarest. Vive Allemagne! vive Roumanie! Vive Breslau! Vive Midil! Salutations fraternelles!

Maire Bürgermeister Midil
Léonida Condeescu[1]

}nainte de]napoierea comisiei de trei de la Buz[u, Leonida prime=te urm[toarea telegram[:

Maire Bürgermeister,

Midil,

Breslau touché profondément sentiments Midil! Vive énergique maire Lèonida Condeescu.

Maire Bürgermeister Breslau
Nedescifrabil [2]

A! dar nu e totul sf`r=it! zice Leonida, =i se suie]n expresul num[rui 6.

— Unde merge acest primar, care nu obose=te niciodat[?

— La Bucure=ti.

— Ce treab[are la Bucure=ti?

— Merge s[st[ruiasc[la C.F.R. ca, pe t[bli\a alb[cu litere ro=ii, care indic[directia celor dou[exprese, s[se scrie de acum: *Berlin-Bucarest via Breslau-Midil,* =i, viceversa: *Bucarest-Berlin via Midil-Breslau*.

1900

---

[1] *Primar-Bürgermeister, Breslau* - Azi diminea\[zi solemn[precis 10 =i 12 minute expres Bucarest-Berlin oprit gar[la Midilul nostru pavoazat[mul\ime enorm[aproape zece mii persoane aplauze frenetice entuziasm la culme comisiune trei cet[\eni notabili suit merge Buz[u banchet se-ntorc seara acas[Midil precis 6 =i 37 minute cu expres Berlin-Bucarest. Tr[iasc[Germania! Tr[iasc[Rom`nia! Tr[iasc[Breslaul! Tr[iasc[Midilul! Salut[ri fraterne, etc. (n. a.).

[2] *Primar Bürgermeister, Midil* - Breslaul ad`nc atins de sentimentele Midilului! Tr[iasc[energicul primar Leonida Condeescu! (n. a.).

AMICUL X...

CUPRINS

Un tip eminamente simpatic este amicul meu X..., foarte bine cunoscut de noi to\i bucure=tenii. Cum s[nu-l cunoa=tem? }l]nt`lnim a=a de adesea, pretutindeni:]n somptuoasele saloane de elit[,]n sindrofiile modeste de mahala, la Cap=a, la Gambrinus, la Zdrafcu, la Jockey =i la cafeneaua Schreiber din Lipscani,]n Orient-Express,]n tramcar,]n cupeu cu roate de cauciuc, pe jos]n galo=i — pretutindeni gata a te saluta cu toat[afabilitatea =i a-\i]ntinde cordial m`na lui, s[fii mitropolit sau paracliser, general ori c[prar, ministru ori comisionar de strad[, nobil, mojic, =.cl.

Din cauza acestei mul\imi imense de varii cuno=tin\e, pe care =tie s[le cultive cu o art[superioar[, X... devine pentru fiecare din noi cel mai pre\ios prieten. Frecvent`nd at`tea =-at`tea cercuri diverse, care-i sunt deopotriv[ de familiare, se-n\elege c`t[admira\ie trebuie s[-mi inspire mie, care cunosc a=a de pu\in[lume =i care sunt a=a de pu\in introdus mai ales]n cercuri de seam[, unde se-nv`rtesc personaje ilustre.

El =tie c`t[ admira\ie-mi inspir[, c`t ascendent moral =i intelectual exercit[asupr[-mi; de c`te ori ]ns[ ne ]nt`lnim am`ndoi, nu-mi arat[ nici un fel de m`ndrie care m-ar atinge; totdeauna modest, simplu =i f[r[nici o preten\ie, m[pune]n curent cu tot ce se petrece]n sferele]nalte. Omul acesta pare c[nu =tie c`t pre\uie=te pentru mine amici\ia lui: nu-=i face idee, desigur, ce fericit sunt eu c`nd aflu de la d`nsul importantele secrete ale zeilor.

Eu stau]ntr-un local ieftin de consuma\ie,]ntr-o ber[rie popular[, pierdut]n mul\ime, =i m[g`ndesc: eu nu sunt un cine, eu sunt un ce; ]n masa omenirii, eu sunt un num[r trecut la statistica popula\iei, =i poate chiar acolo trecut cu vederea, fiindc[, la ultimul recens[m`nt al popula\iei capitalei, mai la to\i din mahalaua noastr[au mers agen\i cu catastifele, la mine n-au venit. Nu sunt vreun ambi\ios; dar g`ndul acesta m[ m`hne=te... S[te vezi, s[te

]n\elegi a=a de mic, a=a de ne]nsemnat! Sub povara acestei g`ndiri, oftez =i-mi aplec ]n jos fruntea cu umilin\[. Dar sim\ ]ndat[ o m`n[pe um[rul meu]ncovoiat; ridic ochii; a! ce pl[cere! este amicul meu X... Vine din cine =tie ce sfere]nalte, s[-mi fac[onoarea a sta]ntr-o ber[rie popular[al[turi cu mine. O str`ngere de m`n[cordial[. Aceast[str`ngere de m`n[ ]mi ridic[imediat moralul.

}l cunosc bine pe X..., =tiu c[are sa m[ ]nnobileze, s[m[fac[s[am o mai bun[p[rere de mine, comunic`ndu-mi lucruri ce nu le poate =ti un om care nu frecventeaz[ dec`t lumea de jos, cum am zice, care nici la picioarele Olimpului nu poate s-ajung[vreodat[. Cu respect =i cu dragoste m[ridic =i-i fac loc la masa mea, =i nu m[a=ez pe scaun dec`t dup[ ce el s-a a=ezat mai ]nt`i. Amicul meu r[sufl[, scoate batista =i se =terge de sudoare; desigur, a venit pe jos. Fa\a-i e radioas[; clipe=te foarte semnificativ din ochi; de c`te ori clipe=te a=a, cu privirile parc[ ar fi ]ntoarse de-a-nd[r[tele c[tre fundul magaziei cu g`nduri =i idei, sunt sigur c[e plin de informa\iuni de mare]nsemn[tate, de o importan\[capital[. Eu]ncep sa palpit de ner[bdare: vreau c`t mai iute s[-l pornesc a da drumul nepre\uitului izvor.

— Uf! zice amicul meu; grozav[c[ldur[azi!...

— Grozav[! zic eu.

— Ce mai nou?

— Ce sa fie? zic... +tiu eu?... De unde s[=tiu eu?... Eu s[te]ntreb pe dumneata, nu dumneata pe mine.

Amicul meu z`mbe=te cu acea satisfac\ie pe care o simte orice om c`nd i se face dreptate.

— De unde vii?]ntreb eu.

— De la Take...

Cititorul nu =tie, fire=te, de la care Take vine amicul meu X... Eu]ns[=tiu. Amicul meu X..., care este]n termeni familiari cu toat[lumea, fire=te c[nu va zice ca mine =i ca dumneata, c`nd am veni de la acel Take, c[vine de la dl Take Ionescu, ci zice pur =i simplu:

— De la Take.

— Ei?...

— Nu vrea sa intre]n combina\ie... Hot[r`t!... C`t n-am stat de capul lui!... Nu vrea =i pace!...

— !...

— ...C`nd intram la el, ie=ea =eful...

Noi, eu =i dumneata, zicem dl Petre Carp, sau dl Carp, c`nd ne e mai degrab[; amicul meu X... zice =i mai simplu: =eful.

— Ei?

—+eful era bine dispus... zice: „Mergi la Take?” zic: „Da!” zice: „Mai caut[de-l convinge =i tu, c[pe mine m-a obosit!” =i a plecat r`z`nd. Nu-l =tii pe =eful?...

— Nu! zic eu.

— ...Zeflemist. Am r`s alalt[ieri cu el la „Continental”!...

— !...

— Era =i Barbu...

— Dl Delavrancea?

— Da... =i Nicu...

— Dl Filipescu?

— Ei da! =i Costic[...

— ?...

— Costic[Arion... Costic[ar fi vrut mai bine Justi\ia; dar nu-l =tii pe =eful? cu =eful nu se discut[...

O pauz[,]n timp ce nu =tiu cum s[admir mai mult pe acest om, care, st`nd la mijloc, pe c`nd de o parte]i stau at`tea personaje str[lucite, de alt[parte]mi permite s[stau eu. Iat[cum te ridic[prietenia unui a=a b[rbat!... Rup t[cerea, =i, timid:

— Frate, e adev[rat c[or sa scaz[lefurile?

— Nu se =tie nimic pozitiv p`n[acuma. Tocmai de asta vorbeam ieri cu Alexandru...

Amicul meu vede c[-l privesc cu ochii unui om care nu-n\elege =i:

— Cu Alexandru... cu Marghiloman. El nu e de parere s[se]ntind[prea mult coarda economiilor; el crede c[trebuiesc studiate

mijloacele de a crea izvoare de produc\ie. Du reste,[1] asta este =i p[rerea =efului =i a lui Nicu,]n fine a tutulor.

O tr[sur[trece pe dinaintea ber[riei, unde ne afl[m la mas[. }n tr[sur[este un domn cu barbete... Parc[l-a= cunoa=te... L-am v[zut tot]n tr[sur[, mi se pare, la o parad[, c`nd s-au deschis Camerele... Amicul meu salut[ foarte familiar pe domnul din tr[sur[, care, uit`ndu-se]n alt[parte, nu bag[de seam[=i nu r[spunde la salut.

— Aha! zice amicul meu. A venit =i el... Azi, m`ine, se ispr[ve=te cu formarea cabinetului.

— Care el?

— Nu l-ai v[zut c`nd l-am salutat?... Costic[.

— A! [sta e Costic[Arion? zic eu;]l credeam mai t`n[r.

Amicul meu r`de cum se r`de de un ignorant.

— Nu Costic[Arion... Costic[Oll[nescu.

— A!... Ei cum s-aude c[o s[se combine, dac[nu intr[=i dl Take Ionescu?

— Apoi, drag[, dac[p`n[ la urm[ nu l-om putea convinge pe T[ki\[, lucrul este hot[r`t a=a: +eful, preziden\ia =i Finan\ele; Maiorescu, Justi\ia; Alexandru, Externele; Costic[, Instruc\ia.

— Care Costic[?

— Arion... Costic[, Internele.

— Al[lalt...

— Oll[nescu... Nicu, Domenele, =i Iona=, Lucr[rile publice.

— La r[zboi, cine?

— Jac. Jac =i Iona= r[m`n... C`te ceasuri sunt?...

— Cinci =i zece.

— Sapristi![2] zice amicul meu, s[rind din loc. E t`rziu, te las. Am promis lui Nicu s[merg cu el la Sinaia. Acceleratul pleac[la 5 =i 40. Mai am numai o jum[tate de ceas, =i trebuie s[trec =i pe la

[1] De altfel.

[2] La dracu'! *(fr.)*.

Barbu, s[-i spui s[nu uite de ce-a vorbit cu Nababul. Am dou[halbe =i un corn... pl[te=te tu... M[gr[besc... La revedere!...

A doua zi, duminec[, la =ase diminea\a, m[sui]ntr-un vagon de clasa a treia,]n trenul de pl[cere pentru Sinaia. Pe cine g[sesc]n vagon? pe amicul X... vorbind politic[cu mai mul\i negustori, care]i sorb cu mult nesa\iu vorbele pre\ioase. Cum m[vede:

— M-am]ncurcat asear[la vorb[cu Barbu =i am sc[pat trenul. Apoi, urm`nd vorba]nceput[, c[tre negustori:

— Eu i-am spus: ghenerale, nu te gr[bi...

1900

TREN DE PL{CERE

CUPRINS

S-a hot[r`t, care va s[zic[...

Madam Georgescu — Mi\a Georgeasca — cu d. Georgescu — Mihalache — pleac[la Sinaia cu trenul de pl[cere. }ns[, de mult madam Georgescu a promis „puiului” s[-l duc[odat[=i pe el la Sinaia; prin urmare, trebuie s[-l ia =i pe puiul; dar puiul nu merge nic[ieri f[r[„gramamà”; prin urmare, =i pe gramamà trebuie s-o ia. Puiul este mititelul Ionel Georgescu,]n etate de cinci ani=ori]mplini\i, unicul fruct p`n[ast[zi al amorului p[rin\ilor s[i; iar gramamà este cocoana Anica, mami\a mami\ichii puiului.

Trenul de pl[cere pleac[din Gara de Nord s`mb[t[ dup[-amiazi, la orele trei f[r[ cinci. S`mb[t[, a=adar, de la amiazi, am`ndou[aceste doamne]ncep s[se preg[teasc[de plecare. Madam Georgescu este pe deplin stabilit[asupra toaletei sale: bluza vert-mousse[1], jupa fraise écrasée[2] =i p[l[ria asortat[; umbrelu\a a ro=ie, m[nu=ile albe =i demibotinele de lac cu cataram[; ciorapii de m[tase v[rga\i,]n lungul piciorului, o band[galben[=i una

[1] Verde, nuan\a mu=chiului de copac.

[2] Ro=u-aprins.

neagr[, desp[r\ite cu c`te un fir stacojiu. Cocoana Anica se-mbrac[ ]n negru, a=a se-mbrac[ dumneei de c`nd a pierdut pe r[posatul Nicula; culoare deschis[n-a mai purtat, dec`t acuma de cur`nd, barej conabiu[1] la cap. C`t despre puiul, nici nu mai ]ncape discu\ie — el va purta la Sinaia uniforma de ofi\er de v`n[tori ca prin\ul Carol. P`n[ s[ potriveasc[ mami\a pe madam Georgescu, p`n[s[-mbrace pe puiul =i s[-i puie sabia, iat[c[s-a f[cut ceasul dou[f[r[dou[zeci. La ceasurile dou[f[r[un sfert, iat[sose=te =i d. Georgescu cu un muscal cu cauciuc. Cum intr[=i d[cu ochii de gramamà, strig[:

— Cocoan[!]nc[n-ai plecat? s[=tii c-ai pierdut trenul! P`n[ s-ajungi la tramvai, cum umbli d-ta; p`n[s[-l apuci, c[poate n-ai noroc s[-\i treac[tocmai atunci; p`n[s[ajungi la gar[— s-a ispr[vit! n-are s[te a=tepte trenul pe dumneata...

Apoi, v[z`nd pe gramamà c[ t`nd[le=te c[ut`nd ni=te chei:

— N-auzi, cocoan[, c[scapi trenul?

Cocoana Anica porne=te, =i madam Georgescu dup[ea:

— Mami\o, =tii unde am vorbit s[ne-nt`lnim: ]n salon de clasa-nt`i... Ai auzit?

Gramamà a plecat s[caute tramvaiul. D. Georgescu cu familia =i cu un co=ule\ elegant de provizii — salam, opt ou[r[scoapte, un pui fript, dou[jimble, sare, piper,]n sf`r=it tot ce trebuie=te — se urc[ ]n birj[=i:

— La gar[, gaspadin!

De dou[zeci =i cinci de minute, familia Georgescu st[ ]n salon de clasa-nt`i, =i gramamà nu mai sose=te. Ceasornicul arat[dou[=i jum[tate... Madam Georgescu]ncepe sa devie impacient[. Trei f[r[dou[zeci =i cinci...Mai sunt dou[zeci de minute; la cas[se dau bilete, =i cocoana Anica nu mai vine. D. Georgescu]ncepe a b[nui c[n-are s[trebuiasc[a mai lua patru bilete, poate c[trei or s-ajung[, =i porne=te din salonul de a=teptare s[mearg[la ghi=et.

---

[1] Basma vi=inie.

Dar]n u=[ ]nt`lne=te piept ]n piept pe gramamà, care nu mai poate de g`f`ial[.

— Uf! nu mai poci! zice cocoana Anica.

Dar d. Georgescu]i num[r[parale potrivite pentru un bilet de dus =i]ntors clasa III, =i-i arat[ghi=etul respectiv.

Peste c`teva minute, trenul sboar[-nspre Carpa\i.

— Biletele, v[rog, domnilor, zice politicos conductorul, intr`nd ]n primul vagon de clasa-nt`ia. D. Georgescu arat[dou[bilete.

— ...Mititelul... al d-voastr[?]ntreab[conductorul ar[t`nd pe ofi\era=ul de v`n[tori, care s-a suit cu picioarele pe bancheta de catifea.

— Da! dar n-a-mplinit patru ani... Nu trebuie s[ne-nve\i dumneata pe noi regula, zice madam Georgescu.

Conductorul salut[politicos =i trece mai departe.

— I-ai spus mami\ii (]ntreab[discret madam Georgescu pe consoartele dumneaei) s[bage de seam[s[nu-i fure cineva co=ul?

D. Georgescu d[din cap =i se mul\ume=te s[zic[numa:

— H`h`!

Mai discret]nc[,]ntreab[d. Georgescu pe consoarta d-sale:

— I-ai dat ceva parale?

Madam Georgescu r[spunde consoartelui tot a=a de laconic cum i-a raspuns =i d`nsul.

— C`t?

Madam Georgescu arat[m`na cu cele cinci degete r[sfirate: cinci — adic[, o b[ncu\[.

Treizeci de bani, tramvaiul de la Zece Mese p`n[ la gar[: care va s[ zic[ gramamà are ]nc[ dou[zeci de bani pentru ca s[ cumpere dou[ leg[turi de vi=ine la Comarnic. +i-n adev[r, le =i cump[r[, =i le =i m[n`nc[pe jum[tate p`n[ la Valea Larg[, cu s`mburi cu tot. Trenul sose=te la Sinaia regulat. Lume — destul[. Dar cu toat[-mbulzeala, cine =tie s[-=i fac[un plan bine hot[r`t, nu se r[t[ce=te niciodat[. Familia Georgescu =tie perfect ce are s[fac[pas cu pas =i minut[cu minut[. Astfel, madam Georgescu cu

d. Georgescu =i cu puiul se urc[-n birj[=i merg drept]n parc, unde muzica militar[c`nt[ cadrilul *Les petits cochons*, s[ se asigure de o odaie cu dou[ paturi la Regal; iar gramamà cu co=ul merge la Maz[re s[ se asigure de o odaie cu un pat: e at`t de aproape Maz[re de gar[, c[nu face pentru ca s[mai dai parale la birj[. D. Georgescu]ns[d[unui b[iat un ban, s[duc[dup[gramamà co=ul.

S-a]ntunecat... L[mpile electrice]ncep a sclipi. Puiului i-e foame. D. Georgescu las[pe madam Georgescu pe o banc[ ]n aleea principal[, unde e toiul promenadei de lume bun[, =i pleac[cu puiul la gramamà. Fatalitate! La otel Maz[re i se spune c[n-a fost odaie goal[=i c[a trimis-o pe jup`neasa la otel Manolescu, devale. D. Georgescu coboar[ cu bravul ofi\era= de v`n[tori, care este foarte obosit =i fl[m`nd. La Manolescu, iar fatalitate! n-a fost odaie goal[, =i a trimis-o pe jup`neasa la otel Voinea,]n Izvor. D. Georgescu suie cu bravul ofi\era=, dup[ce i-a cump[rat o franzel[=i i-a dat sa bea ap[. Trec`nd spre Izvor, se abate prin parc s[ spuie lui madam Georgescu, nu cumva s[-=i piarz[ r[bdarea a=tept`ndu-l. Fatalitate! Madam Georgescu lipse=te de pe banc[. D. Georgescu las[un moment pe puiul, care nu mai poate umbla, s[se odihneasc[pe banc[, face c`\iva pa=i ]n sus, apoi ]n jos, s[ g[seasc[ pe madam Georgescu. Madam Georgescu, nic[ieri! Se-ntoarce s[ ia pe puiul, s[-l duc[ la Voinea =i s[ se-ntoarc[ apoi ]n parc, unde trebuie p`n[ ]n fine s[g[seasc[pe madam Georgescu. Fatalitate! Puiul lipse=te.

— Pardon, zice d. Georgescu c[tre un domn care st[pe banc[, n-a\i v[zut un copila= frumu=el,]mbr[cat]n uniform[ca prin\ul Carol?

— Ba da... Acu a plecat cu o dam[...

— Cu o dam[ ]nalt[, cu o bluz[verzuie =i cu jup[...

— N-am b[gat de seam[; dar am auzit c[dama-i zicea „puiule” =i b[iatul „mami\ico”.

— Pardon,]ncotro a pornit?

— }ncoace, r[spunse domnul, ar[t`nd]nspre Maz[re. Dama zicea c[-l duce pe puiul la gramamà.

D. Georgescu porne=te]napoi la Maz[re... Acolo i se spune — fatalitate! — c[madam Georgescu a fost acum cu puiul =i, neg[sind pe gramamà, a plecat devale la Manolescu. Degrab' la Manolescu...

— A fost o dam[cu b[ie\elul cu care a\i fost d-voastr[=i i-am spus tot cum v-am spus d-voastr[, c[n-am avut odaie, =i am m`nat-o la Voinea.

D. Georgescu suie =i porne=te cu pas regulat c[tre Izvor. Ajunge foarte obosit =i asudat la Voinea... Fatalitate! La Voinea nu se afl[nici madam Georgescu, nici puiul, nici gramamà, nici co=ul.

— Ce-i de f[cut?

Cu toat[inteligen\a lui, d. Georgescu st[c`teva momente pe loc f[r[s[poat[r[spunde la aceast[ ]ntrebare... Va trebui s[r[spunz[ ]ns[...

— Ce?

Pentru cine nu e deprins s[se ca\ere pe mun\i, put`nd trece ca o capr[ din valea Prahovei ]n a Ialomi\ei, Sinaia nu se poate compara mai nemerit dec`t cu un stomac: o]nc[pere mai mult sau mai pu\in larg[, av`nd dou[ deschiz[turi destul de str`mte. Te-a inghi\it odat[Sinaia, nu mai po\i ie=i dec`t ori pe sus, spre miaz[noapte, c[tre Predeal, ori pe jos, spre miaz[zi, c[tre Comarnic. Prin urmare,]=i face d. Georgescu urm[toarea judi\ioas[socoteal[:

— Trebuie sa fie]n Sinaia, c[n-au avut pe unde zbura.

N-apuc[sa ispr[veasc[aceast[g`ndire, =i cineva, venindu-i drept]n fa\[, sub lumina unei l[mpi electrice,]i zice:

— S[-mi scrii, nene Georgescule!

— Adio, Mitic[...

— Te a=teapt[-n parc madam Georgescu cu familia Vasilescu =i cu locotenentul Mi=u.

— }n parc?... S[-mi scrii, Mitic[!

— Adio =i n-am cuvinte, nene Mialache!

D. Georgescu]ndoie=te pasul... intr[ ]n parc; caut[peste tot... Madam Georgescu - fatalitate! - nic[ieri. Obosit, omul =ade pe o

banc[, s[r[sufle, =i, pentru prima oar[, dup[o alerg[tur[de cinci ceasuri,]njur[ ]n g`nd... Pe cine?... Pe coana Anica... Dumneei a f[cut toat[ ]ncurc[tura, dumneei face toate ]ncurc[turile... Dar... nu stric[ dumneei; el stric[; nu trebuia s-o ia; trebuia s-o lase la Bucure=ti... +ez`nd astfel pe banc[-n parc,]n prada unor g`nduri destul de nefavorabile cocoanei Anichii, d. Georgescu nu ia seama c[ muzica a plecat =i c[ lumea ]ncet-]ncet s-a strecurat, merg`nd fiecare c[tre culcu=ul s[u. A! e grozav sa ai fiin\e iubite, r[t[cite departe de tine, =i s[nu =tii la un moment]n ce loc se afl[, ce fac, ce li se int`mpl[, ce vorbesc, ce simt, ce g`ndesc despre tine... le e lor dor de tine, cum \i-este \ie de ele? etc., etc.

„Unde dracul s-a b[gat[r[?” zice d. Georgescu...

+i iar o]njur[tur[— de ast[dat[la adresa tutulor celor trei fiin\e iubite, pe care le caut[f[r[sa le g[seasc[. Dar iat[c[un glas simpatic]l treze=te pe d. Georgescu din ur`tele-i g`nduri.

— Bravos! dle Mialache! bravos!

Este coana Anica, mami\a lui madam Georgescu.

— Cocoan[! strig[ginerele, s[rind drept]n picioare... Unde umbla\i, cocoan[?

— Bravos! tot dumneata-ntrebi...

— Fire=te c[eu, dac[nu =tiu... De cinci ceasuri de c`nd umblu dup[d-voastr[.

— Dup[noi!... Ce spui, frate?... Dar la Oppler nu puteai sa vii? A nemerit orbul Br[ila... =i d-ta...

— La Oppler te-am trimis eu pe d-ta? strig[d. Georgescu scos din pepene... La Oppler? Dracul era s[=tie c[d-voastr[sunte\i la Oppler? Eu v-am c[utat la Maz[re, la Manolescu, la Voinea,]n parc.

— La Voinea?... Nu mi-a zis Mi\a c[ne-a g[sit loc la Vasileasca?...

— C`nd \i-a zis Mi\a c[\i-a g[sit loc la Vasileasca?...

— C`nd ne-am ]nt`lnit[r[pe bulivar...

— C`nd v-a\i ]nt`lnit[r[pe bulivar?...

— C`nd mergeam la Voinea... ne-am ]nt`lnit[r[, c[nu l-am g[sit.

— Pe cine?

— Pe Voinea... Finc[ne-am]nt`lnit[r[cu M[ndica.

— Care M[ndica? zbiar[d. Georgescu.

— Vasileasca, omule! =i cu Mi\a...

— Ei! =i unde e acuma Mi\a?

— Nu \i-am spus?

— C`nd mi-ai spus?

— Mialache! e=ti nebun? Nu \i-am spus c[te a=teapt[la Oppler cu Vasileasca =i cu fratele Vasileaschii, locotenentul Mi=u de la itiden\[?

— Dar puiul?

— L-am culcat.

— Unde?

— Nu \i-am spus?

— Cocoan[! e=ti nebun[? c`nd mi-ai spus?

— Nu \i-am spus c[am tras la M[ndica?

— Ei?!

— Nu zbiera a=a!... Ei! ne-a dat un pat pentru puiul]n odaie la copiii ei, =i Mi\ii i-a dat odaia lui Mi=u, =i el doarme pe canapea]n antrelu\[...

Din vorb[-n vorb[, au ajuns la Oppler. La Oppler, fatalitate! Toate luminile sunt stinse.

— S-a dus[r[la Vasileasca acas[.

D. Georgescu =i coana Anica suie]ncet pe drumul pr[p[stios c[tre strada Furnica. E o noapte cald[, cu lun[plin[... Cu c`t suie, cu at`t se desf[=oar[la picioarele drume\ilor panorama mirific[a Sinaiei, cu simetricele ei constela\ii de lampioane electrice. Vederea aceasta o]nc`nt[ pe coana Anica... D. Georgescu e mai pu\in sim\itor fa\[ cu m[rea\a priveli=te =i ]njur[ bomb[nind. Au ajuns ]n sf`r=it la Villa M[ndica. Puiul doarme cu copiii Vasileaschii; dar, fatalitate! Madam Georgescu lipse=te. A plecat.

— Unde?

— A plecat[r[acu=ica to\i, zice servitoarea somnoroas[, la Sf`nta Ana.

— +i d. Mi=u locotenentul?]ntreab[coana Anica.

— +i dumnealui, r[spunde slujnica.

— Du-te =i dumneatale repede, Mialache! zice cocoana.

Dar d. Mialache izbucne=te:

— Ce? cocoan[! ce? sunt nebun? dumneatale m[socote=ti cal de po=te?

— Nu striga, c[scoli copiii!

— De cinci ceasuri de c`nd alerg dup[d-voastr[, ca un turbat,nu e destul? Nu mai m[duc.

— Du-te, Mialache mam[! zice foarte rug[toare cocoana; o s[-i faci mare pl[cere Mi\ii =i la to\i.

— Nu mai poci...

— O s[te c[ie=ti, Mialache!

— De ce s[m[c[iesc?... Nu m[duc! n-o g[sesc nici acolo... Mai bine, adu co=ul.

C`nd zice d. Georgescu acestea, orologiul de la Castelul Pele= se aude-n dep[rtare b[t`nd noaptea jum[tate. Cocoana scoate co=ul de sub canapea, slujnica aduce o sticl[cu vin, =i d. Mialache se pune s[supeze cu coana Anica. La supeu, d. Mialache poveste=te cu de-am[nuntul toate peripe\iile prin care a trecut; iar cocoana Anica cum s-a]nt`lnit[r[ cu madam Vasilescu =i cu toat[ compania =i cu locotenent Mi=u, care e mucalit al dracului „=i c`nt[teribel”. Apoi, dup[supeu, s-a culcat d. Georgescu]n odaia locotenentului, rezervat[pentru el =i madam Georgescu; iar gramamà,]n odaia copiilor, cu puiul.

Dormeau]nc[profund c`nd, pe la cinci =i jum[tate diminea\a, un zgomot stra=nic, clopo\ei de tr[sur[, l[utari =i chiote, i-a smuls din bra\ele lui Morfeu [1]. Se-ntorcea compania de la Url[toare, cu

[1] Zeul somnului,]n mitologia greac[.

l[utari: madam Vasilescu, madam Costandinescu, nepo\ica ei, domni=oara Popescu, =i d. Vasilescu =i madam Georgescu =i locotenent Mi=u... Fusese o partid[de pl[cere improvizat[, o fantazie a locotenentului.

— Vezi, cocoan[? zice d. Mialache lui gramamà. Vezi? dac[m[luam dup[vorba d-tale =i m[duceam =i la Sf`nta Ana!...

Ah! a fost o pl[cere ce va r[m`nea neuitat[... Pe lun[, cu tr[surile la pas, =i dasupra armoniei apelor de munte =i =oaptelor p[durii, l[utarii acompani`nd]ncetinel =i d. Mi=u c`nt`nd menuetul, pe care-l c`nt[ regulat muzica ]n parc =i care-i place at`ta lui madam Georgescu!... De aceea, cu sufletul]nc[rcat de fermec[toare amintiri, seara, la Bucure=ti, c`nd ]=i face toaleta de culcare, madam Georgescu zice oft`nd:

— Ah! mami\o, menuetul lui Pederaski...[1] m[-nnebunesc!

1900

ULTIMA OR{!...

CUPRINS

M[aflam]n toiul conflictului rom`no-bulgar, ]n parcul de la Sinaia. Vreme splendid[, de=i prea c[lduroas[, =i o mi=care neobicinuit[: pe de o parte afluen\a trenurilor de pl[cere, ale c[ror bilete, fiindc[ lunea c[dea ]ntre dou[ s[rb[tori, erau valabile p`n[miercuri diminea\a; astfel, se-ngr[m[dea lumea pentru b`lciul de a doua zi mar\i, Sf. Maria, c`nd e =i hramul m[n[stirii; pe de alt[parte, era hot[r`t[pentru dup[-amiazi plecarea Suveranilor no=tri spre str[in[tate.

Fizionomia parcului era destul de caracteristic[. Persoanele oficiale - Curtea regal[era]n mare doliu - redingot[=i m[nu=i negre, p[l[rie]nalt[; generalii =i ofi\erii]n uniform[de mare \inut[;

---

[1] Paderewski - pianist =i compozitor polonez.

mult public de elit[=i lume de jos destul[. Unii st[teau la mese]n fa\[bufetului, pe c`nd al\ii se plimbau]n sus =i-n jos.

A=tept`nd s[-mi aduc[o cafea, m[pomenesc b[tut pe um[r cu mult[discre\ie... Un amic, reporter de ziar. A venit s[asiste la plecarea Suveranilor, spre a face cuvenita dare de seam[ ]n ziarul s[u, un ziar foarte belicos.

— Ai aflat?

— Ce? zic eu.

— Care va s[zic[nu =tii nimic?

— Ce, frate?

— Asear[s-au prins doi in=i, un bulgar =i un italian.

— Unde?

— Pe bulgar l-au prins la Valea Larg[, c`nd se cobora din tren =i pornea pe jos c[tre Sinaia. Au g[sit la el dou[revolvere, dou[cu\ite =i mai multe scrisori isc[lite de Sarafoff, de Dimitroff, de Trifanoff =i de [sta... cum]l cheam[, frate?... de...

— ...De Ciciu Penciu...

— Da, de Ciciu Penciu...

— Ei! =i?

— Ei! =i... a vrut el s-o]ntoarc[, s-o r[suceasc[; s-a contrazis =i l-au arestat.

— +i acuma unde e?

— E]nchis la cazarma v`n[torilor]n deal.

— Ei! dar italianul?

— Care italian?

— Italianul pe care l-a prins.

— Nu, nene; nu-\i spui c[e bulgar?

— Bine, [sta pe care l-a]nchis la cazarma v`n[torilor, da, bulgar; dar [la pe care spuse=i c[l-a prins la Bu=teni... nu era italian?

— A! da! [la, da, [la era italian...

— Ei! cu [la cum st[lucru?

— Vine din America... S-a g[sit la el un pachet de dinamit[, cam de vreo patru kilograme, otrav[=i...

— +i mai multe scrisori...

— Da, mai multe scrisori... De unde =tii?

— Ei, bravo! se putea f[r[scrisori?.... Fac prinsoare c[scrisorile sunt de la Bresci =i de la Luccheni...

— Exact.

— +i,]ntreb eu, ce s-a f[cut cu acest anarhist? Unde l-au]nchis? Tot la cazarma v`n[torilor?

— A=! [sta e teribil... c[le-a sc[pat!

— Cum se poate?

— Da, le-a sc[pat frumu=el. Pe c`nd voiau s[-i ia dinamita =i s[-l lege, repede a dat br`nci unuia dintre agen\i, pe alt agent l-a r[sturnat cu o lovitur[de picior]n p`ntece, pe urm[ a scos un pumnal =i un revolver =i amenin\`ndu-i s-a f[cut nev[zut... Se crede c[s-a ascuns]n p[durile Pele=ului... S-au luat cele mai stra=nice m[suri, ca s[fie prins... }n\elegi ce primejdie!

— Bine, zic eu, astea trebuie s[le dai la gazeta d-tale.

— Fire=te c[le dau... Acu m[duc la telefon... Stai pu\in, m[-ntorc]ndat[...]\i aduc =tiri din Bucure=ti.

+i a plecat amicul meu la telefon. R[m`n`nd singur, iat[v[d un ofi\er de v`n[tori cunoscut.

— Iubite c[pitane, iart[-m[c[te rog un lucru: nu s-ar putea s[v[z =i eu pe bulgarul...

— Care bulgar?

— Bulgarul prins la Valea Larg[... care e arestat la d-voastr[la cazarm[ ]n deal?

— Un bulgar arestat la noi la cazarm[?... Poate de acum dou[zeci de minute]ncoace... Acuma viu de acolo...

— Nu, frate, arestat de asear[... S-a g[sit la el dou[revolvere, dou[cu\ite =i mai multe scrisori de la Sarafoff, de la Dimitroff, de la Trifanoff =i de la Ciciu Penciu...

— Fugi, mon=er! Cine \i-a spus gogo=ile astea?... N-avem nici un bulgar arestat... Po\i, dac[vrei, s[mergi s[te convingi. Salutare,

m[gr[besc; e t`rziu, trebuie sa dejunez mai devreme; escort[m pe Maiest[\ile Lor la gar[.

C`nd c[pitanul a f[cut c`\iva pa=i, iat[se]ntoarce de la telefon reporterul meu foarte]ncruntat.

— Nu =tii nimic...

— Ba =tiu, zic eu; =tiu c[bulgarul dumitale nu exist[la cazarma v`n[torilor: acum am vorbit cu c[pitanul... (=i i-l ar[t pe c[pitanul, care se dep[rteaz[prin mul\ime) mi-a spus c[sunt toate gogo=i, c[la cazarma lor nici pomeneal[n-a fost despre vreun bulgar.

— Da?... bravo! }n adev[r c[acuma nu mai exist[nici un bulgar la cazarma dumnealor... Dar pentru ce?... Pentru c[nu l-au p[zit cum se cade =i l-au l[sat s[scape. Bine c-am aflat-o =i pe asta!... Dar]n sf`r=it, asta n-are at`ta importan\[; asta e veche... S[-\i spun ce am aflat acuma la telefon din Bucure=ti... E lat[r[u! r[zboiul e declarat.

— Ce?! zic eu]ngrozit.

— Dou[zeci =i trei de ofi\eri rom`ni =i treisprezece solda\i, f[c`nd exerci\ii pe malurile Dun[rii,]ntre C[l[ra=i =i Giurgiu, au fost]nconjura\i de echipajul unei =alupe bulgare, care debarcase pe teritoriul nostru, dezarma\i, f[cu\i prizonieri,]nc[rca\i]n =alup[=i trecu\i pe malul bulgar.

— Cum se poate?

— Vezi dar c[nu mai putem sta cu bra\ele]ncruci=ate... Stai un moment... M[duc la telefon, s[dau am[nunte despre evaziunea bulgarului...

— Care bulgar?

— Bulgarul care a evadat de la cazarma v`n[torilor.

— Ce am[nunte, domnule? De unde =tii =i am[nuntele?

— Ce-\i pas[?

+i zic`nd acestea, bravul meu alearg[la telefon.

M[ridic]necat de vestea r[zboiului... am nevoie sa m[mi=c, nu mai pot sta locului.

La c`\iva pa=i, un grup de domni,]ntre care =i un domn ministru, de care am deosebita onoare a fi cunoscut.

M[apropii cu respectul cuvenit =i salut... D. ministru]mi r[spunde foarte politicos =i]mi]ntinde m`na. M[mir[mult c[d. ministru nu pare]ndestul de emo\ionat de lovitura echipajului =alupei bulgare.

— Scuza\i-m[,]ndr[znesc eu, domnule ministru... E adev[rat?

— Ce?]ntreab[d. ministru, z`mbind ca =i cum ar]n\elege ce sentimente m[muncesc.

— ...O =alup[...

— ...Bulg[reasc[... zice d. ministru accentu`ndu-=i mai bine z`mbetul.

— ...Da... zic eu.

— ...Lini=te=te-te... N-a f[cut p`n[ acum nici un prizonier rom`n.

Apoi, c[tre to\i:

— Hot[r`t, oamenii ace=tia vor s[sminteasc[lumea!

Pe urm[c[tre mine:

— Ei, cum]\i vine dumitale s[crezi a=a baliverne?

— Dè! domnule ministru, zic eu, =tiu eu ce s[mai crez =i ce s[nu mai crez? De exemplu, istoria cu evaziunea bulgarului.

— Care bulgar?

— Care a fost prins asear[la Valea Larg[=i]nchis la cazarma v`n[torilor din deal... zice c[a reu=it s[fug[.

Ministrul =i toat[lumea din grup]ncep s[r`z[.

Dar eu urmez:

— +i anarhistul pe care l-au sc[pat la Bu=teni, care venea din America cu patru kilograme de dinamit[...

— Nu v-am spus eu, zice d. ministru, c[o s[sminteasc[lumea?... Uite-n ce stare l-au adus chiar pe un om ca dumnealui, care dè! ori=ic`t... om cu condei...

Zic`nd acestea, d. ministru ne salut[frumos =i dup[ce mai m[-mb[rb[teaz[ ]nc[o dat[, asigur[ndu-m[c[r[zboiul nici n-a]nceput, nici n-are s[-nceap[, se dep[rteaz[.

Ame\it, m[re]ntorc la scaunul meu =i =ez la loc, s[a=tept pe d. reporter, care trebuie sa se-ntoarc[de la telefon.

Nu a=tept mult; iat[-l.

— Ei?]ntreb eu. Mai ai ceva nou din Bucure=ti?

— Se vorbe=te cu st[ruin\[despre asasinarea unui judec[tor de instruc\ie.

— Nu m[-nnebuni!... Dar =tii ce am aflat eu?... Acu am vorbit cu ministrul X...

— Cu ministrul X!?

— Da.

— Ei?

— E mai lat[dec`t toate!

— Ce?

— Podul de pe Dun[re...

— Ei? podul de pe Dun[re...

— Podul de la Cernavoda...

— Ei? podul de la Cernavoda...

— Nu-n\elegi?

— A s[rit]n aer?!

— Da, zic eu; cum ai ghicit?

— Mi s-a spus ceva la telefon, dar nu credeam... M[duc s[dau confirmarea =tirii. +i pleac[glon\.

— Stai! strig eu.

M[iau dup[el,]l ajung =i-l opresc:

— Nu uita s[telefonezi c[de trei zile escadra bulgar[bombardeaz[Constan\a.

— Constan\a?... Bine!

1900

BACALAUREAT

CUPRINS

C`nd ies de diminea\[ din cas[, o tr[sur[ din trap mare intr[ pe strada mea: ]n tr[sur[ madam Caliopi Georgescu, o bun[ prieten[. O salut respectuos. Cum m[ vede, opre=te tr[sura ]nfig`nd cu putere v`rful umbrelu\ei]n spinarea birjarului.

— S[rut m`na, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-m[.

— La dumneata veneam! r[spunde cucoana emo\ionat[.

— La mine?

— Da... Te rog s[nu m[la=i!

— ?!

—S[nu m[la=i! Trebuie s[-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arat[amici\ia; s[vedem c`t ne e=ti de prieten!

— Cu cea mai mare pl[cere, madam Georgescu, dac[pot...

— Po\i!... s[nu zici c[nu po\i... =tiu c[po\i... trebuie sa po\i!

— }n sf`r=it, ce e? de ce e vorba?

— Dumneata cuno=ti pe... +tiu c[-l cuno=ti!

— Pe cine?

— |i-este prieten... =tiu c[\i-e prieten! s[nu zici c[nu \i-e prieten!...

— Cine?

— Popescu, profesorul de filozofie.

— Suntem cunoscu\i, ce e drept; dar iar a=a de buni prieteni, nu pot s[zic.

— Las' c[=tiu eu...

— Ei?

— Ei! trebuie numaidec`t s[te sui]n birje cu mine, s[mergem la el, s[-i vorbe=ti pentru Ovidiu.

Cetitorii trebuie sa =tie c[madam Caliopi Georgescu are trei copii - Virgiliu, Hora\iu =i Ovidiu Georgescu. Virgiliu este]n anul al treilea la facultatea de drept; Hora\iu]n al doilea, =i Ovidiu vrea sa intre]n anul]nt`i, la aceea=i facultate. Ovidiu trece acum

examenul sumar de =apte clase liceale, =i, cu toat[bravura lui, pe c`t spune cucoana Caliopi, dup[ce a biruit toate obiectele, s-a]n\epenit la Moral[.

— }nchipuie=te-\i, zice mama emo\ionat[. S[-l persecute pe b[iat! s[-i zdrobeasc[b[iatului cariera!... Cum este el sim\itor, e]n stare s[se pr[p[deasc[... +tii ce mi-a zis? „M[mi\o, dac[pierz un an, m[omor!”... E]n stare, cum e el ambi\ios... }nchipuie=te-\i, s[-i dea nota 3, =i lui]i trebuie 6... =i la ce? tocmai la Moral[... Acu dumneata]l cuno=ti pe Ovidiu de c`nd era mic... +tii ce cre=tere i-am dat!...

— Ei! bravo!

— Auzi, tocmai la Moral[... Suie-te, te rog.

+i, zic`nd acestea, cucoana ]mi face loc l`ng[dumneaei]n tr[sur[.

— N-ar fi fost mai bine, madam Georgescu, zic eu, s[fi mers dl Georgescu]n persoan[la profesor?... +ti\i... Dl Georgescu, om cu greutate... ca tat[, altfel... Eu... de... str[in...

— A=! \i-ai g[sit! Georgescu! Nu-l =tii pe Georgescu ce indiferent e cu copiii. Dac[ar fi fost dup[Georgescu, nici Virgiliu, nici Hora\iu n-ar fi fost]n facultate... Despre partea lui Georgescu, r[m`neau baie\ii f[r[bacaloriat... Suie-te, te rog.

— Dar nu e nevoie de tr[sur[, madam Georgescu, m[duc pe jos.

— Vai de mine! Dac[avem tr[sur[... Suie-te, te rog...

A trebuit s[m[sui, =i am plecat.

— Unde mergem?]ntreb eu pe cucoana Caliopi.

— La profesorul...

— Nu =tiu unde =ade...

— +tiu eu... ce-\i pas[! La dreapta, birjar. +i cucoana love=te tare cu umbrelu\a peste bra\ul drept al birjarului.

— M`n[mai iute!

Love=te la st`nga, love=te la dreapta, apoi iar la dreapta, apoi

la st`nga; ]n fine, ]nfige iar v`rful]n spinarea birjarului, care opre=te.

— Uite, zice madam Georgescu, c[su\ele alea galbene de l`ng[b[c[nie; intri]n curte, casele din fund la dreapta... Acolo =ade... Eu te a=tept aici.

M[dau jos din birj[=i pornesc ridic`nd rugi c[lduroase la cer, s[dea Dumnezeu sa nu fie acas[dl profesor de filozofie. Intru, ajung la locuin\a lui, bat. Cerul n-a voit s-asculte rugile mele: dl profesor este acas[... Cum s[ ]ncep? S[-l iau pe departe... zic:

— Frate Popescule, ciudate sunt =i programele =i regulamentele =colilor noastre: prea se d[o egal[importan\[tuturor obiectelor de studiu =i asta e d[un[tor mersului, adic[, vreau s[zic, progresului; c[ci,]n definitiv, ce vrea sa fac[=coala din tinerele genera\iuni, care vin =i caut[, m[-n\elegi, o cultur[sistematic[, pentru a deveni cet[\eni utili, fiecare]n ramura sa de activitate social[?

Profesorul se uit[la mine aiurit, f[r[s[ ]n\eleag[. Eu urmez:

— Bun[oar[, am v[zut absurdit[\i]n =colile noastre; am v[zut copii cu excelente aptitudini la studii, condamna\i a sta un an repeten\i, fiindc[n-au avut not[suficient[la muzic[sau la gimnastic[. }n\elegi bine c[un an de]nt`rziere, pentru inaptitudine la muzic[ sau la gimnastic[!... Dar asta, trebuie s[ convii =i dumneata, e tot a=a de absurd ca =i c`nd ai]mpiedica pe un t`n[r dispus s[ ]nve\e dreptul, s[ piarz[ un an, fiindc[ nu e tare la Moral[... Ce are a face Morala cu cariera de avocat, pe care vrea t`n[rul s[o]mbr[\i=eze?... Ba nu, spune d-ta!

Profesorul holbeaz[ochii la mine =i mai aiurit... V[z`ndu-l a=a,]mi zic: nu merge! nu merge cu sistema mea pe departe! Trebuie apucat boul de coarne.

— Uite, frate Popescule, s[l[s[m chestiile de principiu. +tii de ce am venit la dumneata?

— Ba!

— Am venit s[te rog sa dai lui Ovidiu Georgescu pe care l-ai examinat ieri la Moral[=i i-ai dat nota 3 — s[-i dai nota 6...

— !

— S[nu zici c[nu po\i!... +tiu c[po\i! trebuie sa po\i!

— Atunci trebuie s[le dau la to\i!

— S[le dai la to\i!

— Bine, dar...

— S[nu zici c[nu po\i! Stiu c[po\i! trebuie s[po\i!... s[le dai la to\i! Sunt to\i copii de familie bun[!

Profesorul — e =i el om de familie bun[— zice:

— Bine! dac[sunt de familie bun[, vom c[uta s[le d[m la to\i nota 6.

— }mi promi\i?

— Pe onoarea mea de profesor!

Am plecat]nc`ntat. Madam Georgescu m[a=tepta foarte ner[bd[toare:

— Ei?

— Ei, le d[la to\i...

— Cum la to\i?

— Fire=te... fiindc[to\i sunt de familie bun[.

— Cum de familie bun[?

— Ca Ovidiu.

— Nu-n\eleg.

— Le d[, zic eu, not[bun[la to\i b[ie\ii.

— +i lui Ovidiu?

— Mai ales... Le d[nota 6 la Moral[, pentru c[to\i sunt de familie bun[.

Dup[-amiazi, primesc de la madam Georgescu o scrisoric[, prin care m[anun\[c[Ovidiu a ob\inut nota dorit[=i m[roag[s[iau pr`nzul desear[la dumnealor. Se-n\elege c[n-am lipsit a profita de gra\ioasa invita\iune.

A fost o mas[splendid[. S-a b[ut =ampanie]n s[n[tatea lui Ovidiu Georgescu, ur`ndu-i-se o str[lucit[ carier[. Cocoana Caliopi, ]n culmea fericirii, a s[rutat cu toat[ c[ldura pe iubitul ei pr`slea,

cu examenul c[ruia s-a]ncheiat deocamdat[palpita\iile ei de mam[.

— Uf! mi-a zis norocita matroan[rom`n[, oferindu-mi un pahar de =ampanie: am sc[pat! Am dat =i bacaloriatul [sta.

1900

PETI|IUNE...

CUPRINS

E]n toiul verii, c`nd serviciile publice ]ncep diminea\a la 7 =i sf`r=esc la 2 d. am. Toat[noaptea a b`ntuit c[ldur[ ap[s[toare =i acuma, pe un cer senin, a r[s[rit soarele, amenin\`nd cu groaznic[dogoare. Ce are sa fie peste zi?

Sunt 7 ceasuri f[r[10 minute de diminea\[. }n biroul registraturii generale a unei mari administra\iuni, impiegatul]=i preg[te=te registrul, a=tept`nd s[ bat[ ceasul, ca s[ ridice oblonul de la ferestruica pe unde i se ]nm`neaz[coresponden\a oficial[=i peti\iile particulare. Pe c`nd se =terge de sudoare, g`ndind la cine =tie ce, aude cioc[nituri la oblonul l[sat. Se uit[la ceasul s[u, regulat adineaori dup[cel oficial: 7 f[r[5 minute... D[din umeri, se =terge iar[=i =i g`nde=te mai departe... Cioc[niturile de afar[ au trecut; dar peste c`teva momente iar]ncep cu mai mult[t[rie =i insisten\[. Impiegatul din[untru se uit[la ceas: 7 f[r[2 minute. D[din umeri, se =terge de sudoare =i-=i urmeaz[g`ndurile intime... Cioc[niturile se-ndoiesc cu violen\[... }n sf`r=it, cele dou[minute au trecut: ceasul arat[7 punct. Impiegatul trage z[vorul =i ridic[oblonul, l[s`nd ferestruica]nchis[numai cu geamul. Se uit[afar[. La geam, e un domn, care a=teapt[; probabil acela cioc[nea. Impiegatul ridic[=i geamul.

— D-voastr[cioc[nea\i a=a?

— Da.

— D-voastr[nu =ti\i c[biroul se deschide la 7?

— Ba da.

+i zic`nd aceasta, domnul v`r[ad`nc capul pe ferestruic[ ]n[untru; impiegatul, surprins de aceast[ mi=care, se d[-napoi =i las[ din m`n[geamul mobil, care pic[peste g`tul domnului ca t[i=ul unei ghilotine. Domnul vrea s[trag[afar[capul, dar nu poate.

— Ridic[! domnule! strig[domnul cu ochii mari.

Impiegatul ridic[bini=or ferestruica; domnul]=i retrage capul.

— Ce pofti\i?

— Am o afacere de registrat...

+i domnul iar vrea sa v`re capul. Dar impiegatul prinde de veste, las[ repede geamul, care atinge v`rful nasului domnului.

— Pofti\i pe u=[,]n[untru, dac[ave\i vreo afacere! strig[impiegatul, f[c`nd acelui domn semn cu m`na pe unde poate intra]n birou.

Domnul ascult[, pleac[de la ferestruic[=i-ndat[apare]n u=[. Este un om nici prea t`n[r, nici prea b[tr`n; pare foarte ostenit, =i un ochi deprins ar pricepe]ndat[c[domnul acesta n-a dormit noaptea. E asudat =i pr[fuit; mi=c[rile]i sunt nesigure ca =i articularea vorbelor. Ap[r`nd ]n pervazul u=ii, \ine ]ntr-o m`n[p[l[ria de paie, cam ghemuit[; cu cealalt[m`n[se \ine de nas.

— Era s[-mi tai nasul!... +tii ce teribil m-ai lovit?

— Pardon!... dar nu stric eu... Dac[v`r`\i a=a capul...

— Nu face nimic... N-ave\i un scaun?

— Pofti\i.

Domnul =ade al[turi de birou...

— Teribil sunt de ostenit...

Zic`nd acestea, domnul se uit[lung la un pahar ce st[pe mas[aproape gol, =i din care a b[ut impiegatul.

— M[rog, dac[nu v[sup[ra\i, ave\i ap[?

— Da.

— E rece?

— Potrivit[.

— Nu-i pune\i ghea\[?

— Ba da.

— A=a? }i pune\i ghea\[?

— Fire=te!

— E flir... e firl...? [sta...

— Da, avem filtru.

— Mon=er! te superi dac[te-oi ruga pentru un pahar de ap[?... Teribil mi-e de sete!

Impiegatul sun[; un aprod se prezent[.

— Un pahar cu ap[...

Apoi, dup[o pauz[, c[tre domnul:

— A\i zis c[ave\i o afacere...

— Da, am o afacere.

— Aici la noi?

— Da, la d-voastr[... o afacere... Pesemne c[acum s-a dus s-o scoat[din pu\...

— Cum s-o scoat[din pu\?

— Apa... c[v[z c[nu prea are amicul de g`nd sa vie...

Aprodul intr[. Domnul ia paharul =i-l soarbe]ntreg pe ner[suflate, apoi, ridic`nd ni=te ochi foarte dulci =i plini de mul\umire, c[tre aprod:

— Mersi... Dac[nu te superi... mai]mi dai unul?

Aprodul pleac[. Domnul, dup[ce s-a c[utat prin toate buzunarele, c[tre impiegat:

— S-a dus dracului! am pierdut-o!

— Ce?

— Ce, ne-ce... e vorba, am pierdut-o?

— A fost o peti\ie...

— Nu, frate, batista... Mon=er, te superi dac[te-oi ruga s[-mi dai batista d-tale?... numai un moment.

Zic`nd acestea, ia de pe mas[ batista impiegatului =i p`n[c`nd acesta s[scoat[m[car o exclama\ie, se =terge cu ea la gur[de ap[.

— +i dumneata n[du=e=ti ca mine.

Impiegatul d[s[-=i ia batista]napoi; domnul]=i trage m`na, se =terge de sudoare =i pe urm[ la nas; apoi ]napoiaz[ batista, pun`nd-o iar la loc pe mas[.

— +i eu n[du=esc al dracului!

Impiegatul ia batista =i o tr`nte=te departe ]n partea cealalt[ a mesei; apoi se a=az[, ia condeiul =i-ncepe a trece h`rtii la registru. Aprodul intr[, aduc`nd al doilea pahar. Domnul ia paharul =i-l d[ pe g`t; pe urm[, cu tonul dulceag, f[c`nd semn s[-i treac[batista:

— Dac[nu te superi...

Impiegatul se face c[n-aude. Domnul se scoal[, trece pe dinaintea mesei]n partea cealalt[, se apleac[peste ea =i ia batista. Impiegatul vrea s[i-o apuce; dar domnul s-a =ters pe frunte =i la nas; pe urm[, arunc`nd batista la loc:

— Mersi!

— Domnule, zice impiegatul; zici c[ai venit cu o afacere... M[rog... Noi n-avem timp aici sa st[m de vorb[... Nou[ne pl[te=te statul leaf[, s[lucr[m... M[rog, ce afacere?

— St[i c[-\i spun... E cald al dracului!

Se duce la butonul soneriei, pe care-l apas[. Soneria zb`rn`ie lung.

Impiegatul, impacientat:

— Destul, domnule! Ce pofte=ti?

— Dac[nu te superi,]nc[un pahar... mi-e sete al dracului. Azi noapte am umblat forfota cu ni=te prieteni... Nici n-am dormit... +tii...

Dup[o pauz[:

— Nu-i a=a c[se cunoa=te c[n-am dormit?

— Ba bine c[nu!

— Pe unde n-am fost!

Aprodul vine. Domnul, cu mult[polite\e:

— Dr[gu\[, dac[nu te superi, m-a= ruga...]nc[un pahar cu ap[...

Aprodul iese. Domnul, c[tre impiegat, cu delicate\e:

— Ave\i mult de lucru?

Impiegatul:

— Nici prea-prea, nici foarte-foarte... potrivit.

Aprodul aduce paharul. Domnul]l bea pe ner[suflate; c[tre aprod:

— Mersi!

Apoi c[tre impiegat:

— Dac[nu te superi, te-a= ruga... batista...

— Domnule! strig[impiegatul;]n\elege odat[c[nou[nu ne pl[te=te statul aici ca s[st[m de vorb[; avem treab[; n-aveam vreme de conversa\ie... Spune: ce pofte=ti? Aici n-are voie sa intre nimeni f[r[afaceri. Ce afacere ai?

— Ce afacere?

— Da! ce afacere?

— Am dat o peti\iune... Vreau s[=tiu ce s-a f[cut. S[-mi da\i un num[r.

— Nu \i s-a dat num[r c`nd ai dat peti\ia?

— Nu.

— De ce n-ai cerut?

— N-am dat-o eu.

— Da' cine?

— Am trimis-o prin cineva.

— C`nd?]n ce zi?

— Acu vreo dou[luni...

— Nu =tii cam c`nd?

— +tiu eu?

— Cum, nu =tii? Cum te cheam[pe d-ta?

— Nae Ionescu.

— Ce cereai]n peti\ie?

— Eu, nu ceream nimic.

— Cum?

— Nu era peti\ia mea.

— Da' a cui?

— A unui prieten.

— Care prieten?

— Unul Ghi\[Vasilescu.

— Ce cerea]n ea?

— El, nu cerea nimic.

— Cum, nu cerea nimic?

— Nu cerea nimic; nu era peti\ia lui.

— Da’ a cui?

— A unei m[tu=i a lui... +tia c[viu la Bucuresti =i mi-a dat-o s[o aduc eu.

Cum o cheam[pe m[tu=a lui dl Ghi\[?

— Nu =tiu!

— Nu =tii nici ce cerea...

— Ba, mi se pare c[cerea...

— Ce?

— Pensie!

Impiegatul, ie=indu-=i din caracter =i zbier`nd:

— Domnule, aici este Regia Monopolurilor! aici nu se primesc peti\ii pentru pensii! Du-te la pensii, acolo se primesc peti\ii pentru pensii!

— A=a? la pensii, care va s[zic[?

Merge la sonerie, apas[butonul; soneria zb`rn`ie foarte lung.

— Destul, domnule!

— Uite ce e; dac[nu te superi, te-a= mai ruga pentru un pahar cu ap[.

Aprodul intr[.

— Uite ce e, dr[gu\[, dac[nu te superi, te-a= mai ruga pentru un pahar cu ap[.

Aprodul iese.

Impiegatul bufne=te =i scrie cu ochii pleca\i]n registru.

— A=a?... care va s[zic[, la pensii?

Aprodul vine. Domnul ia paharul.

Impiegatul, dup[ce l-a l[sat s[bea]n ticn[, c[tre aprod:

— D[-l afar[!

Domnul, plec`nd, foarte politicos:

— Mersi... M[duc... A=a? care va s[zic[, la pensii, care va s[zic[?!

1901

MICI ECONOMII... CUPRINS

}n ajunul lui Sf. Dumitru, amicul meu Iancu Verigopolu st[ ]nfipt]n col\ul otelului Continental, privind la trec[tori. Ne salut[m =i intr[m]n vorb[. Are frumos caracter amicul meu Verigopolu: totdeauna egal, f[r[a se l[sa alterat m[car de orice]mprejurare; =i m[rturisesc drept c[nu-l pot admira]ndestul pentru aceasta. Dumneata, bun[oar[, ori eu, sau un altul, n-am fi]n stare s[ne]nfigem]n col\ul otelului Continental pentru a privi la mi=carea de pe strad[, cu s`ngele rece al unei persoane absolut lipsite de grija zilei de m`ine -]n ce momente?...]n ajunul lui Sf. Dumitru... =i c`nd?... c`nd am =ti bine c[a doua zi trebuie s[p[r[sim casa unde am locuit, f[r[s[=tim deloc unde o fi casa-n care avem s[ne transport[m calabal`cul. Dar pavajul de piatr[ rece ni s-ar p[rea desigur mai fierbinte dec`t smoala clocotit[! ne-ar arde t[lpile! am alerga nebune=te, =i nu ne-am putea ast`mp[ra p`n[c`nd nu am =ti tot a=a de bine unde vom ajunge m`ine cu troacele noastre, pe c`t =tim de unde vom porni cu ele. Ei bine, amicul meu Iancu Verigopolu, =tiind bine c[ a doua zi se mut[, f[r[ a =ti deloc unde se mut[, st[ ]nfipt ]n col\ul otelului Continental, amuz`ndu-se a privi la trec[tori.

— Bine, Iancule,]ntreb eu, f[r[s[cred ce-mi spune: serios, omule, c[nu =tii unde v[muta\i?

Zic *v[muta\i*, fiindc[amicul e]nsurat.

— Ma parol, mon=er!...

+i r`de... Eu, f[r[s[spun o vorb[,]l privesc uimit de admira\ie...

— Ce te ui\i a=a?

— Te admir, zic, mon=er... Eu,]n locul t[u...

— Dar ce e mai frumos, e c[n-am sfan\, mon=er!..

— !!...

— ...Adic[, vorba vine c[n-am sfan\; a=a, tot am c`\iva franci... Aide sa lu[m un aperitiv... C`te ceasuri sunt?

— +apte =i zece.

— Tocma bine... Aide spre Episcopie: mi-am dat]nt`lnire cu nevast[-mea la Tripcovici, la =apte =i jum[tate.

Pornim la deal, =i merg plin de respect al[turi cu acest filosof antic, pe care at`t de pu\in]l pot afecta micile mizerii ale vie\ii. Dumneata, ori eu sau altul, dac[ne-am afla]n situa\ia amicului Verigopolu, n-am putea desigur trece prin mul\imea care forfote=te lini=tit[pe podul Mogo=oaii, f[r[s[vedem]n fiecare dintre acele fiin\e un motiv mai mult de am[r[ciune pentru sufletul nostru destul de am[r`t. +i drept s[ spun, merg`nd al[turi cu filosoful meu, de mai multe ori mi-a trecut prin g`nd: ce a= face eu, dac[ a= fi ]n situa\ia lui, =i el ar merge al[turi cu mine, fiind ]n situa\ia mea?... L-a= maltrata, desigur... M-ar irita apropierea lui a=a de mult, ]nc`t l-a= acuza d-a dreptul c[el, ocrotit de st[p`nul destinelor omene=ti, mi-a r[pit partea mea de bine ]n aceast[ scurt[ trecere pe sub lumina soarelui!... Ei bine, el — nu!... el m[ pofte=te la un aperitiv... Admirabil caracter!... G`ndind astfel, pe c`nd el salut[ ]n dreapta =i-n st`nga cu cea mai senin[amabilitate pe trec[torii cunoscu\i, ajungem la Episcopie, t[iem drumul =i intr[m la Tripcovici.

— Dou[vermuturi franceze! comand[Iancu.

Scoate punga din buzunar, apoi, din pung[, dou[patace =i mi le arat[. Le pune apoi la loc]n pung[, =i v`r[la loc punga-n buzunar.

— Asta e tot ce am pe sufletul meu... +i]nc[=i astea mi le-a dat nevasta din micile ei economii... Apoi, schimb`nd brusc ordinea de idei:

— ...Pentru c[dac[nu era canalie dl Georgescu, eu tot a= mai

fi r[mas]n slujb[; nu demisionam... Dar pentru o mizerabil[leaf[de trei sute de lei pe lun[, adic[, vorba vine, trei sute...]n m`n[ iei dou[ sute cinzeci =i =ase =i cinzeci de bani... s[ rabzi toate =icanele, toate arogan\ele =i toate lipsele de educa\iune ale unui =ef... Mai lu[m c`te unul?... b[iete!]nc[dou[!...

— Da, frate Iancule, zic; dar, oricum,]n ziua de azi... at`ta vreme f[r[leaf[... cam greu.

— Greu ne-greu, nu po\i, dac[ai caracter... Mai lu[m c`te unul?... B[iete!...

— Mersi, frate Iancule, zic eu; dou[, destul...

— Nu se poate... Nu =tii vorba neam\ului?... *Allen gute Dinge...*

— *...sind drei...*[1]

— P[i, vezi!... B[iete!]nc[dou[...

— ...E =i cam t`rziu...

— C`te?

— +apte =i jum[tate trecute.

— Stai]nc[un minut..., acu trebuie sa pice =i nevast[-mea...

Eu, cu g`ndul]n alt[parte,]ntreb:

— }n definitiv, n-ai putea dumneata, cu at`tea cuno=tin\e, s[g[se=ti alt[slujb[?

— S[-\i spun drept, mon=er, mi s-a propus s[-mi dea cineva o recomanda\ie la prim[rie; dac[g[sesc ceva serios, ca s[am cel pu\in siguri =apte-opt sute pe lun[,]n\eleg; dar ca s[mai m[-ncurc, s[-mi pierz independen\a pentru o mizerie, nu; asta n-o mai fac... Ce te ui\i a=a curios?

— Nene, zic, te admir din ce]n ce mai mult!...

— ...Ca s[mai am a face iar cu cine =tie ce ma\e-pestri\e ca dl Georgescu... mai bine, lips[! mai bine, s[rac =i curat!

Ce om! zic eu]n g`ndul meu... c`nd iat[, v[d, la lumina l[mpii electrice, c[se opre=te o tr[sur[, un muscal,]n fa\a pr[v[liei, =i din tr[sur[coboar[o dam[elegant[, care intr[repede la noi.

[1] Lucrurile bune... sunt laolalt[trei.

A!... este]nc`nt[toarea so\ie a amicului meu, madam Aglae Verigopolu.

— M-a=tep\i de mult, coco=elule?]ntreab[ea pe so\ul ei, care-i s[rut[cu mult[galanterie m[nu=a alb[.

— De c`teva minute, puic[... r[spunde el, pe c`nd eu fac m[nu=ii albe omagiul pe care i l-a f[cut =i so\ul.

— +tii c[ne mut[m m`ine?

— Unde?]ntreab[el, f[r[cea mai mic[turburare de surpriz[.

— Ce-\i pas[!... Salon, patru od[i, baie, buc[t[rie, odaie de servitori, pimni\[, singuri]n curte, *tout à l'égout*, gr[dini\[.

— Scump[?

— Dou[mii patru sute...

— }n patru rate...

— Nu... i-am dat pe =ase luni]nainte...

+i zic`nd aceasta, doamna trage din man=on pungu\a, din care scoate o h`rtiu\[, chitan\a proprietarului.

— Contractul]l facem dup[ce ne mut[m; am luat-o pe trei ani.

La toate astea, eu fac o figur[a=a de imbecil[,]nc`t amicul Verigopolu m[-ntreab[:

— Ce te ui\i a=a curios?...

Zic:

— Nu... dar... vezi... adineaori... =i acu... noroc!...

—Ei! mon=er, dac[n-ar fi ea cu micile ei economii!... }nchipuie=te-\i c[ast[-var[la Sinaia...

Dar doamna]ntrerupe:

— D-voastr[ave\i poft[de vorb[, mie mi-e foame... Bine, coco=elule, mie nu-mi dai un aperitiv?

— B[iete!]nc[trei.

— Mersi, zic...

— Nu se poate... Vorba neam\ului... *Alle guten drei Dinge sind vier*[1].

Trebuie s[cedez insisten\elor doamnei Verigopolu =i s[primesc

[1] Cele trei lucruri bune sunt patru.

a pr`nzi la d`n=ii. De=i a fost vorba c[merg *à la fortune du pot* (adic[, pe rom`ne=te, s[te mul\ume=ti cu ce s-o g[si), amica mea cump[r[fel de fel de mezeluri =i o sticl[de marsala[1] . Doamna scoate punga =i pl[te=te socoteala toat[.

Ne suim to\i trei]n birje =i *paidiom, gaspadin!*[2] . E un deliciu s[mergi pe asfalt cu roate de cauciuc. Oprim la alt[b[c[nie: nu-i]nc[vremea stridiilor; atunci — trei sute grame icre moi.

— *Paidiom, gaspadin! na leva, na prava... na prava, na leva!*[3]

Am sosit... Cobor`m iute, Iancu =i eu, =i d[m doamnei Verigopolu m`na. Femeia sare jos ca o c[prioar[:

— ‘erssi!

Apoi, c[tre muscal:

— La unsprece fix, Ivanu=ca!

Intr[m... Minunat[m`ncare =i mai ales vesel[ petrecere!... P[cat c[ trec a=a de repede ceasurile de mul\umire!... C`nd au trecut trei ceasuri?

— Coconi\[, zice servitoarea, a venit Ivanu=ca!

Doamna trebuie sa mearg[negre=it la o m[tu=ic[a ei. }nainte de a pleca, doamna cheam[dincolo pe coco=elul ei, s[-i spun[cine =tie ce. Apoi, ne suim cu to\ii]n birje.

Noi, b[rba\ii, ne cobor`m]n Pia\a Teatrului; doamna merge]nainte la tanti.

— Lu[m c`te-o tizan[?]mi zice Verigopolu.

— Mersi, drag[Iancule; nu pot bea =ampanie;]mi face arsuri...

— Atunci, ce?

— O bere...

— Bine... eu iau o tizan[, tu ia bere.

Intr[m la Cooperativa...

Sunt dou[sprezece trecute.

---

[1] Vin italian.

[2] S[mergem, cucoane.

[3] La st`nga, la dreapta... la dreapta, la st`nga.

— |al! strig[Iancu.

+i arunc[pe masa de marmor[o h`rtie de o sut[. Eu m[uit iar ca un imbecil...

— Ei! mon=er, dac[n-ar fi micile ei economii!

1900

ULTIMA EMISIUNE...

CUPRINS

La o r[sp`ntie de mahala str[luce=te de departe ]n fel de fel de fe\e geaml`cul unei c`rciume, razele l[mpii din tavan trec`nd afar[prin clondire pline cu deosebite vopseli str[vezii. Afar[e o vreme c`ineasc[: plou[ ca prin sit[ =i bate v`nt rece. }ncepe iarna. A-nnoptat bine. Prin d`ra de lumin[, se vede o umbr[ ]naint`nd cu pa=i gr[bi\i. Umbra urmeaz[calea luminat[, ferindu-se de b[ltoace, se apropie =i intr[ ]n c`rcium[.

— Bun[seara!

— Bun[seara, dle Iancule, r[spunde negustorul de la tarab[.

— E cineva d-ai no=tri p-aci?

— }nc[n-a venit nimeni.

— Nici d. Tomi\a?

— Nu... Pesemne s-a mai ab[tut pe undeva; dar trebuie s[pice acuma.

Persoana care a intrat =i]ntreab[de domnul Tomi\a este domnul Iancu Buc[tarul. E un om ca de =aizeci de ani; dar cam prea trecut pentru v`rsta lui. A =i p[timit multe. De mic, fiind copilul unui rob, buc[tar vestit pe vremea lui, a ]nv[\at arta culinar[ de la tat[-s[u, pe care l-a mo=tenit ]ntrec`ndu-l]n talente. De aceea, a fost un moment c`nd casele boiere=ti se b[teau care mai de care s[-l aib[ pe domnul Iancu. Dar arta culinar[ uzeaz[ grozav pe om; ]ncet-]ncet, focul i-a stricat vederile acestui artist; apoi s-au ]nt`mplat =i ni=te purdalnice de friguri: a trebuit sa fac[omul mult[vreme o cur[serioas[de rachiu de drojdii cu pic[turi de

pelin; azi a=a, m`ine a=a, purdalnicele de friguri nu-l l[sau; a-ndoit, a-ntreit dozele... degeaba! }n sf`r=it, odat[, ce s[te pomene=ti, a-nceput sa aib[tremur[turi la m`ini =i a=a, un fel de ame\eli, =i noaptea s[ viseze ur`t. Odat[a c[zut pe ma=ina de bucate =i s-a ars la obraz. A trebuit]n cele din urm[s[renun\e la arta lui, c[ci oriunde intra, i se]nt`mpla s[-i vie ame\eal[ pe ma=in[... Acuma, de vreo c`\iva ani, ce s[fac[?... Cere... +i nu-l sl[besc purdalnicele de friguri!

D. Iancu]=i comand[doza de rachiu de drojdii cu pic[turi de pelin, trece]n od[i\a din dos =i se a=az[la o mas[ ]n col\. Aci e locul de]nt`lnire a trei buni camarazi =i prieteni: domnul Iancu Buc[tarul, coana Zamfira Muscalagioaica =i domnul Tomi\a Barabanciu. Pe c`nd d. Iancu gust[doftoria, s[vaz[dac[este potrivit[din am[r[ciune, iat[c[intr[=i cocoana Zamfira, o persoan[de vreo cinzeci de ani trecu\i.

Aceast[persoan[, care a pierdut de mult un ochi =i uzul comod al m`inii drepte =i al piciorului drept, are o istorie poate =i mai interesant[ dec`t amicii =i camarazii ei. A iubit!... De la o fraged[v`rst[ s-a furat din casa p[rinteasc[, — tat[l ei era cel mai vestit ghitarist f[r[ perdea de pe vremuri. Complicele acestui furt era un t`n[r viorist plin de talent. Peste un an, s-a furat de la primul ei complice; al doilea complice era un foarte distins cobzar; peste doi ani, alt complice =i,]n sf`r=it, a=a din doi ani]n doi ani, uneori chiar mai des, din complice]n complice, a avut nenorocirea s[dea peste unul care a pretins cununie]n regul[, =i care,]ndat[ce s-a v[zut furat, n-a]n\eles, ca to\i ceilai\i, c[regulile cele mai elementare ale galanteriei]l obligau s[renun\e la orice scandal; acesta era celebrul Mitache Muscalagiul, un piept =i o for\[erculeane. A p`ndit-o, a prins-o la un chef cu ultimul ei complice, c`nt`nd buc[\i alese din repertoriul p[rintelui ei, s-a n[pustit asupra-i, a lovit-o, a sucit-o, a t[v[lit-o, a zdrobit-o... Cel[lalt fugise ca un la=... C`nd a l[sat-o Muscalagiul din m`ini, juna Zamfira era o mas[ inert[. Iat[ cauza ]ntreitei ei betegeli. Cur`nd, dup[

aceast[scen[at`t de dramatic[, a murit =i Muscalagiul de o violent[ afec\iune de piept. Ce-i r[m`nea de f[cut unei nenorocite v[duve, s[rac[, beteag[de un ochi, de m`na dreapt[=i de piciorul drept?... Acuma, cere.

Cocoana Zamfira salut[gra\ios pe camaradul ei,]i]ntinde m`na st`ng[=i se a=az[al[turi, pe c`nd b[iatul din pr[v[lie i-aduce o \uiculi\[.

— D. Tomi\a n-a venit?]ntreab[coana Zamfira.

— Nu, r[spunde d. Iancu.

— Unde-o fi umbl`nd?...

Zic`nd astea, scoate din s`n o leg[turic[, o pune pe mas[, o \ine cu m`na dreapt[ =i cu st`nga o dezleag[. Din leg[turic[scoate un pumn de m[run\i=, dintre care alege cu b[gare de seam[c`teva buc[\i, s[le arate camaradului.

— Le-ai v[zut s[r[ciile astea noile, domnule Iancule?

— Le-am v[zut... procopseal[! semn de calicie, coan[Zamfiro!

— S-a stricat \ara asta, domnule Iancule! Care cum trece: „Crede, babo, c[e criz[!...”

— Nu vezi dumneata, coan[Zamfiro, dac[a ajuns visteria s[fac[bani de tinichea!...

Pe c`nd vorbesc cei doi camarazi, iat[ c[ intr[ =i d. Tomi\a Barabanciu. }l cheam[ astfel, fiindc[, din tinere\e =i p`n[acum c`\iva ani, a fost tobo=ar municipal. Umbl`nd, cu toba lui, de colo p`n[ colo, pe vreme bun[ =i pe zloat[, vara pe ar=i\[, iarna pe ger, a contractat un reumatism articular acut, pe care nu l-a putut combate dec`t cu rachiu de ism[fiert cu piper. Oric`nd ]l ]ncearc[ la ]ncheieturi, cu nimic altceva nu i se poate alina. Obosit de at`ta carier[, s-a retras cu o pensioar[de treizeci de lei, ca infirm din cauz[de serviciu, =i ca s[nu stea degeaba toat[ziua, s[-=i mai fac[de lucru — acuma, cere. D. Tomi\a intr[av`nd aerul foarte contrariat. Se vede c[-l ]ncearc[ la ]ncheieturi. B[iatul din pr[v[lie a ]n\eles aceasta =i aduce numaidec`t, f[r[comand[, rachiul de izm[cu piper. D. Tomi\a salut[politicos pe camarazi, se a=az[

l`ng[ ei t[cut =i d[ repede pe g`t o doz[; apoi se scutur[din umeri: parc[s-au mai alinat]n\ep[turile reumatismului. De aceea, pacientul se mai]nsenineaz[la fa\[=i intr[ ]n conversa\ie:

— A\i v[zut banii [i noi?

— S[r[ciile de tinichea?... Uite-le, zice cocoana.

— Cocoan[Zamfiro, s[nu zici vorba asta... Dumneata nu-n\elegi cum e chestia...

— Cum e?

— Peste c`teva zile scoate visteria tot d-[=tia de c`te dou[zeci de parale. Care va s[zic[...

— Care va s[zic[... zice d. Iancu.

— Care va s[zic[... zice coana Zamfira.

— Care va s[zic[, zice d. Tomi\a, din c`\i ne d[ cate un ban pe zi, dac[ doi-trei s-or ]nt`mpla s[n-aib[alte m[run\ele dec`t d-[i de c`te dou[zeci, atunci asta face un condei de c`\iva fr[ncu\i pe lun[... A\i]n\eles?...

N-apuc[s[r[spunz[camarazii dac[au]n\eles sau nu teoria financiar[a lui d. Tomi\a, =i s-aude dincolo]n c`rcium[ ]njur`nd cineva, foarte sup[rat cine =tie de ce; apoi,]ndat[, u=a od[i\ii se deschide de perete, =i intr[p[rintele Matache, urmat de paracliserul lui, urmat de b[iat, care aduce pe tav[o jum[tate de pelin turburel cu dou[pahare curate. Cei trei camarazi salut[pe p[rintele, care-i blagoslove=te, a=ez`ndu-se cu paracliserul la masa din potriv[. Coana Zamfira, care de vreo c`teva momente s-a]nc[lzit bine, zice:

— P[rinte Matache, s[ru' m`na, sfin\ia-ta ai v[zut pe [=tia noii?

+i merge =ont`c-=ont`c la masa p[rintelui s[-i arate b[nu\ii de nichel.

— I-am v[zut!... r[spunde p[rintele cu humor.

— Da'... p[rinte Matache, s[ru' m`na, o s[scoa\[=i de dou[zeci de parale?... Dom' Tomi\a zice... Barabanciu...

— O s[scoa\[!... O s[vede\i voi ce-o s[scoa\[!

— Ce?

— Pe dracu o s[-l scoa\[, vai de capul vostru!
— Ce-o s[scoa\[, p[rinte?]ntreab[d. Iancu.
— Ce?... las[c[o s[vede\i voi, p`rli\ilor, ce!
— Ce-o s[scoa\[, p[rinte Matache, s[ru' m`na?
— O s[scoa\[de c`te dou[parale...
— Ce?!
— +i de c`te-o para!
— C`nd?!
— Acu, zilele astea...
— De c`te dou[parale?
— +i de c`te-o para!
— De c`te-o para!!
— Tr[sni-i-ar Maica Domnului!!!

1900

O LACUN{...

CUPRINS

Lache Diaconescu =i Mache Preotescu sunt impiega\i]n aceea=i mare administra\ie =i totodat[sunt foarte buni prieteni. Pe l`ng[acestea, Mache s-a logodit zilele trecute cu sora dnei Diaconescu, dra Cecilia Pavugadi, care-=i termin[la var[cursul de piano la conservator. Colegi, prieteni =i cumna\i... }n aceast[ ]ntreit[calitate, cei doi camarazi ies de la cancelaria lor la =ase ore seara =i, sub aceea=i umbrel[, pornesc pe Calea Victoriei la vale, s[se abat[pe la o b[c[nie; trebuie s[t`rguiasc[ ni=te mezeluri pentru mas[ — Mache va pr`nzi la Diaconescu]mpreun[cu dra Cecilia. }n treac[t, Mache ia de la o cofet[rie bomboane =i pr[jituri, =i dintr-o flor[rie dou[buchete. Pentru cine?... Ghici\i... Se-n\elege c[dintre cei doi camarazi cel mai gr[bit nu este Lache. De aceea Mache]i zice, de c`te ori Lache vrea s[se opreasc[la vreo vitrin[:

— Las[, mon=er; ai mai repede, c[e t`rziu; s[nu ne a=tepte damele!

La care, Lache r[spunde:

— Las[, mon=er; =tiu eu; nu o s[ne punem la mas[de acum.

Dar Mache replic[:

— Da, dec`t iar nu face s[mergem tocmai la vremea mesii; s[nu ne a=tepte damele!

Merg`nd a=a, ajung]n Pia\a Teatrului...

Lache zice:

— Ai s[bem c`te o bere la Gambrinus...

— }nt`rziem, Lache...

— Las[, mon=er, =tiu eu... Numa c`te o bere...

— Da, dec`t nu face pentru ca s[ne a=tepte damele...

+i am`ndoi intr[ ]n ber[rie... Aci se-nt[mpl[ s[ g[seasc[ o sum[ de colegi, care le fac loc la masa lor, str`ng`ndu-se c`t se poate. Colegii urmeaz[o discu\iune foarte animat[: ei comenteaz[decizia Cur\ii]n procesul asasinatului =i complotului bulg[resc[1], =i dac[voim s[fim drep\i, trebuie s[m[rturisim c[cea mai deplin[armonie domne=te]n aceast[dezbatere; to\i sunt de p[rere c[decizia este dreapt[=i bine cump[nit[. Dar cei doi prietini intervenind]n dezbatere, Lache, „pentru prima oar[ ]n via\a lui”, constat[cu regret c[legea noastr[penal[prezint[o lacun[, c[„n-avem pedeapsa cu moarte”. El nu este un om crud — toat[lumea care-l cunoa=te =tie foarte bine aceasta...

— Dar c`nd vine, m[-n\elegi, un caz ca acesta, ca s[nu mai aib[cineva siguran\a vie\ii]n \ara lui...

— |al! strig[Mache b[t`nd]n mas[...

— ...C`nd orice asasin, m[-n\elegi, pl[tit de o m`n[criminal[, poate pentru ca s[vie, sub pretext de politic[, =i]n \ara ta, c`nd e=ti lini=tit =i c`nd e=ti cu con=tiin\a]mp[cat[c[\i-ai]mplinit p[n[-n cap[t datoria, =i nu e=ti]ntru nimic vinovat, pentru ca s[vie, m[-n\elegi...

---

[1] Diversiune =ovin[din aceea vreme, creat[de guvernan\i cu scopul de a]nvenina rela\iile diplomatice dintre Bulgaria =i Rom`nia.

— |al! \al!! strig[Mache b[t`nd foarte tare]n mas[.
— Ci stai, mon=er!
— E t`rziu, Lache!
— Ce t`rziu?
— Nu face pentru ca s[ne-a=tepte...
— Stai un moment... Pentru ca s[vie, m[-n\elegi...
— |al!!!
— ...A=!... Asta, nu! s[m[ier\i! Asta, trebuie pedeapsa cu moarte!
Opiniile sunt]mp[r\ite de acum]ncolo. P[rerea lui Diaconescu g[se=te la c[\iva camarazi aprobare, pe c`nd al\ii o combat „]n numele principiilor moderne”.
— Principiile moderne!? strig[Lache. Da’ dumnealor, m[-n\elegi, moderni sunt?
— |al!!! strig[desperat Mache.
— Ci stai! mon=er; m[plictise=ti...
— E t`rziu, Lache... +apte trecute...
— Nu e nici =apte =i jum[tate.
— Era vorba la =apte.
— Las’ c[=tiu eu... Ce-\i pas[?
— Da, mon=er; dar nu face pentru ca s[l[s[m s-a=tepte...
— N-a=teapt[, n-ai grije, =tiu eu... Care va s[zic[, dac[vii =i invoci principiile moderne, apoi, te rog, f[bun[tate =i le aplic[dumneata mai]nt`i, ca s[ai dreptul pentru ca s[zici „principiile moderne”. Dar pumnalul dumitale tot principii moderne este?... Care va s[zic[toporul tot principii moderne, ai?
— Lache!
— Las’ c[nici noi nu suntem a=a de pro=ti, cum crede\i d-voastr[, pentru ca s[nu =tim ce va s[zic[principiile moderne.
— Lache!!
— E=ti teribil, mon=er, c`nd]\i abate \ie ceva; e=ti teribil, parol! Las[-m[, domnule, s[termin, =i mergem... E=ti teribil, parol!
— +apte =i jum[tate, Lache!

— Ia s[=tie dumnealor c[este aici o justi\ie, care pedepse=te cu asprime orice tentativ[, m[-n\elegi...

— Lache!

— Ia s[=tie c[sunt judec[tori la Berlin!

— Lache!!

— C[ ]n materie politic[nu-\i este permis a mai]ntrebuin\a violen\a f[r[s[mergi la ghilotin[...

— Lache!!!

— E=ti teribil, mon=er, parol!

— Opt f[r[un sfert, Lache; dac[nu mergi, eu te las, m[duc singur...

— Cum, singur?

— M[duc la un birt... Nu face s[l[s[m damele pentru ca s[ne a=tepte... |al! |al!!

Pl[tesc]n sf`r=it, salut[pe camarazi =i pleac[. La u=[Lache se opre=te... I-a fulgerat prin minte]nc[„un argument”. Se]ntoarce =i porne=te-napoi spre masa camarazilor:

— +i-n definitiv, m[ ]n\elegi...

Dar Mache l-apuc[,]l]nv[rte=te-n loc =i-l scoate pe u=[.

— E=ti teribil, mon=er, parol! zice Lache. Hai la b[c[nie... Trebuie s[lu[m mezeluri.

}n b[c[nie, al\i camarazi... Iau \uici =i comenteaz[— ce? decizia Cur\ii, fire=te.

— Lache! zice Mache cu groaz[. Haide-n alt[parte!

Dar Lache a intrat deja]n dezbatere =i, „pentru prima oar[ ]n via\a lui”, trebuie s[constate cu regret c[legea noastr[penal[prezint[o lacun[... De ast[dat[ ]ns[, Lache]nt[mpin[o opozi\ie cr`ncen[. Mai cu seam[Sache Potropopescu se ridic[ ]n contra teoriei barbare a lui Diaconescu cu un formidabil bagaj de argumente =tiin\ifice.

Dar Diaconescu z`mbe=te caracteristic: se vede bine c[mestec[ ]n sine o replic[zdrobitoare.

— Lache! zice dezolat Preotescu; las[, Lache! Aide c[am cump[rat mezelurile... Aide, Lache! las[, Lache!

— Nu las, domnule!

— Aide, Lache! Opt trecute, Lache! Nu face pentru ca...

— E=ti teribil, mon=er, parol!

Atunci Preotescu, foarte rug[tor c[tre Protopopescu, care urmeaz[cu argumenta\ia lui:

— Las[, Sache!... E t[rziu, Sache!

— +i]n definitiv... zice Lache.

Dar Mache]l]mpinge spre u=[,]l scoate afar[=i]l urc[-ntr-o tr[sur[.

— }nainte, birjar! =i m`n[mai iute!

— E=ti teribil, mon=er, parol!

Tr[sura merge]n fug[:

— Opt =i jum[tate, Lache; ne-a=teapt[damele; ne-am f[cut de ru=ine; s[vezi ce sup[rare o s[fie!

— Ia las[-m[, mon=er! dumneata nu vezi ce absurdit[\i sus\in dumnealor... Cum?... Care va s[zic[s[intri dumneata]n cas[la mine cu pumnalul, cu toporul, cu conspira\ii, cu comploturi =i asasinaturi, =i eu s[stau cu m`inile ]n =olduri =i, ]n loc s[ te iau de urechi ca pe un m[gar, =i s[-\i zic: destul! p`n-aci! nu-\i permit mai mult]n \ara mea! — eu, nu! eu s[viu pentru ca s[-\i zic: bravo! bine faci! s[mai pofte=ti =i aldat[... S[m[ier\i! astea s[le spuie d. Potropopescu la al\ii, asta nici o umanitate nu poate pentru ca s[fie!...

— M`n[mai iute, nene! strig[Mache c[tre birjar.

— Eu, orice ar zice d. Potropopescu, eu s[-mi dai voie pentru ca s[zic c[legea noastr[penal[prezint[o lacun[!

Au ajuns... Mache sare repede jos, pl[te=te birjarului =i,]nc[rcat]n buzunare cu mezeluri,]ntr-o m`n[ cu pachetele de la cofet[rie, ]n alta cu dou[ buchete, sun[ destul de emo\ionat. Din[untru s-aud valuri de armonie. Dar clopo\elul zb`rn`ind, pianul amu\e=te ca

prin farmec. Peste un moment, domni=oara Cecilia Pavugadi deschide... Scuzele dlui Preotescu pentru]nt`rziere sunt pe deplin primite de cele dou[ dame: ]l cunosc a=a de bine pe d. Diaconescu... „C`nd vine dumnealui vreodat[la vreme?”... Doamnele sunt]nc`ntate de aten\ia dlui Preotescu: a=a frumoase buchete!... La mas[...

— Domnule Preotescu, zice dra Pavugadi, \i-am preparat o surpriz[: am studiat o bucat[...

— Sublim[! zice madam Diaconescu.

— A! domni=oar[...

—|i-a pl[cut, zice Lache c[tre Mache, \i-a pl[cut d. Potropopescu cu absurdit[\ile dumnealui... Auzi dumneata!...

— Las[, Lache! zice Mache.

— E=ti teribil, mon=er, parol!

— +i ce bucat[, domnisoar[?

— O bucat[nou[... *Stella confidente...*

— Eu nu-i]n\eleg, pe onoarea mea, zice d. Diaconescu; c`nd vezi c[=i popoarele cele mai civilizate...

— Las[, Lache... O s-o c`nta\i, sper...

— Fire=te...

...Toata lumea se scoal[de la mas[. Cafeaua se serve=te]n salon. Dra Pavugadi se a=az[la clavir =i-ncepe. Mache]n picioare, transportat, extaziat, se las[dus de acele valuri de armonie... Dar Lache]l trage discret de m[nec[=i-i zice]ncet, ca s[nu turbure lini=tea artistei:

— E absurd, mon=er, s[intru]n casa dumitale cu toporul... =i dumneata, m[-n\elegi...

— Las[, Lache!

— Lacuna asta trebuie, mon=er...

— Las[, Lache... s-ascult[m, Lache!...

— E=ti teribil, mon=er, parol!...

1900

INSPEC|IUNE

CUPRINS

Mai mul\i prietini — impiega\i]n diferite administra\ii publice — stau de vorb[, la masa lor obicinuit[ ]ntr-o ber[rie, despre chestiunile la ordinea zilei. Firesc lucru ca, dintre toate, s[-i intereseze una mai cu seam[; e vorba de nenorocirea unui coleg, vechi impiegat, reputat p`n[ mai zilele trecute ca un func\ionar model, ca om de o probitate mai presus de orice b[nuial[, =i care fuge din \ar[ l[s`nd]n casa public[o foarte]nsemnat[lips[de bani. Fiecare dintre camarazi comenteaz[ ]n felul s[u aceast[trist[aventur[: unul]nfiereaz[cu toat[asprimea fapta, altul nu =i-o poate explica]ndestul, altul]ncearc[s[g[seasc[o scuz[pentru fugar;]n fine, d. Anghelache depl`nge pe nenorocitul acela „care nu e dec`t o victim[a neglijen\ei altora!” La aceast[p[rere, aruncat[cu toat[seriozitatea de d. Anghelache, to\i ceilal\i fac ni=te ochi mari; din aceasta, vede d. Anghelache c[amicii lui nu i-au priceput deloc vorbele, =i astfel se simte obligat a le da explica\iunile necesare. +i nu trebuie s[uit[m a spune c[dintre to\i cel mai competent]n materie este d. Anghelache: d-sa este m`nuitor de bani publici]ntr-o mare administra\ie.

— Fire=te c[nu este el de vin[, zice d. Anghelache. El este o victim[a neglijen\ei altora!

— !?

— De c`t[ vreme nu a fost controlat? De c`\i ani nu a venit vreun inspector s[-i verifice casa?... Mizerabilii!

— D[-mi voie! care va s[zic[, dac[m`nuie=te cineva bani publici =i nu este controlat la vreme, asta]nsemneaz[c[delapidarea, c[necinstea lui ar fi scuzabile?... S[m[ier\i!

— Ba nu te iert deloc! strig[foarte tare d. Anghelache, b[t`nd cu pumnul]n mas[. Nu te iert deloc, pentru c[d-ta nu-n\elegi, n-ai idee de ce vorbe=ti!

Cine n-ar cunoa=te bine pe d. Anghelache, =i-ar explica tonul =i

manierele acestea violente prin num[rul paharelor de bere consumate;]ns[camarazii]l cunosc destul ca s[caute o alt[explica\ie; pe c`nd o caut[ ]n zadar, d. Anghelache]nghite pe ner[suflate]nc[un pahar =i urmeaz[din ce]n ce mai cu c[ldur[:

— Dumnealor s[-i trag[p[catele nenorocitului! Dumnealor l-au m`ncat! Dac[ la cea dint`i ciupeal[ar fi venit un domn inspector =i i-ar fi f[cut casa, ar fi g[sit lips[mai nimic... A=a e?

— A=a e!

— +i dac[i-ar fi zis: „Amice,]\i lipsesc patru-cinci sute de lei din cas[; ia fii bun d-ta =i-i pune imediat la loc, =i aldat[socote=te mai bine; c[foarte cur`nd am s[viu iar s[te vizitez, =i-\i declar c[nu-\i voi mai vorbi tot astfel: imediat voi raporta cui de drept!” A=a e c[nu se nenorocea omul?

— A=a e!

— Apoi dac[e a=a, strig[d. Anghelache foarte tare, tr`ntind cu paharul]n mas[, dac[e a=a, de ce v[face\i c[nu-n\elege\i? ori sunte\i idio\i?

Idio\i! Cuv`ntul acesta face pe camarazi s[ nu mai in\eleag[ nimica. Ca s[ pronun\e d. Anghelache, care este un tip de urbanitate,[1] astfel de cuv`nt, desigur trebuie s[fie scos din \`\`ni. }ns[ce?... ce l-a putut scoate astfel din \`\`ni pe d. Anghelache? Iat[ce nu pot]n\elege camarazii. Dar d. Anghelache bea]nc[un pahar =i foarte enervat urmeaz[:

— +ti\i d-voastr[c`\i bani ]mi trec mie p]n m`n[?

— Mii!

— Vezi c[e=ti prost?...

— Nene Anghelache!

— Mii, ai?... Sute de mii, boule!

— Nene Anghelache!

— Ce, nene Anghelache? ce, nene Anghelache?... |al! |al! |al!!!

— Nene Anghelache, spargi paharul!

[1] Polite\e.

— Nu vezi c[bat de un ceas, =i nu vrea s[vie mizerabilul!... |al!!!

}n sf`r=it, mizerabilul vine... D. Anghelache]=i pl[te=te consuma\ia plus un pahar, care trebuie s[vie.

— Milioane, neghiobule! strig[d. Anghelache. De c`nd crezi d-ta c[n-a mai dat pe la mine cineva, s[-mi verifice casa?

— De c`nd?

— De acum unsprezece ani, de c`nd am luat-o]n primire... Mi=eii!

— Pentru c[te cunosc to\i c[e=ti un func\ionar corect.

— Corect! strig[d. Anghelache fierb`nd... Corect! De unde =tiu dumnealor c[sunt corect?... Canaliile!

+i aduce paharul la gur[.

— Cine poate crede de dumneata c[nu e=ti om cinstit?...

Cinstit!... C`nd aude acest cuv`nt, d. Anghelache se scoal[drept]n picioare cu paharul ridicat]n sus, =i,]n culmea furiei:

— Nu v[permit s[face\i glume proaste pe socoteala mea, m[garilor! c[v[sparg capul!

Tr`nte=te paharul pe masa de marmur[, pref[c`ndu-l]n \`nd[ri, =i iese turbat pe u=[. Lumea toat[ din ber[rie ]=i ]ntoarce privirile spre masa camarazilor, care au ramas consterna\i. C`teva minute,]n timp ce chelnerul =terge urmele accesului de violen\[al dlui Anghelache, tac to\i, c[ut`nd fiecare]n ochii celorlal\i o l[murire...

— Am]n\eles! zice unul.

— S[=tii c-a f[cut-o! adaug[altul.

— E pierdut, nenorocitul!

}n momentul acesta, iat[c[intr[ ]n ber[rie un domn matur. Camarazii de la mas[ ]l salut[respectuos. El se apropie cu bun[voin\[de d`n=ii =i le ]ntinde m`na cu un aer de o v[dit[superioritate.

— Bun[seara, b[ie\i.

— Bun[seara, dle inspector.

— }mi da\i voie?

Mai]ncape vorb[!... =i d. inspector se a=az[ ]n locul unde cu c`teva minute mai]nainte a =ezut d. Anghelache.

— Ce mai nou?]ntreab[noul venit.

— Mai nimica, dle inspector... S-au dat lefurile ast[zi.

— Da?... Eu n-am fost ast[zi la minister, am dormit toat[ziua; ieri-noapte]n tren n-am putut]nchide ochii; era plin de deputa\i =i de senatori... M-a chemat telegrafic ministrul s[viu de la gar[drept la d`nsul acas[... De m`ine]ncepem s[c[lc[m r`nd pe r`nd toate casele... Istoria nenorocitului celuia care a fugit]n America a pus pe g`nduri pe d. ministru.

Cuvintele inspectorului finan\iar produc asupra camarazilor o a=a de puternic[zguduitur[,]nc`t unul, f[r[s[vrea =i f[r[s[=tie pentru ce, zice: „An-ghe-la-che...”

— Cum \i-a dat prin cap de Anghelache?]ntreab[inspectorul... Cu Anghelache vreau s[ ]ncep m`ine... tocmai pentru c[ =tiu c[ la el merge lucrul mai u=or... Ei! dac[ ar fi to\i m`nuitorii de bani publici ca Anghelache...

— An-ghe-la-che...

— ...n-ar mai trebui inspectori finan\iari. Tot vrea guvernul s[fac[economii; — ne-ar putea suprima pe to\i... Ei! ca Anghelache, mai rar, a=a corect =i serios.

— An-ghe-la-che... =opte=te aiurit impiegatul, pe c`nd ceilal\i tac zdrobi\i.

Dar d. inspector nu observ[c`t e de curioas[ ]nf[\i=area camarazilor, sau, dac[ observ[, o atribuie naturalei constr`ngeri pe care trebuie s-o simt[ni=te inferiori av`nd pl[cerea =i onoarea s[ stea la aceea=i mas[ ]ntr-un loc public cu un superior. D. inspector are s[ se scoale de diminea\[ a doua zi pentru ca s[ porneasc[ a face surprize m`nuitorilor de bani publici. A b[ut un pahar mare,]l pl[te=te, apoi]ntinde cu mult[bun[voin\[m`na tutulor inferiorilor =i se retrage. Un moment, camarazii r[m`n]n picioare, ca \intui\i, f[r[a se hot[r] s[mai =az[jos ori s[plece, c`nd unul din ei rupe t[cerea:

— Ce-i de f[cut?

— Nenorocitul!

— Trebuie s[-i d[m numaidec`t de =tire... Imposibil s[-l l[s[m a=a... C`nd l-o vedea pe inspector m`ine,]i cade dambla.

— Trebuie s[-l g[sim... s[-l lu[m cu bini=orul!

— Anghelache?... Se-mpu=c[!

— Nu l-ai v[zut ce iritat era?

— }i lipse=te mult!...

— }ncai s[se fac[nev[zut!...

Repede camarazii pl[tesc consuma\iile, ies, se suie to\i trei]ntr-o birje =i pornesc c[tre locuin\a nenorocitului lor camarad. Anghelache e fl[c[u, st[cu sor[-sa =i cu mama lor,]n Dobroteasa. E aproape unu dup[miezul nop\ii.

— Trebuie s[doarm[nenorocitul f[r[grij[...

— A=! f[r[grij[! nu l-a\i v[zut]n ce hal era?

— Eu g`ndesc c[-=i face bagajele...

— S[-l lu[m cu bini=orul...

Au ajuns... }n cas[nu e nici o lumin[. La fereastra od[ii de la pod, unde doarme Anghelache, perdeaua este ridicat[.

Mahalaua e cufundat[ ]n deplin[t[cere; nici o mi=care alta dec`t p`lp`iala rarelor becuri de gaz. Unul dintre camarazi bate discret la geam; nici un r[spuns. Mai bate o dat[: acela=i rezultat.

— Doarme dus!

— Bate mai tare!

— Cine e?]ntreab[un glas t`n[r din[untru.

— Bate mereu!

— Cine e?

+i la fereastr[, apare o icoan[alb[cu m`inile]ncruci=ate pe piept... E domni=oara Eliza, sora lui Anghelache. Camaradul care a b[tut zice foarte emo\ionat:

— Dormea\i, domni=oar[Elizo?

— Da, dle Costic[... Ce e?

— M[scuza\i c[v-am deranjat somnul... Nenea Anghelache n-a venit?

— Nu!

— Ne da\i voie s[-l a=tept[m...

— }l a=tepta\i degeaba... a trimis vorb[asear[pe la zece cu un comisionar s[stingem =i s[-ncuiem, c[nu vine la noapte acas[... E poftit la o petrecere cu ni=te prieteni =i nu crede s[scape p`n[la ziu[...

— Nenorocitul!... Noapte bun[, domni=oar[Elizo!

— Mersi!

+i icoana cea alb[se retrage de la fereastr[sting`ndu-se-n]ntuneric.

— Ce e de f[cut?

— Dup[el!... Trebuie s[-l g[sim undeva.

— M`n[, birjar!

— Nenorocitul!

Unde?... unde s[fie nenea Anghelache?... De at`tea ceasuri acuma, bunii camarazi ]l caut[, alerg`nd prin]ntunericul nop\ii de colo p`n[ colo, c`nd]n birje, c`nd pe jos — degeaba! Au fost de-a r`ndul peste tot, de c`te dou[ =i trei ori, prin toate localurile de noapte, pe unde =i-au ]nchipuit c[ s-o fi ]ncurcat, dup[ cunoscutu-i obicei, la luarea lefii... Au mers mai departe: l-au c[utat =i pe unde nu trebuia s[-l caute... Anghelache nic[ieri! Birui\i de osteneal[, demoraliza\i de at`ta nesucces, au intrat]nc[o dat[ ]ntr-o cafenelu\[, unde gazul apune dup[ce a r[s[rit soarele. }n od[i\a din fund, un alt camarad... La lumina sp[l[cit[a becului „Auer”, chipul camaradului seam[n[cu icoana unui martir]n urma chinurilor: e alb ca varul, cu umbre albastre; f[lcile-i sunt]ncle=tate; nasul tras; ochii pierdu\i]n extaz. }n m`na-i asemenea alb[, ca =i cum pe sub piele n-ar mai curge un pic de s`nge, \ine o linguri\[, cu care amestec[,]ncet,]ncet de tot, zah[rul]ntr-o cea=c[plin[cu =var\. Din c`nd ]n c`nd ofteaz[din ad`nc pe nas, umfl`ndu-=i n[rile. Cum]l v[d, camarazii se apropie de el =i-l salut[. El le

z`mbe=te — z`mbetul sf`nt al martirului, care-ntrevede, prin deschiz[tura regiunilor cere=ti, lumina vie\ii eterne — =i urmeaz[ s[ amestece ]n cea=c[ f[r[ a schimba c`tu=i de pu\in m[sura mi=c[rii. Camarazii,]n\eleg`nd starea sufleteasc[ a camaradului, s-a=az[ discre\i la o mas[ al[turi =i comand[ cafele... Dar unul are o inspira\ie =i, mai pu\in discret dec`t ceilal\i, se adreseaz[c[tre omul care amestec[-n cea=c[:

— Mitic[... nu cumva ai v[zut tu ast[-sear[pe undeva pe nenea Anghelache?

Mitic[z`mbe=te =i face semn din cap c[da. To\i trei camarazii se ridic[drept]n picioare:

— Unde?

Mitic[face semn cu palma st`ng[pe mas[, adic[: *aici*.

— C`nd?

Mitic[face din buze un semn =i ridic[din umeri, adic[: *n-a= putea spune precis, c`nd...*

— Spune, nene, p[catele mele! strig[unul scos din r[bdare!... C`nd a plecat?

Mitic[amestec[cu m`na dreapt[ =i arat[ cu cea st`ng[spre u=[: *acu=ic-a plecat*.

— Ci vorbe=te, domnule! e=ti mut? ce dracu! Unde a plecat? Mitic[las[linguri\a =i zice cu o sfor\are suprem[:

— ’A... ’[p... ’[pt...

+i caut[s[prinz[iar linguri\a.

— Unde?

— ... `pt[iie!

+i prinde linguri\a =i-ncepe iar s-amestece.

— B[iete! strig[unul dintre camarazi.

Chelnerul vine...

— A fost]n urma noastr[pe aici nenea Anghelache?

— Da!

— A fost pe aici!... C`nd?

— Adineaori...

— Nu i-ai spus c[l-am c[utat? c[avem o afacere foarte important[=i s[ne a=tepte?

— Ba da.

— +i ce-a zis?

— A zis: ce afacere important[? s[m[sl[beasc[!

— Nenorocitul!

— +i nu =tii unde a plecat?

— ... ’pt[iie!

— Cum?

— La l[pt[rie, t[lm[ce=te chelnerul, care e deprins cu vorba lui d. Mitic[.

Peste c`teva momente, o birje iese]n goan[pe la capul podului c[tre =osea...

La l[pt[rie,]ntuneric bezn[.

— Ce-i de f[cut?

— }napoi, birjar!

— Haid’ iar acas[. Trebuie s[se fi]ntors.

— E=ti nebun? Tocma-n Dobroteasa?... Ne-apuc[ziua pe drum...

— Dar putem s[-l l[s[m a=a?... Dac[nu =tie nimica, se duce la can\ilerie, =i-l prinde acolo inspectorul... Trebuie s[=tie ce-l a=teapt[...

Se face]n adev[r ziu[c`nd camarazii ajung]n Dobroteasa... Nenea Anghelache n-a venit acas[. Sunt =apte ceasuri... Peste dou[ceasuri, fiecare trebuie s[fie la postul s[u. }n definitiv, au con=tiin\a]mp[cat[c[=i-au dat toat[osteneala s[-l scape, ca buni camarazi =i amici. Oamenii au f[cut tot ce puteau face; de acuma, aib[Dumnezeu grij[de Anghelache! Cei trei camarazi se despart, s[mearg[fiecare la treaba lui. Unul dintre d`n=ii, care lucreaz[ ]n aceea=i administra\ie cu Anghelache, ia ]ns[rcinarea s[ comunice la dejun ce s-a mai ]nt`mplat. +i,]n adev[r, peste c`teva ceasuri, la dou[sprezece trecute ceilal\i doi camarazi se-nt`lnesc la birtul lor, unde al treilea vine tocmai la unu s[le comunice lucruri de o extrem[gravitate.

Pe la unsprezece ceasuri, c`nd trebuie s[ se deschiz[ casa, a venit inspectorul financiar, =i, a=tept`nd pe Anghelache, s-a pus s[cerceteze registrele. Pe la unsprezece =i jum[tate, s-a trimes un aprod cu birja acas[la Anghelache s[-l cheme, c[-l a=teapt[inspectorul. Aprodul s-a-ntors dup[dou[sprezece cu r[spuns c[d. Anghelache n-a mai dat p-acas[de ieri diminea\[, c[noaptea a trimes vorba s[nu-l a=tepte cocoanele, c[nu vine. La vorbele aprodului, inspectorul a-nceput s[r`z[... pe urm[ a cerut lum`nare =i cear[, a pecetluit casa =i a plecat spun`nd c[se-ntoarce la trei.

— Nenorocitul de Anghelache!

Imediat dup[dejun, camarazii se reped]n Dobroteasa. Dar =i acuma acela=i rezultat — Anghelache nu se afl[. Din Dobroteasa apuc[la st`nga, s[ ias[ pe chei spre Pia\a Mare. Trec`nd prin fa\a Morgei, v[d c[ru\a funebr[: un nou oaspete a venit, s[tul de c[ldurile vie\ii, s[coboare]n r[corosul otel. Camarazii]=i fac cruce =i, privindu-se unul pe altul, se-ncrunt[, ca =i cum ar voi s[goneasc[unul din mintea altuia un g`nd, acela=i, pe care unul altuia =i l-au ghicit.

— S[rmanul Anghelache!... Unde-o fi Anghelache?

La =ase seara, la Gambrinus, t[n[rul comunic[celor doi urmarea inspec\iunii. La trei f[r[un sfert, inspectorul s-a]nfiin\at la cas[, =i iar a mai cercetat registrele, =i iar a trimes zadarnic pe aprod]n Dobroteasa. Apoi a]ncheiat un proces-verbal, dispun`nd c[, dac[ =i a doua zi casierul nu se va prezenta la post, s[ se cheme l[c[tu=ul. Pe c`nd poveste=te camaradul, iat[c[vine un b[iat cu gazete; fiecare dintre cei trei prietini ia c`te una =i-=i arunc[ ochii pe ultimele informa\iuni. Unul d[ un \ip[t =i ]ncremene=te cu gazeta ]n m`n[.

— Anghelache!

At`t poate zice =i]ntinde gazeta,]n care fiecare cete=te:

„Azi diminea\[s-a g[sit la =osea sp`nzurat un om bine ]mbr[cat ]n v`rst[ca de 40-45 de ani. Din ordinul procurorului, cadavrul, asupra c[ruia nu s-a g[sit nimic alta dec`t un plic cu adresa

Anghelache M., m[run\i=]n monede nou[de nichel ca de =aptezeci de bani =i un ceasornic de argint cu monograma A. M., a fost transportat la morg[”.

— Bravo! nene Anghelache!...

— Da! mai bine moartea dec`t dezonoarea!

— S[rmanul nenea Anghelache!

+i to\i trei camarazii se despart cu inima zdrobit[.

A doua zi, la dejun...

— S-a deschis casa...

— }i lipse=te mult?

— Nimic nu lipse=te!

— !?

— S-a g[sit]n plus un pol de aur rom`nesc din ’70,]nvelit]ntr-o foi\[de \igar[.

— !!

— Trebuie s[mergem la Morg[s[-l vedem! eu nu m-ast`mp[r p`n[nu-l v[d!

+i pornesc iar to\i trei. La Morg[se preg[tesc servan\ii a-l preda pe Anghelache s[-l duc[acas[, fiindc[i s-a stabilit complet identitatea =i l-a reclamat familia. Camarazii s-au apropiat de masa pe care st[camaradul lor.

— De ce?... de ce, nene Anghelache? a]ntrebat pl`ng`nd ca un prost cel mai t`n[r.

Dar, nenea Anghelache, cuminte, n-a vrut s[r[spunz[.

1900

CUPRINS

TRIUMFUL TALENTULUI...

Au fost odat[-ntr-o =coal[de provincie doi buni camarazi: Ni\[Ghi\escu =i Ghi\[Ni\escu. Am`ndoi erau potrivi\i la-nv[\[tur[=i la purtare. Ni\[ ]ns[se deosibea, =i nu numai de Ghi\[, dar chiar de to\i copiii ceilal\i, prin talentul lui la scris, de care se minuna cu

drept cuv`nt toat[ lumea. }n anul al patrulea de =coal[ primar[, Ni\[ ajunsese s[ scrie a=a de frumos, ]nc`t, adesea, caietul lui ai fi zis c[este modelul de caligrafie tip[rit; pe c`t[ vreme, Ghi\[ scria cum nu se poate mai ur`t; pe l`ng[ c[-i era m`n[dreapt[=ubred[, fiindc[-i degeraser[degetele de mic, n-avea b[iatul nici apuc[tur[din ochi la lucru de piguleal[. A=a, ispr[vind clasele primare, s-au desp[r\it cei doi buni camarazi, ca s[mearg[fiecare dup[norocul lui. Ghi\[s-a dus la \ar[pe l`ng[ tat[-s[u, care era negustor cu dare de m`n[; iar Ni\[, copil s[rman, a apucat spre capital[, ascult`nd de sfatul dasc[lului s[u.

— F[tul meu, tu p[rin\i n-ai, carte mult[nu \i-e dat s[-nve\i, c[nu prea e=ti de=tept; slug[nu te po\i face, c[e=ti cam lene=... |i-a dat =i \ie Dumnezeu un dar; ai icoan[la scris; \ie cu condeiul \i-e dat s[te hr[ne=ti. Du-te la Bucure=ti, acolo ai s[intri copist]n vreo can\ilerie =i-ncet-]ncet, cum te =tiu c[n-ai purt[ri prea rele, cu vremea ai s[-naintezi.

Ni\[a ajuns]n capital[=i s-a pus s[-=i caute de lucru. A f[cut cuno=tin\[ba cu unul, ba cu altul, recomand`ndu-=i talentul =i c[p[t`nd din toate p[r\ile complimente =i dovezi de admira\iune. Dar afar[de acestea, n-a reu=it deocamdat[s[capete nimic mai mult. Ni\[nu =i-a pierdut speran\a =i bine a f[cut; c[ci iat[c[-ntr-o sear[o cuno=tin\[i-a spus:

— M`ine diminea\[, la ceasurile unsprezece, s[te afli la ministerul de interne: se \ine concurs pentru trei posturi de copi=ti; desigur ai s[cape\i unul.

Se-n\elege c[Ni\[n-a lipsit a se]nfiin\a la vreme. Concuren\ii,]n num[r de vreo treizeci, au fost introdu=i]ntr-o sal[mare; aci,]n fa\a comisiunii, compus[din directorul ministerului ca prezident, subdirectorul ca viceprezident =i trei =efi de birou ca membri, li s-a dictat de c[tre unul dintre ace=tia cu glas tare timp de cinci-=ase minute. Apoi d. pre=edinte a zis:

— Destul! acum fiecare s[-=i isc[leasc[proba.

De=i dictarea mersese cam prea iute, Ni\[s-a uitat lung pe foaia lui,]nainte de a o isc[li, a z`mbit mul\umit de sine, apoi a isc[lit =i a ]nm`nat-o cu mult respect unui domn membru, care a str`ns toate probele. Peste dou[zile, s-a dat rezultatul concursului... Numele Ni\[Ghi\escu nu figura]ntre cele trei numiri.

— +i ce frumos scrisesem, domnule! a zis Ni\[, m`hnit, cuno=tin\ii sale.

— Un t`n[r nu trebuie s[ despere de la ]nt`ia]ncercare, i-a r[spuns cuno=tin\a: mai sunt]nc[=apte ministere; or s[se mai iveasc[locuri.

}n adev[r, peste c`teva luni, se ivesc dou[locuri la alt minister. Ni\[nu lipse=te a se]nfiin\a. +i iar mul\ime de concuren\i, iar comisiune, iar dictare, iar formalit[\ile obi=nuite, =i a doua zi iar nu se afl[ ]ntre cele dou[numiri numele Ni\[Ghi\escu.

— +i ce frumos scrisesem, domnule! zise Ni\[cuno=tin\ii lui.

— R[bdare, t`n[rule! n-a intrat vremea-n sac, o s[-\i vie =i r`ndul dumitale; mai sunt =ase ministere; or s[se mai iveasc[locuri.

A trecut c`tva timp, =i iat[ c[ s-au ivit c`teva locuri la al treilea minister. Acela=i rezultat pentru d. Ni\[Ghi\escu. Fire=te]ns[c[, oric`t i-ar fi crescut m`hnirea, Ni\[n-avea de ce s[despere; mai erau]nc[cinci ministere; trebuia s[se mai iveasc[locuri. +i s-au ivit, pe r`nd, locuri ]nc[ la patru ministere =i s-au \inut concursuri; =i d. Ni\[ Ghi\escu a luat parte la fiecare concurs =i, dup[ fiece resultat de concurs, concurentul nostru a zis, din ce ]n ce mai m`hnit:

— +i ce frumos scrisesem, domnule!

+i cuno=tin\a lui i-a r[spuns:

— Nu despera, t`n[rule! a mai r[mas]nc[un minister, tocmai acela unde se cere cu dinadinsul caligrafie pentru acte =i documente; trebuie s[se iveasc[acolo vreun loc.

Parc[a proorocit cuno=tin\a lui Ni\[: n-a trecut o s[pt[m`n[, =i iat[c[s-a publicat concurs pentru un post de perfect caligraf la

acel ultim minister. S-a pus d. Ni\[pe br`nci, ]n a=teptarea concursului, s[-=i fac[ m`na, exercit`ndu-se ]n fiecare zi, pe h`rtie velin[, la fel de fel de scriituri — engleze, italice, gotice, bastarde, ronde, majuscule, minuscule, =.cl.,]n fel de fel de m[rimi, de la doi centimetri p`n[ la un milimetru, =i cu =i f[r[ transparent. Era acuma gata... Dar, ]n ajunul concursului, se-nt`mpl[, cum se-nt`mpl[ ]n orice poveste, s[ se-nt`lneasc[— cu cine? cu o veche a lui cuno=tin\[, cu bunul s[u camarad de odinioar[, cu Ghi\[Ni\escu, b[iatul cu degetele degerate.

— Ghi\[!

— Ni\[!

+i din vorb[-n vorb[, afl[Ni\[c[tata lui Ghi\[, dup[ce a sc[p[tat, a murit, c[Ghi\[a venit la Bucure=ti cu o scrisoare de recomanda\ie c[tre ministrul la ministerul c[ruia se \ine m`ine concursul, c[ministrul l-a primit foarte bine =i i-a spus c[a doua zi, la ceasul fix, s[se prezente la minister, s[ia parte negre=it la concurs.

— Tu? la concursul de m`ine? a zis pufnind de r`s Ni\[.

— Da, eu...

— La concursul de m`ine?

— Ei! da... la concursul de m`ine.

— Da' tu =tii pentru ce loc e concurs, Ghi\[?

— Nu...

— Pentru un loc de perfect caligraf, amice Ghi\ic[!

— Apoi, dac[mi-a ordonat ministrul s[merg... se poate?

— Apoi, m[prezent =i eu, Ghi\[.

— Bine, prezent[-te =i tu.

— Cu mine! la caligrafie, Ghi\ic[?

— Cu tine la caligrafie... Eu =tiu ce mi-a ordonat ministrul.

— Bine!

Cu a=a ton a pronun\at Ni\[acest bine!]nc`t Ghi\[, dup[ c`teva momente de g`ndire t[cut[, i-a zis:

— Ni\[... Eu am venit]n Bucure=ti cu ceva p[r[lu\e... tu zici c[e=ti tinichea de tot. Eu... dac[vrei tu...

— Ce s[vreau?

— Eu \i-a= da \ie trei-patru poli... s[...

— S[ce?

— S[m[la=i, s[nu vii la concurs...

— Eu!?

— Eu tot am recomanda\ie...

— S[pofte=ti la concurs cu recomanda\ia dumitale!

Dar iat[c[ ]n acest moment se apropie cineva de cei doi prieteni — este cuno=tin\a lui Ni\[.

— Domnule Ghi\escu, a= vrea s[-\i spun ceva...

Ni\[las[pe Ghi\[la o parte.

— Domnule Ghi\escu, bucur[-te: ai sc[pat de concursul prin ministere; \i-am g[sit un loc la o litografie, un loc pl[tit mult mai bine ca unul de copist, =i]n care po\i s[-\i faci un mai frumos viitor. Prime=ti?

— Primesc... Dar un moment...

+i Ni\[, dup[ce a g`ndit o clip[ foarte ad`nc, face la dreapta-mprejur =i se-ntoarce l`ng[Ghi\[.

— Ghi\[, tu vrei s[-mi dai trei-patru poli, s[nu m[prezent la concurs... Eu am o combina\ie mai bun[=i pentru tine =i pentru mine...

— Care?

— Din contr[, s[ne prezent[m am`ndoi la concurs; tu ai recomanda\ie, eu caligrafie, s[isc[lesc eu cu numele t[u proba mea, =i tu s[isc[le=ti proba ta cu numele meu...

— Ei! dac[ai vrea...

— Vreau.

— Pe onoarea ta?

— Pe onoarea mea!... S[-mi dai cinci poli.

— }\i dau!

+i Ghi\[se =i execut[. Ni\[ia h`rtia de o sut[, o pune-n buzunar,

iar cei doi camarazi se despart, am`ndoi foarte mul\umi\i, d`ndu-=i]nt`lnire pe a doua zi, la minister, fix la unsprezece. A doua zi, printr-o ]nt`mplare neexplicabil[, nu s-au prezentat la concursul de perfect caligraf dec`t doi candida\i: fire=te erau vechii camarazi. Ni\[ s-a purtat foarte galant; pe c`t[vreme m`na degerat[ a camaradului s[u tremura de emo\ie pe h`rtia ministeriala, Ni\[, cu toat[siguran\a, f[cea pe coala lui adev[rate *tours de force*[1] . Au ispr[vit =i =i-au isc[lit probele, dup[ ]nvoiala din ajun, fiecare cu numele celuilalt. Ie=ind de la concurs,]n sala de a=teptare, Ghi\[a mul\umit cu efuziune camaradului s[u, iar acesta i-a zis:

— Numai doi am fost: recomanda\ie ai, caligrafie am, slav[Domnului! s[fie c`t de ai dracului, pe cine o s[numeasc[?

N-apuc[s[termine vorba Ni\[, =i u=a se deschise.

— Rezultatul concursului! strig[solemn prezidentul comisiei. S-au prezentat doi concuren\i: Ni\[Ghi\escu =i Ghi\[Ni\escu. A reu=it domnul...

— Domnul?]ntrebar[ ]ntr-un glas cei doi concuren\i.

— Domnul Ni\[Ghi\escu!

— Da\i-mi voie, domnule director, zise Ni\[atins, pe c`nd Ghi\[nu =tia ce s[creaz[; trebuie s[fie o gre=al[! poate c[n-a\i v[zut bine probele!

— Cum!]ntreb[aspru directorul, prezidentul comisiei.

— Slav[Domnului! adaug[Ni\[... ne cunoa=tem ce putem... Trebuie s[fie: nu Ni\[Ghi\escu, ci Ghi\[Ni\escu.

— Domnule! nu-\i permit s[fii r[u crescut!... m[ ]n\elegi? Am zis bine: a reu=it dl Ni\[Ghi\escu!

Dar dl Ni\[Ghi\escu nu s-a l[sat biruit de asprimea dlui prezident al comisiei; foarte obraznic, a strigat =i mai tare:

— Nu se poate, domnule director! v-a\i]n=elat! uita\i-v[la probe!

---

[1] Realizare excep\ional[, record.

Tonul cu care a zis „uita\i-v[la probe!” a f[cut un efect straniu asupra superiorului: i-a impus, parc[; acest domn a r[spuns:

— }n fine, errare humanum est...[1] S[vedem...

+i zic`nd acestea, a scos din buzunar un plic, pe care camaradul lui Ni\[-l cuno=tea bine, =i din plic a tras o scrisoric[; s-a uitat pe ea cu b[gare de seam[ =i, cu tonul mult mai bl`nd, z`mbind:

— +tii c[ai dreptate dumneata?... A=a e! Vezi?... confundasem... }n adev[r, a reu=it dl Ghi\[Ni\escu.

— A=a da! a r[spuns plin de satisfac\ie dl Ni\[Ghi\escu. +i dl director, grav, se retrase]nchiz`nd u=a.

1900

CADOU

CUPRINS

„Iubite amice,

Ast[-sear[, avem pom de Cr[ciun. Ne-ai promis c[vii s[pr`nze=ti cu noi. Te rog, nu uita. Te a=tept p`n[la =apte f[r[un sfert la ber[rie, ca s[mergem]mpreun[. }n tot cazul, dac[nu ne-nt`lnim, vino direct la noi; dar vino negre=it; se sup[r[Acrivi\a.

Stasache”.

Acrivi\a este so\ia lui nenea Stasache. La oamenii ace=tia se petrece bine; m[duc s[-nt`lnesc pe amicul meu la locul ar[tat. Sunt =apte f[r[un sfert, =i omul meu lipse=te; dar n-a=tept mult, =i iat[-l.

— G`ndeam c[nu vii,]mi zice el.

— Se putea, nene Stasache, s[sup[r pe cocoana Acrivi\a?

— Bine ai f[cut, c[=-a=a e destul de sup[rat[.

— De ce?

— }nchipuie=te-\i, mon=er, c[acum c`teva zile nenea Andrei, senatorul! (=tii c`t \ine el la familia noastr[!) vine, ca dup[obicei,

[1] S[gre=e=ti este omenesc.

la noi =i zice: „Eu, m[-n\elegi, s-a]nchis Senatul =i se duc to\i p-acas[, =i n-am s[fiu de Cr[ciun cu voi, =i m-am g`ndit s[ v-aduc la fi=tecare c`te ceva ca cadou”... =i scoate, =i scoate, =i scoate =i d[-i la cadouri: =i mie =i la copii, =i Acrivi\ii... Acrivi\ii-i d[un inel cu un bril[n\el de toat[frumuse\ea...

— Ei!

— Ei! Eri-diminea\[, eu lipseam de acas[. Vine Mi=u, profesorul — =tii, Mi=u al nostru, care d[medita\ie la b[ie\i, — vine pentru ca s[le dea vacan\[, =i nevast[-mea pleac[s[t`rguiasc[ de-ale casei c`te ceva, c[=tii, dac[le la=i toate pe ajunul Cr[ciunului, nu le mai po\i prididi. M[-ntorc eu acas[...]mi spune fata c[s-a dus coconi\a p]n t`rg. Zic eu: bine! Mai trece ce mai trece, se face dou[sprece, iaca vine =i Acrivi\a foarte sup[rat[. Zic: ce ai? zice: ]nchipuie=te-\i ce mi s-a ]nt`mplat! am pierdut piatra de la inelul lui nenea Andrei.

— C`nd?

— Acuma.

— Unde?

— P]n t`rg... Tocmai la b[c[nie am v[zut c[-mi lipse=te.

— Trebuie s[c[ut[m pe unde ai mai fost.

— Am c[utat peste tot: nu e =i nu e.

— Trebuie s[d[m un anun\ la gazete!...

+i ispr[vind povestirea conversa\iei sale cu consoarta, nenea Stasache]mi pune sub ochi o gazet[. Citesc:

„O bun[recompens[!... S-a pierdut ieri, vineri, 23 decembre,]nainte de amiazi,]ntre stradele Popa-Tatu, +tirbei-Vod[=i Calea Victoriei, o pietricic[de briliant]n valoare de 3-400 de lei. Cel ce o va g[si s[o aduc[la d. Stasache Panaiotopolu, strada... num[rul... unde va primi o recompens[de 20 de lei”.

Dup[ce citesc:

— Te pomene=ti c[se g[se=te! zice omul meu.

— Tot ce se poate, zic eu, nene Stasache. Mergem?

— Da... haide!

Ne suim]ntr-o sanie =i pornim.

— Nu c[-mi pare r[u de piatr[, pentru c[-n definitiv, nu-i vreo valoare grozav[; dar =tii, nu face: un cadou de la nenea Andrei... +tii c`t \ine el la noi...

— Fire=te...

— Sunt curios, s[vedem: se g[seste? Dar]n sf`rsit nu zi c[ se g[se=te... At`ta pagub[!... Dar de unde =tii? poate c[se g[se=te!

Eu nu zic nimic. Dar el, v[z`nd c[tac:

— Ce zici?... se g[se=te?

— +tiu eu? zic.

— Ei! vezi?... eu nu sunt om curios; dar am mare ner[bdare, s[vedem: se g[se=te?

Eu iar tac; el, v[z`nd c[nu zic nimica:

— Adic[dumneata zici c[... nu se g[se=te.

— Ba nu! zic; din contra.

— Din contra? care va s[zic[, =i dumneata e=ti de idee c[se gase=te?

}n sf`r=it, ajungem acas[ la nenea Stasache. Madam Panaiotopolu, mai nostim[ dec`t totdeauna, m[prime=te cu amabilitatea-i cunoscut[:

— Dac[nu veneai, m[sup[ram foc pe dumneata.

— Se putea s[nu viu, madam Panaiotopolu?... Pentru mine invita\ia unei dame a=a de gra\ioase ca dumneata este o porunc[stra=nic[, la care peste putin\[s[m[g`ndesc m[car a nu m[supune.

— Mersi! zice doamna.

Dar adaog:

— Ce am aflat, madam Panaiotopolu?

— Ce?

— Pietricica de la...

— De la inelul care mi l-a f[cut cadou nenea Andrei... Cine \i-a spus?

— Nenea Stasache.

— }nchipuie=te-\i!

— Dar, zic eu, a publicat nenea Stasache]n jurnale... poate c[se g[se=te.

— Ei, a=!

— De unde =tii d-ta c[nu?]ntreab[b[rbatul.

— Cum o s[se mai g[seasc[?

— Se poate, coni\[, zic eu.

— Fac prinsoare, zice r`z`nd doamna, pe ce pofti\i, c[nu se mai g[se=te.

— Ba eu fac prinsoare c[se g[se=te! zice Stasache.

— Pe ce?

— Pe ce pofte=ti?

— Pe alt inel la fel...

— Pe alt inel la fel...

Pe c`nd discut[m astfel, se aude sb`rn`ind soneria. Slujnica iese]n vestibul, deschide =i se-ntoarce:

— Domnul Mi=u.

— Bravo! zice nenea Stasache, b[t`ndu-se cu palma pe frunte. Vezi, cu istoria inelului, ce-am uitat?

— Ce?

— Lui Mi=u nu i-am luat nici un cadou... O s[se supere b[iatul.

— Ei, a=! zice iar r[z`nd madam Panaiotopolu.

D. Mi=u intr[; e foarte elegant... o fund[de cravat[=ic, =i-n fund[, un ac cu o pietricic[foarte str[lucitoare.

— Mi=ule drag[, s[m[ier\i; pe tine te-am uitat, zice d. Panaiotopolu.

— Cum, nene Stasache?

— Nu \i-am cump[rat nici un cadou.

— Las[, nene Stasache, zice Mi=u,]mi cumperi la Anul Nou .

Dar Stasache se uit[lung la Mi=u, apoi, cu un aer foarte ciudat:

— Ce!... ce ai la g`t?... briliant?

— Da.

— Unde ai g[sit-o?

— Ce s[g[sesc?

— Piatra?

— Care piatr[?

— Briliantul, frate.

— }l am cadou, nene Stasache.

— Da' de cadou!...

— Parol!

— De la cine?

— Ce-\i pas[?

— Ai citit anun\ul meu?

— Da.

— ...Pe onoarea mea, Mi=ule, s[nu te =tiu ce b[iat de treab[e=ti =i c`t \ii la noi...

— Nene,]ntrerupe madam Panaiotopolu, ai scris lui nenea Andrei?... i-ai promis c[-i scrii.

— }i scriu m`ine... Pe onoarea mea, Mi=ule...

— Pofti\i la mas[!...

Iau bra\ul doamnei =i ne-ndrept[m spre sofragerie. }nd[r[tul nostru vin al\i musafiri, =i-n urm[Mi=u cu nenea Stasache pe care-l aud bine:

— Ei! eu zic c[se g[se=te...

1901

ART. 214

CUPRINS

I

Un birou de avocat. Ora 9 diminea\a.

Avocatul, un licen\iat]ncep[tor, st[la biroul s[u, studiind ni=te h`rtii.

O cocoan[intr[urmat[de un t`n[r.

Cocoana este]mbr[cat[, cum purtau]nainte vreme maha-

lagioaicele, cu barej havai[1] legat[la cap, rochie =i pieptar de l`n[ de aceea=i coloare, =i un t[rt[na=[2] conabiu, f[cut cu igli\a; ]n m`ini, m[nu=i de imita\ie de m[tase, f[r[de=te. E o femeie de vreo cincizeci de ani, destul de bine \inut[; cam prea dreas[la obraz; spr`ncenele ca ni=te lipitori; din\ii cam negri\i de ristic =i de tutun; foarte vesel[ =i vioaie, vorbe=te =i gesticuleaz[ degajat, chiar cu mult[ volubilitate =i cu o figur[ plin[ de expresie. T`n[rul are aerul unui impiegat de minister; redingot[de camgarn la trei butoni, cravat[strig[toare, pantaloni de coloarea oului de ra\[le=easc[=i p[l[rie cilindru. El urmeaz[cu]ncredere pe femeie, care intr[cu pasul hot[r`t.

COCOANA: Las' c[-i spui eu tot lu' domnu avucatu. *(}nainteaz[spre birou.)* Bonjur... M[recomand Tarsi\a Popeasca, v[duva lu' priotul Sava de la Caimata, care a d[r`mat-o Pache, c`nd a f[cut bulivardu [l nou, =i fiu-meu, Lae Popescu.

AVOCATUL: Pofti\i, lua\i loc.

COCOANA: Mersi!

T~N{RUL: Mersi! *(+ed.)*

COCOANA *(scoate o tabachere, din aceasta o \igaret[militar[, pe care o pune]n gur[. Avocatul]i ofer[chibrituri; ea aprinde \igareta; trage de dou[-trei ori =i, d`nd fumul pe nas)*: Uite la ce-am venit[r[ noi la dumneata, care ne-a recomandat o prieten[ a noastr[, finc-a avut =i dumneei o chestie *(face cu ochiul r`z`nd =i ar[t`nd pe Lae, care se uit[la lucrurile din biroul avocatului de jur]mprejur =i-n tavan la policandru)*, tot]ntr-o pricin[, de par egzamplu acuma, vine vorba; =i zice: du-te negre=it la dumnealui, c[-\i face dumnealui treaba.

AVOCATUL: Care cocoan[, m[rog?

COCOANA: Mi\a...

AVOCATUL: Care Mi\a?

---

[1] Basma de culoarea tutunului.

[2] +al.

COCOANA *(r`z`nd, d`nd fum pe nas =i f[c`nd cu ochiul)*: Ei! nu te mai face acu... Mi\a, de! care ai devor\at-o dumneata...

AVOCATUL: ...?

COCOANA: Care ai devor\at-o dumneata de Pricopoiu de la Ciulni\a.

AVOCATUL *(dup[o pref[cut[sfor\are a memoriei)*: A! madam Zaharidi...

COCOANA: Ei, da! a=a te-nva\[... Zaharidina... *(se apleac[la urechea avocatului =i-i =opteste ceva r`z`nd cu mult[inten\ie. Avocatul z`mbe=te cam sfiindu-se de at`ta apropiere. Cocoana se trage repede de la urechea lui =i pune gra\ios trei de=te de la m`na st`ng[peste buze.)* U!... pardon... oi fi mirosind!... Am gustat de diminea\[ni=te anghelic[de cas[... Nu =tiu ce purdalnicu]mi venea de cum m-am sculat, pardon, de la stomac!... *(cu aceea=i mi=care gra\ioas[, se apas[cu cele trei de=te la lingurea f[c`nd ceea ce se zice pe fran\uzeste une petite moue dégoûtée)*[1] .

AVOCATUL: Ei! =i afacerea d-voastr[!...

T~N{RUL *(aplec`nd ochii din tavan)*: E pentru...

COCOANA *(dup[ce =i-a aprins o \igaret[)*: Las' s[spui eu. *(C[tre avocat:)* Eu i-am spus: Lae, nu face pentru tine! dar el, amurezat… n-ai ce-i face! nu =i nu! c[se omoar[, dac[nu-l las. *(C[tre Lae:)* Ai v[zut acu, mangafache? *(C[tre avocat, cu bl`nd[filosofie:)* Furia tinere\ii... n-ai ce-i face! asta e al tinerilor dat. *(Iar s-apleac[la urechea avocatului =i-i =opte=te cu mult[inten\ie =i clipind din ochi. Avocatul iar evit[contactul. Cocoana iar face mi=carea-i gra\ioas[:)* U! Anghelica, bat-o focu! *(Apoi iar s-apas[la lingurea.)*

AVOCATUL: }n sf`r=it... ]n sf`r=it, cum st[chestia?

COCOANA: El... Lae...

T~N{RUL: Las[-m[, mami\o, s[spui eu.

COCOANA: Ei! poftim, spune. *(Fumeaz[=i se uit[=i ea la policandru.)*

---

[1] U=oar[str`mb[tur[de dezgust.

T ~ N { R U L : Eu vreau s[dau divor\...

A V O C A T U L : E=ti]nsurat de cur`nd...

C O C O A N A : De.

T ~ N { R U L : Las[-m[, mami\o! ce? eu sunt prost? *(C[tre avocat:)* De trei ani.

A V O C A T U L : Copii ave\i?

C O C O A N A : Ei, a=! unde poate aia s[fac[? *(Se d[la urechea avocatului.)*

A V O C A T U L *(se scoal[repede-n picioare =i se duce]ntr-un col\ al biroului unde s-apleac[pu\in asupra unui castrona= cu nisip)*.

C O C O A N A *(care i-a urm[rit mi=carea)*: Ai =i d-ta de diminea\[arsuri la stomac; s[-mi dai o sticlu\[, s[-\i aduc =i dumitale ni\ic[anghelic[... de cas[...

A V O C A T U L *(cobor`nd ]napoi la birou, =terg`ndu-se la gur[cu batista; c[tre t`n[rul client)*: +i ce motive putem invoca?

T ~ N { R U L : Nu-mi mai convine, domnule, pentru ca s[tr[iesc cu dumneei.

A V O C A T U L : Apoi asta nu-i un motiv... Trebuiesc motive...

C O C O A N A : Parc[dumneatale ce treab[ai? s[le g[se=ti, nu mai vrea s[tr[iasc[cu ea =i pace bun[! b[rbat e! de unde nu,]=i ia c[ciula =i pleac[... Iaca.

A V O C A T U L : Bine, pleac[; dar femeia]l urmeaz[, trebuie, are chiar datoria s[-l urmeze.

C O C O A N A : S[pofteasc[!... Iac[-i vine lui pofta s[mearg[unde a-n\[rcat mutu iapa, tocma colo unde tot spune la „Universul" c[se bate, zice, cu englezii... boierii[1] [ia, *(r[z`nd)* ce fel de boieri ai dracului or fi =i [ia! ]ncin=i cu tei ca la Fefelei! *(R`z`nd crescendo.)* S[ mearg[ dup[ el!... s[ vaz[ ea pe dracu!... r[zboi e ala! ce? te joci, \a\o? nu-i caut[ c[ e fata lui Popa Petcu! *(R`de cu mult[poft[,*

---

[1] Burii, popor din sudul Africii format din coloni=ti olandezi,]mpotriva c[rora imperialismul englez a purtat la sf`r=itul secolului trecut un r[zboi colonial.

s-apleac[s-apuce de g`t pe avocat =i s[-l trag[ cu urechea la gura ei. Avocatul face la vreme o mi=care inteligent[ =i scap[. Ea face mi=carea ei gra\ioas[ cu cele trei de=te, ]nt`i pe buze, apoi la stomac.) Ei! Da, uitasem!... Anghelica!... Da' *(inchide ochiul st`ng =i cu un z`mbet plin de inten\ie)* ai]n\elegut unde bate vorba Tarsi\ii priotesii! *(Face mare haz =i fumeaz[cu mult[poft[.)*

AVOCATUL: Las[, te rog, cocoan[; las[-l pe dumnealui s[r[spunz[la]ntreb[ri; altfel nu pot sezisa spe\a. *(C[tre t`n[rul:)* M[ rog, s[ vedem... Ce pl`ngeri pozitive =i]ntemeiate pe probe putem s-aducem contra so\iei noastre?

COCOANA: Berechet!

AVOCATUL: Cum?

COCOANA: Cu martori.

AVOCATUL: Ce-or s[spuie, de exemplu, martorii?

COCOANA: Ei, bravos! dumneata ce treab[ai? s[-i]nve\i ce s[spuie... Martori g[sim noi.

T~N{RUL: Mai]nt`i, domnule avocat, eu vreau s[dau divor\ fiindc[n-o mai iubesc pe dumneei...

AVOCATUL: Dar dac[dumneei te iube=te pe dumneata?

COCOANA *(pufnind)*: Em... p'! *(face din buze un zgomot onomatopeic)*.

T~N{RUL: +i este luxoas[... =i...

AVOCATUL: Da, amice, te cred; dar astea nu sunt motive...

COCOANA: Jur eu ca mama lui!

AVOCATUL: Em... p'! *(Face acela=i zgomot din buze ca preoteasa mai sus; apoi c[tre t`n[rul:)* Putem s[dovedim un adulteriu?]n\elegi ce va s[zic[un adulteriu...

COCOANA: +tii c[mi-ai pl[cut aici?

AVOCATUL: Apoi nu e a=a, cocoan[. +tii c`t e de greu s[stabile=ti elementele pentru proba legal[a adulteriului?

COCOANA: Ei, bravos! *(Se repede r`z`nd la urechea avocatului; acesta se d[degrab[ ]ntr-o parte. Mi=carea gra\ioas[a cocoanii.)*

T~N{RUL: Dumneei, domnule avocat, am martori, umbl[toata ziulica pe la tanti ale dumneei; =tiu eu ce face dumneei pe la tanti ale dumneei? c[dumneei are vreo patru tanti.

COCOANA: Olio! ce spui, \a\o? nu zici cinci?... ba]nc[=ase! *(volubil)* pe R[duleasca, pe Popeasca, pe Ioneasca, pe Otopeanca, pe Hurdubiloaia, pe Popeasca ailalt[a lui Mache al Popii Zamfirache, de-i mai zice =i Ampotrofagu, c[a b[gat spaima]n maalà! uite a=a umbla cu patacele =i cu basamacu-n cap, c`nd fu la alegeri, de-a spart capu lu' bietu Gu\[ B[ncu\[ *(cu volubilitate cresc`nd[)*, finc[nu vrea s[fie cu o\ii [=tia de-a venit[r[la putere, fi-s-ar fi st`rpit s[m`n\a de ... liberali! auzi liberali! s[nenoroceasc[o lume de se hr[nea...

AVOCATUL *(plictisit)*: |\!... Ce-are a face acuma politica?

T~N{RUL *(rug[tor)*: Las[, mam[!

AVOCATUL: Las[, cocoan[!

COCOANA *(cu for\[)*: Nu las! nu vreau s[las! *(tr`ntind \igareta ]n scrumier[ =i, foarte sentimental[, obidindu-se treptat p`n[la lacrimi)* c[dac[nu am mai avut al\i copii, =i s[-l v[z nenorocit, care numa pe el]l am! *(}=i sufl[foarte zgomotos nasul, apoi]=i sterge ochii =i aprinde \igareta.)*

AVOCATUL: E vorba dar de a proba c[lipse=te de la cea mai sacr[datorie conjugal[, dac[...

COCOANA: Apoi ai cunoscut-o dumneata pe m[-sa ce pramatie, ce catifea? *(Se d[la ureche f[r[succes; apoi, pufnind de r`s:)* M-ai ]n\elegut, care va s[ zic[? *(taie cu m`na dreapt[de dou[-trei ori aerul]n mi=c[ri scurte =i dese, bleojdind buzele, pufnind din n[ri =i \in`nd ]nchis ochiul st`ng — semnul unei idei superlative.)*

AVOCATUL: Mai r[m`ne s[g[sim altceva... Te insult[vreodat[?

T~N{RUL: Aplic[, domnule, totdeauna a=a vorbe triveale, care nu a= putea pentru ca s[vi le zic]n persoan[ ]n prezen\a mami\ii.

COCOANA *(se repede la ureche iar f[r[succes; apoi, r`z`nd, c[tre avocat)*: Destul!

T~N{RUL: +i, pe urm[, s[v[spun drept... nu-mi mai d[nici m`na pentru ca s[\in o nevast[f[r[zestre...

AVOCATUL: N-ai luat zestre?

COCOANA: Zestre? de la cine? de la Popa Petcu? s[-i r[m`ie clironomie[1], c`nd o muri be\ivul, c[ld[ru=a =i datoriile de la „Moartea V`n[torului”, unde bea toat[ ziua =i toat[ noaptea pe catastif =i joac[ tabinet cu gineri-s[u =i cu al\i sp`nzura\i... cu gineri-s[u, de! cu Tache Hengheru, care are antipriz[de fla=nete]n Popa Tatu =i iarna vicleimuri cu olteni!

T~N{RUL: Las[, mami\o!....Nu-mi mai d[m`na pentru ca s[ \iu nevast[ f[r[ zestre; mai ales c[ a fost o nenorocire acu, cu ocazia bugetului, care am devenit suprimat pe ]nt`i aprilie.

AVOCATUL: +i ce salariu avea\i?

COCOANA: Marea cu sarea! Avea =i el o sut[cinzeci de lei pe lun[... =i l-a suplimat[r[; cu o sut[cinzeci de lei ai lui o s[se procopseasc[statul! }n ma\e s[le stea [i o sut[cinzeci de franci! L-a suplimat[r[, c[l-a-nsemnat Ampotrofagu, suplima-le-ar Dumnezeu lumini\ele ochi=orilor din cap, s-ajung s[-i v[z orbe\i pe to\i, cu m`nu=i\a]ntins[pe strada Clemen\ii la col\ul lu’ Butculescu! L-a supl...

UN FECIOR *(intr[=i, intrerup`nd impreca\iunea mamei)*: Cona=ule, pofti\i la dejun.

AVOCATUL *(se scoal[)*: }n sf`r=it, mai veni\i]n zilele astea pe la mine; ne vom mai consulta; poate c[g[sim ceva... A! nu cumva ai vreo scrisoare de la so\ia dumitale?...

COCOANA: Hehei! c`te! de c`nd trata amor. *(Iar la ureche; dar avocatul e prea nalt =i cocoana nu-l ajunge din picioare.)*

T~N{RUL: Ba, am vreo trei, de c`nd eram ast[-toamn[cu domnul inspector trimis]n anchet[ ]n Dobrogea... Am stat vreo

[1] Mo=tenire.

trei s[pt[m`ni, =i dumneei era stra=nic de sup[rat[c[nu-i trimeteam mereu parale...

AVOCATUL *(ca av`nd o idee luminoas[)*: Bravo! vino m`ine, poim`ine diminea\[cu scrisorile... poate s[avem =ans[... cine =tie? poate s[avem mare =ans[!

FECIORUL *(intr`nd iar)*: Cona=ule, se r[ce=te.

*(*Avocatul*, m`n`nd pe cei doi clien\i cu bini=orul p`n[ la us[, ]i scoate afar[ din birou; ]n vestibul, cocoana, r`z`nd, vrea s[-i spuie ceva la ureche; avocatul o dep[rteaz[ =i apuc[ spre sufragerie. Cocoana pleac[, f[c`nd cu ochiul.)*

T~N{RUL *(urm`nd-o =i netezindu-=i jobenul cu m`neca)*: Stai, mami\o, nu a=a iute!

II

Acela=i birou de avocat. }n aceea=i zi, orele patru d. a.

Avocatul intr[cu servieta subsuoar[, urmat de fecior.

AVOCATUL: Afar[de [=tia, nu m-a mai c[utat nimeni?

FECIORUL *(g`ndindu-se mai bine)*: Ba da, cona=ule, un pop[ =i o dam[ t`n[r[; a zis popa c[vine mai t`rziu.

(S-aude soneria zb`rn`ind cu insisten\[.)

AVOCATUL: Vezi cine e.

(Feciorul alearg[. Avocatul se a=az[la birou,]=i desface servieta =i deschide un dosar.

Un pop[venerabil intr[. E un om de vreo =aizeci =i cinci de ani; barb[=i p[r mai mult albe; fa\a foarte ro=ie, mai ales la pomete =i alte proeminen\e; ochii sp[l[ci\i, alba=tri, dulci =i l[crimo=i. Poart[ ]n m`na dreapt[ baston ]nalt, negru, cu m[ciulie de os alb; m`na st`ng[ o \ine ]n buzunarul giubelii; cu toate c[ p[rintele p[=e=te cu mult[ metod[ aplec`ndu-se-ntr-o parte, tot se denun\[aproape sigur unui ochi deprins c[m`na st`ng[a p[rintelui, disimulat[sub giubea, duce o greutate considerabil[.

}n urma p[rintelui, o t`n[r[persoan[, ca de vreo optsprezece

ani: o frumuse\e de fat[; ochi verzui mari, sub gene =i spr`ncene negre ca =i p[rul buclat al capului; nalt[ =i ml[dioas[, merg`nd, pare c[plute=te — la gr`ce plus belle encore que la beauté*[1] *. E foarte cochet ]mbr[cat[: o p[l[rie de p`sl[ ]n tricorn, de coloare gris-fer, tivit[pe margini cu =iret de fir, ca =i mantelu\a de aceea=i coloare — =ic de tot.)

AVOCATUL: Blagoslove=te, p[rin\ele!

POPA: Domnul, taic[!

AVOCATUL: Ia pofti\i, lua\i loc.

T~N{RA: Mersi.

(P[rintele =i t`n[ra se asaz[ l`ng[birou]n fa\a avocatului. P[rintele se asaz[, cu metod[, a=a c[ajunge cu m`na st`ng[la potrivit[distan\[ca s[poat[l[sa bini=or jos pe covor sarcina purtat[pe sub giubea. +ez`nd jos p[rintele, poalele giubelii se dau ]ntr-o parte, a=a c[ jos l`ng[scaun se vede acum bine ce \inuse p[rintele-n m`n[: o leg[tur[de basma ro=ie cadrilat[ ]n stil sco\ian. Leg[tura st[\ap[n[-n picioare]ntr-o form[cono-piramidal[prelung[=i coronat[cu dou[funde-nnodate crucis — o siluet[foarte zvelt[.)

AVOCATUL *(care prive=te ad`nc =i foarte distrat la t`n[ra persoan[)*: D-voastr[sunte\i fiica p[rintelui, domni=oar[?

T~N{RA: Nu sunt domni=oar[, domnule...

POPA *(cu duios regret patern =i foarte r[gu=it)*: Nu mai e de trei ani domni=oar[, biata fat[!... s-a dus de mult bunul ei!... Acu]nc[, g`ndim, dac[o vrea Maica Precist[, s[devor\[m...

AVOCATUL *(care prive=te cu mult[st[ruin\[la t`n[ra client[, f[r[s-asculte]ndestul vorbele p[rintelui)*: Dam[, care va s[zic[?... dam[?

T~N{RA: Da, domnule, dam[...

(P[rintele se uit[la leg[tur[, s[vaz[dac[=ade bine; leg[tura]=i \ine m`ndr[fundele-n sus.)

AVOCATUL: A=a t`n[r[!... De c`\i ani, doamna mea?

---

[1] Ging[=ia mai frumoas[dec`t frumuse\ea.

T ~ N { R A : Am]mplinit optsprezece ani la dou[dechemvrie trecut.

A V O C A T U L *(din ce]n ce mai dus)*: La dou[dechemvrie!... A=a t`n[r[!!

P O P A : La sf`ntul prooroc Avacum...

A V O C A T U L *(=i mai dus)*: Avacum!... A=a t`n[r[!

T ~ N { R A *(trist[)*: ...=i f[r[noroc!

A V O C A T U L : F[r[noroc! dumneata?...

P O P A : Uite, ea! Dac[n-a vrut Maica Domnului!

T ~ N { R A : De-aia am venit[r[la dumneatale. *(Ro=e=te.)*

A V O C A T U L *(fericit)*: La mine...

P O P A : Pentru ca s-o devor\ezi.

A V O C A T U L : O devor\ez.

P O P A : +i helbet[1] ! cunoa=tem =i noi filotimia[2] obrazului... Al dracului am r[gu=it... sfintele s[rb[tori!...

A V O C A T U L : Slujb[mult[...

P O P A : Al dracului... +i lum`n[rile proaste... fac fum...

A V O C A T U L : P[rinte, nu lua\i o cafea?... Doamna nu ia o dulcea\[, bomboane?

T ~ N { R A : Mersi... *(Ro=e=te.)*

P O P A : Ba, dac-ai fi bun, mai bine un pahar de vini=or; m`ncai ni=te afurisi\i de \`ri.

(Avocatul sun[. Feciorul intr[; apoi, dup[ce a primit de la st[p`n un ordin discret, iese.)

A V O C A T U L : Dar, pardon, am uitat s[ ]ntreb cum se nume=te doamna...

T ~ N { R A : Acrivi\a Popescu. *(Ro=e=te.)*

A V O C A T U L : Acrivi\a?! Frumos nume!... Acrivi\a!

(Feciorul intr[cu o tav[, pe care poart[o sticl[de vin, pahare, ap[=i dulcea\[. Avocatul se scoal[, apropie un gheridon l`ng[birou

---

[1] Las[pe mine.

[2] D[rnicia...

]ntre p[rinte =i t`n[ra client[. Feciorul a=az[ pe gheridon tava =i, la un semn al st[p`nului, se duce. Avocatul serve=te p[rintelui un pahar de vin =i damei dulcea\[.)

P{RINTELE *(pun`nd m`na pe pahar)*: Nu-i vorba, am mai b[ut un p[h[rel; fusei adineaori pe la Hanu Ro=u, de gustai un pelin *(se uit[iar la leg[tur[)* la B[r[\ie... la Andrei, de!

AVOCATUL: A!... la Andrei...

POPA: Luai de prob[pentru cas[vreo trei chile. *(Iar se uit[la leg[tur[.)*

T~N{RA *(dup[ce a luat dulcea\[=i a b[ut pu\in[ap[, se caut[s[-=i g[seasc[batista)*: A! mi-am uitat batista... *(Ro=e=te.)*

AVOCATUL (scoate pe a lui neatins[din buzunarul redingotei =i o d[clientei): Pofti\i, doamn[...

T~N{RA *(ia batista, se =terge la guri\[; apoi d`nd-o]napoi)*: Opoponax?

AVOCATUL: Da, parfumul meu favorit.

T~N{RA: +-al meu! *(Ro=e=te.)*

AVOCATUL *(]nc`ntat)*: +-al dumitale... *(Se apropie mai tare de ea =i o prive=te ad`nc, pun`nd ap[sat batista pe buzele lui.)*

P{RINTELE *(care a b[ut paharul)*: Stra=nic vini=or, taic[! *(}=i mai toarn[un pahar.)*

(Pe c`nd avocatul pledeaz[ cu mult[ volubilitate foarte ]ncet =i de aproape Acrivi\ii, =i d`nsa se face din ce]n ce mai ro=ie la obraz f[r[s[r[spund[, p[rintele scoate din buzunar un \`r; pe urm[ ia de pe mas[ un presse-papier*[1] *care reprezint[ bustul lui Ciceron ]n bronz; \ine \`rul de coad[culcat pe marginea biroului =i-l bate bine cu capul bustului, s[-l fr[gezeasc[.)

AVOCATUL *(mai tare, a=a]nc`t se aude)*: ...care merit[a fi fericit[!

T~N{RA: Eu fericit[? *(Ro=e=te.)*

---

[1] Greutate care se a=az[peste un vraf de h`rtii.

P{RINTELE *(la al treilea pahar)*: Stra=nic vini=or!

AVOCATUL: A=adar, s[vedem ce motive putem invoca.

P{RINTELE: Ce motive? ce motive? Iac[, o despart eu, c[-i sunt tat[, =i pace bun[! nu mai vreau s-o las s[tr[iasc[cu un p`rlit *(gole=te paharul)*, cu un fecior de...

AVOCATUL *(turn`ndu-i ]nc[ un pahar)*: Apoi nu merge a=a, p[rin\ele. Trebuie s[ g[sim motive =i (cu hot[r`re) le vom g[si! trebuie s[le g[sim!

P{RINTELE: G[se=te-le, taic[! de ce e=ti dumneata avocat?

AVOCATUL *(sun[nervos; feciorul intr[)*: St[i la u=[: s[nu intre nimeni f[r[s[m-anun\i... *(=i mai nervos:)* Ai]n\eles?

FECIORUL: Am]n\eles. *(Iese.)*

AVOCATUL *(c[tre t`n[ra)*: S[ vedem... *(ia un scaun =i se a=az[, cam cu spatele la p[rintele, =i c`t permit genunchii mai aproape, fa\[-n fa\[de client[, care ro=e=te tare. P[rintele bate cu bustul oratorului alt \`r.)* S[vedem... Se poart[nedelicat cu d-ta?

T~N{RA: Prea nedelicat.

AVOCATUL: Te insult[vreodat[?

T~N{RA: Numa o dat[?...

POPA: O-njur[de p[rin\i...

AVOCATUL: Mizerabil! Fa\[cu martori?

POPA: Nu!]n particuler... zice c[e-n glum[... Ce fel de glum[?... vorba aia: glum[-glum[... *(Gole=te paharul.)*

AVOCATUL: A p[r[sit vreodat[domiciliul conjugal?

T~N{RA: De c`te ori!... Mergea p-afar[... zicea c[ cu inspectorul... c`nd era]n slujb[...

AVOCATUL: C`nd era]n slujb[?... Acum nu mai e?

POPA: Acum l-a luat dracul! l-a suplimat[r[... de la Pa=ti!

T~N{RA: Odat[, ast[-toamn[, m-a l[sat f[r[un santim acas[=i a stat vreo trei s[pt[m`ni]n Dobrogea; i-am scris de zece ori =i nici nu mi-a r[spuns.

AVOCATUL: ...}n Dobrogea?

T~N{RA: +i, toat[ziua =i toat[noaptea, la Ber[ria Cooperativ[, cu actori =i... cu actri\e!

AVOCATUL: +i... am uitat... cum]l cheam[pe b[rbatul dumitale?

T~N{RA: Lae Popescu.

AVOCATUL: Lae Popescu!

POPA: Feciorul Tarsi\ii Popeaschii, v[duva lui Popa Sava de la Caimata, care a d[r`mat-o r[posatul Pache, Dumnezeu s[-l ierte! c`nd a f[cut bulivardu [l nou.

AVOCATUL *(foarte vesel)*: Doamn[, afacerea dumitale e ca =i terminat[; motivul este g[sit! e=ti ca =i divor\at[;]\i dau parola mea de onoare... *(Se apropie =i]i spune ceva foarte]ncet, cu mult[c[ldur[.)*

CLIENTA *(ro=ind grozav, =opte=te)*: Mersi!

(Se aude un zgomot afar[=i r`sete. Feciorul intr[ =i spune o vorb[ st[p`nului.)

AVOCATUL *(repede c[tre p[rintele =i c[tre t`n[ra client[:)* P[rinte, doamn[, v[rog, iute trece\i dincoace]n salon! iute, v[rog! e cineva care are o afacere...

(P[rintele s-apleac[,]=i ia leg[tura, se ridic[de pe scaun; asemenea =i t`n[ra; p[rintele trece ]nt`i, apoi t`n[ra condus[ la bra\ foarte str`ns de avocatul. C`nd acesta]nchide dup[el u=a salonului, se deschide u=a biroului =i apare coana Tarsi\a, urmat[de fiu-s[u, Lae. Cocoana e =i mai vesel[ca diminea\a.)

III

COCOANA: Eu sunt =i cu mine, \a\o! Bonjur!

LAE: Bonjur.

AVOCATUL: Bine c-a\i venit! v[a=teptam; chiar acu am pomenit de d-voastr[.

COCOANA: S[m[-ngropi!... De-aia sughi\am eu adineaori! *(S-apleac[la urechea avocatului,]i =opte=te ceva =i r`de; dup[ce i-a*

vorbit,]i duhne=te]n fa\[.) A=a-i c[acum nu mai miros?... Vezi... de diminea\[, pe stomacul gol... se simte... Ei! ce ne facem?... B[iatul n-a g[sit scrisorile alea... pesemne c[i le-a furat dumneei.

(Se aud]n salon bufnituri]nfundate parc-ar pis[gi cineva ceva pe o mas[.)

LAE: E capabel[!

AVOCATUL: Cocoan[, nu mai este nici o nevoie de scrisori, am g[sit eu alt motiv mai puternic dec`t toate... Afacerea fiului d-tale este ca =i terminat[; e ca =i divor\at, pot s[-\i dau parola mea de onoare... *(R`z`nd.)* Ce-mi dai?

COCOANA *(s-apleac[la ureche; avocatul se fere=te)*: Parol! s[mor! *(R`de tare, ]=i ud[ pe buz[ buricul degetului mare de la m`na dreapt[=i-l arat[ ]n sus.)*

AVOCATUL *(c[tre Lae)*: M[rog, d-ta e=ti un caraghios? *(Cocoana r`de.)*

LAE: Cum, domnule?

AVOCATUL: Las[-m[s[ispr[vesc! e=ti un caraghios, ori e=ti serios hot[r`t s[te despar\i?

LAE: Serios, domnule!

(Se aud bufnituri pe mas[ ]n salon.)

AVOCATUL (foarte nervos): Bine... Sta\i pu\in. *(Trece din birou]n salon.)*

COCOANA *(c[ut`nd chibrituri pe mas[, d[ de pieile =i =ira \`rului)*: A m`ncat cineva \`ri...

(Lae]=i neteze=te p[l[ria cu m`neca.)

AVOCATUL *(se]ntoarce)*: Uite ce e?... Dac[eu a= putea convinge pe so\ia =i pe socrul dumitale s[v[desp[r\i\i de bun[voie, ce ai avea de zis?

COCOANA: Bucuros!

AVOCATUL *(c[tre Lae)*: D-ta... d-ta ce zici? c[d-ta e=ti interesat]n cauz[!

COCOANA: Ce s[zic[el? el zice ce zic eu...

LAE: Eu zic ce zice mami\a.

AVOCATUL: Atunci... *(Se g`nde=te o clip[)*. Atunci... *(Merge la u=a salonului.)* Poftim, doamn[; poftim, p[rin\ele.

(T`n[ra apare urmat[ de pop[. D`nd unii cu ochii de ceilal\i, de o parte =i de alta, exclama\ie de surpriz[. Tablou.)

COCOANA: Ehei! sabalaerosu, taic[p[rinte!

POPA: Cocoana prioteasa! Ptiu! bat[-te mama Ana!

COCOANA *(cu humor)*: Care va s[zic[v-a\i hot[r`t[r[=i d-voastr[.

POPA *(asemenea)*: Slobod!

COCOANA: Lac s[fie, c[broa=te...

POPA: Las[, c[-\i cunoa=tem guri\a...

COCOANA: Ce spui, \a\o?

LAE: Las[acu, mami\o!...

COCOANA *(t`n[rului)*: Taci, prostule!... *(Popii:)* Guri\a mea, ai?

POPA: Guri\a d-tale.

AVOCATUL: Ei, acum ne-am]n\eles! l[sa\i mofturile. *(Cocoana, privind lung la popa, face semn avocatului ca de tras la m[sea; popa, privind la ea, face acela=i semn avocatului; Lae]=i neteze=te p[l[ria; Acrivi\a ro=e=te.)* Care va s[zic[, este hot[r`t: fiecare so\ dorind deopotriv[ s[ se despart[, vom face cererea ]mpreun[, ]ntemeiat[ pe art. 214... consim\[m`nt mutual. Pofti\i, =ede\i.

(To\i =ed. Popa]=i toarn[un pahar; cocoana fumeaz[; Lae]=i neteze=te p[l[ria =i Acrivi\a ro=e=te.)

AVOCATUL *(c[tre Lae)*: D-ta =ezi colea =i scrie. S[facem peti\ia. *(Lae se a=az[la birou cu pana-n m`n[. Avocatul c[tre prioteasa Tarsi\a, prezent`ndu-i un chibrit aprins pentru \igar[)*. Ai v[zut? *(}ncet =i serios:)* Ei! ce-mi da\i?

COCOANA *(r`z`nd =i arunc`ndu-i fum ]n obraz)*: Bravos! Tot noi s[-\i dam?... S[-\i dea... *(Face cu ochiul ar[t`nd pe t`n[ra: apoi vrea s[ s-aplece la ureche, dar se opre=te aduc`ndu-=i aminte de ceva:)* ...U! Bat[-te norocul! uitasem! *(Scoate din buzunar o sticl[*

de spi\[rie =i o d[avocatului.) Anghelica! teribel[pentru stomac =i... *(R`z`nd, se apropie de urechea avocatului =i, f[c`ndu-i cu ochiul,]i =opteste o vorb[, apoi iar cu degetul ud.)* Parol! S[mor, e lucru mare!

AVOCATUL *(c[tre Lae)*: „Domnule Pre=edinte... subsemna\ii...” numele d-tale]ntreg...

(Avocatul =ade la spatele scriitorului, aproape de tot de t`n[ra client[, =i dicteaz[ peti\ia, pe c`nd p[rintele Petcu bate un \`r, iar cocoana Tarsi\a aprinde o \igaret[militar[.)

1901

BÙBICO...

CUPRINS

Nou[ceasuri =i nou[minute... Peste =ase minute pleac[trenul. Un minut]nc[=i se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt]n vagon... Trec de colo p`n[ colo prin coridor, s[ v[z ]n care compartiment a= g[si un loc mai comod... Aci. O dam[ singur[, =i fumeaz[, at`t mai bine! Intru =i salut, c`nd auz o m`r`itur[ =i v[z ap[r`nd dintr-un panera= de l`ng[ cocoana capul unui c[\el l[\os, plin de funde de panglici ro=ii =i albastre, care-ncepe s[ m[ latre ca pe un f[c[tor de rele intrat noaptea-n iatacul st[p`nii-sii.

— Bùbico! zice cocoana... \ezi mumos, mam[!

„Norocul meu, g`ndesc eu, s[tr[iesc bine!... Lua-te-ar dracul de javr[!”

Bùbico se lini=te=te pu\in; nu mai latr[;]=i retrage capul]n panera=, unde i-l acopere iar cocoana cu un t[rt[na= de l`n[ ro=ie; dar tot m`r`ie ]nfundat... Eu, foarte plictisit, m[ lungesc pe canapeaua din fa\a cocoanii =i-nchiz ochii. Trenul a pornit... Prin coridor umbl[ pasageri =i vorbesc. Bùbico m`r`ie ar\[gos.

— Biletele, domnilor! zice conductorul, intr`nd cu zgomot]n compartimentul nostru.

Acum Bùbico scoate capul foarte sus =i, vr`nd s[ sar[ afar[ de la locul lui, ]ncepe s[ latre =i mai grozav ca adineaori. Eu ]ntind biletul meu conductorului, care mi-l perforeaz[. Conductorul face un pas c[tre cocoana, care-=i caut[ biletul ei ]n s[cule\ul de m`n[, pe c`nd Bùbico latr[=i chel[l[ie desperat, smucindu-se s[ias[din paner.

— Bùbico! zise cocoana... \ezi mumos, mami\o!

+i-ntinde biletul. C`nd m`na conductorului s-a atins de m`na cocoanei, Bùbico parc-a-nnebunit. Dar conductorul =i-a terminat treaba =i iese. Cocoana ]=i ]nvele=te favoritul m`ng`indu-l „mumos”; eu m[ lungesc la loc ]nchiz`nd ochii, pe c`nd Bùbico m`r`ie ]nfundat, ca tunetul care se tot dep[rteaz[ dup[ trecerea unei grozave furtuni. Acum nu se mai aude deloc. Dar auz h`r=iitul unui chibrit: cocoana]=i aprinde o \igaret[... }nc[nu mi-e somn. De ce n-a= aprinde =i eu una? A! degrab[s[nu pierz trenul, am uitat s[-mi iau chibrituri. Dar nu face nimic... S-o rog pe mami\a lui Bùbico... Scot o \igaret[, m[ridic =i dau s[m-apropii de cocoana. Dar n-apuc s[fac bine o mi=care, =i Bùbico scoate capul l[tr`ndu-m[ mai furios dec`t pe conductor; latr[=i chel[l[ie =i tu=e=te =i...

— Bùbico, zice cocoana, \ezi mumos, mami\ico!

„Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului!” zic]n g`ndul meu. N-am v[zut de c`nd sunt o javr[mai antipatic[=i mai sc`rboas[... Dac[ a= putea, i-a= rupe g`tul.

}n zbieretele desperate ale lui Bùbico, mami\ica]mi d[s-aprind. }i mul\umesc =i m-a=ez]n locul cel mai dep[rtat din compartiment, de team[c[n-am s[mai pot rezista pornirii =i am s[-i trag la cap c`nd =i l-o mai scoate din paner.

— Frumu=el c[\el ave\i, zic eu cocoanii, dup[c`teva momente de t[cere; da’ r[u!

—A=! nu e r[u, zice cocoana; p`n[se-nva\[cu omul; dar nu =ti\i ce cuminte =i fidel este, =i de=tept! Ei bine! e ca un om, frate! doar c[nu vorbe=te...

Apoi c[tre paner, cu mult[dragoste:

— Unde-i Bùbico?... Nu e Bùbico!...

Din paner se aude un miorl[it sentimental.

— S[-i dea mama b[ie\elului z[h[rel?... Bùbico! Bùbi!!

B[ie\elul scoate capul cu panglicu\e... Mami\a-l degajeaz[din \oalele]n care dospe=te-nf[=urat =i-l scoate afar[. Bùbico se uit[la mine =i m`r`ie-n surdin[. Eu, apucat de groaz[la ideea c[nenorocitul ar]ncerca s[m[provoace, zic cocoanei:

— Madam! pentru Dumnezeu, tine\i-l s[nu se dea la mine! eu sunt nevricos, =i nu =tiu ce-a= fi]n stare... de fric[...

Dar cocoana, lu`nd ]n bra\e pe favorit =i m`ng`indu-l cu toat[duio=ia:

— Vai de mine! cum crezi d-ta?... Noi suntem b[ie\i cumin\i =i bine crescu\i... Noi nu suntem mojici ca Bismarck...

— Ha? zic eu.

— Bismarck al ofi\erului Papadopolinii.

D`ndu-mi aceast[ explica\ie, cocoana scoate din s[cule\ul de m`n[o buc[\ic[de zah[r:

— Cui]i place z[h[relul?...

Bùbico (f[c`nd pe banc[sluj frumos, cu toat[cl[tin[tura vagonului): Ham!

— S[-i dea mami\ica b[iatului z[h[rel?

Bùbico: Ham! Ham!

+i apuc[buc[\ica de zah[r =i-ncepe s-o ron\[ie... Cocoana scoate din alt s[cule\ o sticl[cu lapte, din care toarn[ ]ntr-un pahar; apoi:

— Cui i place l[ptic?

Bùbico (ling`ndu-se pe bot): Ham!

— S[-i dea mami\ica l[ptic b[iatului?

Bùbico (impacient): Ham! Ham!

„Ah! suspin eu]n ad`nc; lua-te-ar hengherul, Bùbico!”

Dar cocoana apropie paharul aplecat de botul favoritului, care-ncepe s[l[p[ie, =i l[p[ie, =i l[p[ie, p`n[ c`nd un pasager se

arat[la u=a compartimentului nostru, uit`ndu-se-n[untru. Bùbico se opre=te din l[p[it =i se porne=te s[ latre ca o fiar[, cu ochii holba\i =i mu=c`nd]n sec =i cl[n\[nind din din\i, =i tu=ind =i...

„Vedea-te-a= la Babe=, jig[raie]ndr[cit[!” g`ndesc eu, =i prin mintea mea]ncep s[treac[fel de fel de idei, care de care mai crud[=i mai infam[.

Pasagerul s-a retras de la geam. Bùbico s-a potolit. Cocoana toarn[iar lapte-n pahar =i bea =i dumneei. Eu simt cum m[n[v[lesc, din ce]n ce mai irezistibile, ideile negre.

— *À propos,* zic eu, madam, vorbea\i adineaori de Bismarck... al...

— Al ofi\erului Papadopolinii...

— Ei! Ce e Bismarck?

— Un dul[u de curte... Era s[mi-l omoare pe Bùbico... Papadopolina are o c[\elu=[, Zambilica, foarte frumu=ic[! =ade al[turi de mine; suntem prietene; =i dumnealui (arat[pe Bùbico), curte teribil[! (C[tre Bubico:) Craiule!... (c[tre mine:) Mizerabila de servitoare, o dobitoac[! i-am spus, c`nd l-a dus afar[ de diminea\[ — c[ nu =tii ce curat e! — zic: „Bag[ de seam[ s[ nu scape, s[ se duc[ iar la Papadopolina, c[-l rupe Bismarck... dul[ul ofi\erului, care =ade cu chirie la ea (tu=e=te cu mult ]n\eles). Eu nu =tiu ce faceam p]n cas[, c`nd auz afar[chel[l[ituri =i \ipete... Strig: „Bùbico! Bùbico! unde e b[iatul?!” Alerg... Mi-l aducea dobitoaca pe bra\e; d-abia-l scoseser[ea =i Papadopolina =i soldatul ofi\erului din gura dul[ului. Ce s[-l vezi?... t[v[lit, le=inat =i moale ca o c`rp[. Zic: „Vai de mine! moare b[iatul!” Strope=te-l cu ap[! d[-i cu odicolon la nas!... Ce-am p[timit, numai eu =tiu... Dou[ s[pt[m`ni a z[cut... Am adus =i doftor. Da-n sf`r=it, slav[Domnului! a sc[pat... (C[tre Bùbico:) Mai merge la Zambilica b[iatul?

Bùbico: Ham!

— S[te m[n`nce Bismarck..., craiule!

— Ham! ham!

+i sare de pe banc[jos,]n vagon, =i apuc[spre mine.

— Cocoan[! strig eu, ridic`ndu-mi picioarele; eu sunt nevricos, s[nu se dea la mine, c[...

— Nu, frate! zice cocoana, nu vezi c[vrea s[se-mprieteneasc[? A=a e el: numaidec`t simte pe cine-l iube=te...

—A! zic eu, av`nd o inspira\ie infernal[; a! simte pe cine-l iube=te... vrea s[ne-mprietenim?... Bravo!

+i pe c`nd c[\elul se apropie s[ m[ miroas[, iau un pache\el de bomboane, pe care le duc ]n provincie la un prieten; ]l deschid, scot o bomboan[ =i, ]ntinz`nd-o]n jos, cu mult[bl`nde\e:

— Cu\u, cu\u! Bùbico b[iatul! Bùbi!

Bùbico, d`nd din coad[, se apropie mai ]nt`i cu oarecare sfial[=i]ndoin\[, apoi]ncurajat de bl`nde\ea mea, apuc[frumos bomboana =i-ncepe s-o clef[ie.

— Vezi c[v-a\i]mprietenit! zice cocoana cu mult[satisfac\ie de aceast[apropiere.

Apoi]mi spune genealogia favoritului... Bùbico este copilul lui Garson =i al Gigichii, care era sor[cu Zambilica a Papadopolinii, ceea ce, care va sa zic[,]nsemneaz[c[Zambilica este m[tu=a lui Bùbico dup[mam[... }n timp ce cocoana-mi poveste=te, eu,]nfr`ng`ndu-mi aversiunea =i dezgustul]n favoarea unui scop]nalt,]ntrebuin\ez cele mai]njositoare mijloace spre a intra]n bunele gra\ii ale nepotului Zambilichii. +i-n adev[r, Bùbico se tot apropie de mine, p`n[ se las[ s[-l iau ]n bra\e. Sim\ c[ mi se bate inima de team[ ca nu cumva, printr-o mi=care ori privire, s[ tr[dez un plan mare ce l-am croit ]n ad`ncul con=tiin\ei mele. Cocoana nu se poate mira]ndestul de prietenia ce-mi arat[Bùbico, pe c`nd eu cultiv cu st[ruin\[ aceast[ prietenie at`t de scump[mie, prin m`ng`ieri =i bomboane.

— Ei vezi! cum v-a\i]mprietenit... Ce e, Bùbico? ce e, mam[? iube=ti pe domnul? da?

+i Bùbico r[spunde, gudur`ndu-se]n bra\ele mele:

— Ham!

— A=a? ai tr[dat-o, care va s[zic[, pe mami\ica?... craiule!

Bùbico: Ham! Ham!

— Trebuie s[fii om bun! Nu trage el la fitecine...

— Fire=te, coconi\[; simte c`inele; are instinct.

C`nd zic acestea, iat[ c[ trenul se opre=te ]n Crivina. Pe peron se aud l[tr[turi =i ceart[ de c`ini. Bùbico d[s[se smuceasc[din bra\ele mele; eu]l \iu bine; el]ncepe s[latre]nd`rjit c[tre fereastra vagonului. Trenul porne=te iar, =i Bùbico, ]ntorc`nd capul c[tre partea de unde s-aude dep[rt`ndu-se cearta semenilor lui, latr[ mereu! eu ]l m`ng`i s[-l potolesc; el, c`nd nu se mai aude nimic, ridic[botul spre tavan =i]ncepe,]n bra\ele mele, s[urle...]n bra\ele mele!

„Ah! Bùbico, zic eu]n sine-mi, m`ng`indu-l frumos; de capu-\i!... vedea-te-as m[nu=i!”

Dar Bùbico url[mereu.

— Doamn[, zic eu, r[u face\i c[-l \ine\i a=a de aproape pe Bùbico =i acoperit a=a]n caldur[, poate s[turbeze... Chiar a=a, aici e prea cald.

+i zic`nd acestea, m[ scol cu Bùbico-n bra\e =i m-apropii de fereastra vagonului. Pun pe Bùbico bini=or jos l`ng[mami\a lui =i cobor geamul, aplec`ndu-m[s[respir. Afar[, noapte neagr[ca =i ideile mele.

— Bine faci! s[mai ias[fumul de \igar[, zice cocoana. Intr[m pe podul Prahovii... M[-ntorc, iau o bomboan[, i-o ar[t lui Bùbico, care s-apropie de mine b`\`ind frumu=el din coad[.

— Pe memoria lui Plutone =i a fidelului s[u Cerber[1] ! zic eu]n g`nd; jur c[ au min\it acei care au c`ntat instinctul c`inilor! E o minciun[! Nu exist[!

Bùbico]mi ia bomboana;]l iau iar]n bra\e =i m[dau l`ng[ fereastr[, ridic`ndu-l]n dreptul deschiz[turii. Aerul r[coros,

---

[1] }n legendele mitologice, cerber e c`inele cu 3 capete care p[ze=te intrarea]n infern.

trec`ndu-i pe la bot, face mare pl[cere lui Bùbico. Scoate limba =i respir[ din ad`nc.

— S[nu-l scapi pe fereastr[!... pentru Dumn...

Dar n-apuc[mami\ica s[rosteasc[-ntreg sf`ntul nume al Creatorului, =i Bùbico dispare ca un porumbel alb ]n neagr[ noapte, ]napoi spre Bucure=ti, zbur`nd — la Zambilica, probabil. M[-ntorc cu fa\a spre cocoana =i, prezent`ndu-i m`inile goale, strig exasperat:

— Doamn[!

Un r[cnet!... A-nnebunit cocoana!

— Repede, doamn[, semnalul de alarm[!

O duc la semnal =i o-nv[\ cum s[-l trag[. Pierdut[de durere, execut[mi=carea cu o suprem[energie. Trenul, stop! pe loc. Cletin[tur[colosal[. Emo\ie general[-ntre pasageri.

— Cine? cine a dat alarma?

— Dumneaei! zic eu c[tre personalul trenului, ar[t`nd pe cocoana le=inat[.

Trenul se pune din nou]n mi=care. La Ploie=ti, cocoana s-a de=teptat din le=in; zdrobit[de nenorocire, trebuie s[r[spunz[la procesul-verbal ce i se dreseaz[pentru]ntrebuin\area semnalului. Pe c`nd, ]n mijlocul pasagerilor gr[m[di\i, cocoana se jele=te, eu m-apropii de urechea ei =i, c-un r`njet diabolic,]i =optesc r[spicat:

— Cocoan[! eu l-am aruncat, m`nca-i-ai coada!

Ea le=in[iar... Eu trec ca un demon prin mul\ime =i dispar]n noaptea neagr[...

1901

C{LDUR{ MARE

CUPRINS

Termometrul spune la umbr[33° Celsius... Sub ar=i\a soarelui, se opre=te o birje]n strada Pacien\ei, la num[rul 11 bis, c[tre orele trei dup[-amiaz'. Un domn se d[jos din tr[sur[=i cu pas mole=it s-apropie de u=a marchizei, unde pune degetul pe butonul soneriei.

Sun[o dat[... nimic; de dou[ori, de trei... iar nimic; se razim[ ]n buton cu degetul, pe care nu-l mai ridic[... }n sf`r=it, un fecior vine s[deschid[.

}n tot ce urmeaz[, persoanele toate p[streaz[un calm imperturbabil, egal =i plin de dignitate.

DOMNUL: Domnu-i acas[?

FECIORUL: Da; dar mi-a poruncit s[spui, dac[l-o c[uta cineva, c-a plecat la \ar[.

D.: Dumneata spune-i c-am venit eu.

F.: Nu pot, domnule.

D.: De ce?

F.: E]ncuiat[odaia.

D.: Bate-i, s[deschid[.

F.: Apoi a luat cheia la dumnealui, c`nd a plecat.

D.: Care va s[zic[a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Amice, e=ti... idiot!

F.: Ba nu, domnule!

D.: Zici c[nu-i acas[.

F.: Ba-i acas[, domnule.

D.: Apoi, nu zise=i c-a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Atunci e acas[.

F.: Ba nu, da' n-a plecat la \ar[, a ie=it a=a.

D.: Unde?

F.: }n ora=.

D.: Unde?

F.: }n Bucure=ti.

D.: Atunci s[-i spui c-am venit eu.

F.: Cum v[cheam[pe d-voastr[?

D.: Ce-\i pas[?

F.: Ca s[-i spui.

D.: Ce s[-i spui? de unde =tii ce s[-i spui, dac[nu \i-am spus ce

s[-i spui? St[i,]nt`i s[-\i spui: nu te repezi... S[-i spui c`nd s-o]ntoarce c[l-a c[utat...

F. : Cine?

D. : Eu.

F. : Numele d-voastr[...

D. : Destul at`ta! m[cunoa=te dumnealui... suntem prieteni...

F. : Bine, domnule.

D. : Ai]n\eles?

F. : Am]n\eles.

D. : A!... Spune-i ca s[ne-nt`lnim negre=it.

F. : Unde?

D. : +tie dumnealui... Da' s[vie neap[rat.

F. : C`nd?

D. : C`nd o putea.

F. : Prea bine.

D. : Ai]n\eles?

F. : Am]n\eles.

D. : A!... =i dac[vede pe amicul nostru...

F. : Care amic?

D. : +tie dumnealui!... s[-i spuie c[nu s-a putut reu=i cu afacerea =tiut[nimic, fiindc[am vorbit cu persoana... Nu uita!

F. : Se poate s[uit?

D. : ...=i zice c[acuma e prea t`rziu, dac[ n-a venit la vreme; c[ci dac[ venea m[car cu c`teva zile]nainte, alt[vorb[!... poate c[s-ar fi putut... |ine minte!

F. : |iu, domnule...

D. : ...deoarece nu plecase]nc[m[tu=a persoanei care s-a dus pentru ca s[dea arvun[tutorelui minorilor, =i el nu aflase]nc[, deoarece nu-i spusese nepotul cocoanei, cu care era afacerea ca =i terminat[, dac[mai avea r[bdare p`n[ luni seara, c`nd trebuie neap[rat s[se]ntoarc[avocatul, fiindc[s-a dus cu o hot[rnicie; dar acuma, cu regret, este imposibil din mai multe punte de vedere, care le =tie dumnealui... A=a s[-i spui.

F. : Bine, domnule.

Domnul pleac[... Feciorul d[s[ ]nchiz[... Domnul se-ntoarce.

D.: A!... =tii ce? nu-i spune nimic, fiindc[poate nu \ii minte exact persoanele. Trec eu mai bine desear[s[-i spui... La c`te vine d. Costic[seara la mas[?

F. : Care d. Costic[?

D . : St[p`nu-t[u.

F. : Care st[p`n, domnule?

D . : Al t[u... d. Costic[.

F. : Pe st[p`nu-meu nu-l cheam[d. Costic[; e propitar...

D . : Ei! =i dac[-i propitar?

F. : }l cheam[d. Popescu.

D . : +i mai cum?

F. : Cum mai cum?

D . : Fire=te... Popescu, propitar, bine... =i mai cum?

F. : Nu pot s[=tiu.

D . : Nu-l cheam[Costic[Popescu?

F. : Nu.

D . : Nu se poate.

F. : Ba da, domnule.

D . : Apoi, vezi?

F. : Ce s[v[z?

D . : }l cheam[Costic[!

F. : Ba, Mitic[.

D . : Mitic[?... peste poate!... Ce strad[e aici?

F. : Num[rul 11 bis.

D . : Nu e vorba de 11 bis.

F. : A zis domnul c[nu vrea s[puie 13, c[e fatal.

D . : N-are a face 13... eu te]ntreb de strad[. Ce strad[e asta?

F. : Strada Pacien\ii...

D . : Strada Pacien\ii?... imposibil!

F. : Nu, domnule, e strada Pacien\ii.

D.: Atunci, nu e asta.
F.: Ba-i asta.
D.: Nu.
F.: Ba da.
D.: Eu caut din contr[strada Sapien\ii, 11 bis, strada Sapien\ii, d. Costic[Popescu.
F.: A=a?
D.: A=a.
F.: Atunci, nu e aici.
D.: Foarte bine.

Domnul pleac[=i merge la birje. Birjarul doarme pe capr[. Caii dorm la oi=te.

DOMNUL: Haide, birjar!
BIRJARUL: Nu slobod... este mu=tiriu, mo roc...
D.: Care mu=tiriu?
B.: Nu =tii la mine, mo roc...
D.: De unde l-ai luat?
B.: Ghe acolò, mo roc.
D.: Apoi, nu sunt eu?
B.: Iè! la domnu este, mo roc.

Domnul suie... Birjarul trage bice... Caii se de=teapt[=i pornesc. Domnul se ridic[-n picioare, la ceafa birjarului.

D.: Ascult[-m[; =tii dumneata unde e strada Pacien\ii?
B.: Ala nu =tii, mo roc.

O bab[trece. Domnul opre=te birja.

DOMNUL: M[rog, jup`neas[, =tii dumneata unde e strada Pacien\ii?
BABA: Asta e, m[iculi\[.
D.: Ei, a=!... Teribil e de ramolit[!... M`n[-nainte, birjar!

Birja porne=te. Domnul face semn s[opreasc[la o b[c[nioar[ ]n col\, unde pe prag mo\[ie la umbr[un b[iat cu =or\ul verde.

DOMNUL: T`n[rule, ce strad[e asta?
B{IATUL: Strada Pacien\ii...
D.: E=ti un prost!... }nainte, birjar!

Birja merge]nc[o bucat[bun[... Un sergent de strad[st[pe o banc[la poarta unei cur\i mari. S-a desc[l\at de cizme s[-=i mai r[coreasc[picioarele. Domnul face semn: birja opre=te.

DOMNUL: Sergent!
SERGENTUL: Ordona\i.
D.: M[rog, nu =tii dumneata unde e strada Pacien\ii?
S.: Chiar asta e.
D.: Imposibil.
S.: Da, domnule, asta e.
D.: ...la d. Popescu, num[rul 11 bis...
S.: Ei, da, mai]n sus, pe m`na st`ng[, ni=te case galbene-n curte, cu marchiz[...
D.: A!... Atunci feciorul e un stupid!... Mersi!... }ntoarce, birjar!

1901

CUPRINS

MO+II

(Tabl[de materii)

Turt[dulce — panorame — tricoloruri — brag[— baloane — solda\i — mahalagioaice — lampioane — limonad[— fracuri — decora\iuni — decora\i — doni\e — menajerii — provinciali — fluiere — cer=etori — ciubere — cimpoaie — copii — mini=tri — punga=i de buzunare — h`rdaie — bone — doici — tr[suri — muzici — artifi\ii — fotografii la minut — comèdii — tombole —

,,Moftul Rom`n” nr. 8 — oale — steaguri — fla=nete — ]nghe\at[ de vanilie — fleici — stamb[ — c[ni — pelin — c[lu=ei — scr`ncioB.: *cele din urm[inven\ii care era =i la expozi\ia american[* — pinteni — biciclete — cai — vite — jandarmi — basmale — telegrafi=ti — nepoate — m[tu=i — \a\e — neni — unchi — veri — v[duve — orfani — portretul \arului – „Moartea V`n[torului” — icoane — bricege — s[pun — lum`n[ri — panglici — prescuri — m[celari — gr`u — cofeturi pentru coliv[ — be\ivi — c[ciuli — cojoace — c[pestre — boi — h`r`itori — „Prima societate de bazalt =i teracot[“ — *Stella* — sticle — f`n — cercuri — doage — bu\i — pl[pumi — saltele — perne — flori — scaune — paturi — mese — beteal[— oglinzi — cercei — inele — ibrice — turci — lighene — doftorii de b[t[turi — s[pun de pete — madipolon — ace engleze=ti — mere — portocale — n[ut — floricele — =erbet — r[coreal[— *Marsilieza* — lulele — luleaua neam\ului — „De=teapt[-te, rom`ne!” — sac`z — sifoane — ciucalat[— acadele — plesnitori — tunuri — c[lu=ari — smochine — p[pu=i — poame — capul vorbitor — Leul de mare — „Vasilache” — copilul cu trei picioare —]ncercarea puterii — distrac\ia american[— belciuge — fonografe — r[zboiul rom`n pentru \esut — mingi — urcioare — bere — cruci — dumnezei — fluiere — alune pr[jite — Bragadiru — fisticuri — Luther — beig[l[— Opler — c[l[re\i — orbe\i — birji — schilozi — automobile — zamparagii[1] — guvernamentali — opozan\i — „Visul Maichii Precistii” — „Minunile lui Sf. Sisoe” — „Alexe, omul lui Dumnezeu” — borangic — \`ri — sardele — l[m`i — br`nz[ — urd[ — ca=caval — sl[nin[ — roabe — velin\e — alti\e — bibiluri — fote — perdele — =tergare — marame — furci — c[ld[ri — pirostrii — lope\i — [lbii — cop[i — fedele=uri — porci — m[t[nii — paia\e — rogojini — parfumuri — ciorapi — iminei — ghete — cizme — papuci — m[t[s[rii — piepteni — dr`mburi — darace — cobze — pomad[— clarinete — maimu\e — orice obiect 30 de bani — certuri — chefuri — ald[ma=uri — t[mb[l[uri – „Numai 40 de bani ocaua

[1] +trengari, crai.

de Dr[g[=ani, vechi veritabil!” - „5 bani cafea gingirlie!” — nuci — sare — salam de Sibiu — „Hop =i eu cu |a\a Lina! adev[rata pl[cint[rom`n[ =i cozonaci moldovine=ti!” — prafuri de pureci — covrigi — ro=cove — fr`nghii — stafide —curele – =ei — hamuri — clopote — c[ru\e — co=uri — bomboane — rahat — muzici — gogo=i — p[l[rii — testemele — mu=te — popi — cocoane — matelo\i — impiega\i — pensionari — suprima\i — popor — se-niori — dame — MM. LL.[1] — AA. LL.[2] — t`rgove\ — t`rgove\e — \[rani — \[rance — intelectuali — arti=ti — poe\i — prozatori — critici — burgheji — tramcare — tramvaiuri — capele p`rlite — jupe c[lcate — b[t[turi strivite — copii pierdu\i — p[rin\i be\i — mame pr[p[dite — guri c[scate — praf — noroi — murd[rie — infec\ie — lume, lume, lume — vreme frumoas[— dever slab... — Criz[teribil[, mon=er!

1901

LAN|UL SL{BICIUNILOR

CUPRINS

Am =i eu o sl[biciune, =i eu sunt om! dorin\ele gra\ioasei mele prietene domni=oara Mari Popescu sunt pentru mine porunci, la care m[supun, cu at`t mai bucuros cu c`t v[d c[prietena mea nu abuzeaz[niciodat[de influen\a nem[rginit[ce =tie bine c[exercit[asupr[-mi. De ast[dat[, ce mare lucru-mi cere?

„Stimate amice,

+tiu ce prieten e=ti cu profesorul Costic[Ionescu =i c`t nu e ]n stare s[-\i refuze o rug[minte. M[-ndatorezi p`n[-n suflet, dac[ob\ii de la el pentru elevul Mitic[Georgescu din clasa IV liceul X... la latin[nota 7, f[r[de care, b[iatul, care mi-e rud[de aproape, r[m`ne =i anul acesta repetent, ceea ce ar fi o mare nenorocire pentru familia lui - o familie dintre cele mai bune — =i pentru mine o mare m`hnire.

Cu cele mai afectuoase salut[ri, a dumitale bun[prieten[

Mari Popescu”.

---

[1] Maiest[\ile lor.

[2] Alte\ele lor.

A! irezistibil[gra\ie, cum =tii de frumos sa porunce=ti! +i ce bine s-a nimerit! Ionescu are =i el o sl[biciune, =i el e om! \ine la mine =i nu e]n stare s[m[refuze. Repede m[arunc]ntr-o birje =i alerg la Ionescu, profesorul de latine=te.

— Drag[Costic[, viu la tine sigur c[n-ai s[m[refuzi; =tiu c`t pot conta pe amici\ia ta =i nu-mi permit a m[-ndoi un moment c[ ]n cazul de fa\[, fiind vorba, m[-n\elegi, de o chestiune care m[ intereseaz[ ]n a=a grad, ]nc`t dac[n-a= fi pe deplin convins c[tu, care mi-ai dovedit totdeauna, f[r[s[dezmin\i niciodat[o afec\iune, ce pot zice c[la r`ndul meu...]n fine...

— }n fine, zice Ionescu, am]n\eles... Nu trebuia s[m[iei a=a pe departe. Vii s[m[rogi pentru vreo loaz[de elev de-ai mei!

— Nu e loaz[, Costic[; e un b[iat dintr-o familie dintre cele mai bune: mi-e rud[.

— Cine =tie ce lene=, ce dobitoc!

— Nu-i adev[rat, drag[Costic[; este un b[iat prea cumsecade... S[nu m[la=i!... Viu la tine sigur c[n-ai s[m[refuzi; =tiu c`t pot conta pe amici\ia ta =i nu-mi permit a m[-ndoi un moment c[ ]n cazul de fa\[, fiind vorba, m[-n\elegi, de o chestiune...

— Ei, las[astea! =tii c[\iu la tine; ce mai]ncap]ntre noi astfel de fraze banale?... Ce not[vrei s[-i dau p`rlitului t[u de protejat?

— 7, drag[Costic[!...

— Apoi, dac[n-o fi =tiind nimic animalul!

— Ei, acum =i tu! zi c[nu =tie; parc[el o s[fie cel dint`i =i cel de pe urm[ care s[ treac[ f[r[ s[ =tie...Te rog, drag[ Costic[! dac[ r[m`ne b[iatul repetent]nc[un an, e o nenorocire pentru familia lui — o familie dintre cele mai bune — =i pentru mine o mare m`hnire...

— A! irezistibil[milogeal[prieteneasc[! zice Costic[; ce bine =tii tu s[porunce=ti! Aide! s[-\i fac hat`rul =i de data asta... s[-i dau nepricopsitului 7.

— *Merci*, drag[Costic[, mare poman[-\i faci!

— Cum]l cheam[?

Eu caut repede-n buzunare scrisoarea drei Mari Popescu... Nu e... Zic lui Costic[:

— Un moment!

+i ies ca din pu=c[, sar]n birje =i alerg acas[... Acas[, scrisorica nic[ieri... Fuga la dra Popescu.

— Prea gra\ioasa mea prieten[, lucrul merge bine; am ob\inut de la profesor nota dorit[; dec`t, acuma am nevoie s[ =tiu numele protejatului matale... Cum ]l cheam[ pe t`n[rul?

— |i-am scris numele]n scrisoarea mea.

— Da, dar scrisoarea dumitale am r[t[cit-o acas[printre alte h`rtii, =i lucrul este urgent: ca s[ nu pierd vremea c[ut`nd-o, am venit la d-ta... Cum]l cheam[?

— Z[u, nu mai \iu minte, zice drag[la=a mea amic[; pentru c[, drept s[-\i spun, madam Preotescu, o bun[prieten[a mea, la care \iu foarte mult, — nu sunt]n stare s[-i refuz nimica — m-a rugat s[-\i scriu, c[=tie c[\ii foarte mult la mine =i nu m[refuzi niciodat[, =i e=ti prieten cu d. profesor Costic[Ionescu, care \ine foarte mult la d-ta =i nu e-n stare s[-\i refuze nimic.

— Atunci, ce e de f[cut? zic.

— Du-te d-ta la madam Preotescu =i]ntreab[-o cum]l cheam[pe b[iatul pe care mi l-a recomandat ca s[\i-l recomand d-tale.

— S[rut m[nu=i\ele!

+i alerg la Preoteasca... Zic:

— Madam Preotescu, uite la ce am venit s[v[deranjez: a\i recomandat amicei mele drei Mari Popescu pe un t`n[r, s[mi-l recomande mie, s[-l recomand amicului meu Costic[Ionescu, profesorul...

— Da!

— Ei! cum]l cheam[?

— Nu \i-a scris Mari?

— Ba da, dar am r[t[cit scrisoarea, =i dra Popescu a uitat cum]l cheam[=i m-a trimis s[-mi spune\i d-voastr[.

— Eu... drept s[-\i spun... nu mai mi-aduc aminte, pentru c[i-am avut numele pe o]nsemn[ric[, pe care am l[sat-o la Mari; dar putem afla de la Diaconeasca, — =ade aci aproape, — ea m-a rugat, c[=tie c`t \ine Mari la mine =i d-ta nu refuzi nimic lui Mari =i dl Costic[Ionescu, profesorul, pe d-ta nu te refuz[niciodat[.

— Atunci, zic, cum facem?

— St[i ni\el, s[trimi\ s[cheme pe Diaconeasca; este aci al[turi.

N-a=tept mult. Madam Diaconescu vine. Dar, fatalitate! =i dumneaei se afl[ ]n aceea=i necuno=tin\[despre numele junelui nostru protejat:]nsemn[rica i-a dat-o amicei sale madam Preotescu.

— Ce-i de f[cut?

— Alearg[la Iconomeasca!

Alerg la Iconomeasca... De acolo, la Sachel[reasca... Pe urm[la Piscupeasca... }n sf`r=it, am dat de izvor... T`n[rul este nepo\elul lui madam Piscupescu, b[iatul surioarei dumneaei, al lu' madam D[sc[lescu: Mitic[D[sc[lescu.

Nimic nu refuz[m — madam Piscupescu lu' madam D[sc[lescu, madam Sachelarescu lu' madam Piscupescu, madam Iconomescu lu' madam Sachelarescu, madam Diaconescu lu' madam Iconomescu, madam Preotescu lu' madam Diaconescu, dra Popescu lu' madam Preotescu, eu drei Popescu, =i mie amicul Costic[Ionescu... Alerg la Costic[Ionescu.

— Drag[Costic[, s[nu m[la=i... Viu la tine sigur c[n-ai s[m[refuzi, =tiu c`t pot conta pe amici\ia ta =i nu-mi permit a m[-ndoi un moment...

— Las[, omule, fleacurile...

— S[-i dai nota 7, cum mi-ai promis...

— Cui, frate?

— Lui Mitic[D[sc[lescu!

— Mitic[D[sc[lescu!... Nu \iu minte s[am vreun =colar cu a=a nume.

— Nu se poate!

— S[vedem!...

+i se uit[ ]n cataloage.

— Nu; n-am nici unul Mitic[D[sc[lescu,]n cursul inferior; ai f[cut confuzie; trebuie s[fie]n cursul superior.

Alerg... de ast[dat[drept la madam Piscupescu.

— Madam Piscupescu, de ce clas[d[examen nepo\elul matale?

— De clasa VI!

— A! zic eu... Bine!

+i dau fuga-napoi la Ionescu; zic:

— E]n clasa VI Mitic[D[sc[lescu al meu.

— Atunci nu e la mine, e la Georgescu;]l cuno=ti pe Georgescu?

— Nu. Tu nu-l cuno=ti? \i-e coleg.

— Ba da, \ine foarte mult la mine, nu e-n stare s[-mi refuze nimic.

— Atunci, zic eu, m[rog \ie, nu m[l[sa!... =tiu c[pot conta pe amici\ia ta =i nu-mi permit...

— Iar?... e=ti cu birja... hai de m[du degrab[la Georgescu.

— Haide.

— Ajungem... A=tept]n birje pe Ionescu. Peste c`teva momente iac[t[-l.

— Ai avut mare noroc c-am venit tocmai la pont; dac[mai]nt`rziam un sfert de ceas, p`n[la dou[, mergea cu cataloagele la =coal[=i trecea notele]n matricul[: protejatul t[u avea un 3.

— +i acuma?

— Are 7.

Uit[-te, am g`ndit eu, ce va s[ zic[ o ]nt`rziere de c`teva minute: cum poate nenoroci pe un t`n[r! R[m`nea Mitic[ D[sc[lescu iar repetent, cu toate c[ \ine la el at`ta mami\[-sa D[sc[leasca, la care \ine Piscupeasca, la care \ine Sachel[reasca, la care \ine Iconomeasca, la care \ine Diaconeasca, la care \ine Preoteasca, la care \ine mult gra\ioasa Popeasca, la care \iu foarte mult eu, la care...

1901

LA PELE+

CUPRINS

— Do[sp'ce trecute, M[ndico! ce naiba faci, soro? A=a striga cocoana Lucsi\a foarte nervoas[, intr`nd]n odaia unde-=i face toaleta madam Piscopesco.

Iar madam Piscopesco, din fa\a oglinzii, r[spunde =i mai nervoas[:

— Uf! las[-m[dracului =i dumneata, mami\o! nu vezi cum m-a pocit dobitoaca? fir-ar afurisit[s[fie!

Dobitoaca este guvernant[la copii, =i piapt[n[=i pe madam Piscopesco; cocoana Lucsi\a este mama lui madam Piscopesco, iar madam Piscopesco este so\ia lui d. Piscopesco, proprietarul uneia dintre cele mai elegante =i mai confortabile vile din Sinaia, vil[care poart[frumosul nume al fiicei cocoanei Lucsi\ii, vila „Esmeralda".

De la =ase ceasuri diminea\a, pe c`nd soarele nu s-a ridicat bine peste Piscul C`inelui, locuitorii vilei „Esmeralda" umbl[de colo p`n[colo, cuprin=i to\i ca de ni=te friguri.

Ce este? ce s-a]nt`mplat]n familia Piscopesco pentru ca toat[lumea din vila ,,Esmeralda" s[fie a=a de emo\ionat[=i de nervoas[?

O bucat[de bristol[1], care str[luce=te dasupra c[r\ilor de vizit[l[sate de amicii din lumea mare la vila „Esmeralda", ne va r[spunde la aceast[ ]ntrebare. S[ne arunc[m ochii pe acea bucat[de bristol =i vom afla c[din]naltul ordin al Maiest[\ilor Lor, doamna =i domnul Zefir Piscopesco sunt invita\i pentru ast[zi, la ora 1 d. a., a lua dejunul la castelul Pele=!

— Unde-i dobitoaca, mami\o? tr[sni-o-ar Dumnezeu s-o tr[sneasc[! zice madam Piscopesco ciufulindu-=i tare nec[jit[c`rlion\ii de la ceaf[, care nu vor s[stea cum vrea dumneaei.

— Las[-m[, soro, s[te potrivesc,]i zice coana Lucsi\a.

[1] Carton.

+i trage l`ng[ fereastr[-n lumin[ pe frumoasa ei fiic[; ia fierul de frizat de dasupra fl[c[rii de spirt, ]l apropie de buze, sufl[-n el, =i-l v`r[apoi]n c`rlion\ii rebeli.

— E=ti nebun[, soro! \ip[madam Piscopesco, ce dracu! chioar[e=ti?... m-ai fript!

— Dac[te mi=ti! dac[b`\`i mereu din picior! Fie, soro, la naiba! c[prea e=ti nevricoas[!... A' s[v[z.

+i coana Lucsi\a se uit[-n ceafa gr[sulie a lui madam Piscopesco =i o scuip[, pe de-o parte s[-i mai potoleasc[ustureala, pe de alta s[n-o deoache:]n adev[r, are de ce s[se m`ndreasc[o mam[.

Apoi, cu mai mult[aten\ie, supune =i aranjeaz[c`rlion\ii rebeli a=a de frumos c[madam Piscopesco a =i uitat de arsur[.

— Do[sp'ce =i un sfert, soro! ce dracu face\i? tot nu te-ai mai ispr[vit?... vrei s[ ]nt`rziem? nu face pentru ca s[ ne a=tepte, mai ales ]nt`ia oar[!

Dar madam Piscopesco, f[r[s-asculte vorbele domnului Zefir Piscopesco, =i]ncovoindu-se de talia ei elegant[ ]n fa\a oglinzii, a=a ca s[-=i poat[vedea turnura,]ntreab[:

— Sunt bine la spate, mami\o?

— E=ti surd[, soro? zbiar[cu severitate d. Piscopesco; vrei s[ne at`rne lingurile de g`t? nu face pentru ca s[ne a=tepte!]nt`ia oar[,]n\elege-m[!

— Uf! fir-ar a dracului =i-afurisit[de via\[! zice madam Piscopesco. Unde-mi sunt m[nu=ile?

Caut[cocoanele-n sus... caut[-n jos...

— Cheam[pe dobitoaca... Unde-i dobitoaca? fir-ar a dracului s[fie, ea =tie unde le-a pus.

— Uite-le! strig[coana Lucsi\a.

— Haide odat[, soro! c[te las =i merg singur!

Sunt dou[sprezece =i jum[tate.

}nc[o privire-n oglind[.

}n sf`r=it, madam Esmeralde Piscopesco suie]n tr[sur[cu so\ul s[u.

— La Pele=! =i mai iute! zice c[tre birjar d. Piscopesco, dup[ce =i-a]ncruci=at bra\ele =i s-a a=ezat bine.

Birjarul m`n[.

— Mami\o! strig[madam Piscopesco, uit`ndu-se-napoi c[tre coana Lucsi\a, care de pe verand[o scuip[, s[n-o deoache: mami\o, bag[de seam[la cheile dulapului, c[iar fur[zah[r dobitoaca, fir-ar a dracului s[fie!

1907

INFAMIE...

CUPRINS

Mi s-a]nt`mplat s[ pierz un amic, un bun amic, =i nu m[ pot c[i ]ndestul de aceast[ nereparabil[ pierdere; de aceea trebuie s[ spun, oricui vrea s[ m-asculte, trista mea ]nt`mplare. Iat[.

+tiam c[amicul meu, bunul meu amic, are mult[influen\[asupra unei persoane, de care at`rnau la un moment ni=te interese ale mele de extrem[importan\[. Am alergat la el.

— Amice, bunul meu amic, zic eu, te rog, nu m[l[sa! contez pe tine s[m[sal\i]n aceast[ocazie; o vorb[bun[din partea ta c[tre persoana, pe care o =tii, poate s[-mi fac[norocul... D[-mi o scrisoare c[lduroas[de recomanda\ie... te rog, faci un mare bine pentru mine =i pentru familia mea... copiii mei...

— Vai de mine! zice bunul meu amic, jenat de tonul meu din cale afar[milos... Ce trebuie at`ta insisten\[?

+i, dup[ce-i explic bine de ce e vorba, se a=az[la biroul s[u =i]ncepe s[scrie.

Dup[ce termin[, se ridic[=i, cu scrisoarea]n m`n[,]mi zice:

— Iat[ce am scris.

Apoi cite=te scrisoarea lui:

„Iubite amice,

Amicul meu, aduc[torul acesteia, vine la dumneata s[-\i cear[un serviciu =i m[roag[s[pun o vorb[bun[ ]n favoarea lui. Nu =tiu cu c`t mai mult[

c[ldur[s[\i-l recomand. Contez pe amici\ia d-tale, c[ai s[-l tratezi ca pe mine]nsumi, pe amicul meu, pe bunul meu amic. A= fi fericit s[aflu c[acest om, pe care-l iubesc ca pe un frate, cunosc`ndu-l ce om de treab[=i capabil este, a ob\inut de la dumneata ce a dorit =i ce, desigur, merit[.

Mul\umiri anticipate etc.”

Pe c`nd eu nu =tiu cum s[ mai mul\umesc bunului meu amic pentru at`ta bun[voin\[, el pune scrisoarea-n plic, lipe=te plicul =i scrie adresa; apoi]mi d[plicul...

Iau plicul =i]nc`ntat plec, dup[ce]mbr[ti=ez cu mult[efuziune pe bunul meu amic.

M[duc degrab’ la locuin\a persoanei]n chestiune. Pentru moment omul meu nu e acas[; dar dup[-amiaz,]l g[sesc negre=it — a=a a l[sat vorb[feciorului.

Sunt unsprezece ore]nainte de amiaz[. Ce s[fac p`n[ la dou[, c`nd pot vedea pe omul de la care at`rn[viitorul meu =i al copiilor mei?

Intru]ntr-un birt modest s[gust ceva =i, a=tept`nd pe b[iat s[m[serveasc[, privesc cu ochii plini de speran\[plicul ce mi l-a dat bunul meu amic =i cl[desc mii de castele str[lucite...

A! ce afacere!... ce cald[recomanda\ie! ce amic! ce bun amic!

Pun plicul, pe care nu m[pot s[tura s[-l privesc, al[turi de farfuria mea =i m[uit la el ca la o lumin[conduc[toare]n calea vie\ii mele.

Pe mas[,]n fa\a mea, st[ ]ntr-un pe= un serviciu =chiop de salat[.

B[iatul mi-aduce un bor=... Nenorocitul! Vrea s[-mi toarne bor=ul din cea=c[ ]n farfurie =i, st`ngaci, face o mi=care cu cotul =i r[stoarn[peste plicul meu serviciul cel =chiop.

— Piaz[rea! zic eu]n g`ndul meu... S-a v[rsat undelemnul!

Dar n-apuc s[g`ndesc bine, =i prostul de b[iat, ]ntorc`ndu-se brusc s[vaz[ce a r[sturnat, apleac[cea=ca =i vars[=i ciorba pe mas[.

Plicul! plicul meu!

}l iau repede =i-l =terg... Din nenorocire, h`rtia plicului a]nghi\it destul undelemn =i destul[zeam[cald[.

Ce e de f[cut? s[-l mai =terg! Tot =terg`ndu-l ]n am`ndou[palmele cu =ervetul... alt[nenorocire... plicul se dezlipe=te!

E peste putin\[s[duc persoanei o scrisoare]n a=a hal.

S[alerg la amicul meu, s[-l rog a-mi da o a doua edi\ie, rev[zut[poate =i considerabil augmentat[.

Maltratez]nc[o dat[pe sec[tura de chelner =i plec furios, cu plicul]n m`n[, pe bulevard.

Pe drum, dracul — c[nu pot zice altfel — n-are de lucru? Ce-mi =opte=te? Plicul e dezlipit... Ia s[mai citesc o dat[c[lduroasa scrisoare a bunului meu amic.

O scot frumu=el din plicul soios... Undelemnul =i gr[simea bor=ului au p[truns p`n[ la h`rtia din[untru, pe care au f[cut-o transparent[; pe dos,]ntr-o parte, se pot citi c`teva vorbe de-a-nd[ratele... M[uit d-aproape, =i v[z bine literele... *rag[m nu*. Citite pe dos, cum este scris pe fa\[, aceste litere fac vorbele *un m[gar*...

Un m[gar!... zic eu f[r[s[-n\eleg... Ce caut[vorbele astea aci?... *Un m[gar!*... Mi-a citit amicul meu adineaori scrisoarea: n-am auzit a=a vorbe... +i-apoi, ce noim[? cum s-ar putea potrivi?... Ce-i asta?

Aiurit, dezdoiesc scrisoarea, =i cu ochii mei citesc:

„Stimate amice,

Moftangiul, care-\i aduce aceast[scrisoare, m[roag[cu insisten\[s[\i-l recomand: e vorba de o afacere, pretinde el, de la care ar at`rna viitorul lui =i al copiilor lui, o afacere cu tine. }mi fac o datorie amical[ s[-\i atrag aten\ia asupra acestui caraghios, =i de aceea m-am =i gr[bit a-\i scrie, nu cumva s[ alerge la alt[ interven\ie pe l`ng[tine =i s[te]ncurce.

Ia seama, nu-i acorda nici un crez[m`nt. E un m[gar =i jum[tate. At`t,]n privin\a caracterului. C`t despre inteligen\[, poate c[ ar avea c`teodat[ceva spirit, dar foarte superficial =i cu deosebire zevzec.

Prime=te-l dar, pe acest stimabil amic,]n consecin\[.

Al t[u etc.”

M[=terg bine de sudoare pe frunte =i m-arunc]ntr-o birje. C`nd s[intru]n strada unde locuie=te amicul meu, iat[-l,]mi iese]n fa\[. Opresc birja =i sar jos vesel.

— Ei! m[ ]ntreab[amicul meu. Ai fost? L-ai g[sit pe omul d-tale?

— Da, zic eu r`z`nd.

— Ei! ai reu=it? ce \i-a zis?

— Ce s[-mi zic[? c[sunt un moftangiu, un caraghios, cu care nu vrea s[se-ncurce... c[sunt un m[gar... =i jum[tate... At`t ]n privin\a caracterului... C`t despre inteligen\[, a zis c[am c`teodat[ceva spirit, dar superficial... c[adic[sunt un zevzec...

— De unde =tie astea?

— Din scrisoarea d-tale.

— |i-a spus el c[din scrisoarea mea?

— Nu! =tiu eu c[din scrisoarea d-tale.

— Cum?

— Am deschis-o.

— A! domnule, strig[indignat amicul... Ai deschis scrisoarea!... Asta e o infamie!

Eu, drept orice r[spuns,]i trag dou[perechi de palme, m[sui =i... m`n[birjar!

Se-n\elege c[dup[infamia ce am comis, orice leg[tur[ ]ntre mine =i amicul meu a trebuit s[se rup[...

Ah! c`t de r[u ]mi pare! am pierdut un at`t de bun amic!...

1901

REPORTAJ

CUPRINS

Revolta Na\ional[ap[rea sub direc\ia mea acu vreo cinsprezece ani, pe vremea cabinetului Br[tianu. Era o gazet[eminamente combativ[, f[c`nd cr`ncen[opozi\ie.

T[ria noastr[nu stetea at`t]n articole de fond sau]n polemice,

c`t ]n informa\iuni de senza\ie \esute cu observa\iuni veninoase. Turbasem =i pe public, =i pe politicieni, =i mai ales pe confra\i, cu descoperirile celor mai intime secrete ale culiselor politice, sociale =i chiar familiale. Poli\ia ]nnebunea c[ut`nd]n zadar s[afle izvorul =tirilor *Revoltei.*

+i ce simplu lucru! Toate le aflam de la o dam[din societate, care le lua]ntr-adins pentru noi de la un st`lp al puterii, un om foarte de sus. C`tetrele p[r\ile erau interesate s[lucreze cu cea mai perfect[discre\iune: b[rbatul de stat]=i exercita prin canalul nostru micile r[ut[\i =i marile inten\iuni; dama c`=tiga frumos de la noi, iar noi \ineam recordul gazetelor bine informate. Oricine ar fi citit ]ns[ cu destul[ luare aminte foaia noastr[ ar fi trebuit m[car s[ b[nuiasc[: pe c`t[vreme pe to\i oamenii de la putere]i tratam cu ou =i cu o\et, pe b[rbatul nostru de stat]l maltratam cu zah[r =i cu ap[de trandafir.

Dar, din nenorocire, izvorul informa\iilor a trebuit s[ne sece odat[. B[rbatul de stat a c[p[tat misiunea pe care o v`na de mult =i a p[r[sit capitala; astfel, am r[mas — dama, dezolat[f[r[bunul ei amic, iar noi, =i mai dezola\i, f[r[informa\ii. A voit dama s[ne serveasc[cu =tiri din alte izvoare; dar au]nceput s[plou[dezmin\irile, =i confra\ii s-au pornit s[-=i verse focul asupra *Revoltei*, care „f[r[nici un scrupul”... „mincino=i!... infami!... caraghio=i!”...]n fine toate gra\iozit[\ile de care sunt capabili ni=te confra\i gelo=i de un]ndelungat succes.

Atunci, am luat un reporter special.

C`teva zile am sc[pat de dezmin\iri =i de invectivele confra\ilor... Da! dar ce informa\ii, Dumnezeule! Judeca\i singuri:

„Azi s-a \inut un consiliu de mini=tri, la Ministerul de Interne”.

*

„Primul-ministru va pleca m`ine s`mb[t[la Florica. Probabil c[se va]ntoarce luni sau mar\i, dac[nu se va hot[r] s[r[m`n[acolo mai multe zile”.

*

„Dl ministru al cultelor a lucrat ieri, miercuri, cu M. Sa Regele”.

*

„Afl[m cu pl[cere logodna dlui Alexandru Popescu, vechi func\ionar, cu doamna Alexandrina Ionescu, mama t`n[rului poet Hora\iu Ionescu, impiegat la biroul de servitori de pe l`ng[Prefectura Poli\iei Capitalei. Toate ur[rile noastre de fericire junei perechi”.

*

„Dup[cererea doamnelor Tudori\a +tef[nescu =i Fani Teodorescu, s-au permutat,]nt`ia ]n postul de moa=e la plasa Z... ]n locul celei de-a doua, iar cea de-a doua ]n aceea=i calitate la plasa X.... ]n locul celei dint`ia”.

C`nd a intrat reporterul meu de diminea\[, l-am ]nt`mpinat spun`nd:

— Domnule Caracudi, nu merge a=a! Cu informa\iuni ca ale dumitale, d[m de mal gazeta. Informa\ii sunt astea? Fire=te c[s-a \inut azi un consiliu de mini=tri, fiindc[acolo]n fiecare joi se \ine c`te unul!... Fire=te c[ primul-ministru va pleca s`mb[t[, dup[regul[, la Florica, ca]n toate s`mbetele, =i se va]ntoarce, iar dup[regul[, ori luni, ori mar\i, ori miercuri, ori]n alt[zi!... Fire=te c[ministrul cultelor a lucrat ieri la palat, fiindc[miercurea este ziua fix[de lucru a acestui secretar de stat cu Regele!... +i pe urm[... ce-mi pas[mie de logodna junei Alexandrina!... ce interes poate avea pentru cititorii no=tri permutarea moa=elor d-tale!... Ce? vrei s[omori *Revolta*, nene?... spune!

— Ba nu!

— Atunci!... Mie]mi trebuiesc, domnule, informa\iuni politice de senza\ie.

— Dac[nu sunt, domnule director...

— Trebuie s[fie!... Altfel, cu regret, amice, nu e=ti bun de noi!

— Am]n\eles, domnule director.

— Pleac[, alearg[! V`r[-te peste tot,]n lume,]n localuri publice =i oficiale,]n cercuri politice; scotoce=te, miroase, afl[, afl[, afl[!

D. Caracudi a plecat foarte hot[r`t. Peste c`teva ceasuri, pe sear[, se]ntorcea m`ndru. Avea de ce. Aflase lucruri cu deosebire interesante de la un personaj politic, al c[rui nume nu vrea s[-l spun[. }ntre altele iat[:

1. O mare ne]n\elegere]n s`nul consiliului de mini=tri;

2. O criz[ministerial[iminent[;

3. Inten\ia guvernului de a spori efectivul armatei =i anii de serviciu;

4. Zgomote despre un grav incident diplomatic;

5. Un divor\ scandalos]n lumea mare.

— Ei, ai v[zut?... Cine e amicul care \i-a comunicat toate astea?

— Asta nu se poate, r[spunde Caracudi; am dat parola de onoare s[nu-i spun numele. De alminteri, dac[ar afla c[l-am tr[dat, nu mi-ar mai spune nimic aldat[.

— Bravo, domnule Caracudi! frumoas[recolt[. A=a da! d[-i]nainte! dumneata ai apuc[turi americane; vei avea un frumos viitor ca ziarist rom`n.

+i]n adev[r, pe fiece zi reporterul a mers progres`nd, a=a ]nc`t,]n scurt timp, *Revolta*, compromis[oarecum]n ultimele dou[s[pt[m`ni, se ridic[ la vechiul ei nivel de popularitate, ba chiar mai sus. Niciodat[ at`ta succes... Bravul meu Caracudi! De exemplu:

„Putem spune, din sorginte[1] autorizat[, c[ieri s-a petrecut la palat o scen[, care caracteriseaz[situa\iunea]ntreag[ca imposibil[de sus\inut. Guvernul e pe duc[. La edi\ia de sear[am[nunte.”

Apoi, la edi\ia de sear[:

„Se =tie c[Regele de mult]=i d[seama de starea nenorocit[ ]n care a ajuns \ara, =i nu pierde nici o ocazie pentru a-=i manifesta nemul\umirea fa\[

---

[1] Surs[.

cu guvernul vizirului[1]. Regele p`ndea de mult momentul c`nd s[spun[ver-de =efului colectivit[\ii ce crede despre aceast[politic[descreierat[. Astfel, ieri, c`nd vizirul a mers la obicinuita audien\[, Regele s-a ]nchis cu d`nsul]n cabinetul de lucru, lu`nd cele mai stricte precau\iuni a nu fi auzit de nimeni, =i i-a tras vizirului o s[puneal[ num[rul unu, f[c`nd critica am[nun\it[=i foarte aspr[a acestei politice, care consist[ ]n a tolera „jafuri, asasinate =i procese scandaloase”, dup[propria expresie a vizirului.

Tot timpul, vizirul a t[cut cu ochii]n p[m`nt, galben la fa\[ca un cadavru.

La sf`r=it, Regele, ar[t`nd c[situa\ia a devenit intolerabil[pentru \ar[=i pentru Coroan[, a spus r[spicat:

Nu mai merge, domnilor, nu mai merge!

S-a observat chiar de servitori aerul plouat al vizirului la ie=irea din palat.”

De prisos a mai spune ce succes a avut gazeta noastr[seara. Edi\ia pentru capital[s-a epuizat]n c`teva momente, a=a c[am fost sili\i s[tragem]nc[o mie de exemplare (]nc[trei, am spus noi a doua zi).

— Al dracului Caracudi! g`ndeam eu. De unde le afl[? Trebuie numaidec`t s[=tiu de unde le afl[.

Toate st[ruin\ele mele pe l`ng[ el au r[mas infructuoase; peste putin\[ s[ aflu sorgintea de unde c[p[ta at`tea =tiri. }nc[p[\`narea lui m-a scos din r[bd[ri. M-am hot[r`t s[-i dejoc resisten\a, smulg`ndu-i secretul]ntr-un mod fie chiar nedemn.

A doua zi, o zi]nc`nt[toare de toamn[, reporterul mi-a spus de diminea\[:

— Mi se pare c[pentru edi\ia de sear[o s[am o informa\ie]n leg[tur[cu cea de ieri, cu scena dintre Rege =i vizir. Adineaori, c`nd veneam ]ncoace, am v[zut pe vizirul intr`nd iar la palat... S[vedem... M[duc... M[-ntorc]ntr-un ceas cu informa\ia...

„De ast[dat[trebuie s[te prinz!” am zis]n g`ndul meu, =i imediat m[ luai pe urmele lui mai discret dec`t un b[tr`n detectiv.

Caracudi, f[r[a b[nui c`tu=i de pu\in, ie=i pe bulevard]n Calea

---

[1] Porecl[dat[lui Ion Br[tianu, pentru caracterul dictatorial al guvern[-rilor sale.

Victoriei. Un moment, se opri la fereastra unei pr[v[lii de galanterie; apoi, urm[ ]nainte cu pas potolit. Ajung`nd ]n col\ul stradei Nou[, se opri la Cap=a, a=ez`ndu-se afar[la o mesu\[. Eu stam]n col\ul otelului de Boulevard. Vreo dou[zeci de minute m-a \inut a=a, el pe scaun =i eu]n picioare... S-a sculat =i a apucat spre palat. Dup[el... Dar, din nenorocire...]n dreptul lui Otetele=eanu, la deschiz[tura larg[a Pie\ei Teatrului, l-am pierdut din ochi]n mul\ime... Caut]n sus, caut]n jos: nic[ieri... S-a suit desigur]n vreun otel, unde are]nt`lnire cu omul lui — vreun deputat, senator... ori =tiu eu? C`nd m[desperasem =i porneam s[m[-ntorc la redac\ie, cu g`ndul a re]ncepe jocul la prima ocazie, iat[-l pe omul meu c[ iese din pr[v[lia de specialitate a Regiei cu un pache\el ]n m`n[... +i-a luat tutun!... Apuc[tot]n sus spre palat... Dup[el... Dar, trec`nd pe dinaintea tutungeriei, mi-arunc ochii s[ v[d dac[ nu e cineva acolo cu care s[ fi comunicat... }n pr[v[lie, nimeni, afar[ de v`nz[toarea =i impegatul. Trec`nd pe la palat, Caracudi taie drumul, salut[ pe cineva de la fereastr[ =i urmeaz[ domol ]nainte. Ajung`nd =i eu]n fa\a palatului, trag cu ochiul =i v[d la geam un t`n[r ofi\er de ro=iori... Caracudi]=i ia seama mai]ncoa de Episcopie; se]ntoarce]n loc =i porne=te]napoi... M[ascunz repede]ntr-un gang. Trece la vale... ies dup[el la potrivit[distan\[, \iind ochii la p[l[ria lui cenu=ie ca argintul. }n dreptul palatului p[l[ria cenu=ie salut[iar[=i... Iar ofi\era=ul...

„Nu cumva?...” g`ndesc eu.

Reporterul apuc[la dreapta pe l`ng[ gr[dini\a palatului... ]n strada sf. Ionic[... Dup[ el... }n intrarea Rosetti... }n Ci=megiu... Trece puntea... Merge drept la bufet... Eu stau ascuns l`ng[movil[=i nu-l iert din ochi... Bea cafea =i fumeaz[din tutunul cel proasp[t. Desigur aci are]nt`lnire cu omul de la care ia informa\iile... }l a=teapt[... }l a=tept =i eu... Reporterul scoate blocul din buzunar =i scrie... E o vreme splendid[, =i gr[dina, sub cerul limpede de toamn[, e mai frumoas[ ca totdeauna. }n aer lini=te; ici =i colo pic[ ]ncetinel frunze galbene, ]nv`rtindu-se-n clipe largi p`n[la

p[m`nt]n jurul coadelor ve=tejile, =i de departe s-aude glas de leb[d[...

Dar omul meu a ispr[vit de scris; pl[te=te, se scoal[=i apuc[spre locul unde m[aflu... M[dau bini=or pe dup[movil[. Porne=te spre intrarea Rosetti]napoi... Dup[el... Iese prin strada Brezoianu... Suie bulevardul... Acum gr[be=te pasul... =i eu pe al meu... Unde m[duce?... S[vedem...

La redac\ie... Intr[... Dau fuga. C`nd intru, Caracudi scoate blocul.

— Ei?]ntreb eu.

— St[i s[vezi! r[spunde cu un z`mbet triumf[tor, =i-mi pune]ndat[sub ochi, cu indica\ia caracterelor „compacte” de]ntrebuin\at, urm[toarea informa\ie:

Am dat asear[o informa\iune relativ[la scena petrecut[ieri la palat]ntre Suveran =i vizirul. Ast[zi suntem]n pozi\iune a da, din acela=i izvor autorizat, am[nunte asupra urm[rii acelei scene, cari stau]n leg[tur[cu zgomotele]nregistrate de noi despre o iminent[criz[ministerial[.

Astazi, vizirul, cu aerul foarte ab[tut, a urcat treptele palatului pe la 9 dim. Regele l-a f[cut s-a=tepte mai mult de o jum[tate de or[ ]n anticamer[. }n vremea aceasta, servitorii =i ofi\erii de serviciu au observat c[vizirul ofta ad`nc, g`ndindu-se la frumoasele zile de la Aranjuez[1], c`nd t[ia =i sp`nzura, bucur`ndu-se de ]ncrederea f[r[ margini a Suveranului, care acuma, domirit — mieux vaut tard que jamais[2] — ]i ]ntoarce spatele ca unui lacheu, de serviciile c[ruia st[p`nul este absolut nemul\umit, =i pe care vrea s[-l dea afar[, ca pe orice lacheu netrebnic.

}n fine, Suveranul, primind pe vizir]n cabinetul de lucru, i-a repetat acelea=i imput[ri asupra intolerabilei situa\iuni. Vizirul, tremur`nd =i cu glasul plin de lacrimi, a zis:

— Atunci, Sire, nu mai r[m`ne alta de f[cut dec`t...

— Dec`t? a]ntrebat Suveranul.

— Dec`t...

+i neput`nd pronun\a cuvintele: „...s[-mi dau demisia =i s[ m[ retrag ]n via\a privat[...”, s-a pornit pe pl`ns, ca o bab[b[tr`n[cople=it[de parapon.

---

[1] Expresie cu sensul: „frumoasele zile de odinioar[”.

[2] Mai bine mai t`rziu dec`t niciodat[.

Precum se vede, zilele politicii *de jafuri, asasinate* =i *procese scandaloase* sunt num[rate. Nu va mai fi vorba de ast[dat[de o remaniere ministerial[par\ial[, de o c`rpeal[dup[cunoscuta sistem[vizirial[, ci de pr[bu=irea complet[a =andramalei colectiviste[1].

— Bravo, drag[Caracudi! am strigat eu. E=ti mai tare dec`t puteam s[-mi ]nchipuiesc! Tu e=ti norocul *Revoltei Na\ionale!*... Dec`t... s[-mi dai voie s[-\i spun c[acuma =tiu...

— Ce?

— Izvorul de unde cape\i informa\iile... }l cunosc...

— A=!

— Pe ce te prinzi?

— Pe ce pofte=ti.

— Pe un dejun la Iordache... Prime=ti?

— Primesc, zise Caracudi, sigur c[m[bea.

— Vrei s[-\i spun de unde?

— De unde?

— Vino-ncoace...

}l tr[sei atunci la o parte,]n cabinetul meu de director,]nchiz`nd u=a cu mai mult[ precau\ie ca Regele c`nd vrea s[vorbeasc[vizirului, =i-i =optii r[spicat privindu-l diabolic p`n[-n fundul ochilor:

— Din Ci=-me-giu!

Caracudi se f[cu mai galben ca vizirul din informa\ia lui. Dar... *si augur augurem*[2], str`ng`ndu-i m`na cu efuziune, m[gr[bii s[-i adaug:

— Nu face nimic asta!... Sunt foarte mul\umit de serviciile tale... *Revolta* f[r[ele n-ar pl[ti o para chioar[, cu toate articolele =i foiletoanele noastre... Hai s[dejun[m!

Am dejunat minunat. Caracudi clipea din ochi foarte mul\umit.

---

[1] E vorba de partidul liberal.

[2] Dac[un augur vede un alt augur — dicton latin care]nseamn[: c`nd un vraci ]nt`lne=te un alt vraci,]ncep am`ndoi s[ r`d[.

— M[rog \ie, l-am]ntrebat eu la cafea, dup[ce-i spusesem itinerariul lui de diminea\[ ]n toate am[nuntele — m[rog \ie, c`nd e vremea bun[ ca ast[zi, ]n\eleg; dar cum faci c`nd e vreme rea?

— C`nd e vreme rea?... stau acas[.

— Mai bem o]nfundat[?... Asta o pl[tesc eu.

+tiu c-am r`s!... Am pl[tit, el dejunul =i eu suplimentul, =i ne-am]ntors foarte veseli la redac\ie.

— Trei ceasuri!... Caracudi! strig eu; repede dup[informa\ii! Caut[-le c`t mai „senza\ionale!”

— La moment! r[spunde bravul meu reporter =i pleac[grabnic spre palat.

Eu r[m`n ]n od[i\a umbroas[ a redac\iei s[-mi scriu articolul de fond: *Ce g`nde=te Suveranul?...* S[vedem, ce poate g`ndi Suveranul?...

Moi pana]n c[lim[ri =i, picotind cu capul plecat pe mas[, m[g`ndesc... m[ g`ndesc...

Ce vreme splendid[! Ce frumoas[trebuie s[fie gradina acum c[tr[sear[sub cerul limpede de toamn[... Ce lini=te]n aer... Parc[v[d cum pic[ ]ncetinel ici =i colo frunzele galbene,]nv`rtindu-se ]n clipe largi p`n[la p[m`nt]n jurul coadelor ve=tejite... =i parc[de departe auz glas de leb[d[...

Al dracului Caracudi!...

Ia s[vedem acum: *ce g`ndeste Suveranul?*

1901

ANTOLOGIE...

CUPRINS

Sunt]n lume amatori de fel de fel de colec\iuni curioase, — =i multe am v[zut, de valori incalculabile.

}n clasele primare, odinioar[, cuno=team un b[iat care avea o colec\ie de peste cinci mii de nasturi; mai t`rziu, am admirat la un

t`n[r zeci de albumuri pline de fotografii de femei frumoase; apoi, la un b[rbat dou[ colec\iuni: una, de c[r\i po=tale ilustrate, =i alta, de c[r\i de citit, str`nse]ncet-]ncet, de pe la prieteni uituci, unele neilustrate.

Acum,]n urm[, am f[cut cuno=tin\a unui domn care posed[o colec\ie de scrisori anonime — cea mai pre\ioas[desigur din c`te, felurite, mi-a fost dat s[ v[d... De la soa\[ pe ale so\ului, de la parin\i pe ale copiilor, de la soacr[ pe ale ginerului, de la st[p`ne pe-ale slujnicelor — ori, viceversa; unele cump[rate, altele daruite, altele subtilizate[1] ;]n fine — de unde, cum, cu ce r[bdare, cu c`te sacrificii le-a adunat — numai el =tie... Cunosc`ndu-i sl[biciunea, i-am dus =i eu o anonim[, primit[zilele trecute,]n care o veche prieten[(indubitabil e dumneaei), isc[lind „c`\iva admiratori de odinioar[”, m[ picne=te, vorba de pe vremuri, la coada i=licului... Posesorul colec\iei mi-a mul\umit; dar, de=i l-a primit, n-a r[mas, cum m-a=teptam, destul de ]nc`ntat de specimenul meu...

— Ei! mi-a zis;]n genul [sta, am mult mai picante.

— Tocmai d-aceea doresc s[v[d =i eu mai de aproape colec\ia d-tale =i, dac[-mi permi\i, s[copiez c`teva...

— Bucuros,]mi r[spunse el; trebuie]ns[s[te ajut, fiindc[d-tale, mai pu\in cunosc[tor]n materie, \i-ar veni greu s[faci repede o bun[selec\ie din at`tea pachete.

— Domnul meu,]l]ntreb, dup[ce-i mul\umesc de at`ta amabilitate, cum]\i explici d-ta obiceiul [sta de a scrie scrisori anonime?

— E foarte u=or de explicat... Pe de o parte, lipsa de ocupa\ie serioas[=i de griji proprii; pe de alta, ceva mai ad`nc... Exigen\ele sociale paralizeaz[ adesea franche\a onest[; un individ nu le poate u=or ]nfr`nge]n orice moment;]n fa\a lor devine la=; poate]ns[avea curaj s[fie franc pe ascuns. E greu s[arunci cu noroi]n obrazul cuiva c`nd ]l ]nt`lne=ti ziua-n amiaza mare fa\[-n fa\[ ]n

[1] Sustrase, furate.

lume; noaptea]ns[, dup[spartul lumina\iilor, p]n]mbulzeal[, po\i s[-l murd[re=ti pe la spate de sus p`n[ jos... Va b[nui aproape sigur pe cine l-a murd[rit, at`t mai bine! te =tie f[r[a-\i putea cere socoteal[... +i mai ales sexul slab, mai delicat, are nevoie de anonimat, ca s[-=i poat[desc[rca sincer =i leal tot fundul sufletului...

Nu i-am prea]n\eles bine explica\ia, =i, f[r[a mai discuta, m-am m[rginit a lega c`teva flori din gr[dina lui ]ntr-un buchet... }l dedic blondei anonime care mi-a scris s`mb[t[,]n ajunul }nvierii; i-l dedic,]n speran\a c[, dup[modelele acestea,]mi va scrie]n cur`nd mai picant ca la prima ]ncercare — ]ncai, nu numai dumneaei =i eu s[ avem mul\umire, ci =i posesorul colec\iei clasice, at`t de cunosc[tor =i, prin urmare, de preten\ios]n materie... Iat[.

*

Prea stimat[doamn[, nu toate mamele sunt devotate cum sunte\i d-voastr[, ceea ce ar trebui s[le fie tot ce e mai sacru. +i eu sunt tat[de familie, v[-n\eleg =i v[admir. De aceea,]n interesul scumpei d-voastre copile, a=a de cast[, dar totu=i orbit[de un amor nenorocit, m[gr[besc a v[pune]n vedere c[acela c[ruia vre\i s[-i]ncredin\a\i viitorul ei este un om pierdut. Pe l`ng[ vi\iul alcoolismului =i al varia\iei ]n ultimul grad, a fost =i ]n spital =i are patima foi\elor, care, ]n calitatea sa de m`nuitor de bani publici, poate, desigur,]l va duce la ultima treapt[, pe banca infamiei, condamnat de justi\ie pentru at`t de colosale delapid[ri, ca mul\i al\i nenoroci\i de aceast[ trist[ spe\[. Mi-am ]mplinit misiunea ]n con=tiin\[. R[m`ne ca d-voastr[, ca mam[devotat[,]nainte de a face pasul fatal, s[aviza\i cu perspicacitate. (isc[lit) *Un bun tat[de familie.*

*

(De aceea=i m`n[, pe acela=i fel de h`rtie =i cu aceea=i cerneal[; cu aceea=i dat[pe stampila po=tei.)

T`n[rule, e=ti ]n v`rsta frumoas[a iluziunilor, c`nd inima se deschide ca o floare cu toat[sinceritatea... Onest, activ, f[r[nici

un vi\iu, virtuos, apreciat de superiori, iubit de inferiori, viitorul]\i sur`de. Nu mai po\i tr[i singur; dore=ti, dup[ ce \i-ai cucerit o frumoas[ situa\ie prin propriile merite, ca fiu al operelor d-tale, =i eu cel dint`i te stimez pentru asta, s[ai o so\ie dulce spre a]mp[rt[=i, la c[ldura c[minului conjugal, bucuriile senine, =i, ca]ntr-un mic paradis intim, a avea]n jurul d-tale fructul amorului onest, micul]ngera=, care s[te]nc`nte cu z`mbetele =i c`ntecele sale... Iat[ un sublim ideal; dar... este un dar... de la paradisul ]nchipuit =i p`n[la infernul real, nu este, vai, dec`t un pas! G`nde=te bine]n ce familie intri. Mama, o b[tr`n[ cochet[, care a ruinat doi b[rba\i. Zestrea promis[, o minciun[ sfruntat[, nemaiav`nd dec`t =andramalele ]ngropate la credit =i pensia nenorocitului c[zut victima luxului =i desfr`ului lor; c[ci mama denaturat[a]ncurajat apuc[turile fiicei — ce na=te din pisic[— iar aceasta mai poate]n orice caz face carier[romantic[, dar nu copii. }ntreab[pe omul =tiin\ei, un mamo=, dac[o pretins[demoazel[de 28 de ani, care p`n[ azi are la activul ei trei-patru avorturi clandestine, cunoscute de toat[ lumea, mai are =anse a deveni mam[. Ia bine seama! Luxul =i devergondajul[1] at`tor femei de aceast[trist[spe\[au aruncat pe mul\i m`nuitori de bani publici, naivi ca d-ta, ]n bra\ele pr[pastiei dezonoarei! Mi-am ]mplinit misiunea ]n con=tiin\[. R[m`ne ca d-ta, t`n[r luminat,]nainte de a face pasul fatal, s[avizezi cu perspicacitate. (isc[lit) *Un binevoitor matur.*

*

Stimate domnule, d-ta munce=ti la \ar[pe ploaie =i pe ar=i\[, asud`nd ca un biet hamal; iar consoarta d-tale]i trage la Fran\i=bat checocuri apilpisite cu baronii cu pinteni, =i pe urm[noaptea pe lun[,]n otomobil, sus la munte... S[v[dea Dumnezeu =i copii, c[stare v-a dat destul[! (isc[lit) *Un chelner de la Kurhaus din Fran\i=bat.*

---

[1] Desfr`narea.

*

(M`n[, h`rtie, cerneal[, stampil[, acelea=i.)

Stimat[doamn[, d-ta te canone=ti la cur[de ap[mineral[, exilat[ ]n Fran\i=bat, iar boierul d-tale face cur[de =ampanie la L[pt[rie, cu marchizele apilpisite, cu taraful lui Ristache Ciolacu =i cu cinci muscali cu cauciuc cu zece franci pe ceas p`n[la ziu[... S[-\i tr[iasc[scumpul b[rb[\el! (isc[lit) *Un chelner de la L[pt[rie.*

*

Cher Monsieur, est-ce que les superbes cornes dont votre charmante épouse, la petite Esméralde, vous coiffe, avec la collaboration si assidue de votre brave neveu, Monsieur le sous-lieutenant de Petits-Rouges, Arthur, ne vous gênent point lorsque, le soir, vous vous mettez au lit? Dites-nous, s'il vous pla]t. Si elles ne vous gênent pas du tout, tant mieux! Nous vous souhaitons un doux dodo! (isc[lit) *Plusieurs voisins curieux.*

(Pe rom`ne=te: Drag[ domnule, spune, rogu-te, c`nd te a=ezi seara]n pat nu te sup[r[m`ndrele coarne cu care te ]mpodobe=te iubita so\ie, Sm[r[ndi\a, cu colaborarea at`t de st[ruitoare a bravului d-tale nepot, d. sublocotenent de ro=iori, Artur? Dac[nu te sup[r[deloc, at`t mai bine! }\i dorim s[faci nani frumos! (isc[lit) *Mai mul\i vecini curio=i.)*

*

Ilustre frunta=, eu nu umblu niciodat[cu plosca minciunilor; mi s-a p[rut degr[d[tor s[scrie un cet[\ean independent anonime. Totu=i, azi trebuie s[recurg la asta, ceea ce]n principiu detestez; dar \iu, ca rom`n, la d-voastr[, gloria partidului =i a \[rii. V[ atrag deci aten\ia asupra unui individ periculos care v[-nconjoar[; acesta este d. Mandalache, ce-i mai zice =i Capsomanul, =i, ]n interesul partidului nostru, v[ sf[tuiesc a nu-i mai acorda ]ncrederea nelimitat[ de care se bucur[ ast[zi, juc`nd pe devotatul fidel; c[ci v[garantez c[este spionul partidului contrar, pl[tit din fondurile secrete (ru=ine!), o pot proba oric`nd cu documente zdrobitoare. P`n[atunci, tr[iasc[partidul nostru! (isc[lit) *Un fanatic partizan al d-voastr[, aleg[tor colegiul I de Camer[=i Senat.*

*

Doamn[Directoare, eleva Lucy N., din clasa V, are o purtare ur`t[ ]n societate, convers`nd totdeauna intim cu ofi\eri =i elevi din =coala militar[pe Calea Victoriei chiar t`rziu; =i prime=te mereu poezii =i c[r\i po=tale cu poze de amor, etc., etc. Pentru prestigiul =coalei dar, v[denun\[m ca s[lua\i urgent m[suri severe, aminteri, cu regret, vom fi silite a face reclam[ministerului relativ la tristul exemplu de imoralitate. (isc[lit) *Mai multe mame]ngrijate.*

*

Prea cuvioase p[rinte Matache, ca s[=tii c`t \i-a zburat din c[ld[ru=[ la 1 aprilie, ]ntreab[ pe T[nase rahagiul de c`\i gologani a v`ndut rahat =i bastonache lui Giugic[, b[iatul care \i-a purtat c[ld[ru=a; =i s[ ]ntrebi =i pe tat-s[u, paracliserul: cine \i-a sters basmaua cu ou[ ro=ii, care a zburat c`nd v-a\i]ncurcat la pelin, a treia zi de Pa=ti, cu partidul,]n col\ la Savu,]n od[i\[, pe-nfundate? (isc[lit) *Un cre=tin enoria=.*

*

S[rut m`na, coconi\[; prin aceast[ mica epistol[, venim s[ v[ facem un denun\, c[ alalt[ieri, c`nd a]ngropat-o pe r[posata cocoana mare, d-voastr[nu =ti\i, c-a\i plecat cu cupeaua de la cimitir, =i a\i l[sat lui Ioni\[, feciorul d-voastr[de]ncredere, parale s[dea la s[rmanii cer=etori, =i el a luat toate paralele, =i, la s[rmanii cer=etori i-a]njurat =i nu s-a]ndurat s[le dea nici m[car un franc de parale. S[=ti\i cine e domnul Ioni\[=i cum \ine la onoarea d-voastr[. (isc[lit) *Mai mul\i care au asistat.*

*

Domnule Jorj, desigur nu vei declara unde ai petrecut noaptea de vineri spre s`mb[t[, c[ci \i-e team[, ca un la=, s[ nu-\i spulbere creierii protectorul t[u, a c[rui cas[ o dezonorezi cu infama complice. Dar ai aflat, poate, c[ ]n aceea=i noapte s-a ]nt`mplat nenorocirea junei orfane Matilda G., cu a c[rei m[tu=e =i tutoare se =tie ce prietenie str`ns[ ai cultivat p`n[la scandalul actual cu

so\ia maiorului... Sunt o persoan[leal[; nu voi a-\i ascunde nimica; afl[dar c[, tot ast[zi, am]naintat parchetului al[turata scrisoare. Cred c[de ast[dat[\i s-a]nfundat! nu-\i mai r[m`ne dec`t s[-\i tragi singur un glon\!

„Domnule procuror, un cet[\ean care dore=te s[aduc[un serviciu justi\iei impar\iale a \[rii sale v[atrage serioasa aten\ie asupra faptului c[,]n afacerea cadavrului Matildei G., dl Jorj P... n-a fost p`n[ acum citat nici ca informator, de=i sunt de notorietate public[ rela\iile sale de p`n[ieri cu tutoarea nefericitei victime. V[asigur totu=i c[numitul domn n-ar putea r[spunde clar unde a petrecut]n noaptea crimei misterioase; c[ci acas[n-a fost; a plecat de cu sear[, afirm`nd c[ merge la Ploie=ti pentru afaceri; dar desigur nu va putea dovedi c[ a fost acolo, c[ci a fost... ]n alt[ parte, de unde s-a ]ntors a doua zi, foarte emo\ionat, ]n dezordine =i confuz, cum poate m[rturisi chiar b[tr`na lui mam[, care s-a speriat c`nd l-a v[zut; =i n-a ie=it trei zile din cas[, d`nd ordine stricte s[nu primeasc[pe nimeni, c[trage cu revolverul. }n interesul instruc\iunii m[ab\in deocamdat[de a da acestea la lumina publicit[\ii. (isc[lit) *Un om de bine.*”

*

Domnule N[dr[gil[, suntem ni=te persoane de gust, care te cunoa=tem din vedere =i c[rora ne erai oarecum simpatic p`n[-n zilele trecute, c`nd te-ai]n\olit]n costum complet de Pa=te. S[crezi, domnule N[dr[gil[, c[cu mult regret venim a-\i scrie c[e=ti chiar ridicul]n acele haine, =i c[o singur[iluzie ne mai r[m`ne despre gustul d-tale: cum te =tim p`rlit, poate nu l-ei fi cump[rat din biata lef=oar[; \i le-o fi dat cineva de poman[, de s[rb[torile Pa=telui... S[-i zici bogdaproste =i s[le por\i san[tos; dar s[=tii c[faci cu ele un efect caraghios, de care te depl`ngem, drag[ domnule N[dr[gil[... Tot mai bine ai face s[ le p[strezi ]n gardirop, s[ aib[ la vreme cu ce s[ te-ngroape! (isc[lit) *C`teva dame c[rora le-ai fost odinioar[simpatic.*

*

Respectabile domnule Mache, b[iatul d-voastr[Lache, din clasa II gimnazial[, am onoare a v[spune c[o s[aib[not[rea la conduit[ca s[r[m`ie repetent, pentru c[ ]njur[ de grijanie =i de cear[ foarte trivial, =i e dator la bragagiu, =i vinde c[r\ile la ovrei pe bulevard, scriind scrisori anonime la =coala profesional[ de fete, =i fumeaz[ intim-club. (isc[lit) *Un b[tr`n amic sincer.*

1907

O CRONIC{ DE CR{CIUN...

CUPRINS

}ntr-o ur`t[ diminea\[, pe la sf`r=itul lui noiemvrie — ploaie, ninsoare, vifor, s[nu sco\i un c`ine afar[din bordei — chem pe cel mai]ncercat colaborator al „Revoltei Na\ionale” =i-i zic:

— Stimate domnule Caracudi, dumneata, care de at`ta timp ne-ai dat ca reporter dovezi de str[lucit[imagina\ie, e=ti designat s[faci ziarului nostru un important serviciu.

— Care, domnule director?

— Scoatem de Cr[ciun un num[r „literar, =tiin\ific =i artistic”. Avem]n sertare destul[materie; vom face o frumoas[selec\iune. Ne lipse=te numai cronica special[pentru s[rb[toarea Na=terii... Ce zici?

— Cu pl[cere...

— Cr[ciunul cade luni, trebuie s[ap[rem cel mai t`rziu joi la 21 de diminea\[... Un num[r de lux]ngrijit, nu rasolit ca numerele cotidiane; bine aranjat, tip[rit frumos =i nu ciuruit de gre=eli...

— Bine-n\eles;... dar...

— Dar ce?

— ...Ia privi\i afar[, ce vreme!

}n adev[r, e un vifor stra=nic.

— Ce are a face vremea, zic eu, cu cronica noastr[?

— Nu prea are; dar... m[cheam[p[rintele la mas[; mereu]mi face semne: i-e foame — s-a sculat de diminea\[.

P[rintele este socrul confratelui. Domiciliaz[ ]mpreun[, tocmai peste drum de redac\ia noastr[,]n curtea bisericii Sf. Ion. De pe prispa caselor se vede drept]n redac\ia noastr[, =i vice-versa, fire=te. Vara, c`nd \inem ferestrele deschise,]l cheam[reverendul pe ginere-s[u: „Ignate, gata!”. Iarna,]i face semne. De aceea, Caracudi lucreaz[totdeauna la masa de la fereastr[.

— Prin urmare, zic, nu te mai \iu... ne-am]n\eles: o cronic[de Cr[ciun — „Betleemul, staulul, ieslea, steaua. Magii =.c.l.” — nici mai lung[de trei, nici mai scurt[ca dou[coloane... Mi-ai luat m[sura, ca un bun ciubotar ce e=ti, calapodul mi-l cuno=ti... }ncal\[-m[, iubite confrate,]ncal\[-m[frumos!

Drept orice r[spuns, iubitul confrate deschide fereastra, pe unde d[n[val[-n[untru ca un vr[jma= viforul d-afar[, =i strig[tare peste drum:

— La moment! s[puie ciorba!

Apoi m[salut[=i iese.

De prisos s[fac istoricul c[sniciei excelentului nostru colaborator. M[m[rginesc a reproduce c`teva documente, dup[„Revolta Na\ional[”,]n ordinea lor cronologic[; sunt ie=ite toate din pana interesatului, prin urmare mai presus de orice b[nuial[de par\ialitate:

„Afl[m cu deosebit[pl[cere c[asear[, 11 ianuarie, s-a celebrat,]n biserica Sf. Ion, c[s[toria valorosului nostru colaborator Ig. Caracudi cu gentila domni=oar[Florica, eminenta profesoar[de istorie, fiica sf.-sale p[rintelui stavroforul Pantelie B`rzescu.

Nuni au fost simpaticul =i iubitul nostru maestru, directorul „Revoltei Na\ionale”, cu gra\ioasa sa consoart[.

Felicit[rile noastre cele mai c[lduroase”.

C[tre finele aceluia=i an, la 21 dechemvrie, a doua zi de sf. Ignat, „Revolta” insereaz[ ]n fruntea informa\iunilor:

„Afl[m cu deosebit[pl[cere c[gentila doamn[Florica Ig. Caracudi, eminenta profesoar[de istorie, a dat asear[na=tere unui dr[g[la= b[ie\el Traian.

Fericit[coinciden\[! }n aceea=i zi, norocosul tat[, valorosul nostru colaborator, d. Ig. Caracudi, a]mplinit 35 de ani.

Felicit[rile noastre cele mai c[lduroase”.

Peste un an =i dou[luni, iar afl[m „cu deosebit[pl[cere”, minus „fericita coinciden\[”, =i-n loc de Traian, *Decebal*.

Dup[un an =i o lun[,]ntocmai; dar,]n loc de Decebal, *Aurelian*.

La anul]n cap, asemenea;]ns[ ]n loc de Aurelian, *Mircea*.

Nu trec bine unsprezece luni, =i iar „afl[m”; numai,]n loc de Mircea, *Dan*.

Pe to\i, de la Traian p`n[la Dan inclusiv, eu i-am botezat. Care va s[zic[, vine c[suntem rude prin alian\[cu familia Caracudi =i cu p[rintele stavroforul; de aceea, sf.-sa]mi zice: „n’ne Iancule!”.

*

Dup[plecarea valorosului, caut s[-mi aranjez materiile din sertare pentru num[rul de lux... Ia s[vedem ce putem stoarce cu foarfeca, aceast[pres[idraulic[a redac\iei.

Art[f[r[tendin\[=i tendin\[cu art[, sau *Art[cu tendin\[=i tendin\[f[r[art[*, — 65 de file, cu *va urma* — studiu estetic de palpitant[actualitate!

Rolul presei ca a patra putere]n statul constitu\ional modern (Sfinte Ignate!) — 77 de file, =i fire=te cu *va*...

}n pustiul lumii mari, novel[; o sut[de file, format ministerial foarte m[runt =i clar scrise, f[r[cea mai mic[=ters[tur[sau]ndreptare... Asta nu poate fi supus[presei idraulice: totul, silab[dup[silab[, trebuie=te cu scump[tate respectat... Vom da numai]nceputul]n num[rul special, =i *va urma*]n numerele cotidiane, vreo treizeci de foiletoane duble — un noroc pentru *Revolta!*... Admirabil[povestire!

}n pustiul lumii mari este istoria unui b[iat de la \ar[care, dup[ce face studii]nalte, la noi =i-n Europa, ajunge profesor]n mare vaz[la Bucure=ti. Suflet curat, plin de av`nt, de iluziuni =i de

ideal, ca orice copil s[n[tos din popor, caut[ ]n lumea mare, unde este introdus de un coleg sceptic — lume putred[de corup\ie — un suflet, s[-l]n\eleag[... }n zadar!... M[=ti pe obrazuri;]n inimi, perfidie! fard =i minciun[! chloroz[[1] =i parfum! putregai]n poleial[!

Dezgustat de acest „pustiu”, se duce-n vacan\a mare acas[, la \ar[, de unde a plecat a=a de demult. Acolo, i se rede=teapt[toate amintirile sfintei copil[rii; i le povestesc cu drag =i pe r`nd, fiecare cu glasu-i particular, c[su\a p[rinteasc[, hanul, aria, p[tulul, moara, p`r`ia=ul, clopotele de la biseric[ =i de la g`tul vitelor ce se-ntorc seara-n sat; apoi, potecu\ele, p[duricea, dealul, valea, soarele, luna, stelele, c`ntecul p[s[rilor s[lbatice =i domestice; ]n fine, pic[turile de ploaie, adierea v`ntului, miresmele f`ne\elor =.cl.

}nc`ntat de at`tea tainice povestiri, el se-nt`lne=te la hor[, ]ntr-o duminic[, cu Neac=a, fat[ v`njoas[, ro=ie ca un bujor =i „nefardat[”, care nu =tie fran\uze=te, nici nu danseaz[bostonul =i cake-walk[2], dar care vorbe=te o rom`neasc[ pur[, plin[ de farmecul originalit[\ii folklorice, =i joac[ hora =i b[tuta, br`ul =i chindia, de d`rd`ie p[m`ntul, p`n[d[de mal pe to\i fl[c[ii satului, ba =i pe al\ii veni\i de prin satele vecine de dor s[joace cu d`nsa...

El, transportat, supun`ndu-se unei mi=c[ri „l[untrice”, ]i face un compliment — ea, asudat[, ]i arde o palm[; el se v`r[s-o ia-n bra\e — ea]i trage un pumn]n falc[; el se-ndeas[mereu s-o s[rute — ea]i zice: „O! c[lca-te-ar!” =i-i d[un br`nci de-l arunc[ gr[mad[ ]n san\ul drumului... El se scoal[ d-acolo zdruncinat, ofteaz[ din ad`nc, se scutur[frumos, merge drept la tat[l Neac=ei — mo= Oancea Tureatc[, un b[tr`n rom`n neao=, cuminte =i vesel, vestit pentru p[c[liturile =i glumele lui, =apte po=tii de jur]mprejur — =i... cere m`na bujorului de fat[.

E estetic, fiind natural =i logic... Ceea ce se nume=te *le coup de*

---

1 Anemie, paloare a figurii.

2 Dansuri la mod[pe la 1900.

foudre (dragoste ca tr[snetul) se explic[mai mult dec`t la ora=e la \ar[, unde nu se pomene=te ]nc[ de paratonere[1] . M`na cerut[este, dup[nazurile de rigoare ale copilei, acordat[... Nunt[mare cu descrip\ia am[nun\it[a tuturor str[vechilor datine rom`ne, at`t de originale =i de pitore=ti... +i eroul e fericit.

— Uf! am sc[pat de pustiul lumii!

Zic`nd acestea, d[ s[-=i ]mbr[\i=eze nevasta, de fa\[ cu at`\ia veseli nunta=i.

— Ast`mp[r' te, m[! loi-te-ar!... zice pudic[ Neac=a, ferindu-se de indiscreta pornire a legitimului =i repezindu-l c`t colo...

To\i nunta=ii fac mare haz, iar]n\eleptul b[tr`n, mo= Oancea Tureatc[, un fel de „povestea vorbei” ]n carne =i-n oase, z`mbind cu ad`nc]n\eles, =opte=te:

— Vezi ce face pustia de dragoste, vere?... Aolic[, ce-am ajuns, s[iubim pe subt ascuns!

+i a=a se sf`r=e=te frumoasa povestire la fila o sut[— prea degrab[... p[cat[2].

Desigur, nu sunt un om mul\umit de sine]nsu=i!... }n\eleg destul de bine cu c`t de nesuficiente mijloace m-au ]nzestrat z`nele ursindu-m[carierii pline de]nalte r[spunderi, nobilei misiuni de publicist rom`n. Cu toate astea, niciodat[ n-am sim\it sub coastele din st`nga dureroasa (dup[c`t v[d la al\ii) roz[tur[ a viermelui invidiei. Slav[ \ie, Doamne! ]n inima mea destule rele au putut ]nc[pea; dar n-a fost loc=or ]ntr-]nsa =i pentru groaznicul parazit verde!... +i totu=i, simt nespus[ m`hnire la vederea unui pachet de at`tea file format ministerial, curat =i m[runt scrise... A! de ce nu poate =i pana mea, alerg`nd f[r-a se poticni, str[bate]ntinsele albe c`mpii?... Cum nu =tiu =i eu birui pe ner[suflate candoarea c`torva testele de h`rtie?... Pentru ce, crude ursitoare, nu e-n stare

[1] Paratr[snete.

[2] Caragiale parodiaz[stilul nuvelelor s[m[n[toriste, care idilizau via\a satului.

=i m`na mea seac[ s[ toarne at`tea generoase torente =i cascade de proz[?

Pe c`nd fac tristele mele reflexiuni, intr[ plouat ca un c[\elu= l[\os t`n[rul =i simpaticul nostru colaborator literar, pseudonimul Piccolino — un copil care a primit de mic o distins[educa\ie literar[francez[ ]n casa p[rinteasc[; la anul, termin[liceul; e]nc[minor; dar ce talent! cu ce facilitate =i personal[apuc[tur[ ]\i arunc[rima!

L-am]ntrebat, c`nd, sfios, mi-a adus ]nt`ia oar[c`teva poezioare, ni=te adev[rate perle: „*Enseigne-moi, jeune homme, où trouves-tu ta rime*”?...[1] El mi-a r[spuns]ndat[, modest, dar sigur: „*La rime, cher patron, est mon souci minime*[2]“.

— Piccolino dr[gu\[, tocmai la dumneata m[g`ndeam... Un num[r special de Cr[ciun numai cu proz[ e ca un cozonac f[r[ stafide. Po\i, te rog, s[-mi dai cur`nd dou[-trei poezioare?

— Vi le aranjez]ndat[, maestre, le am aproape gata.

+i mititelul bard, dup[ce-=i at`rn[ p[l[ria =i paltona=ul, ]=i sufl[ ]n degetele-i delicate, se ghemuie=te la un col\ de mas[ cu spatele spre sob[, =i-ncepe s[ lucreze... I-auz pana sc`r\`ind ca un =oricel care ron\[ie pripit]n tain[.

}n mai pu\in de o jum[tate de ceas, minorul]mi prezint[trei pumni de stafide =coal[-modern[, pline de savoare.

— Bravo, tinere favorit al gra\ioasei Erato[3]! Versurile dumitale sunt delicioase. Sper s[scoatem un cozonac *hors concours*[4].

*

Au trecut peste dou[s[pt[m`ni de la acestea: vine Cr[ciunul. }n fiecare zi,]l]ntreb pe amicul Caracudi:

---

[1] }nva\[-m[, tinere, unde g[se=ti rima?...

[2] Rima, drag[patroane, e grija mea cea mai ne]nsemnat[.

[3] Muza poeziei lirice.

[4] Pu\ini desigur dintre cititorii acestor r`nduri vor fi apucat pe vremuri

— Dar cronica?

— E ca =i gata.

— C`nd mi-o aduci?

— M`ine.

Tot a=a de azi pe m`ine, am ajuns mar\i ]n ajunul lui Ignat: poim`ine diminea\[trebuie s[apar[num[rul... Materia cealalt[e gata.

A=tept toat[ziua — degeaba.

}i trimit vorb[acas[peste drum —]mi d[r[spuns s[n-am grije.

Deschid fereastra;]l strig — nimic.

Se-nsereaz[bine... Un g`nd nepl[cut ]mi flutur[ prin cap la amintirea proastei glume ce i-am f[cut-o; s[ =tii c[ am r[mas f[r[ cronic[ de Cr[ciun — m-a-nc[l\at!... C`rpaciul tot c`rpaci!

D-abia a zburat g`ndul meu, =i iat[d. Caracudi... Cum]l v[d:

— Cronica, unde e cronica, nene?

— E dat[la tipografie.

— Adev[rat?

— Pe onoarea mea!...

„Revolta Na\ional[”, de mult acum disp[rut[. De aceea, nu credem nepotrivit a da aci o prob[de talentul precocelui nostru colaborator literar:

A B I S

Da, m[iube=ti; dar simt prea bine,
Cu c`t te str`ng la pieptul meu,
C[-i un abis p`n[la tine...
Eu nu sunt tu — tu nu e=ti eu.

+i dragostea ce am sim\it-o
S[umple-abisul nu putu...
De te-a= iubi oric`t, iubito,
Tu nu e=ti eu — eu nu sunt tu.

Piccolino (n. a.)

+i zic`nd acestea, m[ prive=te cu acel z`mbet =i acea clipire din ochi caracteristice, care, de c`te ori le ]nt`mpini, te fac s[g`nde=ti: dac[[sta nu este imbecil, atunci m[crede pe mine c[sunt.

De vreo c`teva zile se-ndreptase vremea; se zbicise bine; speram, dup[ semne, s-avem zile frumoase de s[rb[tori — c`nd colo, peste noapte spre Ignat, se schimb[deodat[v`ntul, =i \in' te iar!... Plou[, ninge,]nghea\[, se tope=te; vifor orb; o vreme — s[nu sco\i un reporter afar[din redac\ie.

M[scol dis-de-diminea\[cu grije. Cum m[de=tept,]mi d[servitoarea o scrisoare; e de la d. Costic[, paginatorul ziarului.

„Domnule Iancule, cronica dat[de d. Caracudi am oprit s-o culeag[; acuma nu merge; trebuie am`nat[ p`n' la prim[var[. St[m pe loc cu num[rul. Ce e de f[cut? V[rug[m, veni\i c`t se poate mai cur`nd”.

— Nu]n\eleg... Ce s[fie?

Iute, m[sui]ntr-o birje... Ce vreme, Dumnezeule!... Am ajuns.

— Ce e, domnule Costic[?

— Uite, domnule Iancule.

Citesc, ca dus de pe lume:

„Christos a-nviat!!

De la un cap[t al globului la cel[lalt, din r[s[rit p`n[-n apus, de la miaz[noapte p`n' la miaz[zi, pe c`nd natura se-mpodobe=te ]n str[lucitele vestminte ale prim[verii, ]n sunetele triumfale a mii =i milioane de clopote de la m`ndrele catedrale ale celor mai splendide capitale de imperii, p`n[la umilele bisericu\e din cele mai s[rmane c[tune, popoarele cre=tine se salut[vesele cu magicele cuvinte: *Christos a-nviat!*”.

— A! infamul! asasinul! strig eu. M-a omor`t. M-a omor`t Caracudi, frate Costic[!... ce e de f[cut?

— Face\i d-voastr[ceva la iu\eal[.

Fuga, la redac\ie... Nu voi nici s[-mi arunc ochii peste drum... Scriu =i =terg, =i iar]ncep =i iar =terg... tremur =i m-apuc[un c`rcel la deget... nu mai pot \inea condeiul... +i ceasurile sunt aproape zece!... =i iar ]mi blestem ursitoarele!... c`nd — apare pe u=e cine!...

cine? — asasinul! D-abia pot ridica privirea =i, cu glasul le=inat ca de lehuz[dup[grea facere,]i zic:

— Mersi, nene Garacudi!... Bine \i-ai b[tut joc de mine, dr[gu\ule!

— Cum joc, domnule director!

— Poftim.

+i-i]ntind filele mototolite. Le prive=te =i-ncepe s[r`z[.

— Scuza\i; a fost o mic[eroare... Eu le am cronicele astea gata... Dar, prin ce am trecut de ieri p`n[ adineaori — dac-a\i =ti! am gre=it; n-am luat seama c`nd am scos-o din sertar... (=i c`t]mi vorbe=te foarte volubil, mereu se uit[pe fereastr[). Merg s[v-aduc una de Cr[ciun... =tiu sigur c[am =i una de Cr[ciun… trebuie s[am =i una de Cr[ciun. Numa s-o g[sesc... fiindc[acuma e un deranj la noi... Nu v-am spus... A n[scut Florica...

Eu, din ce]n ce mai le=inat:

— C`nd?

— Adineaori, pe la =apte diminea\a...

— ...Cum?

— E fat[... dar are]nc[dureri.

— Atunci, nu mai trebuie s[te duci, frate Caracudi. Tot ce te rog e s[iei un condei, c[eu nu pot scrie, am un c`rcel la degete...

Scot din raft tomul 11 din *Larousse*,]l deschid =i zic bl`nd valorosului tat[:

— Scrie, te rog.

El s-a=az[la locu-i l`ng[fereastr[, pe care o =terge bine de abureal[cu c[ciula. Eu dictez:

„S[rb[toarea Cr[ciunului este una dintre cele mai vechi ale cre=tin[t[\ii. Ca s[ajungem la epoca instituirii ei, trebuie s[suim p`n[aproape de leag[nul Bisericii. Dup[unii autori, aceast[s[rb[toare a fost statornicit[, la anul 138 al erei noastre, de c[tre episcopul Telesfor...”

V[d pe Caracudi scriind cu ochii pe fereastr[, f[r[s[se uite la condei.

— Ce-am zis?]l]ntreb.

— „...anul 1883 al erei noastre de c[tre episcopul Telefon...”

+i p`n[ s[-i strig eu „ie=i afar[!” tr`nte=te condeiul, pune m`na pe c[ciul[=i iese ca din tun, bufnind u=a.

Peste un moment, Piccolino... }i dictez articolul. Dup[-amiazi tirajul a patru pagini e aproape gata...

+i iat[iar d. Caracudi — foarte radios.

— Domnule director, am o informa\ie care trebuie s[treac[neap[rat]n num[rul de lux. +tiu c[o s[v[fac[mare pl[cere...

+i-mi cite=te:

„Afl[m cu deosebit[pl[cere c[gentila doamn[Florica Ig. Caracudi, eminenta profesoar[de istorie, a dat azi diminea\[, 20 dechemvrie, na=tere la dou[feti\e, *Despina* =i *Kiajna*.

Fericit[coinciden\[! }n aceea=i zi, norocosul tat[, valorosul nostru colaborator, d. Ig. Caracudi, a]mplinit 40 de ani.

Felicit[rile noastre cele mai c[lduroase”.

Num[rul nostru a ie=it tare frumos. Au f[cut mult efect =i articolele =tiin\ifice =i poeziile =i]nceputul nuvelei; dar mai ales au impus un v[dit respect confra\ilor informa\ia cu „fericita coinciden\[” =i savantul meu articol despre institu\ia sf`ntului episcop Telefon.

Duminic[,]n ajunul Cr[ciunului, primim la redac\ie vizita p[rintelui stavrofor Pantelie B`rzescu, care vine s[ ne heretiseasc[ cu Na=terea, ]nso\it de valorosul nostru colaborator — stra=nic de veseli am`ndoi.

— Na=terea ta, Christoase, Dumnezeul nostru, r[s[rit-a lumii lumina cuno=tin\ei... =.cl.

+i dup[ce ispr[ve=te c`ntarea:

— La mul\i ani, nene Iancule!

Eu m[ ]nchin smerit, s[rut icoana =i, arunc`nd ginerului o privire dulceag[, r[spund socrului:

— Adev[rat a-nviat, taic[p[rinte!

+-afar[-i grozav... =i plou[=i ninge =i pic[=i-nghea\[... o zloat[cumplit[... un vifor nebun... o vreme, pr[p[d! s[nu ias[un pop[afar[din cas[.

1907

O CONFEREN|{

CUPRINS

S-a hot[r`t! trebuie s`mb[t[s[\iu la S.P.M.D.R. o conferen\[ ]n =edin\[plenar[. Imposibil s[scap: am apucat,]ntr-un moment de sl[biciune, s[promit junei mele amice din tinere\e, madam Parigoridi — este pentru mine o chestiune de con=tiint[, de onoare, de inim[.

Eu \iu la madam Parigoridi, fiindc[=i dumneaei \ine la mine. De at`ta vreme suntem buni prieteni, =i nici un nor n-a venit s[ ]ntunece... ]n sf`r=it ce s[mai vorbim?]mi zice: „nene Iancule”.

Asta, ce-i drept, nu-mi prea place...

C`nd eram sufler la teatru, acu vreo patruzeci de ani, damele aveau obiceiul s[-mi zic[ „Iancule”, ba, unele, chiar „ m[ Iancule” — nici un respect! Apoi, au mai trecut a=a cam dou[zeci de ani, ]mi ziceau „domnule Iancule”. C`nd am ajuns director,]mi ziceau „stimate domnule director...” Acu, dup[al\i vreo dou[zeci, toate — adic[toate c`te-mi mai sunt prietene — din „nene Iancule” nu vor s[mai m[scoat[.

Toat[lumea]n serviciu public]nainteaz[— numai eu, din zece-n zece ani, regulat, degradat! De la „m[” de odinioar[(uneori chiar cu ghionturi =i fel de fel de alte maltrat[ri... odat[o prieten[a mers cu]ndr[zneala p`n[chiar s[-mi trag[palme, =i, pe onoare, degeaba... cine =tie ce i se p[ruse!), cum zic: de la „m[” de odinioar[, am ajuns acum la „nene” — =i totdeauna cu mult respect.

Fire=te c[asta nu-mi convine, fiindc[eu n-am fost]n via\a mea m`ndru, s[ \iu at`ta la respectul prietenelor. Dar,]n sf`r=it! a=a e lumea noastr[, n-ai ce-i face! dac[ nu se poate altceva dec`t respect,

trebuie s[ne mul\umim =i cu at`ta — cu respect! Tot e bine;]ncai nu mai c[p[t[m palme — lucru care, putem zice, nu e frumos de loc; cu toate c[... nu face mare r[u, dac[ne putem exprima a=a.

Dar s[l[s[m astea, care sunt — adic[, au fost — nimicuri trec[toare, =i s[ne g`ndim la viitor: ce fac eu cu madam Parigoridi? Azi e joi; poim`ine, s`mb[t[, trebuie s[m[-nfiin\ez la S.P.M.D.R... la $2\frac{1}{2}$ d. a. pentru...

O s[m[-ntreba\i]ns[: ce]nsemneaz[S.P.M.D.R.?

— S.P.M.D.R.]nsemneaz[„Societatea protectoare a Muzelor Daco-Romane”. Amica mea, madam Parigoridi, este viceprezident[la S.P.M.D.R.; dar, la drept vorbind, este chiar prezident[, fiindc[titulara, venerabila madam Trahanache, tr[ie=te mai mult la Paris, =i afar[de asta este, cum zice viceprezidenta, „ramolisit[”; =i, dac[madam Parigoridi nu s-ar ocupa de toate, „s-ar duce dracului S. P...” +i dac[s-ar duce S.P., ce s-ar face M.D.R.?

Doua s[pt[m`ni de c`nd afi=e, gazete, scrisori, persoane anun\[mereu c[eu am s[\in la S.P.M.D.R. o conferen\[: „Ce este arta?”, iar eu parc[tr[iesc pe subt p[m`nt — parc-a= fi sigur c[-nainte de ziua de poim`ine se-nt`mpl[ sf`r=itul lumii... Dar]mi vin odat[ ]n fire. Azi e joi... mai am numai dou[nop\i de dormit, =i,]nainte de a treia, trebuie s[m[execut... trebuie!

Noaptea de joi spre Vineri o petrec r[u... sim\ c[am friguri... Vineri, umblu de colo p`n[ colo, f[r[ s[ =tiu ]ncotro... Nu pot m`nca; am pulsul neregulat; m[ ]ncovoaie o fric[ne-n\eleas[; c[lc`nd, mi se pare c[ pun piciorul ]n gol... }mi vine s[ merg la gar[, s[ m[ sui ]n primul tren =i s[ fug la Canada, unde, obscur, cu munca bra\elor mele, departe de orice S. P. etc... s[-mi c`=tig existen\a]ntr-un onorabil... Dar n-am curajul s[fug.

Umblu toat[ziua s[g[sesc un col\i=or pe care s[nu v[d afi=ul cu „Ce este arta?”... Imposibil!... M[-ntorc zdrobit acas[...

Vineri noaptea spre s`mb[t[...

Nu pot]nchide ochii. La patru despre ziu[, sar din pat]n culmea

irita\iunii... Care? care este cel mai pu\in dureros =i cel mai expeditiv mod de sinucidere? S[vedem...

...S[mor a=a de t`n[r? Dumnezeul meu! ce are s[ zic[ amica mea madam Parigoridi c`nd va citi]n „Universul” tragica sinucidere a lui nen’su Iancu?

— Nu!... S[ai a=a curaj va s[zic[s[fii la=! =i, pentru nimic]n lume, nu vreau s[zic[madam Parigoridi c[nen’su Iancu a fost un la=! |iu la opinia amicei mele mai mult chiar dec`t la moartea mea, dac[ m[ pot exprima astfel... Nu! omul nu trebuie s[ abdice de la via\[; el este regele crea\iunii; trebuie s[ aib[ r[bdare, s[ a=tepte cu demnitate p`n[va fi detronat.

Sunt =ase ceasuri diminea\a... }n sf`r=it, Aurora cu degetele ei de roz[a deschis por\ile orientului. M[ ]mbrac =i plec degrab[c[tre pr[v[lia me=terului meu, d. Florian, care mi-a promis c[ast[zi, negre=it,]mi d[gata ghetele de lac, pentru conferen\[.

Aerul dimine\ii]mi face bine... Iar un afi=! „Ce este arta?”. Intru repede la d. Florian, care a deschis pr[v[lia]nainte ca Aurora cu degetele ei de roz[...

Ghetele sunt gata =i-mi vin de minune; foarte potrivite: c`t m[ str`nge una-n dreapta, ailalt[tocm-at`ta mi-e larg[-n st`nga; dar „elegant ceva”.

— Frumos me=te=ug este me=te=ugul dumitale, nene Floriene!

— Este, nu pot pentru ca s[zic; dar greu =i mig[los...

— Ei! care me=te=ug nu e greu =i mig[los? zic eu.

— ...+i cere multe... +tii d-ta, domnule, c`te =i mai c`te trebuiesc pentru ca s-ajungem la o pereche de ghete elegante ca astea?

— }mi]nchipuiu...

— ...Ne trebuiesc: o ciread[de boi =i de vi\ei, o p[dure de stejar =i una de plut[, un pogon de c`nep[ =i altul de in, un lan de gr`u, o min[de fier =i c`te altele.

— Nu-n\eleg...

— Cum nu-n\elegi? nu ne trebuiesc calapoade, t[lpi, fa\[,

c[ptu=eal[, a\[, pap, cuie, scule?... =i pe urm[, ce ne mai trebuie? s[vedem, ghice=ti?

Am stat pu\in la g`nduri =i apoi, privind ]n ochii amicului Florian, care a=tepta z`mbind r[spunsul meu, am zis:

— Pe urm[, fire=te, ne mai trebuiesc mintea =i puterea care, din toate celea risipite-n lume, s[ne preg[teasc[materialele...

— +i pe urm[?

— Pe urm[... pe urm[, ne trebuie neap[rat me=terul cizmar, amicul nostru Florian, care din toate, cu dib[cie, s[ne fac[o pereche de ghete elegante.

+i zic`nd acestea, am s[rit din loc, l-am luat ]n bra\e pe amicul meu =i, s[rut`ndu-l cu mult[c[ldur[, i-am strigat:

— Me=tere Floriene, destul! am]n\eles! s[tr[ie=ti! e=ti m`ntuitorul meu, dac[pot pentru ca s[m[exprim astfel. Foarte calm, la 2 d.a., m[-nfiin\ez la S.P.M.D.R. Acolo, damele din comitet, cu viceprezidenta]n frunte, m[primesc foarte amabil.

Sala este arhiplin[.

M[suiu la tribun[, pe o estrad[, cu spatele la un perete pe care sunt reprezentate cele nou[muze]n pitore=tile costume na\ionale rom`ne=ti. Dac[=tiam mai dinainte, veneam =i eu]n costum de ciob[na= doina=, cu trei fluiere — unul de soc ce zice cu foc, unul de os ce zice frumos =i altul de fag ce zice cu drag — Apollo na\ional.

Madam Parigoridi, din r`ndul ]nt`iu de je\uri,]mi face un semn gra\ios cu m[nu=a — adic[: suntem gata s[te ascult[m: poftim, nene Iancule,]ncepe!

„Doamnele mele, zic eu, ierta\i-m[dac[ ]ndr[znesc,]n fa\a unui auditoriu at`t de select, s[ ]ncerc, ]n marginele slabelor mele puteri, a r[spunde la una din cele mai grele chestiuni, pe care de-at`tea secole =i-o pune spiritul uman, =i anume: „Ce este arta?”. *(Aplauze.)*

Celebrul discipol al nemuritorului Platone, Aristotele — genialul filosof, n[scut la Stagyra, ast[zi Stavros,]n Macedonia, anul 384, mort la Chalcis,]n Eubea, la 322]nainte de Christos; supranumit

„prin\ul filosofilor”;]ntemeietorul vestitei =coli a Peripateticienilor; preceptorul, educatorul prodigiosului Alexandru cel Mare; — Aristoteles, zic, s-a]nt`lnit odat[ cu un t`n[r zevzec dintre aceia care dispre\uiesc]nv[\[turile]nalte =i caut[totdeauna s[-=i bat[joc de b[rba\ii serio=i =i lumina\i, — unul din acel soiu de cocona=i, cum se g[sesc]n toate vremurile =i locurile, care se fac blaza\i]nainte de a se fi bucurat de bun[t[\ile lumii, ca ni=te p`ntece *(ierta\i-mi expresia!)* care simt grea\[nu fiindc[sunt prea s[tule, ci fiindc[nu sunt deloc hr[nite. *(Aplauze. Mare ilaritate.)*

+i a=a, cocona=ul zevzec, vr`nd s[tachineze pe „prin\ul filosof”, l-a]ntrebat:

— Spune-mi, ilustre, ce este frumuse\ea?

Iar ilustrul i-a r[spuns:

— Amice, asta e o-ntrebare pe care numai un orb trebuie s-o fac[.

(Aplauze furtunoase. Ova\iuni, nu pentru prin\ul filosofilor.)

„S[venim dar, prea stimate doamne, dup[aceast[mic[introduc\iune, la obiectul conferen\ei noastre =i s[ne]ntreb[m:

”Ce este arta?”

Aci, spa\iul m[surat nepermi\`ndu-mi a reproduce pe larg conferen\a mea, m[m[rginesc a o da]n liniamentele generale:

„O ciread[de boi =i de vi\ei... Pasc... Iarb[...

...P[dure de stejar, unde raza soarelui nu poate pentru ca s[-ndr[zneasc[...

...Un lan de gr`u... Frumoas[ e natura patriei noastre, c`nd nu-=i dezl[ntuie=te elementele cu furie, c[ci atunci este grozav[, dac[putem pentru ca s[...

...O recolt[de c`nep[, alta de in... s[nu uit[m c[suntem o \ar[eminamente agricol[...

(Aplauze. Bravo repetate.)

... Un munte, Carpatul, care-n profunzimile s`nului s[u ascunde comori de fier... Dar petroleul? acest c[rbune-sirop, dac[putem pentru ca s[...

Atunci mi se va spune c[industria na\ional[nu trebuie]ncurajat[... *Il ne nous manquerait plus que cela!* (adic[, pe rom`ne=te: at`t ne-ar mai trebui!) *(Aplauze zguduitoare.)*

... S[lu[m un exemplu concret, doamnele mele, un lucru de care ne lovim la fiecare pas... s[lu[m o pereche de ghete de lac, cum sunt ale mele...

(Oratorul se d[jos de pe tribun[, la ramp[, =i, ridic`nd unul dup[ altul picioarele, ]=i arat[ ghetele nou[, apoi iar urc[ la tribun[. R`sete. Aplauze entuziaste.)

...Ei bine, prea stimatele mele doamne, =ti\i dv. c`te =i mai c`te trebuiesc, afar[de r[bdare, spre a ajunge s[ob\inem o pereche de ghete de lac elegante? c[ci, orice s-ar zice, e lucru greu =i mig[los, dintr-at`tea materii risipite, cum a vrut Creatorul,]n natur[, noi, gra\ie geniului nostru, s[ajungem, dup[nevoia =i inten\ia noastr[, s[ob\inem...

(Aplauze asurzitoare. Oratorul se opre=te, se =terge pe frunte =i a=teapt[, z`mbind, ca ova\iile s[se potoleasc[. Ova\iile se potolesc.)

...}n fine, ca s[-ncheiem, doamnele mele, voi r[spunde]nc[o dat[scurt la]ntrebarea noastr[:

... „Ce este arta?”

... Arta este, cum am putea zice mai bine? este]ncercarea spiritului omenesc de a satisface o mare nevoie a spiritului omenesc... care are nevoie, pentru a fi satisf[cut, de o satisfacere tot din partea unui spirit, care =i acela...]n fine... da,]n fine...

(Oratorul are, probabil din cauza oboselii spiritului prea]ncordat, un moment de ame\eal[. Aplauze c[lduroase]l revivific[.)

...Mai mult dec`t at`ta nici Aristotele nu cred s[fi putut spune... +i cine ar c[uta s[spun[mai mult, desigur ar spune mofturi, ca t`n[rul zevzec, care]ncerca s[-nfunde cu o]ntrebare neroad[pe ilustrul filosof, str[bunul fra\ilor no=tri macedoneni!”

(Entuziasm la culme. Toate damele]n picioare. Ova\iuni nesf`r=ite. Fanatism.)

Uf! un ceas =i jum[tate! Ce c[ldur[! sunt leoarc[... La ie=ire, damele din comitetul S.P.M.D.R.]mi mul\umesc c[lduros, d`ndu-mi flori, =i care mai de care:

— Bravo, nene Iancule!

Iar viceprezidenta, amica mea, madam Parigoridi,]mi =opte=te:

— Fie! frumos ne-nc[l\a=i, unchiule! +i-mi]ntinde m`na. I-o s[rut =i-i r[spund =i mai]ncet:

— *Merci* de compliment, nepo\ic[!... dec`t... m`na mi-o]ntinzi? ce! eu sunt m[nu=ar? La cizmar, altceva se]ntinde.

— Tot obraznic ai r[mas, nene Iancule!

1909

GREU, DE AZI PE M~INE... SAU UNCHIUL +I NEPOTUL

CUPRINS

„Nu trebuie, domnul meu, s[aib[omul judec[\i extreme, fiindc[lumea tr[ie=te din pornire, nu prin judecat[. Omul cuminte, mai cu seam[av`nd norocul s[fie sus-pus, este totdeauna]ng[duitor cu lumea lui; de aceea, avem =i vorba veche foarte]n\eleapt[: lumea n-o putem]ndrepta cu um[rul. Fiecare dintre noi vede lipsurile =i cusururile societ[\ii noastre; fiecare este dator a c[uta s[le constate, s[acopere lipsurile =i s[dep[rteze cusururile, =i-ncet-]ncet, fiecare lupt`nd ]n sfera lui de ac\iune, s[ realiz[m cu to\ii, dac[ nu idealul unei societ[\i, m[car o societate mai cioplit[, mai cuminte =i mai moral[. Fire=te, c`nd vedem at`tea nedrept[\i, at`tea prostii =i gre=eli, at`tea fapte ur`te, unele deplorabile, altele ridicule, se revolt[ ]n noi dreapta judecat[, =i fiecare dintre noi, dup[putere, protesteaz[=i-ncearc[s[-nfiereze r[ul. Dar s[nu credem vreodat[c[protest[rile =i opintirile noastre vor face s[sar[lumea din f[ga= deodat[, =i, de unde se zb[tea-n mocirl[, s[ias[curat[=i s[porneasc[pe calea cea bun[=i dreapt[. Greu =i foarte]ncet, stimatul meu domn, se dezr[d[cineaz[obiceiurile =i

n[ravurile vechi... Cu toporul se cur[\[p[durea; lumea se cur[\[cu vremea =i cu r[bdare... nu a=a, de azi pe m`ine!...”

Cam astfel de predici am \inut eu odat[ ]ntre patru ochi unui barb[t foarte sus-pus, =i — de=i,]n naivitatea mea, credeam c[am s[-l ating =i s[ob\iu de la el, nu vreo nedreptate, ci dreptate — mi-am r[cit gura degeaba...

Un b[rbat excesiv de scrupulos — o adev[rat[anomalie]ntr-o vreme =i]ntr-o societate care, dac[ne putem exprima astfel... —]n fine, scrupulos prea din cale afar[!

+i ce a=a de mare hat`r]i ceream?... Judece oricine.

S[pt[m`na trecut[, venise la mine o var[ bun[ a ilustrului meu... E o femeie foarte de isprav[; a r[mas v[duv[ de t`n[r[cu o pensioar[de la b[rbat, =i n-a mai vrut s[se m[rite, ca s[-=i poat[ ]ngriji de copil, un b[iat. A muncit, l-a crescut =i, dup[at`ta necaz, l-a v[zut fl[c[u mare cu... cariera lui. Ceea ce e ciudat e c[femeia asta are toate calit[\ile de inim[(cum ar zice un autor de novele, iubitor de am[nunte psihice), toate calit[\ile morale; dar despre cele intelectuale, dac[vrem s[fim drep\i, trebuie s[spunem c[natura a fost foarte vitreg[ ]n privin\a-i... +i cu toate astea, femeia =i-a crescut b[iatul foarte bine; e un t`n[r model; aplicat la-nv[\[tur[; examene str[lucite — cam timid — asta nu face nimica: pu\in[ timiditate nu =ade r[u unui t`n[r c`nd face ]n lume cei dint`i pa=i.

Cum spusei, cocoana a venit s[m[roage s[merg la v[ru-s[u, b[rbatul cel sus-pus, s[-l rog a proteja pe b[iatul ei, care de =ase luni s-a]ntors din str[in[tate cu diploma de doctor]n drept =i... nu poate c[p[ta o slujb[c`t de mic[.

— Bine, zic, de ce nu te duci d-ta]n persoan[?]\i este v[r bun, =i =tiu c`t datore=te p[rin\ilor d-tale, care l-au ajutat pe vremuri s[ajung[a=a de sus.

— M-am dus de trei-patru ori; dar m[tot am`n[; =i drept s[-\i spun, o dat[... nici n-a vrut s[m[primeasc[; nu mai]ndr[znesc.

—De ce nu se duce t`n[rul? ca nepot.

— S-a dus o dat[; dar l-a primit foarte brusc... =i cum e el timid, nu mai are curaj s[mearg[...

— Atunci las[, zic, m[duc eu...

+i m-am dus.

Ilustrul, care m[prime=te totdeauna bucuros, ca s[m[bat[pe um[r cu mult[bun[voin\[protectoare, de la primele mele cuvinte]n favoarea nepotului s[u, mi-a r[spuns:

— *Mon cher*, trebuie s[ispr[vim odat[cu sistema asta nenorocit[: care cum vine din =coal[cu un petec de h[rtie, nici nu =tie s[se =tearg[bine la nas, =i pretinde a-nv[\a b[rbieria pe capul statului, cu leaf[=i diurn[din buget! S[mearg[t`n[rul s[ munceasc[; s[ se lupte cu lumea! P`n[c`nd, orice t`n[r, cum iese de la \`\a mamei, s[ treac[ la \`\a =coalei, =i pe urm[, de la \`\a =coalei, la \`\a bugetului? D-ta]n\elegi c[nu mai merge cu vechea sistem[: rom`nul s[se nasc[bursier, s[tr[iasc[func\ionar =i s[moar[pensionar... E vreme s[ispr[vim odat[...

— Dar,]n fine, zic, un b[iat a=a de distins... =i nepotul dumitale...

— A! m[-ntrerupe ilustrul meu; un cuv`nt mai mult... Trebuie s[ispr[vim odat[=i cu nepotismul!... Am fost =i voi fi totdeauna contra nepotismului — este iar o bub[ ]nveterat[a societ[\ii noastre, o gangren[a statului nostru, un dar funest pe care ni l-a l[sat epoca de neagr[=i infam[memorie a fanario\ilor!... Nu pot face nimic pentru protejatul d-tale, tocmai c[mi-e nepot... Iart[-m[, am scrupulurile mele de con=tiin\[...

— O, Doamne! am exclamat.

+i i-am \inut predica ar[tat[mai sus. Pe urm[nu m-am l[sat =i i-am ad[ogat:

— }n fine, =i eu sunt contra nepotismului, contra acestui n[rav str[vechi, de care este at`t de bolnav[ societatea noastr[; =i nu pot dec`t aplauda pe un b[rbat de stat care are, ca d-ta,]n programul s[u, st`rpirea acestui dar funest pe care ni l-a l[sat mizerabila epoc[a infamelor domnii fanariote; dar dac[trebuie s[fim cu to\ii contra nepotismului, asta nu]nseamneaz[, cred eu,

c[trebuie s[fim =i contra nepo\ilor. }n\eleg, pe nepo\i s[nu-i protej[m]ndeosebi; dar s[-i persecut[m fiindc[ne sunt nepo\i!... Atunci, la na=terea fiec[rui rom`n, p[rin\ii ar trebui s[se roage lui Dumnezeu: „Fere=te, Doamne, pe acest copil al nostru s[n-ajung[vreun unchi al lui la putere!”.

— Nu zic asta! mi-a r[spuns ilustrul.

— Apoi, atunci, poate c[are acest nepot vreun cusur ca om; c[ci, din faptul c[ ]nt`mplarea l-a f[cut nepotul d-tale, nu-i poate face nimeni vreo vin[... +i fire=te, dac[are protejatul meu vreun cusur, atunci alt[vorb[... A= dori]ns[s[=tiu...

— Nu! zice cam nehot[r`t ilustrul; nu pot spune c[are vreun cusur... dar... dar... oarecare veleit[\i =i preten\iuni de personalitate... de independen\[... de autoritate... cum am zice, fumuri juvenile... fiindc[a=a sunt to\i tinerii din ziua de azi...]=i]nchipuiesc c[-n fa\a unei diplome, cu care vin de pe b[ncile =coalei, are s[le caz[toat[lumea-n genunchi =i s[-i urce-n cap... Asta nu merge!... Un t`n[r trebuie s[ fie modest... }n fine, deocamdat[ nu sunt locuri... Mai e vreme... e t`n[r, poate s[mai aib[r[bdare... om mai vedea... s[ne mai g`ndim...

— A! zic eu]n g`ndul meu... atunci, partida nu-i pierdut[!... +i, prezent`ndu-mi um[rul s[mi-l bat[cu bun[voin\[protectoare, am salutat cuviincios pe ilustrul meu, =i imediat m-am dus drept la nepotu-s[u.

— T`n[rule, i-am zis, viu acuma de la unchiul d-tale, pe care desigur d-ta l-ai cam sup[rat...

— Eu? cu ce?

— Cu ce? cu ce? =tiu eu?... poate cu... oarecare veleit[\i, ori preten\iuni de personalitate... de independen\[... de autoritate... cum am zice, iart[-m[, fumuri juvenile... c[ci a=a sunte\i to\i tinerii din ziua de ast[zi... v[-nchipui\i c[-n fa\a unei diplome, cu care veni\i de pe b[ncile =coalei, are s[v[caz[toat[lumea-n genunchi =i s[v[urce]n cap... Asta nu merge!... Un t`n[r trebuie s[fie, cum s[zic?... modest...

— A! zice t`n[rul; am]n\eles... Da! dumnealui, fiindc[dispune de putere =i este unchiul meu, ar voi s[renun\ la scrupulurile mele de con=tiin\[, s[m[fac unealta oarb[a unor ranchiune de partid! }n schimbul unui mizerabil salariu de magistrat inferior, s[m[pretez la o infamie... la o]nscenare contra unui adversar politic al regimului dumisale! Dar p`n[ c`nd cu sistema asta a persecu\iunii? p`n[ c`nd cu aceast[bub[ ]nveterat[a societ[\ii noastre? cu aceast[gangren[a statului nostru? cu acest dar funest...

— ... pe care (]l]ntrerup eu) ni l-a l[sat epoca de neagr[=i infam[memorie a fanario\ilor!...

— Neap[rat!...

— Ia ascult[-m[, t`n[rule, zic eu... +tii c`t am \inut la r[posatul d-tale tat[, bunul meu prieten, =tii c`t \iu la mama d-tale =i la d-ta, ascult[-m[...

+i-i repet, cu mici modific[ri de circumstan\[, predica neroad[pe care am \inut-o adineaori =i lui unchiu-s[u,]ncep`nd cu: „Nu trebuie s[ aib[ omul judec[\i extreme, fiindc[ lumea tr[ie=te din pornire, iar nu prin judecat[... lumea, n-o putem ]ndrepta cu um[rul...” etc. sf`r=ind cu: „Greu =i foarte-ncet, t`n[rul meu amic, se dezr[d[cineaz[ obiceiurile =i n[ravurile vechi... Cu toporul, se cur[\[ p[durea... lumea se cur[\[ cu vremea =i cu r[bdare, nu a=a, de azi pe m`ine!...”

— }n sf`r=it, i-am ad[ugat, eu te pov[\uiesc p[rinte=te s[mai mergi pe la unchiul d-tale, care am]n\eles c[te iube=te mult...

— Eu? la el?

— Da, d-ta, la dumnealui, fire=te; c[a=a se cuvine: [l mai mic la [l mai mare... =i... s[nu-l mai iei a=a de sus... cu darul funest de pe vremurile de neagr[memorie... S[-i d[m odat[dracului pe fanario\i, s[nu mai pomenim de ei! Acu, slav[Domnului, suntem regat independent!...

— Niciodat[, domnul meu!... sunt scrupuluri de con=tiin\[peste care nu se calc[! Im-po-si-bil!

Care va s[zic[, =i cu nepotul mi-am r[cit gura degeaba, ca =i cu unchiul...

Un t`n[r excesiv de scrupulos — o adev[rat[anomalie]ntr-o vreme =i]ntr-o societate care, dac[ne putem exprima astfel...]n fine, scrupulos prea din cale afar[!

Am renun\at dar, cu p[rere de r[u, a m[mai amesteca]n aceast[delicat[afacere de familie... Cu oameni a=a de c[p[\`no=i]n privin\a scrupulurilor de con=tiin\[, nu e nimic de f[cut...

A trecut c`t[va vreme dup[ nereu=ita tentativelor mele diplomatice, pe care aproape le uitasem — c`nd...

Citim]n micul „Ecoul Patriei”, ebdomadar [1] din urbea X..., titlu mare pe prima pagin[:

„Panamaua de la noi!... Potlog[riile fostei administra\ii!... Mi=eliile ce se dau la lumin[!... Jaf]n avutul public !... }n sf`r=it!... Jos masca!... Ho\ii la pu=c[rie!...”

Citim apoi]n „Glasul |[rii”, tot mic, tot ebdomadar, tot din urbea X..., titlu mai mare =i tot pe prima pagin[:

„Mi=eleasca]nscenare!... Goana infam[contra cet[\enilor onorabili!... Regimul proscrip\iunilor =i al terorii!... Cet[\eni frunta=i]nchi=i ca t`lhari]n ajunul alegerilor!... Ministrul f[r[de lege!... Procurorul sbir!... Nedemnul nepot demn de unchiul nedemn!... Vom vedea!... Sunt judec[tori la Berlin!”...[2]

N-am avut curiozitatea s[v[d cine or fi potlogarii, nici ministrul, nici procurorul... Mai la urm[, ce-mi pas[mie!... dac[sunt judec[tori la Berlin!...

1909

---

[1] Publica\ie s[pt[m`nal[.

[2] }n]n\elesul de „mai exist[judec[tori impar\iali”.

DUMINICA TOMII

CUPRINS

M-am dus s[fac o vizit[confratelui =i amicului meu Tomi\a de ziua lui. L-am g[sit]ntr-o stare foarte proast[, plimb`ndu-se de colo p`n[colo ca o hien[ ]n cu=ca ei, =i v[it`ndu-se de durere; toat[noaptea nu putuse]nchide ochii din pricina unei m[sele.

L-am pov[\uit s[mearg[la un dentist.

— Nu pot, *mon cher.*

— De ce nu po\i? \i-e fric[?... Cu metodele de ast[zi, nu sim\i nici c`t o pi=c[tur[de purice.

— Nu de fric[; nu pot, c[am de lucru; trebuie s[dau p`n[-n dou[ ceasuri cronica mea la gazet[. La trei, vine b[iatul de la tipografie s[ m[ execute... +i cu durerea asta sunt incapabil s[ scriu un r`nd m[car. De o sut[de ori de asear[m-am a=ezat pe scaun, am pus m`na pe condei; dar nu e chip s[ m-ast`mp[r... o clip[nu-mi d[pace...

+i iar]ncepe bietul om s[se vaite =i s[se plimbe ca o hien[. La un moment se opre=te r[cnind:

— E de nesuferit!... m[-mpu=c!

— Omule, zic cu, du-te la dentist!

— Ei! dar cronica mea cine o scrie?

— +tii ce? zic; tu du-te f[r[fric[, s[-\i sco\i m[seaua; eu r[m`n aici: p`n[te-ntorci]\i scriu eu o cronic[... Ai vreun subiect anume, ori pot scrie despre ce mi-o da prin g`nd?

— Ba, chip, aveam un subiect...

— Despre ce?

— Despre Credin\[=i +tiin\[... cum adic[+tiin\a distruge Credin\a =i nu o poate]nlocui. +tii, *á propos* de s[rb[tori...

— Ceva nou de tot... Am]n\eles, zic; du-te =i n-ai grij[; aibi curaj!... cu metodele moderne...

+i pe c`nd Tomi\a pleac[aiurit de durere, m[=i a=ez lini=tit la mas[=i, pe ner[suflate, torn urm[toarele:

CRONIC{

CUPRINS

Sun[clopotele... E prim[var[... Sun[clopotele.

Duminica Tomii... Cu aceast[duminic[se]ncheie s[pt[m`na luminat[=i prima serie a celor mai mari s[rb[tori cre=tine. Ce sublim[, ce providen\ial[ordonare]n mersul divinei tragedii a Fiului!

Umilirea, suferin\a, patimile Tat[lui]ntrupat]n Fiul; pe urm[, supliciul infamant]ntre doi t`lhari =i moartea; apoi, triumful asupra mor\ii, ]nvierea... }n fine spulberarea ultimei umbre de ]ndoial[ a nenorocitului, care nu poate crede minunea p`n[nu pip[ie.

„Iar[Toma, unul din cei doisprezece, carele se chema geam[n, nu era cu d`n=ii c`nd a venit Isus.

Deci zicea lui ceilal\i ucenici: *Am v[zut pe Domnul*, iar el a zis lor: *De nu voi vedea]n m`inile lui semnul cuielor, =i de nu voi pune m`na mea]n coasta lui, nu voi crede.*

+i dup[opt zile, iar erau]nl[untru ucenicii lui, =i Toma cu ei. Venit-a Isus, fiind u=ile]ncuiate, =i a stat]n mijloc =i a zis: *Pace vou[!*

Dup[aceea a zis Tomii: *Adu-\i degetul t[u]ncoace =i vezi m`inile mele; =i adu m`na ta =i o pune]n coasta mea, =i nu fi necredincios, ci crede.*

R[spuns-a Toma =i a zis: *Domnul meu =i Dumnezeul meu!*

Zis-a Isus lui: *Dac[m[v[zu=i, Tomo, crezu=i; ferici\i cari nu au v[zut =i au crezut...”*

Da, ferici\i; =i a=a fericit eram eu]n copil[rie! =i a=a era toat[lumea]mprejurul meu!

Cu ad`nc[ pietate mi-aduc aminte de biséricu\a alb[ din mahalaua noastr[! Ce limpede suna toaca de fier sub atingerea ciocanelor m[iestre ale dasc[lului Haralambie! ce vuiet armonic f[ceau cele dou[ clopote pe care le tr[geam de fr`nghii, noi, copiii,

pe c`nd, de jos, de la toaca de fier, f[r[ s[ se-ntrerup[, el ne striga: „Mai ]ncet, m[! c[ mi le dogi\i!” =i ne-njura de fe=tila moa=e-ni, dup[ ce ne luase la fiecare c`te doi gologani de trei parale =i ou[ro=ii, ca s[ne lase sus]n clopotni\[...

Dar venerabilul nostru preot, cuvio=ia sa p[rintele Marinache! }l am aci]nc[, dinaintea ochilor. Ce]nf[\i=are frumoas[! Barba lui str[luce=te m`ndr[ ca un fuior de borangic alb pe patrahirul ro=u. +i ce glas! ]l auz ]nc[: „Veni\i de lua\i lumina!” +i c`nd n[v[leau mahalagioaicele credincioase s[ia, care mai de care, lumina, cu ce ton demn de autoritate, le striga: „Ho! c[nu sunte\i la cocin[!”

Pe urm[, evlavia aceea ad`nc[ =i cald[, de care erau p[trunse sufletele tuturor enoria=ilor no=tri, de la cel mai b[tr`n f[r[un dinte]n gur[, p`n[ la cel mai t`n[r]nc[f[r[din\i!...

Ce frumos erau]mpodobite sfe=nicele, de la cele de aur p`n[ la cele de pacfon[1], cu zambile ]n feluri de fe\e... =i un miros !... |iu minte cum un nepo\el al mamei Zamfir[i, v[duva lui Papaiani, arn[ut domnesc la pensie, a gre=it odat[, =i-n locul sfe=nicelor umile ale bunic[-si, a luat s`mb[t[, de la epitaf, ni=te sfe=nice mari de argint masiv ale lui jup`n Sfetcu lum`n[rarul, ctitorul bisericii. C`nd a b[gat de seam[ aceast[ confuziune, dasc[lul Haralambie i-a tras b[ie\elului o fe=til[ =i dou[ palme; dup[ care, b[ie\elul a explicat dasc[lului cauza confuziunii: la am`ndou[perechile de sfe=nice, zambilele erau pembè... Chiar un om]n v`rst[putea gre=i; darmite un copil nevinovat!

Dar apoi, cozonacii =i pl[cinta de drob, =i c[p[\`nile de miel la tav[ pe orez, cu iaurt, cu caimac, dup[ opt s[pt[m`ni de fasole sleit[=i de varz[acr[!

+i p[rintele Marinache cu dasc[lul Haralambie c[r`nd]n curtea bisericii toat[ziua,]n ni=te basmale mari cadrilate, recolta de ou[ro=ii =i de pasc[!

S[rmanul nostru bun protector, dasc[lul Haralambie! I s-a stins

---

[1] Aliaj de aram[=i nichel imit`nd argintul.

=i lui fe=tila chiar]ntr-o s[pt[m`n[ luminat[ din cauza unei excesiv de bogate recolte de ou[ r[scoapte! El trebuie s[ fie acuma, colo, sus, al[turi cu drep\ii, =i, desigur, c`nd micii cheruvimi fac prea multe nebunii,... „fe=tila !”

+i, pe deasupra tutulor acestor duioase amintiri, prim[verile acelea dulci, pline de speran\e-n viitor, c`nd, precum zice a=a de frumos poetul, „natura, ca o mireas[ r[pit[, care a dormit, vr[jit[ ]n lan\urile de ghea\[ ale unui crud uria= r[pitor, se de=teapt[ fericit[, gra\ioas[, m`ndr[, la m`ng`ierile dulci, duioase, molcome ale t`n[rului =i fierbintelui s[u mire, care o c[uta de mult, =i care vine de departe s[ dezlege vraja de ghea\[ cu farmecul unei s[rut[ri de foc... el, t`n[rul =i zburdalnicul copil al lui Pa=te-]mp[rat; el, minunatul F[t-Frumos April, cu p[rul auriu, care o ia]n bra\e pe adormita fecioar[, o alint[, o leag[n[, o m`ng`ie =i, cu mii =i mii de s[rut[ri, una mai]nfl[c[rat[dec`t alta, o recheam[la o nou[=i str[lucitoare via\[!”

+i-ntr-un r`nd, c`nd am ie=it de la]nviere diminea\a, un v`nt =i o ploaie!... n-a fost chip s[ ne-ntoarcem cu lum`n[relele aprinse acas[; ne-a f[cut leoarc[pe to\i;]ns[dasc[lul Haralambie, — asta era]nainte de recolta prodigioas[— zice: ,,Maica ta Cristache! ce vreme!... fe=tila”, ba, pare-mi-se c-am auzit =i „anafura!” Da’ nu pot s[jur, c[e foarte demult de atunci.

Unde sunte\i, voi, sfinte vremuri ale copil[riei, c`nd credeam? c`nd totul m[f[cea s[cred?

„Cred tocmai c[e absurd!” a=a a zis ilustrul fiu al sfintei Monica, el]nsu=i sf`nt, st`lp neclintit al bisericii, sf`ntul Augustin... Asta va s[zic[a crede;... nu ca Toma geam[nul, numai dup[ce pip[i =i pui degetul.

Da, credeam... =i eram fericit.

Ast[zi? O! ast[zi...

A\i venit voi, oameni noi, cu =tiin\a, s[smulge\i din r[d[cini acea plant[divin[, ce-=i tr[gea seva din fundul inimii noastre! +i nu v-a\i mul\umit cu at`ta! peste ran[, ]n ad`ncul inimilor, de

team[s[nu mai fi r[mas acolo un germene c`t de infim, din care s[poat[re]ncol\i, a\i turnat le=ia caustic[, otr[vitoare, distrug[toare, otrava scepticismului, pesimismului, ateismului!

Onoare vou[, distrug[tori ai fericirii umane!

Dors-tu content, Voltaire[1] *...?* —]ntreb =i eu,]mpreun[cu ginga=ul, duiosul poet de zah[r al Namunei [2], el care a dat cel dint`i strig[tul de durere c`nd a sim\it c[se smulge cu at`ta cruzime r[d[cinile credin\ei din sufletele oamenilor. +i cu mult[dreptate zice nemuritorul academician francez Ernest Legouvé,]n nepieritoarele sale „*Soixante ans de souvenirs*”:

„Victor Hugo [3] =i Lamartine [4] sunt,]n c`mpul poeziei, glasul epocii lor; Alfred de Musset i-a fost \ip[tul!”

Da! da!]n noianul de necredin\[ ]n care ne afund[m, c`nd mi-a\i luat credin\a m`ng`ietoare f[r[ s[-mi da\i nimic alt ]n schimb dec`t scepticismul deprimant,]ndoiala distrug[toare, \ip[=i sufletul meu ca al lumii]ntregi,]mpreun[cu poetul...]mpreun[cu poetul... \ip[...

. . . .
. . . .

Aci, sunt]ntrerupt: iat[confratele Tomi\a; se-ntoarce radios de la dentist... cu o m[sea]n m`n[.

— Triumf! tr[iasc[=tiin\a modern[!

}ncordat asupra lucrului meu, \ip:

— Nu m[-ntrerupe, Tomi\o!

+i urmez a scrie mai departe]ncheierea:

„...Mi-a\i luat cu =tiin\a voastr[m[seaua!... ce mi-a\i dat]n schimb?... reda\i-mi m[seaua!...]mi trebuie!...”

---

[1] Dormi mul\umit, Voltaire?

[2] Alfred de Musset, poet romantic francez (1810-1857).

[3] Poet =i dramaturg francez (1802-1885), reprezentant de frunte al romantismului francez.

[4] Poet romantic francez (1790-1861).

Pun puncturile =i linie de sf`r=it =i, dup[ ce Tomi\a, vesel, m-asigur[ c[ n-a sim\it nici ca o pi=c[tur[ de purice, ]i citesc cronica. Confratele meu ]mi mul\ume=te ]nc`ntat; dec`t — pretinde s[facem numai o foarte mic[modificare la]ncheiere;]n locul m[selei, s[punem credin\a.

Conviu bucuros, =i cronica noastr[e trimis[la tipografie.

1909

|AL!...

CUPRINS

|*al*... Ce este *al*?

Este un substantiv rom`n ]mp[m`ntenit;]nainte de]mp[m`ntenire, era verb german;]nsemna *a pl[ti* — se scria *zahlen* =i se citea *al' n*.

Foarte des se]ntrebuin\eaz[acest verb]n lumea noastr[, unde, cump[r`ndu-se toate, trebuiesc toate pl[tite.

C`nd s-au]nfiin\at =i la noi]n \ar[ber[riile,]n secolul trecut, fiindc[la-nceput to\i berarii =i chelnerii erau nem\i, s-a introdus =i acest verb *al' n*, dar numai]n form[de infinitiv imperativ, cu]nsemnarea: *s[pl[tesc! s[pl[tim!*

}n multe limbi europene,]ntre care =i franceza =i germana, infinitivul se]ntrebuin\eaz[ca imperativ impersonal, =i la pozitiv =i la negativ; dar,]n limba noastr[, forma infinitivului, =i numai prescurtat[, se-ntrebuin\a, mai-nainte, ca imperativ, numai la persoana a doua singular[=i numai cu nega\iune. Exemple:

„*Taci*, domnule! *Nu \ipa*, cocoan[!”

„*Pl[te=te*, nene! *Nu pl[ti*, \a\o!”

Ce se-nt`mpl[ ]ns[?

De la o vreme, gra\ie dezvolt[rii necontenit cresc`nde a agriculturii, industriei =i comer\ului Rom`niei (pentru care totu=i, trebuie s[m[rturisim, r[m`ne ]nc[ destul de f[cut), lu`nd c[ile noastre de comunica\iune un a=a de-mbucur[tor av`nt, Onor.

Direc\iune general[a C.F.R. a avut ocaziunea s[constate s[r[cia limbii rom`ne, =i a trebuit s[recunoasc[necesitatea introducerii, prin regulamente, a infinitivului ca imperativ impersonal, *f[r[* ca =i *cu* nega\iune; =i asta (onoare ei!) pentru *to\i* c[l[torii, f[r[excep\ie de clas[sau de distan\[de parcurs, la toate trenurile, fie accelerate, fie de persoane, mixte sau de marf[.

Astfel,]n toate vagoanele noastre de c[l[tori citim:

pe u=i: „A nu se deschide p`n[trenul opre=te”;

pe ferestre: „A nu se pleca]n afar[”;

pe semnalul de alarm[: „A nu se trage dec`t]n caz de mare pericol”;

]n alt[parte: „A nu se]ntrebuin\a]n timpul opririi]n sta\iuni”;

]n clasa III: „A nu se scuipa pe covoare”.

Iar]n vagoanele de marf[, afar[binen\eles de cele cu]nc[rc[tur[inflamabil[neasigurat[: „A nu se fuma”.

Critica istoric[modern[ne]nva\[c[mersul]nainte sau]napoi al omenirii este st[p`nit de legi fatale; progresul o dat[urnit, ori]ntr-un sens, ori]ntr-altul, nu poate fi oprit de nimeni, de nimic! A=a, inova\ia Onor. Direc\iunii generale a C.F.R. a prins:]ncet-]ncet, pretutindeni la noi se introduce infinitivul ca imperativ chiar *f[r[* nega\ie, pentru orice persoan[=i ocaziune.

Astfel, pe o sticlu\[de doftorie cu prafuri care s-a=eaz[la fund, cite=ti: „A se scutura]nainte de a se]ntrebuin\a”, iar pe o cutiu\[de alifie: „A se sp[la]nt`iu bine cu s[pun partea, apoi a se unge =i a se lega cu o c`rp[curat[— dup[pova\[”.

La col\ul unei case trase mai]n[untru de linia veche a stradei, citim, sub o ferestruic[cu brizbize: „A nu se face murd[rii pe zidul casei mele”.

Mergem mai departe, dup[legea progresului, =i citim: „A nu se lipi afi=e =i orice alte necur[\enii”.

La Mo=i, pe st`lpii unui mare umbrar de ber[rie: „A se pl[ti la moment. A nu se vorbi vorbe proaste. A nu se face scandal. A nu se pleca cu paharele =i alte obiecte”.

}n =colile primare, chemate, afar[de instruc\iune, s[dea =i o educa\iune civic[tinerelor noastre genera\iuni, adic[nu numai s[le lumineze spiritul, dar totodat[s[le cultive inima =i s[le formeze caracterul, fiindc[o na\iune are nevoie, ce e drept, de ridicarea nivelului intelectual, dar iar[=i f[r[caractere nu merge —]n =colile primare, zic, citim pe to\i pere\ii: „A nu se sufla nasul cu degetele. A se purta batist[curat[”.

Iar c`nd trage clopotul de ie=ire, d. profesor se coboar[ de pe catedr[ =i zice elevilor, care fac zgomot, ridic`ndu-se ner[bd[tori din b[nci:

— A se t[cea! A se asculta!... M`ine vine d. revizor: a se =ti bine Mircea cel B[tr`n =i Revolu\ia de la 48, Unirea Principatelor Unite =i +tefan cel Mare!...

B[ie\ii pornesc ca ni=te mici doroban\i ce sunt, b[t`nd din talp[ ost[=e=te, foarte m`ndri — onoare lor! — pe c`nd d. profesor strig[ dup[ ei, p`n[ce ies pe poart[:

— A se ie=i]n ordine! A nu se face m[g[rii pe strad[! A nu se-njura! A se p[stra igiena! A nu se m`nca mult rahat!

D. profesor, pedagog]nv[\at, este nu numai infinitiv, este categoric imperativ.

At`ta destul despre imperativ! s[ne]ntoarcem la substantiv, de unde am pornit.

Vom citi, la vreme,]n Dic\ionarul Academiei Rom`ne, c`nd va ap[rea:

|*al* — substantiv comun, de genul masculin pentru am`ndou[sexurile, — impiegat comercial sau impiegat[comercial[; persoan[ ]ns[rcinat[ ]ntr-un local public de consuma\iune cu]ncasarea pl[\ilor de la consumatori. Declinare regulat[:

Nominativ — |*alul* prime=te plata;
Genitiv — chiulurile |*alului*;
Dativ — i-a tras dou[palme |*alului*;
Acuzativ — a chemat |*alul*, sau: a-njurat pe |*al*;
Vocativ — |*al*!

}n general, |*al* are numai singular; la ocaziuni de-mbulzeal[ ]ns[(ca, de ex., s[rb[tori na\ionale, vreo]nmorm`ntare de lux, ori vreo manifesta\iune politic[),]n localurile mari, a=ezate la vad bun, trebuiesc =i trei |ali. Atunci, la pluralul provizoriu, se declin[:

Nominativ — |*alii* sunt murdari;

Genitiv — obr[zniciile |*alilor*;

Dativ — li se trag chiuluri destule =i |*alilor*;

iar a doua zi, c`nd nu mai e n[val[ =i „nu mai face trebuin\[”, patronul suprim[ pluralul; d[ afar[ (acuzativ) doi |*ali*, =i r[m`ne numai cu singularul abitual — cu un |*al* — destul!

Dar s[l[s[m chestiunile academice, =i s[vedem c`t ]n\eles filosofic, chiar din punctul de vedere al vie\ii practice, poate cuprinde acest cuv`nt de o singur[silab[— |*al*.

Am un prieten care-mi zice totdeauna:

— Eu, nene Iancule, n-am avut noroc s[dispun de p[rin\i care s[-n\eleag[de ce fel de copil dispuneau, pe onoarea mea! P[cat c[nu m-au dat s[-nv[\ filosofia! eu ie=eam filosof, s[nu crezi c[spun mofturi! filosof: asta era nacafaua mea, nu negustor!

+i-n adev[r, Mitic[este un cap filosofic. Totdeauna c`nd ne vedem, trebue s[-mi toarne un aforism remarcabil. Cel din urm[, de exemplu, trebuie s[-l comunic, av`nd mai ales]n vedere]mprejur[rile interesante]n care mi l-a spus.

Alalt[ieri,]nt`lnindu-m[, zice:

— Nene Iancule, tocmai pe d-ta te c[utam; desear[m[n`nci la noi — s[ nu zici nu! Avem un pr`nz!... =i pe urm[, o surpriz[... mare!... }n sf`r=it, imposibil s[refuzi! Graziella \ine foarte mult...

Pe consoarta amicului meu o cheam[din botez Nastasia, dar, de mult, toat[lumea]i zicem Graziella... Este pseudonimul ei — o intelectual[... Mult[activitate... A publicat,]n diferite reviste de la noi =i din str[in[tate studii sociologice, importantisime, dup[cum sus\in directorii respectivi... Graziella trebuie s[fie cu un an mai t`n[r[ ca mine, dac[ nu mai ]n v`rst[; dar tot pl[cut[, plin[

de inim[, de av`nt, de entuziasm... Nu putem zice c[ a fost frumoas[ Graziella; dar gra\ioas[... =i... oameni cu dare de m`n[.

Nici cuv`nt, prin urmare, s[ refuz invita\iunea prietenului meu. Ne-am ]nt`lnit seara la „Mercur” — a se lua un aperitiv imperativ! — =i apoi ne-am suit]n sanie. Mitic[, foarte vesel pe drum, mi-a debitat acest frumos aforism:

— Nene Iancule, toate mul\umirile]n lumea asta trebuie pl[tite. Dac[le pl[te=ti cu anticipa\ie, \i se par mai ieftine; dac[le pl[te=ti dup[, \i se par prea scumpe.

— Bravo, Mitic[!

— Ei, nu, nene Iancule, pe onoarea mea, s[fi dispus eu de p[rin\i care... Dar,]n sf`r=it!

Am ajuns. Casele lui Mitic[luminate *a giorno*... Sun[m...

Graziella ne-nt`mpin[radioas[...

— G`ndeam c[n-ai s[vii,]mi zice.

— Se putea s[nu ascult, scumpa mea amic[, de ordinele d-tale? Suntem, cu to\ii, invita\i vreo doisprezece in=i, to\i lume aleas[din litere, =tiin\e, arte, dintre care vreo =ase reporteri.

U=ile spre sala de m`ncare se deschid.

La mas[!... Dau bra\ul Graziellei...

Un pr`nz]mp[r[tesc! =i tot lucruri u=oare:

Mezeluri, salam, ghiudem, limb[, licurini, m[sline, icre de =tiuc[=i negre; supe de clapon cu patèle; pan[de somn rasol; clapon ciulamà; chiftelu\e marinate cu tarhon; p`rjoal[ de nisetru; patricieni la gr[tar; un purcel la frigare; cataif, tort[; br`nzeturi, fructe diverse; vin alb, negru, =ampanie etc.

Am m`ncat din toate; trebuia! ca mai ]n v`rst[ ]n litere, =tiin\e =i arte, eu stam la dreapta st[p`nei casei.

Dup[ce foarte greu m-am ridicat de la mas[, pe la zece f[r[un sfert, am trecut]n salon, unde ne a=teptau \ig[ri, \igarete, cafele, *des bonbons et des liqueurs* — adic[pe rom`ne=te bomboane =i lichioruri... }mi beau cafeaua =i zic amfitrionului meu]ncet:

— Drag[Mitic[, am consumat frumos, n-am ce zice;]\i

mul\umesc... Eu trebuie s[m[retrag; m`ine, foarte de diminea\[, am treab[=i sunt =i cam rebegit de vremea asta; trebuie s[m[culc mai devreme... Cum am face rost de o sanie?

— Ei, bravo, r[spunde el, nene Iancule! Cum se poate s[pleci a=a, f[r[\al?

+i r`de...

— Vezi c[m`ine trebuie... zic eu.

Dar el m[-ntrerupe:

— Peste poate, nene Iancule! are Graziella s[ceteasc[un studiu nou al ei; nu \i-am spus c[, dup[mas[, e =i o surpriz[... mare?... Uite-o, te caut[.

M-a g[sit Graziella... La r`ndul ei,]mi d[bra\ul =i trecem, urma\i de toat[lumea,]n alt salon, unde trebuie s[ascult[m lectura studiului celui nou:

„Femeia]n istoria =i]n poezia poporan[a Rom`nilor,]n trecut,]n prezent =i-n viitor...”

Acest studiu va constitui subiectul a trei conferin\e ce se vor \inea de c[tre autoare la Ateneul rom`n.

Ce mai]ncape vorb[?... s-a ispr[vit!...

Ne a=ez[m pe fotoliuri... Autoarea la mas[,]ntre dou[candelabre; eu,]n fa\a ei; l`ng[mine, cam la spate, Mitic[; de jur]mprejur, ceilal\i, mai tineri ca mine]n litere, =tiin\e =i arte.

+i]ncepe...

„Tabla Capitolelor. — Introduc\ie: Ce a fost femeiea]n timpii primitivi,]n anticitate,]n evul mediu,]n timpii moderni... Ce are a fi, ce trebue s[fie]n timpii viitori. — Cap. I: Femeia la rom`ni,]n istoria =i]n literatura poporan[, poezie, basme, proverbe, zic[tori, ghicitori, etc., ca bunic[, mam[=i soacr[, ca so\ie, fiic[, nepoat[=i nor[...]n trecut...”

+i a=a mai departe,]n prezent =i-n viitor.

Dup[cetirea tablei capitolelor, Mitic[s-apleac[la urechea mea =i, r`z`nd]nfundat,]mi =opte=te:

— |al! nene Iancule...

Eu]ntorc g`tul s[-i r[spund ceva; iar autoarea, ridic`nd ochii de pe teancul de file, zice foarte gra\ios, dar destul de imperativ:

— M[rog, a se asculta to\i c`nd se cite=te!...

+i cite=te...

Simt, la un moment, capul prietenului Mitic[de la spate, c[z`ndu-mi dulce pe um[r... m[-ntorc =i-i zic ridic`ndu-l:

— Ce faci, Mitic[?

— M[rog, a nu se conversa nimeni c`nd se cite=te!...

... +i cite=te...

...Voi, patruzeci =i nu =tiu c`te mii de sfin\i mucenici!... S[spun pe larg chinul meu?... de ce?... S[-=i fac[un martir din jertfa lui o glorie?... nu! asta i-ar]ntuneca aureola... A mea trebuie p[strat[pur[, luminoas[, str[lucitoare!... N-am furat-o!... Totu=i, chinul m[biruie... Casc o dat[, c[s-aude peste mas[, de unde, cu un z`mbet grozav:

— M[rog, a nu se c[sca!...

... +i cite=te... +i Mitic[, de la spate, e fericit pe umerii bunului s[u amic, nenea Iancu.

... }n sf`r=it, la dou[ =i zece antemeridiane, Introduc\ia =i dou[ p[r\i ale primului capitol s-au citit... R[m`n a=adar a se citi]n viitoarele =edin\e, dup[mas[, urmarea din primul, celelalte dou[capitole =i concluziunea, apoi notele...

To\i s-au ridicat de pe fotoliuri. Aplauze...

S-au risipit straniile celeste visuri ale chinului trecut dincolo de marginile puterii de-nregistrare a con=tiin\ei!... Scutur din um[rul meu pe Mitic[... Voiu s[m[ridic... Nu pot... Sunt amor\it...]n\epenit... Amicul meu, reconfortat, m[ajut[, f[c`nd s[-mi trosneasc[ ]ncheieturile... Sunt ]n picioare... S[rut m`na crudelei Grazielle... Mitic[m[duce p`n[la sanie.

— Drag[Mitic[, mul\umesc din suflet pentru buna ta invita\iune! am petrecut minunat — onoare \ie!... zic eu cu un ton pe care filosoful meu]l]n\elege p`n[-n fund...

— De! nene Iancule; eu \i-am spus: a=a e]n lumea asta — a se pl[ti orice consuma\ie!

— M`n[, birjar!

E un ger!... Sania se dezlipe=te cu greu din loc =i porne=te scr`=nind, pe c`nd amicul meu]mi strig[, r`z`nd, infinitiv:

— |al! nene Iancule!... a se revedea!

M[-ntorc =i-i strig =i eu, categoric:

— A se sl[bi, Mitic[!

1909

REPAUSUL DOMINICAL

CUPRINS

Petrecerile cu mult]nainte preg[tite rar se]nt`mpl[ s[ ias[ bine; c`t[vreme, cele]ncinse a=a din]nt`mplare, pe neg`ndite, aproape totdeauna izbutesc frumos...

De ce oare? — De ce, de ne-ce — nu trebuie s[ne batem mereu capul s[filosof[m, s[tot c[ut[m cauza la ori=ice... Destul s[constat[m cum se petrec lucrurile, =i din constatarea asta s[tragem]nv[\[tura c[: nici la petreceri de mult puse la cale s[nu mergem cu prea mari]nchipuiri de veselie, =i nici s[st[m la]ndoial[c`nd, pe neg`ndite, ni se ive=te prilej de petrecere — s[mergem cu voie bun[, dac[n-avem alt[treab[mai serioas[de f[cut — zic *mai* serioas[, fiindc[,]n via\a noastr[scurt[=i trudit[, nici petrecerea nu e ceva at`t de neserios cum spun c`\iva]n\elep\i, unii ursuji =i al\ii f[\arnici.

A=a cel pu\in g`ndesc eu, =i de aceea am petrecut a=a de frumos alalt[ieri noaptea.

Joia trecut[, 21 mai, neav`nd treab[, m[ plimbam ]ncet pe Calea Victoriei, pe la =apte seara, privind la forfoteala aceea de cale=ti, birji, automobile — ce mul\ime! ce elegan\[! ce bel=ug!... cum rar se vede chiar ]n ora=ele cele mai prospere — =i m[ g`ndeam: cine or fi aceia care au scornit de la o vreme c[-n \ar[e

s[r[cie, c[s-a scumpit traiul =i c[suntem amenin\a\i de o criz[agricol[? ce moftangii!

Pe c`nd g`ndeam a=a, iac[t[, dau piept]n piept cu amicul meu Costic[Parigoridi — care, contrariu felului s[u cunoscut de to\i, are acum aerul unui om prea pu\in vesel.

— Mon=er,]mi zice, nevast[-mea s-a dus la \ar[cu copiii, la neamurile ei, tocmai]n Muscel... Eu n-am vrut s[merg... mai]nt`i mi-a fost lene s[ m[ scol a=a de diminea\[; =i pe urm[, drept s[-\i spun, nu-mi plac petrecerile patriarhale; eu sunt or[=ean; mie-mi place ora=ul... dar... nu duminicile =i s[rb[torile... N-am v[zut ceva mai ur`t pe lume dec`t un ora= mare ]n zilele de repaus dominical! Toate pr[v[liile cu obloanele l[sate ca pleoapele ]n somn!... Ce somn! Peste tot ]nchis!... S[ vrei s[ te sp`nzuri, n-ai de unde s[-\i cumperi un =treang... Lipsa asta de activitate, de via\[, de mi=care comercial[m[apas[pe umeri, m[trage =i pe mine la somn; =i nu pot dormi m[car — parc[sunt]n stare de insomnie... +i c`nd mai v[d =i toat[ mitoc[nimea asta parvenit[, prostimea asta elegant[, ]nv`rtindu-=i roatele cu cauciuc]n ne=tire,]mi vine fel de fel de idei... primejdioase... De un ceas umblu s[dau de un prieten... parc[to\i au intrat]n p[m`nt!

— Iat[, m-ai g[sit pe mine,]i zic eu.

— Bine c[te-am g[sit, nene Iancule! Afurisit s[fie repausul dominical!

— Drag[Costic[, recunosc,]n adev[r, c[un ora= mare]n repaus dominical nu este a=a de frumos ca]n plin[activitate; =i mie-mi face aceea=i penibil[impresie ca =i \ie... Dec`t, ia s[ ne g`ndim =i la oamenii care muncesc, o s[pt[m`n[ ]ntreag[, de diminea\[ p`n[seara t`rziu... Nu le trebuie =i lor o zi de odihn[?

— Da, r[spunde amicul meu; dar]n loc s[se odihneasc[,]=i fac b[=ici pe t[lpi umbl`nd toat[ziua gur[-casc[, =i seara cad mor\i de oboseal[.

— Bine; dar s-au recreat... au petrecut...

— Da! s-au]mb[tat!

— Dar ce s[fac[?... s[citeasc[psalmii proorocului David?... +i pe urm[, d[-mi voie s[-\i spun c[-mi pare r[u s[te aud pe tine, spirit modern, suflet a=a de uman, vorbind astfel despre lumea muncitoare... =i asta numai de necazul ur`tului... S[presupunem c[se-mbat[=i poporul... Ei! =i?... parc[...

— }n\eleg ce vrei s[zici!

— ...Ei! apoi?

— Nu =tiu, mon=er; dar sunt plictisit ca un c[\el pe care st[p`nul l-a uitat ]ncuiat ]n cas[... }mi vine s[ urlu de ur`t... Ai treab[?

— Deloc.

— Unde m[n`nci ast[sear[?

— Indiferent.

— Vrei s[m`nc[m]mpreun[?

— Mai ales.

— Unde zici?

— Unde pofte=ti.

Pornim am`ndoi la vale. Pe drum, Costic[, privind la obloanele pr[v[liilor, bomb[ne=te mereu... }n dreptul lui Cap=a, ]nt`lnim pe alt prieten;]l lu[m, f[r[vorb[mult[, ca de rechizi\ie; la r[sp`ntia bulevardului, ]nc[ doi; ]i ]nh[\[m; ]n dreptul lega\iunii ruse=ti, ]nc[ unul; e prizonier... Curios lucru! to\i foarte plictisi\i de repausul dominical; =i cu c`t banda spore=te, cu at`t dispare plictiseala! To\i =ase — oameni de condi\ie frumoas[ ]n societate — ajungem, aproape bine dispu=i, la Iordache,]n Covaci.

Sus, pe teras[...

— Domnilor, zice Costic[, trebuie s[=ti\i c[, gra\ie]nt`mpl[rii fericite c[ v-am ]nt`lnit, mi-au fugit din minte ni=te idei foarte negre... Dac[, adineaori, nu]nt`lneam pe nenea Iancu, mergeam, cum eram de plictisit, drept la gar[, s[ m[ arunc sub roatele primului tren la-ndem`n[. V[mul\umesc... Sunte\i salvatorii vie\ei p[rintelui copiilor so\iei mele, care era s[citeasc[m`ine, la C`mpulung,]n „Universul”,]nc[o nou[tragic[sinucidere la sta\ia

B. M.!... Ei bine, faptul acesta, c[, din fericire, v-am]nt`lnit, combinat cu faptul, nu mai pu\in fericit, c[ast[zi este ziua mea onomastic[, Sf. }mp[ra\i Constantin =i Elena, ne oblig[: pe mine s[v[rog, iar pe d-voastr[s[primi\i, a face eu cinste ast[sear[.

}l s[rutar[m cu to\ii =i, care mai de care,]i ur[m:

— La mul\i ani, Costic[! cu noroc, s[n[tate =i veselie!... +i cinstit socru, drag[Costic[!

Pe urm[, din parte-mi,]i cer scuze c[am uitat s[-l felicit, fiindc[, nec[z`nd sub prescrip\iile legii repausului dominical, nu \in niciodat[socoteala sfin\ilor.

Costic[se-ntoarce-n loc =i deodat[, vesel ca totdeauna, strig[:

— B[iete! aperitive, lista =i r[citori]n lege! s[vie!

+tiu c-am petrecut!...

Ce chef!... =i, dac[trebuie s[fim drep\i, Costic[a pl[tit de dou[ori petrecerea improvizat[— =i cu bani =i cu spirit — ce verv[!... Din c`nd ]n c`nd, constat`nd c[ l[s[m ,,s[ se r[ceasc[" paharele noastre pline, ne striga, ridic`nd pe al s[u:

— Jos repausul dominical!... S[lucr[m!... lucra\i, domnilor!

Iar noi,]mp[rt[=ind p[rerile lui, lucram cu st[ruin\[... Ce activitate!

Cinci ore f[r[-ntrerupere, pe ner[suflate...

Cam pe la de=teptatul r`nduricilor – \al!... Aperitive, 18; baterii, 8; =ampanii, 12 =i 22 pachete de regale... =i 5 r`nduri de marghilomane.

Foarte — cum m-a= putea exprima]n termeni mai ale=i, adic[mai potrivi\i? — foarte... gata, cobor`m frumos,]ns[pe t[cute — nu o t[cere lugubr[, totu=i solemn[... Ne reculegem.

Ajungem jos, unde mo\[ie c`\iva birjari, p`ndindu-=i prada matinal[; ne oprim pu\in, s[aspir[m p`n[-n ad`nc praful s[n[tos ridicat spre firmament de t`rnul municipal. Costic[, dup[o sfor\are eroic[,]ntreab[:

— Un'e me'gem?

Noi medit[m un moment... Eu ridic din umeri... Ceilal\i, ca =i mine.

— Bi’ jar!

+i c`te doi, c`te doi, bini=or, ne-am a=ezat frumu=el]n trei birji. Eu cu Costic[pornim]n frunte... Zic, eu acuma, lui Costic[:

— Un’e me’gem? Costic[ridic[din umeri, =i pe urm[m[s[rut[;]i pl[tesc prompt cu aceea=i moned[.

Din Covaci, apuc[m la dreapta-n sus p]n +elari; din +elari apuc[m la dreapta p]n Lipscani; din Lipscani, la st`nga — =i Costic[m[s[rut[=i zice:

— E=’ du’ce, ’ne Iancule!

— Sun’ tu’t[, Co’tic[!

— Tu’t[du’ce, ’ne Iancule!

+i r`zi... +i, d`nd s[m[pupe]nc[o dat[, nu =tiu cum face, c[-mi ridic[p[l[ria, care-mi zboar[afar[din tr[sur[,]napoi spre Iordache.

— Bi’jar!... p[’ria lu ’nea Iancu!

Oprim... Birjarul mi-aduce p[l[ria. Costic[mi-o pune pe cap... mai]ndesat... ca s[nu-mi mai zboare... +i r`zi... +i ne pup[m dulce. Dar unde ne afl[m? Pe bulevardul Col\ei, aproape de Pia\a Victoriei.

— Un’e me’gem, m[, ’mboule?... =tii?]ntreab[Costic[pe birjar.

— La L[pt[rie, cona=ule; cum s[nu =tiu?

— E ’mb’avo!]i r[spunde Costic[; =i pe urm[c[tre mine: auzi ce ide’ f’umoas[a’vut’ ’mbou!

Dar celelalte dou[birji nu se mai v[d]n urm[noastr[.

— Ne-a t’[dat, ca ni=te la=i, ’ne Iancule!

Aerul de la =osea ne face mult bine. Ajungem la L[pt[rie. Plin!

Acolo, cei patru amici, care au sosit, prin Calea Victoriei,]naintea noastr[, ne a=teapt[; ei nu puteau crede c[i-am tr[dat ca ni=te la=i. C`te un pahar de =ampanie, la botul calului! — etc.!! etc.!!!

Se face ziu[... R`ndurelele au =i plecat la v`n[toare... Reintr[m]n capital[,]n c[utarea unui jvar\ cu *cognac* fin... Am g[sit...

Ciudat efect face cafeaua tare!... Ni s-a dezlegat limba... Ie=im... E lumin[mare... O aglomera\ie... Un accident?... S[anun\[m „Salvarea”!... Ne apropiem...

Un cet[\ean =ade jos pe marginea trotuarului =i nu vrea s[se scoale, cu toate insisten\ele sergentului.

— Ce e?]ntreb pe sergent.

— E repausul dominical, domnule: nu mai poate umbla: trebuie s[-l ridic de-aici, s[nu-l calce vreo tr[sur[... Haide, sus!

+i d[s[-l ridice; cet[\eanul se las[greu din balamale, scap[din bra\ele omului ordinii =i se a=az[iar la loc. }l privesc de aproape...]l cunosc... Este un excelent culeg[tor tipograf, om]n v`rst[=i foarte cumsecade. Zic:

— Scoal[, mon=er, nu face pentru d-ta s[te dai]n spectacol... e=ti om serios, tat[de familie...

— Ba, pe tat’to! r[spunde el.

— }mi pare r[u, adaug eu, c[n-ai]n\eles bine morala mea...

— Ba am]n\eles; dar vorba mea e: unde g[sim noi acuma ciorb[de burt[?

— D-tale \i-ar trebui acuma un jvar\ cu *cognac* fin... nu =tii ce bine \i-ar face!

— Moft!... am b[ut acuma jvar\ la Com=a... ciorb[de burt[! n-auzi?

Dar Costic[, foarte-nc`ntat de vorbele acestea, zice:

— N’ne Iancule, schembea[1], ca’ va s’zic[?... =tii c[are o idee frumoas[! hai la o schembea!

L-am suit pe cet[\ean]n birj[=i am pornit la pia\[. Pe drum cet[\eanul dormea stra=nic]n bra\ele lui Costic[.

— Uite la el,]n ce hal! zice Costic[... Uite, domnule, efectele nenorocite ale repausului dominical!

---

[1] Ciorb[ ]n care se pune prapurele mielului.

— Drag[Costic[, zic eu, oricum, lumea noastr[are nevoie =i de asta, de repaus dominical, dup[at`ta trud[... +i mai la urm[, to\i, to\i suntem ni=te... strica\i.

+i cu to\ii ne-am dus prin urmare s[ne dregem l`ng[hal[.

Adev[rul e c[schembeaua dreas[bine, cu pu\in ardei ro=u, este, la ocazie, superioar[cafelei cu *cognac* fin — drege... lucru mare!

Dup[schembea, pe la =apte de diminea\[,]n toiul halei, lu[m seama c[amicul nostru, culeg[torul, a disp[rut dintre noi.

— Ne-a tr[dat, zice Costic[; amicul d-tale este un la=!

Dar n-apuc[s[ispr[veasc[vorba, =i iat[iar amicul meu, sp[lat =i dichisit, c`t s-a putut mai bine... A fost la b[rbier.

— Ei! acuma, unde mergem?]l]ntreab[Costic[.

— Eu, r[spunde omul nostru, m[duc la atelier... Dup[repausul dominical]ncepem la =apte... Sunt =ef de echip[, nu pot s[fac blau[1]. S-a scuzat dac[ne-a f[cut cumva vreo necuviin\[, ne-a mul\umit frumos de cinstea ce i-am f[cut =i a plecat la treaba lui.

Noi — am dejunat — mai devreme — la L[pt[rie — p`n[seara.

1909

[1] A face „blau”: a lipsi de la lucru.

REFERIN|E CRITICE

Peste toate trece o und[de farmec, de]mp[care cu via\a, care dac[nu ia dec`t forme u=oare =i superficiale, tr[ite de oameni naivi cu manii inofensive, este un semn c[ existen\a ob=teasc[ se desf[=ur[ la ad[post de marile ]ncerc[ri. Aceasta este atmosfera *Momentelor,* ]n care este r[sfr`nt[o societate oarecum cristalizat[, cultiv`nd pl[cerea de a tr[i. Ea ]nf[\i=eaz[ o a doua genera\ie dup[ a *Comediilor,* unde decorul este mai burghez, mahalagesc, unde oamenii nu sunt de obicei func\ionari =i cucoanele nu sunt ]nc[ fran\uzite: lume de mici negustori, tr[ind patriarhal, cu st[p`ni aspri dar creduli, stra=nici]n capitolul *onoarei* familiare; cet[\eni zelo=i, membri ai g[rzii civice, politiz`nd, de=i abia =tiu s[ silabiseasc[ gazetele, ini\iindu-se ]n practicile tinerei democra\ii ]ncep[toare, str[jui\i de femeile lor roman\ioase. }ntre *Comedii* =i *Momente* se a=az[ r[stimpul unei genera\ii, ]mprejurare confirmat[ =i de cronologia operelor, dac[ ne g`ndim c[*Comediile* sunt scrise]ntre 1877 =i 1885,]n timp ce *Momentele*]n cea mai mare parte a lor sunt compuse]ncep`nd din 1899. Dar ca =i *Momentele, Comediile* nu con\in ]n genere nici o asprime, atmosfera r[m`ne]mp[cat[,]nc`t verva ironic[ a scriitorului nu trece dincolo de sublinierea unui comic de situa\ii. O singur[ dat[ ]n teatrul s[u, satira lui Caragiale a devenit mai crud[, ]n *O scrisoare pierdut[,* =i o singur[ dat[ ]n povestirile sale, satira mi se pare amar[, ]n *Grand Hotel „Victoria Rom`n[“.* (...) }n *O scrisoare pierdut[,* satira institu\iilor noastre democrate, func\ion`nd f[r[ sprijinul educa\iei interioare a omului chemat s[ se bucure de binefacerile lui, neadev[rul regimului politic al vremii, revelat de at`tea ori de critica junimist[, s[asculte viziunea „cet[\eanului turmentat“, personaj construit cu largi mijloace de stilizare tipizant[, ca]n comedia moliereasc[,]n care este]nf[\i=at martorul naiv, dezinteresat =i perplex al farsei politice, omul anonim din marea mul\ime nesocotit[. (...)

Noua viziune realist[a omului, legat de spa\iu =i de timp, a intrat decis cu contribu\ia sa]n tehnica literar[a scriitorului nostru. (...) Oamenii lui Caragiale tr[iesc]ntr-o lume f[r[obiecte, vid[, cu foarte rare indica\ii asupra costumului lor, f[r[vreuna cu privire la decorul caselor]n care locuiesc sau al lucrurilor pe care le manipuleaz[. Caragiale nu este un descriptiv vizual.

Impresia at`t de vie a mediului (chiar a mediului social, o categorie literar[a vremii pe care de altfel scriitorul o ironizeaz[. V. *O blan[rar[*, 1896, *Opere*, III, p. 266, =i observa\ia lui Zarifopol, p. 343) provine din implica\iile valorii personajelor, surprinse]n nota vocabularului, a intona\iilor, a particularit[\ilor sintactice =i stilistice,]nc`t ni se pare a vedea aievea oamenii =i ]nconjurimea lor, numai pentru c[ suntem pu=i ]n situa\ia de a-i auzi at`t de bine.

TUDOR VIANU, *„Scriitori rom`ni”*, Bucure=ti, Editura Minerva, 1970

Rolul ironiei]n opera lui Caragiale este cov`r=itor. F[r[ teama exager[rii, se poate afirma c[ ironia e principala coordonat[ a umorului caragialian. Ca s[ pre]nt`mpin[m orice confuzie, s[ ]ncepem, a=adar, cu defini\ia ironiei, cu at`t mai mult cu c`t, de la Socrate p`n[ la romanticii germani =i de la ace=tia ]ncoace, no\iunea a trecut prin numeroase etape, a evoluat ca =i at`tea alte concepte, a variat de la epoc[la epoc[=i de la autor la autor. Etimologic, cuv`ntul grecesc aidoma cu forma lui ]n limba noastr[, avea ]n\elesul de ]ntrebare. Ironia socratic[ uza de metoda zis[ maieutic[, adic[ a mo=irii; din ]ntrebare ]n ]ntrebare, ie=ea la iveal[ adev[rul, filosoful simul`nd necunoa=terea problemei, spre a scoate de la interlocutor, punct cu punct, felul acestuia de a privi lucrurile. }ntrebarea nu corespundea]ns[nevoii de a =ti, a unui ignorant, ci unei tactici a]n\elepciunii, care lua numai masca ne=tiin\ei. La romanticii germani, ironia ia caracterul unei atitudini deta=ate a artistului fa\[de propria sa oper[, p`n[la anularea iluziei creatoare obi=nuite;]n transcenden\a ei, ea dep[=e=te universul, oamenii =i]nsu=i eul, care o emite; este manifestarea lucid[a unui fel de anarhie spiritual[. Ironia francian[(a lui Anatole France), ca =i cea voltairian[, de la care pleac[, presupune insurgen\a intelectului]mpotriva tuturor prejudec[\ilor, cu deosebire a celor impuse de autorit[\ile clericale constituite, cultul ra\iunii pure, f[r[ ]ncrederea absolut[ ]n rezultatele ei, cochet`nd, a=adar, cu scepticismul, nuan\at[ cu ]ng[duin\[ fa\[ de sl[biciunile omene=ti. La Caragiale, ironia are, poate, ca punct de plecare, idealul unui stil de urbanitate, ]ntr-o vreme c`nd revistele umoristice, foarte la pre\ =i]n plin[ofensiv[, uzau de arma insult[toare a vehemen\ei agresive. De aceea, satira sa, din primele]ncerc[ri de la *Ghimpele*, se diferen\iaz[ ]n ton, c[ut`nd prin instrumentul urban al ironiei rectificarea stilului polemic al momentului. Ironia sa este foarte u=or de definit, ca =i antifraza, din figurile vechii retorici. Ea nu spune lucrurilor pe nume; nu]ntrebuin\eaz[ ]ns[forma vag[a eufemismului, din arsenalul polite\ei, ca bun[oar[: un om nu prea inteligent, pentru un prost sadea. Ci, dimpotriv[,

folose=te tocmai no\iunea contrar[, avantajoas[victimei: inteligentisim! Aceasta este metoda frecvent[, ca s[nu spunem permanent[, a lui Caragiale.

S[recurgem la un exemplu din eseistica marelui ironist. }l alegem din *C`teva p[reri anonime,* ap[rute]n „Epoca“ la 19 iulie 1897, f[r[semn[tur[:

„De c`nd eu am p[r[sit profesiunea de scriitor, s-a f[cut at`ta progres]n publicitatea rom`neasc[, ]nc`t m[simt absolut zdrobit c`nd m[ aflu ]n fa\a unei file curate de h`rtie, =tiind bine c[ea ast[zi nu mai sufere s[fie m`njit[, ca pe vremea mea, cu negreal[, dec`t doar spre a spune o g`ndire. Care va s[ zic[ ast[zi nu mai e permis nim[nui a strica h`rtie degeaba. Fericit publicul de ast[zi!“

}n paragraful transcris, Caragiale pare, la lectura izolat[a textului, c[roste=te elogiul literaturii contemporane, fa\[de nivelul celei din trecut. Ieri, curat[m`zg[litur[, f[r[ con\inut de idei. Ast[zi, un progres at`t de mare,]nc`t nimeni nu mai poate scrie f[r[ talent. At`t de mare,]nc`t, spune „anonimul“, se simte „absolut“ zdrobit ]n fa\a filei albe de h`rtie,]ncearc[un sentiment de total[inhibi\ie.

Ce este afirma\ie sincer[ ]n aceast[declara\ie, =i ce este, dup[una din defini\iile ironiei, „o simpl[simulare *per contrarium*“?

Cunosc[torii profilului artistic al lui Caragiale =tiu c`t de sus se ridic[ la marele scriitor con=tiin\a profesional[. Fila alb[ de h`rtie]l g[sea de fiecare dat[cu un sentiment real de inhibi\ie. Aceasta nu era]ns[provocat[de teama de a jigni gustul publicului, care se mul\umea cu orice „spanac“, ci de sim\ul ad`nc al r[spunderii estetice, dac[ se poate spune. Ca =i Flaubert, Caragiale trecea prin „les affres du style“, un gen de anxietate st`rnit de spiritul necru\[tor de autocontrol, dintr-un ideal de art[foarte]nalt.

Ironia]ncepe s[se desemneze limpede pentru acela care =tie c`t dispre\uia Caragiale publicitatea literar[contemporan[, improviza\ia =i scrisul spontan, necontrolat, al majorit[\ii colegilor s[i de breasl[. Ceea ce numea progres nu reflecta p[rerea lui sincer[, ci sentimentul de autosatisfac\ie al scriitorilor f[r[con=tiin\[artistic[. Exclama\ia final[pune v`rf ironiei sus\inute din acest paragraf. Ea trebuie tradus[interior cu]n\elegerea antifrazei: Vai de publicul de ast[zi (care cite=te asemenea mizerii, pretins literare)! (...)

O unitate tematic[poate fi urm[rit[ ]n schi\ele *Om cu noroc!* (1890), *Mici economii...* (1900), *Cadou...* =i *Diploma\ie* (1901). Este clasicul triunghi al menajului din „lumea bun[“, cu consim\[m`ntul interesat al so\ului, care-=i exploateaz[ so\ia, ]ntre\inut[ de „amicul casei“ sau de al\ii. Un astfel de so\ este Manolache Guvidi din prima schi\[, apoi, la r`nd, Iancu Verigopolu, Stasache Panaiotopolu =i Mandache (f[r[nume de familie). }n toate, autorul

afecteaz[istorisirea la persoana]nt`i =i familiaritatea cea mai str`ns[cu eroii masculini: „Amicul meu, Mandache“. Se vede c[„nenea“ marcheaz[diferen\a de v`rst[, „domnul Manolache Guvidi“, „amicul meu, Iancu Verigopolu“, „nenea Stasache..., amicul meu“, amicul meu, nenea care nu]mpiedic[ ]ns[familiaritatea (de=i Mandache]i r[spunde autorului tot cu apelativul nene!). Numitorul comun este conceptul „amicul“.

}n *Om cu noroc!* dou[sunt so\iile legitime care au contribuit]n sporirea patrimoniului lui Manolache Guvidi:]nt`ia, r[pit[ ]n „floarea v`rstei“ =i l[s`ndu-=i so\ul „dezolat“, cealalt[, superioar[ predecesoarei ]n „tact diplomatic“. Cu acest dar ]=i salvase cea dint`i so\ul, „om cu avere]nsemnat[, c`=tigat[ printr-o munc[ onorabil[“, c`nd „individio=ii intrigan\i“]ncercaser[s[-l surpe =i s[izbuteasc[, „cu bl`nde\e“, ceea ce ar fi compromis b[rbatul intransigent prin caracterul s[u „ne]ncovoiat =i m`ndru“. Cea de a doua so\ie, t`n[r[=i frumoas[ca =i r[posata, ob\inuse de la un hipist]nfocat, care se]ndr[gostise de o pereche de cai ai cucoanei,]n schimbul acestora, o mo=ie]n valoare de un sfert de milion! Fericitul achizi\ionator a devenit =i na=ul copilei lui Guvidi, copil[care-l va mo=teni pe boln[viciosul ei na=, prin voin\a expres[a testamentului.

Eroul din *Mici economii* nu mai este un om de afaceri, ca Guvidi, care a f[cut cheagul averii dintr-o]ntreprindere public[, o concesiune, ca pe vremea partidelor burgheze. A fost func\ionar mijlociu, cu leaf[brut[de trei sute de lei, dar a demisionat dintr-un sim\ de m`ndrie =i independen\[, resemn`ndu-se cu filozofie s[locuiasc[ ]ntr-un apartament confortabil, cu chiria anual[de dou[mii patru sute de lei, =i s[schimbe la aperitiv o h`rtie de o sut[de lei, din ... micile economii ale so\iei sale, care \ine casa =i]=i]ntre\ine so\ul din acelea=i venituri.

Nenea Stasache Panaiotopolu din *Cadou...* st[cu senin[tate]ntre dou[focuri: amicul casei, nenea Andrei, senatorul care-i cople=e=te familia cu cadouri, =i Mi=u, t`n[rul meditator al b[ie\ilor lui, amantul „de inim[“ al doamnei, adic[ al lui madam Acrivi\a Panaiotopolu. Primind ]n dar de Cr[ciun de la nenea Andrei un inel cu un brili[n\el ]n valoare de 3—4 sute de lei, Acrivi\a se pl`nge c[a pierdut inelul =i accept[ca so\ul ei s[dea anun\ la ziar. A doua zi, un brili[n\el identic apare la acul de cravat[al lui Mi=u.

Stasache se mir[de coinciden\[, dar nu-l poate b[nui pe Mi=u, un a=a „b[iat de isprav[“. A=teapt[cu]ncredere rezultatul anun\ului.

Diploma\ie are un timbru mai subiectiv. Povestitorul de la persoana]nt`i este ]nsu=i directorul *Moftului rom`n* =i el refuz[lui Mandache, care-=i a=teapt[consoarta pe trotuar, un abonament gratuit... Doamna este plecat[

s[trateze cu un „ciufut b[tr`n“ cump[rarea ]n condi\ii mai avantajoase a unei case. Diferen\a este de dou[ mii de lei. O bagatel[! O va ob\ine doamna sau nu? So\ul se ]ndoie=te: b[tr`nul e ciufut al dracului! Datorit[ei, nenea Mandache, suprimat pentru lips[de studii, este men\inut, ba chiar =i avansat prin „diploma\ia“ ei, cu care]i „traduce“ pe to\i. Ce e aceast[diploma\ie?]ntreab[autorul. Un fel de a privi, de a seduce omul cu vorba, r[spunde fericitul so\. Doamna,]ntr-adev[r,]n acea zi, l-a „tradus“ =i pe b[tr`nul ciufut, =i p`n[la urm[=i pe directorul *Moftului rom`n,* ob\in`nd de la el abonamentul f[r[plat[. (...)

Ironia joac[ ]n satira social[a lui Caragiale rolul sugestiei]n poezie. Analogia poate fi]mpins[mai departe. Dac[este adev[rat c[una din sursele ad`nci =i nesecate ale]mprosp[t[rii talentelor lirice este naivitatea, acea facultate genuin[, proprie copiilor =i adolescen\ilor, de a se minuna de fiecare dat[de ineditul aspectelor multiple ale naturii, de miracolul ve=nic nou al mediului cosmic, al galaxiilor =i al boltei]nstelate, atunci este =i]n natura comicului de a se dovedi inepuizabil acelora ce =tiu s[-=i mitocoseasc[cu luciditate =i prin disciplin[voluntar[un soi de candoare. Acesta este secretul celor mai bune din schi\ele lui Caragiale, precum =i al publicisticii sale,]n care criticul social se transform[ ]n critic teatral, muzical, sau]n estetician, precum =i, ocazional,]n ziarist politic.

+ERBAN CIOCULESCU, *Caragialiana*, Bucure=ti, Editura Eminescu, 1974

Despre Lache =i Mache sau despre a-fi-cu-cel[lalt. Gra\ie festelor pe care,]n posteritate, destinul le joac[c`te unui scriitor, umoristul George Ranetti este ]nc[ prezent ]n con=tiin\a noastr[ cultural[ nu at`t datorit[propriei crea\ii, c`t datorit[replicii memorabile pe care i-a dat-o, la apari\ia *Momentelor,* lui I. L. Caragiale: „Nu *Momente,* maestre, ci *Monumente* trebuia s[botezi admirabilul volum, c[ci fiecare din paginile lui e un monument de spirit de observa\ie, de spirit sadea, de perfec\iune artistic[“[1]. Verdictul acesta,

---

[1] }n privin\a recept[rii]n epoc[a *Momentelor,* v. sec\iunea de note la I. L. Caragiale, *Opere*, II, edi\ie critic[de Al. Rosetti, +erban Cioculescu =i Liviu C[lin, E. S. P. L. A., 1960, p. 581 =i urm. Totodat[, pentru a]n\elege reac\ia venerabilului s[u confrate de la 1901 =i cauza pentru care seninul orizont de a=teptare al acestuia a fost tulburat de apari\ia *Momentelor*, cititorul de ast[zi trebuie s[\in[seama de premisele fundamentale revelate,]nc[ ]n 1935,

nu lipsit, inten\ional, de un anume accent calamburesc, este ast[zi definitiv =i unanim ratificat de exegeza literar[. Dar la 1901 lucrurile st[teau cu totul altfel, c[ci o parte din contemporanii lui Caragiale p[strau o rezerv[radical[fa\[de *Momente,* care,]n opinia lor, ar fi reprezentat, spre deosebire de teatru =i nuvele, opera minor[a scriitorului. Unele reac\ii imediate, fie la publicarea „momentelor“]n ziarul *Universul*, fie la apari\ia lor]n volum, sunt]n privin\a aceasta]ntru totul semnificative (de altfel,]nc[ ]n 1890,]n leg[tur[cu schi\a *25 de minute*, Duiliu Zamfirescu,]ntr-o scrisoare c[tre Titu Maiorescu, decreta: „Caragiale ar trebui oprit,]n interesul reputa\iei sale de scriitor, de a publica fleacuri“[1]. Cauza prim[care a favorizat ac\iunea de desconsiderare condescendent[a schi\elor pare a fi cea revelat[de Paul Zarifopol: „E de g`ndit dac[ nu cumva unor dintre cetitori sau litera\i tip[rirea ]n foileton de gazet[ popular[ nu crea, ea singur[, o prevenire defavorabil[ scriitorului. Pe un bucure=tean intelectual l-am auzit zic`nd, pe c`nd ]nc[ mai tr[ia Caragiale, c[ sunt ]n capitala noastr[ o sum[ de b[ie\i spirituali, gata s[-\i fabrice oric`nd m[run\i=uri amuzante ca ale lui Caragiale“[2]. Ipoteza lui Zarifopol]=i g[se=te confirmarea, de pild[,]n afirma\ia dispre\uitoare a lui G. Panu, dup[care,]n ultimele decenii de via\[, Caragiale n-ar mai fi scris „altceva dec`t oarecare

---

de +erban Cioculescu: „*Schi\ele* =i *Momentele* nu au avut succes de libr[rie imediat =i r[sun[tor. (...) Numai o burghezie istoric[, ridicat[printr-o evolu\ie fireasc[,]n decurs de veacuri,]nst[rit[prin munc[de genera\ii =i independent[,]=i dezvolt[un spirit de autocontrol, care se]ncoroneaz[cu opere de satir[ustur[toare. Societatea rom`neasc[ de la sf`r=itul secolului al XIX-lea nu se afla]n aceast[situa\ie. N[scut[oarecum spontan, prin imitare =i adaptare brusc[, burghezia noastr[era inapt[de spirit autocritic. (...) Ivirea lui Caragiale,]n acest sens, este de bun[seam[prematur[=i accidental[. (...) Caragiale nu g[se=te un public potrivit, con=tient de priza pe care o ofer[umorului, care s[se recunoasc[voios]n tr[s[turile caricaturale =i s[aplaude f[r[reticen\e. Proasp[ta burghezie se cere idealizat[ ]n portrete retu=ate =i dac[e posibil cu obrajii]mbujora\i de un carmin sp[l[cit, ca]n arta fotografic[de b`lci. Este un semn de civiliza\ie]naintat[gustul pentru caricatur[=i chiar acela pentru fotografia f[r[retu=[...“ (*Caragialiana*, Bucure=ti, Editura Eminescu, 1974, pp. 155—156).

[1]*Duiliu Zamfirescu =i Titu Maiorescu]n scrisori*, cu un cuv`nt de introducere =i]nsemn[ri de Emanoil Bucu\a, Casa +coalelor, f. a., p. 73.

[2]Paul Zarifopol, *Introducere la I. L. Caragiale*, *Opere*, I, Bucure=ti, Editura „Cultura Na\ional[“, 1930, p. XXXVII.

siluete =i tipuri pentru *Universul*“. Privirii naive a multora dintre contemporanii scriitorului — nedezb[ra\i]nc[de vechea deprindere, mo=tenit[de la un Dinicu Golescu, de a m[sura operele de art[cu metrul — *Momentele* le apar,]n mod automat, datorit[dimensiunii lor miniaturale, ca simple crochiuri, ca „m[run\i=uri amuzante“ ori „fleacuri“, ca lucruri neserioase, cu tot felul de „figuri care sunt numai schi\ate“ =. a. m. d. }n aceast[capcan[cade]nsu=i H. Sanielevici, al c[rui comentariu, elogios =i substan\ial, se]ncheie]ns[cu o exclama\ie de regret: „Ce p[cat c[d. Caragiale nu se poate concentra pentru a str`nge ]ntr-o comedie comoara de observa\iuni f[cute asupra altor p[turi sociale dec`t cele zugr[vite]n *Scrisoarea pierdut[* =i]n *Noaptea furtunoas[*!...“[1]. Dar motivul fundamental ce trebuie s[fi declan=at cecitatea estetic[ ]n fa\a schi\elor =i care o =i explic[se afl[, cred,]n rela\ia aproape nemediat[dintre „momente” =i realitatea de ultim[or[pe care ele o reflect[. Ca]ntr-un serial de actualit[\i, secven\ele caragialiene reproduc fragmente vii, caracteristice, din contingent =i abund[ ]n referiri =i aluzii la tribula\iile cotidiene din epoc[, fapt ce a creat, aproape firesc, falsa impresie a unor texte minore, cu timbru foiletonistic =i, deci, efemer. Intuind, cu siguran\[, primejdia unei asemenea recept[ri depreciative =i superficiale a volumului s[u, Caragiale a pus, al[turi de „momente”, =i crea\ii de alt[factur[, mai „elevate” (cum sunt *La hanul lui M`njoal[* sau *La conac*) =i care dau senza\ia de „literatur[”, de „inven\ie”, favoriz`nd evaziunea cititorului din realitatea imediat[. }n mod paradoxal]ns[, proced`nd astfel, scriitorul a accentuat contrastul dintre aceste opere de tip diferit =i a ]nlesnit tocmai inevitabilul: mul\i dintre contemporanii s[i, elogiind *La hanul lui M`njoal[*, au depl`ns, ]n schimb, excesul de actualitate =i a=a-zisa netransfigurare a celorlalte proze, care — dup[ cum spune un publicist din epoc[ — „se ]nv`rtesc]n jurul ber[riilor din Pia\a Teatrului =i, oric`t de frumos ar fi scrise, parc[ ]nchid orizontul”...

Momentele reprezint[,]ntr-adev[r, reflexele uimitor de prompte ale unor evenimente reale, absorbind =i conserv`nd efervescen\a =i vehemen\a iscate ]n jurul lor, ecourile lor profane, de culise, materializate ]n comentarii, argumenta\ii pro =i contra, polemici, confirm[ri =i dezmin\iri, specula\ii, zvonuri, b`rfe etc. De aceea, fraza emblematic[, potrivit[mai tuturor „momentelor” =i suger`nd „atmosfera]nc[rcat[” a schimbului de opinii pe baza „ultimelor informa\iuni” este cea din debutul *Inspec\iunii*: „Mai mul\i prietini — impiega\i]n diferite administra\ii publice — stau de vorb[, la masa

---

[1] H. Sanielevici, *}ncerc[ri critice*, Bucure=ti, Institutul de arte grafice „Carol Göbl“, 1903, p. 23.

lor obicinuit[ ]ntr-o ber[rie, despre chestiunile la ordinea zilei”. Astfel, *Situa\iunea* reflect[tocmai un moment de v`rf,]ncordat, al tratativelor dintre guvern =i banca german[Disconto-Gesellschaft, iar o alt[etap[a acestor convorbiri financiare,]n care se amestec[=i societatea american[Standard-Oil, este fixat[ ]n *Politic[ ]nalt[*. Anumite aspecte tensionate ale rela\iilor balcanice sunt imediat]nregistrate: dup[comiterea]n Bucure=ti a unui asasinat (22 iulie 1900), apar]n serie: *Ultima or[*!... (18 august), *Boris Sarafoff*!... (25 august — 1 septembrie), *Cum st[m*... (8 septembrie); verdictul procesului cauzat de crima men\ionat[s-a dat la 30 septembrie, iar ecourile acestuia sunt]nregistrate, la scurt[vreme,]n *O lacun[*... (13 noiembrie). Apoi, dup[multe runde de duscu\ii, un nou guvern, cu o coloratur[aparte, junimist-conservatoare, este instalat la 7 iulie 1900, a=a]nc`t deja la 14 iulie, ]n ziarul *Universul*, „amicul X” ne ofer[ am[nunte foarte exacte despre componen\a ministerial[ (aportul s[u fantezist f[c`ndu-se sim\it din plin numai]n privin\a a=a-ziselor discu\ii preliminarii dintre P. P. Carp =i Take Ionescu[1]). Un alt „moment”, *Cam t`rziu*... apare la 13 octombrie 1900, cur`nd dup[votarea „legii \uicii“ (3 octombrie). Schi\a *Atmosfer[ ]nc[rcat[* e declan=at[de instituirea „monopolului b[uturilor spirtoase“; *Articol de reportaj*, de boala prin\ului mo=tenitor; *Teatrul la \ar[*, de ideea n[stru=nic[a lui I. Kalinderu de a]nfiin\a un soi de teatru s[tesc; *Emula\iune*, de ecourile vizitei elevilor liceului severinean „Traian“]n capital[; *Ultima emisiune*..., de zvonurile st`rnite de proiectele privitoare la ameliorarea situa\iei financiare, degradate „din cauza crizei de care suferea tezaurul public“; *Tren de pl[cere*, de moda partidelor de pl[cere la Sinaia; *}nfior[toarea* =i *]ngrozitoarea =i oribila dram[din str. Uranus*, de publicitatea odioas[f[cut[de ziare]n jurul unei sinucideri pasionale etc., etc. Un epilog amuzant, cu consecin\e]n cadrul schimburilor reciproce dintre fic\iune =i realitate, a avut publicarea schi\ei *O zi solemn[*, consacrat[lui Leonida Condeescu, personaj real, de oarecare notorietate]n epoc[, aflat chiar]n momentul apari\iei foiletonului]n aten\ia opiniei publice datorit[activit[\ilor sale rizibile; se pare c[eroul, cuprins brusc de un sentiment de imortalitate derizorie, i-a mul\umit,]ntr-o epistol[, lui Caragiale,]ntr-un fel care]l]nrude=te cu Dobcinski-Bobcinski, cuplul gogolian: „... c`t o tr[i \ara asta, ce-ai scris dumneata a=a de frumos, o s[ se citeasc[ c`t lumea =i p[m`ntul =i cu chipul acesta viitorii mei concet[\eni o s[afle c[ ]n ora=ul

[1] }n privin\a restabilirii adev[rului istoric, v. comparativ T. Maiorescu, *Istoria contimporan[a Rom`niei* (1866 — 1900), Bucure=ti, Editura libr[riei Socec, 1925, p. 435.

Mizil a tr[it c`ndva un oarecare Leonida Condeescu…“[1] }n leg[tur[cu simultaneitatea perfect[dintre momentul emiterii foiletoanelor din *Universul* =i momentul recept[rii lor de c[tre cititori, +tefan Cazimir aduce un argument important: „Caracterul «documentar» al schi\elor se afirm[=i]n alt mod, prea pu\in sesizabil ast[zi, dar de o cert[rezonan\[ ]n contemporaneitate: prin adecvarea calendaristic[a subiectelor sau m[car a unor detalii ale textului. (…) Restabilind reperele cronologice ale inspira\iei lui Caragiale, r[sfoim parc[un album]n epoc[,]n care orice stamp[conserv[un fragment autentic al timpului revolut“[2]. Astfel, nu]nt`mpl[tor, *La Mo=i…* apare tocmai ]n toiul t`rgului tradi\ional, c`nd „de pe at`tea strade =i c[i, ca de pe at`tea bra\e ale unui fluviu uria=, se vars[, ca-ntr-o mare zgomotoas[, pe bariera de la capul podului T`rgului de Afar[, valuri peste valuri de omenire“. *Duminica Tomii* e tip[rit[ ]n preajma zilei sf`ntului Toma, iar *De ]nchiriat* =i *Caut cas[...* ]n proximitatea zilelor de sf`ntul Dumitru =i sf`ntul Gheorghe, c`nd,]n Bucure=ti,]ncepea agita\ia mutatului. O *cronic[de Cr[ciun...* =i *Cadou...* au ca pretext s[rb[torile de iarn[=i apar chiar]n timpul acestora, fix`nd totodat[ambian\a climatic[: „+-afar[-i grozav ... =i plou[=i ninge; =i pic[=i-nghea\[... o zloat[cumplit[... un vifor nebun ... o vreme pr[p[d!“. Acela=i tip de cadru meteorologic precis, cu trimitere la zi =i anotimp, se afl[ ]n multe alte schi\e. *Atmosfer[ ]nc[rcat[*, tip[rit[la 10 martie 1900, debuteaz[cu o referin\[sugestiv[=i familiar[pentru cititorul vremii: „E o zi posomor`t[ de prim[var[ ...“; *O zi solemn[* (21 aprilie 1900): „Zi-nt`i de mai stil nou 1900, zi de rede=teptare, ziua florilor, ziua triumfului prim[verii ...“; *Situa\iunea* (23 iunie 1900): „A fost o zi]ngrozitor de fierbinte“; *Ultima or[*! ... (18 august 1900): „Vreme splendid[, de=i prea c[lduroas[...“; *Ultima emisiune...* (6 noiembrie 1900): „Afar[e o vreme c`ineasc[; plou[ ca prin sit[ =i bate v`nt rece. }ncepe iarna“ etc., etc.

Datorit[capacit[\ii absolute de absorb\ie a oric[rui fel de mostr[extras[din straturile multiple ale realit[\ii, *Momentele* con\in o catagrafie mozaicat[a evenimentelor, mentalit[\ilor =i moravurilor de sf`r=it de veac =i, totodat[, de ]nceput de secol rom`nesc. Iat[de ce,]n *Note =i impresii*, G. Ibr[ileanu afirm[despre Caragiale c[„este cel mai mare istoric al epocii dintre 1870—1900. Un istoric complect, care arat[, care critic[=i care explic[“, iar]n prefa\a

[1] I. Suchianu, *Diverse]nsemn[ri =i amintiri*, Tipografia ziarului „Universul“, p. 78.

[2] +tefan Cazimir, *Caragiale. Universul comic*, Editura pentru literatur[, 1967, pp. 181 — 182.

edi\iei a II-a a *Spiritului critic*... \ine s[precieze c[paragraful referitor la opera caragialian[ar trebui remaniat, „pentru c[, de la r[zboi]ncoace, m[conving din ce]n ce mai mult c[acest om a v[zut mai bine dec`t oricine]n realitatea noastr[social[“[1]. Constituind proiec\ii, de o acut[promptitudine, ale unor *momente* de via\[familial[, public[, social-politic[sau,]n genere, ale unor *momente* din aria raporturilor interumane, schi\ele caragialiene cuprind o cantitate apreciabil[de adev[r istoric, ce poate fi confruntat cu alte surse de informa\ie: ziarele vremii, memorii, coresponden\[, discursuri parlamentare[2] =. a. m. d. Nu e, deci, de mirare c[contemporanii lui Caragiale receptau „momentele“]n cu totul alt mod dec`t noi, din unghiul viu al cunoa=terii sensibile, savur`nd =i]n\eleg`nd altfel comentariile, aluziile, polemicile =i reac\iile personajelor. +i, iar[=i, nu e de mirare c[, pentru cititorii *Universului*, foiletoanele acestea, din cauza actualit[\ii lor imediate, puteau crea =i impresia perisabilit[\ii, a netransfigur[rii =i a lipsei de transcenden\[artistic[. Aceasta =i fiindc[reprezent`nd o fixare a momentului — nu numai a unei anumite zile, ci adeseori a unei anumite ore sau clipe — schi\a caragialian[ include, mai totdeauna, cum am v[zut, =i fi=a de observa\ie a timpului, ]ncep`nd cu datarea calendaristic[(preciz[rile temporale, foarte minu\ioase]n foiletoanele din *Universul*, au fost,]ntr-o oarecare m[sur[, atenuate de Caragiale, c`nd =i-a str`ns „momentele“]n volum): „M[aflam alalt[ieri, luni diminea\a ...“ sau „Nu crez s[fi auzit vreodat[ ]n via\a mea mai multe nout[\i ca luni diminea\a]n parcul de la Sinaia“ (*Ultima or[*! ...);

---

[1]G. Ibr[ileanu, *Note =i impresii*, Ia=i, Editura „Via\a Rom`neasc[“, 1920, p. 227; idem, *Spiritul critic ]n cultura rom`neasc[*, Ia=i, „Via\a Rom`neasc[“, 1922, p. 1. Ideea e reluat[ de Tudor Vianu, ]n +erban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, *Istoria literaturii rom`ne moderne*, I, Casa +coalelor, 1944, p. 294.

[2]*Momentele* pot fi citite, de pild[,]n paralel cu *Istoria contimporan[a Rom`niei* (1866—1900) a lui Titu Maiorescu. Astfel, referin\ele din *Istoria contimporan[* ... la perioada a=a-numitului „viziriat“ dovedesc c[, dac[„proza“ lui Caracudi, din *Reportaj*, este fantezist[, intui\ia care-i st[la baz[e,]n schimb, exact[: am[nuntelor despre boala prin\ului Ferdinand le corespund cele din *Articol de reportaj*, iar informa\iile despre manipularea studen\ilor]n diverse ac\iuni politice consun[cu cele din *Tempora*... Dup[cum]n privin\a rela\iilor umilitoare ale guvernului cu Disconto-Gesellschaft, indignarea, chiar a=a confuz[cum e, a amicului Nae din *Situa\iunea* e identic[cu aceea a lui Titu Maiorescu, a=a cum o]nregistreaz[*Istoria contimporan[*...

„... vom vedea joia viitoare, cum ...“ (*Boris Sarafoff...*, dar sintagma o reg[sim =i]n *Tren de pl[cere* ori]n *Inspec\iune*); „Ieri seara,]n ajunul Sf. Dumitru ...“ sau „asear[“ (*Mici economii* ...); „Ieri, zi-nt`i de mai stil nou 1900 ...“ (*O zi solemn[*); „Alalt[ieri, ]nt`lnindu-m[...“ (*|al*! ...); „Zilele trecute, trebuia s[aleg o tem[dintre mai multe, pentru o cronic[de Cr[ciun ...“ (*Cadou*...); „Mar\i seara, m-am suit la Sinaia]n trenul 14 ...“ *(}nt`rziere)*; „S-a hot[r`t! trebuie s`mb[t[ ...“ (*O conferen\[*); „Joia trecut[, 21 mai, neav`nd treab[, m[plimbam]ncet pe Calea Victoriei, pe la =apte seara ...“ (*Repausul dominical*) etc. Toate pasajele acestea de ordin conjunctural-cotidian scot]n eviden\[faptul c[, liminar, *Momentele* au constituit un fel de *proz[ocazional[* — *Gelegenheits-prosa*, cum i s-ar putea spune, transform`nd conceptul goethean — o proz[ provocat[, deci, direct de una sau alta dintre ]nt`mpl[rile sau impresiile reale, de ultim[or[, care tocmai se cristalizeaz[=i se consum[ ]n prezentul imediat al celui ce le transcrie. Ceea ce m[rturise=te Goethe, care respinge „poeziile pl[smuite“, despre punctul de plecare al crea\iei sale se potrive=te =i pentru Caragiale: „Toate poeziile mele sunt poezii ocazionale (*Gelegenheitsgedichte*), inspirate de realitate =i av`ndu-=i r[d[cinile ]n realitate“[1], aceasta d`ndu-i artistului at`t ocazia, c`t =i substan\a operei lui. Declan=at[de cele mai variate „ocazii“ oferite de realitate, proza aceasta trebuie s[fi p[rut, multora dintre contemporanii scriitorului, insuficient desprins[de contingent, a=adar dependent[de o actualitate efemer[=i,]n consecin\[, la fel de perisabil[. O asemenea proz[ocazional[pare s[tr[iasc[numai c`t tr[ie=te =i fragmentul de realitate reflectat, at`t timp c`t „ocazia“ supravie\uie=te, c`t interesul]n jurul unui eveniment nu se stinge]nc[. Astfel c[,]n epoca recept[rii sincrone, putea p[rea c[*Momentele* nu r[sfr`ng actualitatea peren[a artei, ci doar pe aceea trec[toare a realit[\ii. }ntr-un dialog de tip platonician,]n care sub diverse m[=ti se]nfrunt[opinii diferite asupra destinului]n eternitate al operei caragialiene, E. Lovinescu a]nregistrat, foarte precis, impresia aceasta (reprezentat[,]ndeosebi, de Pompiliu Eliade): „Eroii lui Caragiale sunt reprezentativi, dar numai pentru *o epoc[m[rginit[* (s. n.); ei sunt tipici. }n]nchegarea lor intr[ceva =i din sufletul omenesc din toate vremile, dar intr[totodat[=i prea multe lucruri legate de ni=te]mprejur[ri restr`nse, ce tind s[ dispar[ cu des[v`r=ire“[2]. Proza

[1]Johann Peter Eckermann, *Convorbiri cu Goethe*,]n rom`ne=te de Laz[r Iliescu, Editura pentru literatur[, 1965, p. 57.

[2]E. Lovinescu, *Opere, IV*, edi\ie]ngrijit[de Maria Simionescu =i Alexandru George, Editura Minerva, 1986, p. 164.

ocazional[a *Momentelor* ar fi urmat s[se volatilizeze o dat[cu extinc\ia cauzelor generate de realitate; aceast[proz[a=a-zis „m[rginit[“ ar fi trebuit s[dispar[o dat[cu „epoca m[rginit[“ pe care o circumscrie. +i, totu=i, s-a]nt`mplat exact pe dos. *Momentele* =i-au conturat o aur[ de eternitate =i o autoritate de etalon tocmai pe m[sur[ ce s-au ]ndep[rtat de actualitatea pasager[, pe m[sur[ ce particulele de contingent s-au dezagregat. La origine, *Momentele* au fost ]nt`mpl[ri din realitatea imediat[=i primii lor cititori,]n fireasc[cuno=tin\[de cauz[, le-au =i recunoscut ca atare; un paradox fericit, iscat chiar din interiorul acestor schi\e, face]ns[ca =i noi, ast[zi, s[le percepem,]n esen\[, la fel, f[r[a avea senza\ia c[deasupra lor s-a l[sat o cea\[a vetuste\ii. Cu alte cuvinte, dac[nu le mai recept[m doar ca anumite]nt`mpl[ri de zi cu zi, ce pot fi datate precis (precum ]ntr-o proz[ ocazional[), le recept[m, ]n schimb, ca epure ale oric[ror ]nt`mpl[ri cotidiene. Dac[, liminar, p[reau exponen\iale numai pentru „]mprejur[rile restr`nse“ ale unei „epoci m[rginite“, ele se dovedesc acum valabile pentru]mprejur[ri generale.

Cum s-a remarcat adeseori, schi\ele caragialiene circumscriu profilul, mentalitatea =i habitudinile micului burghez de la sf`r=itul veacului trecut =i de la ]nceputul secolului nostru[1]. Dovada c[ *Momentele* nu au ]ns[, ]n prezent, doar un interes istoric =i documentar o d[ at`t faptul c[pentru noi ele =i-au p[strat, intact[,]ntreaga prospe\ime, c`t =i faptul c[prin prisma multor situa\ii narative =i replici ale schi\elor numim =i recunoa=tem aspecte tipice ale comportamentului nostru. Aceasta =i fiindc[, a=a cum observ[prozatorul Radu Cosa=u, „fiin\a noastr[e caragialo-eminescian[“[2]. Dar explica\ia primordial[

---

[1] Constatarea aceasta necesit[, probabil, o anume nuan\are, posibil[prin filtrul teoriei lui +t. Zeletin, de=i acesta, fapt curios, nu-l pomene=te,]n context, pe Caragiale. Prezen\a insistent[,]n prim-planul ori]n fundalul *Momentelor*, a func\ionarilor de toate rangurile (lumea emblematic[a lui Mitic[=i Costic[, a lui Mache, Lache =i Tache, a lui Nae etc.) revel[c[, aici, e circumscris[,]n primul r`nd, a=a-numita „birocra\ie or[=eneasc[ parazitar[“, cu un rol important „]n procesul de tranzi\ie de la vechiul la noul regim“ =i care, form`nd „o p[tur[social[neutr[“, frustrat[de „leg[turi de interese economice“ cu celelalte clase sociale,]n lupta ei pentru subzisten\[, adic[ ]n „lupta pentru buget“, se dedic[cu fervoare unicei activit[\i ce-i poate oferi avantaje, adic[politicii, „gata a-=i acorda serviciile partidului care-i deschidea mai frumoase perspective bugetare“ (V. +tefan Zeletin, *Burghezia rom`n[. Origina =i rolul ei istoric*, Bucure=ti, Cultura Na\ional[, 1925, p. 145 =i pp. 163—164).

[2] Radu Cosa=u, *Sonatine*, Bucure=ti, Editura Cartea Rom`neasc[, 1987, p. 41.

a vitalit[\ii ne]trerupte a *Momentelor*, ca =i a cauzei pentru care ele transcend statutul de proz[ocazional[, trebuie s[fie, cred, de natur[ontologic[=i existen\ial[. S-a vorbit,]n mod unanim, despre sociabilitatea absolut[a eroului generic al *Momentelor*, despre capacitatea lui continu[de adaptare la]mprejur[ri =i cu semenii s[i; altfel spus, despre tr[irea lui conform[unei „filozofii a imediatului“, care-i revel[instinctul de „asocia\ie gregar[“ [1], datorit[c[ruia „]l]nt`lnim a=a de adesea, pretutindeni:]n somptuoasele saloane de elit[,]n sindrofiile modeste de mahala, la Cap=a, la Gambrinus, la Zdrafcu, la Jockey =i la cafeneaua Schreiber din Lipscani,]n Orient-Expres,]n tramcar,]n cupeu cu roate de cauciuc, pe jos]n galo=i — pretutindeni gata a te saluta cu toat[afabilitatea =i a-\i]ntinde cordial m`na lui, s[fii mitropolit sau paracliser, general ori c[prar, ministru ori comisionar de strad[, nobil, mojic =.cl.“ Punerea unui semn de egalitate]ntre impulsul acesta vehement c[tre sociabilitate =i spiritul nostru meridional (cum procedeaz[,]ntre al\ii, G. C[linescu =i Pompiliu Constantinescu), chiar dac[real, nu face dec`t s[ marginalizeze, ]ntr-un sens, semnifica\ia global[ a schi\elor, d`ndu-le o inevitabil[valoare local[. Or, dup[p[rerea mea, *Momentele* au o miz[actual[mai mare, una esen\ial[— asta ar explica, de fapt, =i perenitatea lor — c[ci ele constituie o multipl[concretizare a fa\etelor prin care omul este o fiin\[-]n-lume,]n consecin\[, a faptului de-a-fi-]ntotdeauna-cu-cel[lalt. Aceast[constant[reprezint[un dat originar, determinant al existen\ei umane =i al vie\uirii]n banalitatea cotidian[; at`t ]n raporturile cu exterioritatea, c`t =i]n cele cu sine, individul, „]n calitate de fiin\[-]n-lume este deja cu cel[lalt“[2], acesta fiind modul s[u imediat =i elementar de a fi. „Lumea c[reia]i apar\in este totdeauna o lume pe care o]mpart cu al\ii, pentru c[fiin\a-]n-lume este o fiin\[-]n-lume-cu ...“[3]; tr[im perpetuu sub impactul coexisten\ei, al]nt`lnirii cu cel[lalt, ]ntruc`t avem, originar,]n noi structura esen\ial[de

---

[1] Pompiliu Constantinescu, *Caleidoscop*, edi\ie]ngrijit[de Constan\a Constantinescu, Editura Cartea Rom`neasc[, 1974, p. 235.

[2] Martin Heidegger, *Sein und Zeit*, cons.]n trad. fr. *L'Être et le Temps*, traduit de l'allemand et annoté par Rudolf Boehm et Alphonse de Waelhens, Gallimard, 1964, p. 157.

[3] Martin Heidegger, op. cit., p. 150. De men\ionat, totodat[, c[un spa\iu larg este acordat „falsei]nt`lniri cu cel[lalt“ de c[tre V. Fanache]n eseul *Caragiale*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984, pp. 95—110

Mitsein, adic[de „fiin\[-cu ...“, aspirat[mereu de „mediul ambiant comun al preocup[rii“]mp[rt[=ite cu semenii no=tri pentru acelea=i lucruri (deloc]nt`mpl[tor, toate personajele *Momentelor* sunt egal interesate de „chestiunile la ordinea zilei“, particip`nd cu fervoare la c`te o „discu\iune foarte animat[“). }n sf`r=it, simplific`nd datele problemei, se poate spune c[eu reprezint o fiin\[-cu-cel[lalt =i, simultan, cel[lalt, o fiin\[-cu-mine, deoarece cu to\ii posed[m constitutivul existen\ial al lui „a-fi-cu ...“. Emblema umoristic[a acestei]nso\iri sau dedubl[ri ontologice o]ncarneaz[pregnant cuplul Lache =i Mache, care „nu sunt dec`t unul =i acela=i ]n dou[ fe\e, *doime de o fiin\[* (s.n) =i nedesp[r\it[. Via\a lor seam[n[ foarte mult cu un sistem dublu solar, ]n care fiecare joac[ pe r`nd rolul centrului, pe c`nd cel[lalt „i se rote=te ]mprejur“. Tot a=a de reprezentativ e Mitic[ — fiin\a-]n-lume prin excelen\[ — pe care „]l ]nt`lnim at`t de des —]n pr[v[lii, pe strad[, pe jos,]n tramvai,]n tramcar, pe biciclet[,]n vagon,]n restaurant, la Gambrinus —]n fine pretutindeni“. Dar ca fiin\[-]n-lume, omul constituie o figur[indistinct[(cum remarc[Heidegger,]n acest caz, noi suntem asemeni altora, iar al\ii sunt asemeni nou[, c[ci]n lume ceilal\i nu reprezint[ceea ce este diferit de noi, ci tocmai ceea ce nu se distinge de noi, deoarece vie\uim cufunda\i]n anonimatul sim\ului comun);]n aceast[privin\[, intui\ia lui Caragiale func\ioneaz[irepro=abil, portretul lui Mitic[fiind creionat la modul impersonal, decojit de absolut orice tr[s[tur[particularizant[=i expresiv[, „micul parizian“ put`nd fi oricine =i nimeni totodat[: „El nu e nici t`n[r, nici b[tr`n, nici frumos, nici ur`t, nici prea-prea, nici foarte-foarte; e un b[iat potrivit]n toate...“ }n zona neutr[=i anonim[a banalit[\ii cotidiene, unde „distinc\iile de nivel =i autenticitate“ se =terg, suntem cu to\ii la fel, f[r[identitate real[=i unic[, a=a]nc`t putem fi =i viceversa (ca procedeu =i simbol, sintagma apare cu insisten\[ ]n toat[ opera caragialian[): „Cine zice Lache zice Mache =i viceversa“, fiindc[ „]n adev[r ace=ti doi oameni nu pot avea dec`t una =i aceea=i istorie“. Ca urmare, numele noastre,]n fond conven\ionale, ies unele din altele precum cutiile chineze=ti, c[ci nu singularizeaz[o persoan[, ci reflect[doar modul de a-fi-cu-altul: Ni\[Ghi\escu =i Ghi\[Ni\escu (]n *Triumful talentului ...*); Mihail Constantinescu, prim-redactorul *Luminii*, =i Constantin Mih[ilescu, directorul *Aurorii* (]n *Groaznica sinucidere din strada Fidelit[\ii*); George Marinescu =i Marin Georgescu, din *De]nchiriat*, proprietarii unor „case gemene, peste putin\[de deosebit dac[una n-ar purta num[rul 7 simplu =i cealalt[7-bis“; Nicolae Georgescu =i George Nicolaescu, Marin Dumitrescu =i Dumitru Marinescu, Basile +tef[nescu =i +tefan Basilescu, Mihai Dobrescu

=i Dobre Mih[escu (]n *Cum se na=te o revist[*?) =.a. }n *O lacun[...*, patronimicele eroilor sunt alese dinadins din aria ierarhiei biserice=ti (Diaconescu/Preotescu), tocmai pentru a sugera posibilitatea confund[rii =i inter=anj[rii lor, dup[cum, alteori, erori voite ale scriitorului fac ca, tot]n *Groaznica sinucidere...*, „doftora=ul“ Mi=u Zaharescu s[se cheme =i Mi=u Zamfirescu, iar]n *Lan\ul sl[biciunilor*, junele protejat Mitic[Georgescu (dintr-a patra) s[devin[Mitic[D[sc[lescu (dintr-a =asea) ... Tot a=a,]n schi\a *La Pa=ti!* — „Oric`t s[ zici, teribil[ potriveal[!“ — amicul lui Lache, „alt func\ionar comercial, tot comestibile et colori“, nu constituie dec`t un Lache II, ambii av`nd — iar[=i „teribil[ potriveal[, domnule!“ — „deodat[ acela=i g`nd“ =i acelea=i gesturi, identici ca ni=te mecanisme de serie, at`ta doar c[ pe unul ]l „sup[r[ gheata din dreapta“, iar pe cel[lalt, „a din st`nga“ etc.

Cum convie\uiesc fereca\i]n cercul modului de a-fi-]mpreun[, sf[r`marea vreunei verigi din „lan\ul sl[biciunilor“ reciproce ]i alarmeaz[, cu adev[rat, pe eroii *Momentelor*, care depl`ng, cu o retoric[patetic-panicat[, posibila izolare =i ruptur[de ceilal\i. }n ciuda tonului fundamental umoristic, spectrul singur[t[\ii pentru omul ce reprezint[o „fiin\[-cu ...“ declan=eaz[surprinz[toare accente dramatice, chiar dac[=arjate,]n *Tren de pl[cere, Identitate..., Lache =i Mache* =i,]ndeosebi,]n *Repausul dominical*. Iat[o mostr[semnificativ[din lamenta\ia furioas[a buim[citului domn Mihalache: „A! e grozav s[ai fiin\e iubite, r[t[cite departe de tine, =i s[nu =tii la un moment]n ce loc se afl[, ce fac, ce li se-nt`mpl[, ce vorbesc, ce simt, ce g`ndesc despre tine ... le e dor de tine, cum \i-este \ie de ele? etc., etc. «Unde dracul s-a b[gat[r[?» zice d. Georgescu ... +i iar o]njur[tur[— de ast[-dat[la adresa tutulor celor trei fiin\e iubite pe cari le caut[f[r[s[le g[seasc[“. Sau o alta din acea a=a-zis[„nuvel[“ despre „inseparabilii Orest =i Pilad“ ai timpurilor moderne, unde dezn[dejdii din cauza disloc[rii cuplului — „}n seara acelei zile nefaste, Lache, b`nd trist =i zdrobit cafeaua, a fost ]ntrebat cu mult interes de to\i mu=teriii =i chelnerii din cafenea, c[ ce s-a f[cut Mache. El r[spundea cu ad`nc[am[r[ciune =i cu glasul]necat: «De unde pot pentru ca s[=tiu eu? ... Nu =tiu!»“ —]i urmeaz[miracolul restabilirii androginiei existen\iale: „Pentru a o suta oar[era s[i se adreseze aceea=i]ntrebare, la care probabil el ar fi r[spuns cu acelea=i amare cuvinte, c`nd Mache, plouat ca un cotoi aventurier, intr[ ]n cafenea: nu se v[zuser[ de dou[zeci =i trei de ceasuri =i trei sferturi! Aceea ce se petrecu ]n momentul acela ]ntre ei nu se poate scrie cu nici un fel de condei. Am`ndoi cu lacrimi]n ochi se repezir[ ]n bra\e unul la altul cum se repede fierul la magnet“. O secven\[superb[a reg[sirii, celebrate prin „activitatea“ jubilativ[la restaurantul lui Iordache (“S[lucr[m! ... lucra\i,

domnilor!“), con\ine *Repausul dominical* [1], schi\[insolit[ ]ntre celelalte, prin lirismul subiacent aproape insesizabil, ca =i prin absen\a caricaturii ori a ironiei sarcastice. Un timbru aparte, aproape bacovian, cu totul autentic =i netrucat, str[b[tut de „ni=te idei foarte negre“,]nv[luie la]nceput „momentul“, acord`ndu-i o stranie eleva\ie. Metaforic vorbind, omul caragialian moare duminica spre a rena=te lunea. C[ci ]n biografia sa cotidian[, duminica reprezint[ ziua malefic[ ]n care inima lui de fiin\[-]n-lume e gata s[ ]nceteze s[ mai bat[, lipsit[ de s`ngele mereu]mprosp[tat al vie\uirii fervente]n comun: „N-am v[zut ceva mai ur`t pe lume dec`t un ora= mare]n zilele de repaus dominical! Toate pr[v[liile cu obloanele l[sate ca pleoapele]n somn ... Ce somn! ... Peste tot]nchis! ... S[vrei s[te sp`nzuri, n-ai de unde s[-\i cumperi un =treang ... Lipsa asta de activitate, de via\[, de mi=care comercial[m[apas[pe umeri, m[trage =i pe mine la somn; =i nu pot dormi m[car — parc[sunt]n stare de insomnie ...“ Reg[sirea celuilalt devine,]n atare condi\ii, la fel de vital[ca reg[sirea Graalului: „De un ceas umblu s[dau de un prietin... parc[to\i au intrat]n p[m`nt!“ Negat[ca idee de repaus, duminica nu va mai fi duminic[, ci „zi de lucru“ de tip special; din zi a mor\ii somnolente, ea se transform[ ]ntr-una a rena=terii =i a jubila\iei produse de refacerea modalit[\ii de a-fi-]mpreun[. De aceea, spiritualul Costic[Parigoridi strig[cu toat[convingerea: „Jos repausul dominical! ... S[lucr[m!... lucra\i, domnilor!“, iar prietenii, prelu`ndu-i deviza, lucreaz[ „cu st[ruin\[“, f[r[ r[gaz, ]n birtul din Covaci, cam p`n[„pe la de=teptatul r`nduricilor“ ...

ION VARTIC, Prefa\[la volumul *„I. L. Caragiale, Tem[=i varia\iuni”*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1988.

---

[1] Fapt tulbur[tor, din ultimul enun\ al „momentului“, de un cinism]nc[nevinovat, r[sare]nsu=i Mateiu Caragiale: „Noi — am dejunat — mai devreme — la L[pt[rie — p`n[ seara“. At`t]n *Repausul dominical*, c`t =i]n *Craii de Curtea-Veche*, petrecerea are loc cam]n aceea=i epoc[,]n acela=i spa\iu (birtul din Covaci) =i conform aceluia=i ceremonial, marcat de dou[sintagme identice:]nchinarea]n cinstea lui Comus se face „pe ner[suflate“, plecarea „]n t[cere“, doar verva tandr[a amicilor lui „ne’ Iancu“ discord`nd cu aceea lugubr[a crailor lui Mateiu. }n privin\a interpret[rii *Repausului...*, v. =i V. Fanache, *Vesela sau trista duminic[ ]n lumea caragialian[*,]n *Steaua*, anul XXXVII, nr. 11, 1986.